

SPRAWOZDANIA
Z CZYNNOŚCI
I POSIEDZEŃ NAUKOWYCH

SPRAWOZDANIA
Z CZYNNOCI
I POSIEDZENI NAUKOWYCH

tom
LXV
2011

Łódzkie Towarzystwo Naukowe

ŁÓDZKIE TOWARZYSTWO NAUKOWE
PL-90-505, ul. M. Skłodowskiej-Curie 11
tel. (42) 66 55 459, fax (42) 66 55 464
sprzedaż wydawnictw: (42) 66 55 448
<http://www.ltn.lodz.pl/> e-mail: biuro@ltn.lodz.pl

REDAKCJA NACZELNA WYDAWNICTWA
Łódzkiego Towarzystwa Naukowego

A. Sławomir Gala, Edward Karasiński, Wanda M. Krajewska, Jan Szymczak

REDAKTOR SERII

Krystyna Czyżewska

SEKRETARZ REDAKCJI

Karolina Piechowicz

Współpraca – Katarzyna Lelewska

© Copyright by Łódzkie Towarzystwo Naukowe, Łódź 2012

Printed in Poland

ISSN 0206-628X

Skład: Karolina Piechowicz

Wydanie I. Nakład 200 egz.

Druk: GRAFIX; ul. Żeligowskiego 46, 90-644 Łódź, tel. (42) 651 96 35

SPIS TREŚCI

Część I – Administracyjna

1. Sprawozdawcze Zgromadzenie Ogólne Łódzkiego Towarzystwa Naukowego	9
2. Sprawozdanie z działalności Zarządu Łódzkiego Towarzystwa Naukowego w roku 2011	19
3. Sprawozdania wydziałów i komisji specjalistycznych za rok 2011	35
4. Sprawozdanie z 11. Festiwalu Nauki, Techniki i Sztuki w Łodzi	49
5. Sprawozdanie z cyklu wykładów profesorów ŁTN dla doktorantów łódzkich uczelni realizowanych w roku akademickim 2010/2011	63
6. Informacja o stanie księgozbioru biblioteki ŁTN w roku 2011	67
7. Działalność wydawnicza Łódzkiego Towarzystwa Naukowego w roku 2011	69
8. Sprawozdanie finansowe Łódzkiego Towarzystwa Naukowego za rok 2011	71
9. Sprawozdanie z uzyskania i wykorzystania środków z tytułu 1% odpisu od podatku od osób fizycznych	78

Część II – Sprawy członkowskie

1. Władze Łódzkiego Towarzystwa Naukowego	81
1.1. Prezydium Zarządu	81
1.2. Zarząd ŁTN	81
1.3. Komisja Rewizyjna	81
1.4. Władze Wydziałów	82
1.5. Kapituła Medalu ŁTN	83
1.6. Kapituła Nagrody Naukowej ŁTN	83
1.7. Kapituła Nagrody ŁTN im. Profesor Ireny Lepalczyk	83
1.8. Redakcja Naczelna Wydawnictw ŁTN	83
1.9. Redakcje czasopism	84
1.10. Rada Biblioteczna	86
1.11. Biuro Łódzkiego Towarzystwa Naukowego	86
2. Członkowie Łódzkiego Towarzystwa Naukowego	87
2.1. Członkowie zwyczajni	87
2.2. Członkowie honorowi ŁTN	93
2.3. Prezesi ŁTN w latach 1936–2011	94
2.4. Laureaci Medalu ŁTN	94
2.5. Laureaci Nagrody Naukowej ŁTN	95
2.6. Laureaci Nagrody ŁTN im. Profesor Ireny Lepalczyk	96
3. Nowi członkowie honorowi Łódzkiego Towarzystwa Naukowego	97
4. Nagroda naukowa Łódzkiego Towarzystwa Naukowego	117
5. Nagroda ŁTN im. Profesor Ireny Lepalczyk	125
6. Życiorysy członków ŁTN przyjętych w roku 2011	131
7. Członkowie Łódzkiego Towarzystwa Naukowego zmarli w roku 2011	145
7.1. Zmarli członkowie ŁTN	145
7.2. Nekrologi	146

Część III – Jubileusze

Uroczyste seminarium z okazji jubileuszu Profesora Stanisława Liszewskiego	175
Uroczystości 75-lecia Łódzkiego Towarzystwa Naukowego 21–22 listopada 2011	181

Sprawozdanie Komitetu Obchodów 75-lecia Łódzkiego Towarzystwa Naukowego	181
Stanisław Liszewski, <i>Wkład Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Łodzi (1936–1946)</i> <i>oraz Łódzkiego Towarzystwa Naukowego (1946–2011) w kształtowanie środowiska</i> <i>akademickiego miasta, a także rozwój Łodzi i regionu Polski Środkowej</i>	184

Część IV – Merytoryczna

Artur Gałkowski, <i>Dolce nome. Antroponim Maria a nazewniczy proces sakralizacji</i> <i>i zeświecczenia w obszarze włoskim, francuskim i polskim</i>	205
Dorota Samborska-Kukuć, <i>Ignacy Rzecki – kreacja biedermeierowska?</i>	219

Część V – Pro Memoria

Zbigniew Jerzy Jakubowski, <i>Kilka wspomnień</i>	231
Krystyna Czyżewska, <i>Docent Halina Rutowicz</i>	239

CZEŚĆ I
ADMINISTRACYJNA

1. SPRAWOZDAWCZE ZGROMADZENIE OGÓLNE ŁÓDZKIEGO TOWARZYSTWA NAUKOWEGO

Sprawozdawcze Zgromadzenie Ogólne Łódzkiego Towarzystwa Naukowego odbyło się 28 marca 2011 roku w auli Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego przy ul. Kopcińskiego 8/12 z następującym porządkiem obrad:

I. CZĘŚĆ PUBLICZNA

1. Zagajenie.
2. Wybór przewodniczącego Zgromadzenia oraz komisji wnioskowej i komisji skrutacyjnej.
3. Wręczenie Nagrody Naukowej Łódzkiego Towarzystwa Naukowego za rok 2010 prof. dr. hab. Sławomirowi Gali.
4. Nadanie tytułu członka honorowego Łódzkiego Towarzystwa Naukowego.
5. Wręczenie nominacji nowym członkom ŁTN.
6. Wykład prof. dr. hab. Krzysztofa Śmigielskiego pt. *Naturalne, naturalnie najlepsze... trochę o kosmetykach.*

II. CZĘŚĆ ORGANIZACYJNA

1. Przyjęcie protokołu z ostatniego Zwyczajnego Sprawozdawczo-Wyborczego Zgromadzenia Ogólnego ŁTN.
2. Sprawozdanie finansowe za rok 2010 – wygłasza Skarbnik ŁTN, prof. dr hab. Krzysztof Skotnicki.
3. Sprawozdanie Zarządu ŁTN z działalności za rok 2010 – wygłasza Sekretarz Generalny ŁTN, prof. dr hab. Wanda M. Krajewska.
4. Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej ŁTN – wygłasza przewodniczący Komisji Rewizyjnej, prof. dr hab. Zygfryd Rymaszewski.
5. Dyskusja nad sprawozdaniami.
6. Podjęcie uchwał:
  - o przyjęciu sprawozdania Zarządu z działalności Towarzystwa,
  - o przyjęciu sprawozdania finansowego Towarzystwa,
  - o przyjęciu bilansu i sprawozdania z zysku i strat,
  - o przekazaniu zysku na cele statutowe,
  - o udzieleniu absolutorium dla Prezesa i Prezydium Zarządu za rok 2010.
7. Plan działalności ŁTN na rok 2011.
8. Przyjęcie preliminarza budżetowego ŁTN na rok 2011.

9. Przyjęcie uchwał o planie działalności Towarzystwa i preliminarzu budżetowym ŁTN na 2011 r.

10. Wolne wnioski.

Obradom przewodniczył prof. dr hab. Kazimierz Jędrzejewski.

Po wyborze Komisji Wnioskowej i Skrutacyjnej, przewodniczący obrad udzielił głosu Prezesowi ŁTN prof. dr hab. Stanisławowi Liszewskiemu, który odczytał uchwałę Zarządu ŁTN oraz wręczył Nagrodę Naukową ŁTN prof. dr hab. Adamowi Sławomirowi Gali.

W wyniku jawnego głosowania Zgromadzenie podjęło uchwałę o nadaniu tytułu Członka Honorowego profesorom Januszowi Lipińskiemu, Halinie Mortimer-Szymczak i Tadeuszowi Szymczakowi oraz dyrektorowi Biura ŁTN, doktorowi Edwardowi Karasińskiemu.

Prezes wręczył także nominacje nowym członkom ŁTN.

***

Wykład inauguracyjny *Naturalne, naturalnie najlepsze... trochę o kosmetykach* przedstawił prof. dr hab. Krzysztof Śmigielski.

***

Po przerwie przystąpiono do organizacyjnej części obrad. Zgromadzenie jednogłośnie przyjęło protokół z poprzedniego posiedzenia Ogólnego ŁTN. Sprawozdanie Zarządu z działalności za rok 2010 przedstawiła Sekretarz Generalny prof. dr hab. Wanda Małgorzata Krajewska, a sprawozdanie finansowe – prof. dr hab. Krzysztof Skotnicki. Tekst tych sprawozdań został opublikowany w 64 tomie *Sprawozdań z Czynności i Posiedzeń Naukowych*.

***

Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej ŁTN przedstawił przewodniczący, prof. dr hab. Zygfryd Rymaszewski, odczytując protokół z jej posiedzenia.

**Protokół
posiedzenia Komisji Rewizyjnej
Łódzkiego Towarzystwa Naukowego
z dnia 16 marca 2011 r.**

W dniu 16 marca 2011 r. Komisja Rewizyjna Łódzkiego Towarzystwa Naukowego w składzie:

Przewodniczący	prof. dr hab. Zygfryd Rymaszewski
Członkowie	prof. dr hab. Hieronim Bartel
	prof. dr hab. Marian Głosek
	prof. dr hab. Julian Ławrynowicz
	prof. dr hab. Hanna Tadeusiewicz

działając na podstawie § 43 statutu Łódzkiego Towarzystwa Naukowego, dokonała kontroli i oceny działalności Towarzystwa w roku 2010.

I.

Komisja zapoznała się ze sprawozdaniem finansowym Skarbnika Łódzkiego Towarzystwa Naukowego. Było ono dla Komisji bardzo pomocnym materiałem dla oceny finansowej strony działalności Towarzystwa.

II.

Komisja Rewizyjna zapoznała się z przedstawionymi jej przez Biuro Dyrektora następującymi dokumentami:

1. Plan działalności Towarzystwa na rok 2010.
2. Uchwały Zgromadzenia Ogólnego ŁTN z dnia 29 marca 2010 r.
3. Sprawozdanie Zarządu ŁTN z działalności w roku 2010.
4. Sprawozdania Wydziałów i Komisji specjalistycznych za rok 2010.
5. Plan dochodów i wydatków na rok 2010.
6. Sprawozdanie z aktualnego stanu płatności składek członkowskich.
7. Plan przychodów i wydatków na rok 2011.
8. Plan wydawniczy ŁTN na rok 2011.
9. Bilans za rok 2010 wraz z wymaganymi załącznikami, to jest:
  - a) rachunek zysków i strat,
  - b) protokół z inwentaryzacji gotówki w kasie w dniu 31 grudnia 2010 r.,
  - c) protokół z inwentaryzacji znaczków pocztowych w dniu 31 grudnia 2010 r.,
  - d) zestawienie produkcji zakończonej na dzień 31 grudnia 2010 r.,
  - e) zestawienie produkcji niezakończonych na dzień 31 grudnia 2010 r.,
  - f) zestawienie stanu zobowiązań na dzień 31 grudnia 2010 r.,
  - g) rozliczenie dotacji na dzień 31 grudnia 2010 r.,
  - h) potwierdzenie salda bankowego na dzień 31 grudnia 2010 r.,
  - i) wyjaśnienia i informacje do bilansu,

- j) wyjaśnienia i informacje do rachunku zysków i strat,
- k) sprawozdanie z uzyskania i wykorzystania środków z tytułu odpisów 1% od podatku od osób fizycznych,
- l) protokół stanu księgozbioru biblioteki ŁTN na dzień 31 grudnia 2010 r.
- ł) stan archiwum ŁTN na dzień 31 grudnia 2010 r.

Przedstawione Komisji materiały, gdy idzie o rzetelność i stronę formalną, nie budzą zastrzeżeń. Szczegółowa ich analiza upoważnia do stwierdzenia, że działalność Łódzkiego Towarzystwa Naukowego w okresie sprawozdawczym 01.01.2010–31.12.2010 była zgodna ze statutem, rozporządzanie środkami będącymi w dyspozycji Towarzystwa merytorycznie uzasadnione, dbałość o majątek godna uznania.

Komisja wysoko ocenia kroki przedsięwzięte w celu uzyskania środków finansowych, bez których życie organizacyjne nie osiągnęłoby tak znaczących rezultatów. Jednocześnie zwracamy uwagę na trudną (w dalszym ciągu) sytuację finansową Towarzystwa, aczkolwiek pewna poprawa następuje w związku z podwyższeniem składek członkowskich, a także na skutek poprawy dyscypliny uiszczania składek. Zmalały zaległości z 56.675,- zł w roku 2009 (221 członków zalegających z opłatami) do 48.950,- zł w roku 2010 (137 członków–dłużników). Postulujemy dalsze energiczne działania. Członkom naszego Towarzystwa należy przypomnieć, jak ważne jest pod każdym względem terminowe uiszczanie składek. Tu w dalszym ciągu za wzór należy postawić Wydział IV, w szczególności skuteczność działań Pani Profesor Teresy Pajszczyk-Kieszkiewicz.

Z satysfakcją należy odnotować napływ nowych członków, natomiast niepokoją malejące od dwóch lat wpływy z tytułu odpisu 1% od podatku dochodowego.

W pełni aktualny pozostaje apel Prezesa ŁTN, by członkowie Towarzystwa wykorzystywali osobiste znajomości dla pozyskania sponsorów.

Tylko częściowo spełniły się nadzieje pokładane w akcji „cegiełek”. Być może jej kontynuacja przyczyni się do pełniejszej akceptacji tej formy wspierania Towarzystwa.

III.

Komisja wysoko ocenia działalność wydawniczą Towarzystwa. Godny uwagi jest wysoki poziom edytorski, szata graficzna, jakość papieru i druku. O wysokiej randze naukowej czasopism ŁTN świadczy m.in. to, że niemal wszystkie zostały zaliczone do czasopism punktowanych przez Ministerstwo. Należy też z uznaniem odnotować wzrost punktów sprzedaży wydawnictw ŁTN oraz poważny wzrost wpływów ze sprzedaży (z 60.504,- zł w roku 2009 do 94.338,81 zł w roku 2010).

IV.

Komisja wyraża uznanie Zarządowi za działania zmierzające do właściwego funkcjonowania Biblioteki ŁTN i docenia sterania o powiększanie księgozbioru, a także o zmniejszanie zbędnych zapasów. Gdy idzie o stronę internetową, Komisja, z zadowoleniem stwierdza, że szereg jej dezyderatów, zawartych w protokole za rok 2009 zostało spełnionych. Tu jedynie zaznaczamy, że przydałby się link od tytułu czasopisma, do spisu treści i streszczeń prac w ramach tomów.

V.

Analiza sprawozdania Sekretarza Generalnego z działalności organizacyjnej skłania do ostrożnego optymizmu. Mimo trudnej sytuacji finansowej i niewielkiej liczby sponsorów, działalność Towarzystwa znacznie się wzmogła, obejmując nowe obszary i doskonaląc dotychczasowe formy działalności.

Tu należy w pierwszym rzędzie zwrócić uwagę na Festiwal Nauki, Techniki i Sztuki, który w życiu Łodzi i regionu stał się już stałą, ważną imprezą.

Z satysfakcją należy odnotować działalność integracyjną Towarzystwa. Wysoko oceniamy kontynuację i rozwój cyklu wykładów dla doktorantów.

Wzrastająca liczba kandydatów przekonuje, że ta forma działalności wychodzi naprzeciw potrzebom znacznej grupy zainteresowanych.

Generalnie Komisja jest pod wrażeniem tak energicznej i owocnej działalności Towarzystwa w okresie sprawozdawczym. Jest to niewątpliwie wynik zaangażowania wszystkich ogniw organizacyjnych, w tym Dyrektora Biura i personelu administracyjnego. Rezultaty tego zbiorowego wysiłku zasługują na wysokie uznanie.

Szczególne słowa uznania Komisja Rewizyjna kieruje, pod adresem Prezesa Łódzkiego Towarzystwa Naukowego, Profesora Stanisława Liszewskiego. Inspirując szereg inicjatyw koordynując z wielką energią prace szeregu zespołów, wzmaga, aktywność Towarzystwa. Uczestnicząc w licznych, kierowniczych gremiach przyczynia się do propagowania celów ŁTN i podnoszenia jego rangi.

VI.

Po analizie przedstawionych do wglądu dokumentów, po dyskusji nad sprawozdaniami Skarbnika oraz Sekretarza Generalnego, Komisja Rewizyjna zgłasza Zgromadzeniu Ogólnemu ŁTN wnioszek o zatwierdzenie

- sprawozdania finansowego Skarbnika Łódzkiego Towarzystwa Naukowego,
- sprawozdania Sekretarza Generalnego Łódzkiego Towarzystwa Naukowego,

oraz o udzielenie Zarządowi Łódzkiego Towarzystwa Naukowego absolutorium za okres sprawozdawczy 01.01.2010–31.12.2010 r.

Przewodniczący Komisji Rewizyjnej: *prof. dr hab. Zygfryd Rymaszewski*
Członkowie: *prof. dr hab. Hieronim Bartel, prof. dr hab. Marian Głosek,*
prof. dr hab. Julian Ławrynowicz, prof. dr hab. Hanna Tadeusiewicz

Następnie Prezes przedstawił plan działalności Łódzkiego Towarzystwa Naukowego na rok 2011.

Plan działalności Łódzkiego Towarzystwa Naukowego w roku 2011 (ostatni rok kadencji 2009–2011)

Zakres i formy działalności ŁTN wynikają z zapisu statutu oraz wieloletnich doświadczeń członków. W 2011 roku przewiduje się kontynuację głównych form działalności zainicjowanych na posiedzeniu Zgromadzenia Ogólnego Towarzystwa w 2009 roku początkującym obecną kadencję. Szczegółowy plan zakłada działalność Towarzystwa w 2011 roku w siedmiu obszarach:

1. Działalność organizacyjna.

– Obecny stan członków Towarzystwa (około 450), ale zwłaszcza ich struktura wieku wskazuje na potrzebę zaproszenia do udziału w ŁTN młodych, zdolnych, ambitnych i mających poczucie wspólnoty akademickiej profesorów. Dotyczy to praktycznie wszystkich wydziałów naszego Towarzystwa.

– Jednocześnie należy dążyć do zwiększania aktywności społecznej naszych członków, którzy powinni bardziej niż obecnie angażować się w działalność Towarzystwa, podejmując również nowe wyzwania (działalność wydawnicza, organizacja i udział w konferencjach, konwersatoriach, zebraniach, podejmowanie działalności naukowej i popularyzatorskiej, a także udział w podejmowanych przez Towarzystwo formach integracji środowiska).

2. Podstawy gospodarcze działalności statutowej ŁTN.

Nasza aktywność społeczna związana jest z zabezpieczeniem podstawowych środków finansowych niezbędnych dla utrzymania naszej siedziby, opłacenia biura i zabezpieczenia możliwości działalności merytorycznej.

Dotychczasowy dopływ środków finansowych pochodził ze składek członkowskich, odpisów od podatku (1%), sprzedaży wydawnictw oraz dotacji celowych (Urząd Miasta Łodzi, Ministerstwo).

Wszystkie te formy gromadzenia środków wymagają intensyfikacji i zaangażowania wszystkich członków (składki i odpis od podatku). Należy dążyć do dalszego ciągłego i ustabilizowanego przekazu dotacji (np. na Festiwal), ale przede wszystkim do znalezienia sponsorów na konkretne formy działalności (Wydawnictwo, konferencje, festiwal, koncert itp.).

3. Działalność naukowa.

Łódzkie Towarzystwo Naukowe prowadzi swoją działalność naukową poprzez realizację konkretnych zadań:

- działalność Wydawnictwa ŁTN (wg planu zatwierdzonego przez Zarząd),
- organizacja konferencji naukowych (doroczna sesja naukowa ŁTN „Panorama nauki łódzkiej” w świetle badań prowadzonych przez członków ŁTN) i sesji organizowanych przez Wydziały,
- organizacja dyskusji publicznych i zamkniętych (np. nad treścią książki – promocje),
- organizacja konwersatorium nt. „Szkoły i zespoły naukowe” (dwa razy w roku),
- realizacja grantów badawczych,
- organizacja zebrań naukowych (Wydziały),
- organizacja corocznego konkursu na najlepszą pracę naukową z zakresu pedagogiki społecznej (konkurs ogólnopolski).

4. Działalność dydaktyczna.

– Łódzkie Towarzystwo Naukowe w 2011 roku będzie kontynuować prowadzenie cyklu wykładów profesorów–członków Towarzystwa dla słuchaczy studiów doktoranckich i środowiska akademickiego Łodzi (zakończenie drugiej edycji i rozpoczęcie trzeciej).

– Towarzystwo powinno zainicjować prace nad przygotowaniem nowej serii podręczników szkolnych z zakresu wiedzy o Łodzi i regionie dla młodzieży szkół różnych typów.

5. Działalność popularyzująca osiągnięcia nauki i sztuki.

– Łódzkie Towarzystwo Naukowe przygotowuje 11. edycję Festiwalu Nauki, Techniki i Sztuki, który odbędzie się w Łodzi w kwietniu 2011 roku,

– należy rozważyć możliwości organizacji, formę oraz miejsce organizowania kolejnego Festiwalu.

6. Działalność zmierzająca do integracji środowiska akademickiego Łodzi.
- organizacja jubileuszy naszych członków (wydawnictwo „Sylwetki Łódzkich Uczonych”, sympozja okolicznościowe, listy gratulacyjne),
  - organizacja tradycyjnej kolacji wigilijnej ŁTN,
  - organizacja koncertu noworocznego dla środowiska akademickiego Łodzi,
  - życzenia świąteczno-noworoczne.

7. Jubileusz 75-lecia Łódzkiego Towarzystwa Naukowego.

Nowym wyzwaniem dla członków ŁTN w 2011 r. jest godne uczczenie jubileuszu 75-lecia powołania naszego Towarzystwa. Planuje się:

- zorganizowanie uroczystego posiedzenia Towarzystwa – „sesji jubileuszowej”, które odbędzie się w Filharmonii Łódzkiej (21 XI) wraz z koncertem,
- zorganizowanie konferencji naukowej (2 XII) pt. „Panorama nauki łódzkiej w świetle badań członków ŁTN” w siedzibie ŁTN,
- wydanie czterech tomów wydawnictw jubileuszowych: „Moja Droga do Nauki” red. M. Pawlik, „Kronika Wydziałów ŁTN” red. W. M. Krajewska, „Materiały sesji naukowej” red. T. Robak, „Dyrektorzy Łódzkiego Towarzystwa Naukowego”,
- powołano Komitet Organizacyjno-Programowy obchodów jubileuszu 75-lecia Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Łodzi – Łódzkiego Towarzystwa Naukowego.

W skład Komitetu wchodzi: prof. T. Robak (przewodniczący), prof. B. Olaszek, prof. M. M. Blombergowa, prof. W. Ciesielski, prof. M. Pawlikowski, prof. M. Kotełko, prof. R. Hunger, dr E. Karasiński.

Przedstawiony hasłowo plan działalności ŁTN na 2011 r. jest bardzo ambitny i wymaga dużego zaangażowania członków ŁTN. Szeroki zakres tematyczny umożliwia zaangażowanie się w działalność Towarzystwa praktycznie wszystkich członków, oczywiście według swojego czasu i możliwości. Pragnę wyrazić przekonanie, że istnienie Towarzystwa i jego działalność jest wyłącznie miarą aktywności jego członków. Istniejemy, bo działamy dla dobra miasta i regionu, ale głównie łódzkiego środowiska akademickiego, którego jesteśmy znaczącą częścią.

W głosowaniu jawnym Zgromadzenie podjęło jednogłośnie uchwałę o planie działalności ŁTN na rok 2011 oraz zatwierdziło budżet na ten rok.

Komisja Wnioskowa

wybrana na posiedzeniu Zgromadzenia Ogólnego Łódzkiego Towarzystwa Naukowego w dniu 28 marca 2011 r. w składzie: Hieronim Bartel i Dariusz Górecki poinformowała, że nie zgłoszono żadnych wniosków.

2. SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI ZARZĄDU ŁÓDZKIEGO TOWARZYSTWA NAUKOWEGO W ROKU 2011

Rok 2011 był ostatnim rokiem działalności Zarządu Łódzkiego Towarzystwa Naukowego w kadencji 2009–2011. W roku sprawozdawczym Towarzystwo kontynuowało swoją działalność zgodnie z uchwałą Zgromadzenia Ogólnego z dnia 28 marca 2011 roku, a podstawą jego funkcjonowania był Statut zatwierdzony przez Sąd Rejestrowy w 2010 roku.

W roku sprawozdawczym odbyło się dziewięć posiedzeń Prezydium (17 stycznia, 17 lutego, 17 marca, 12 maja, 30 czerwca, 22 września, 20 października, 17 listopada, 27 grudnia) i cztery posiedzenia Zarządu (28 lutego, 20 czerwca, 26 września, 12 grudnia). W dniu 28 marca 2011 roku na Wydziale Prawa i Administracji UŁ odbyło się Zwyczajne Sprawozdawcze Zgromadzenie Ogólne członków ŁTN, a w dniu 21 listopada 2011 roku w Muzeum Miasta Łodzi – Uroczyste Zgromadzenie Ogólne z okazji 75-lecia Towarzystwa.

Szczególnym wydarzeniem w roku sprawozdawczym był jubileusz 75-lecia Towarzystwa. Łódzkie Towarzystwo Naukowe, należące do najstarszych stowarzyszeń naukowych na terenie Łodzi, jest formalnym i merytorycznym spadkobiercą Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Łodzi powołanego 19 listopada 1936 roku. Komitet obchodów 75-lecia ŁTN w składzie: profesorowie Tadeusz Robak (przewodniczący), Maria Magdalena Blombergowa, Witold Ciesielski, Ryszard Hunger, Maria Kotelko, Barbara Olaszek, Marek Pawlikowski oraz doktor Edward Karasiński powołany został przez Zarząd na posiedzeniu w dniu 13 grudnia 2010 roku. Uroczystości jubileuszowe odbyły się w dniach 21–22 listopada 2011 roku. W dniu 21 listopada 2011 roku w Muzeum Historii Miasta Łodzi, podczas Uroczystego Zgromadzenia Ogólnego członków ŁTN, Prezes Towarzystwa, profesor Stanisław Liszewski wygłosił wykład zatytułowany *Wkład Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Łodzi (1936–1946) oraz Łódzkiego Towarzystwa Naukowego (1946–2011) w kształtowanie środowiska akademickiego miasta, a także w rozwój Łodzi i regionu Polski Środkowej*. Osoby zasłużone dla Towarzystwa uhonorowane zostały Medalem ŁTN. Wręczona została również Nagroda Naukowa im. Profesor Ireny Lepalczyk oraz przyznane wyjątkowo w 2011 roku dwa wyróżnienia. Uroczystość uświetnił koncert, który prowadził Robert Michalak. Następnego dnia w siedzibie Towarzystwa odbyła się konferencja *Panorama Łódzkiej Nauki* oraz promocja dwóch z czterech wydawnictw, przygotowanych z okazji jubileuszu, tj. *Moja Droga do Nauki* pod redakcją Macieja Pawlika oraz *Wydziały Łódzkiego Towarzystwa Naukowego*

1936–2011 pod redakcją Wandy M. Krajewskiej. Prezentacji wydawnictw i spotkaniu z ich autorami towarzyszyło otwarcie wystawy plakatów promujących twórczość profesorów Andrzeja Bartzaka, Ryszarda Hungera, Andrzeja Jocza i Grzegorza Sztabińskiego. Szczegółowe sprawozdanie z obchodów 75-lecia Towarzystwa zawarto w niniejszym tomie *Sprawozdań...* Obchodom jubileuszowym towarzyszyła zorganizowana w siedzibie ŁTN w dniu 16 listopada 2011 roku Konferencja Rektorów Łódzkich Uczelni Publicznych.

Na podkreślenie zasługuje fakt, że w 2011 roku dwoje członków Towarzystwa wyróżnionych zostało najwyższą godnością akademicką, jaką jest tytuł doktora *honoris causa*. Profesor Ewa Marynowicz-Hetka 10 listopada 2011 roku otrzymała tytuł doktora *honoris causa* Uniwersytetu Ostrawskiego w Republice Czeskiej, a profesor Stanisław Liszewski 9 listopada 2011 roku otrzymał tytuł doktora *honoris causa* Politechniki Łódzkiej. W kwietniu 2011 roku odbyło się uroczyste sympozjum z okazji jubileuszu urodzin profesora Stanisława Liszewskiego, Prezesa Łódzkiego Towarzystwa Naukowego od 1991 roku. Skala podejmowanych przez Profesora Stanisława Liszewskiego inicjatyw, talent organizatorski i konsekwencja w działaniu budzą powszechne uznanie. Sprawozdanie z tej uroczystości zawarto w niniejszym tomie *Sprawozdań...*

Sprawy członkowskie

Z żalem informujemy, że w roku 2011 zmarli następujący członkowie naszej korporacji, profesorowie: Maria Olszewska (3 lutego), Włodzimierz Kawka (21 kwietnia), Wojciech Barański (17 maja), Maria Kamińska (10 czerwca), Witold Żurek (15 lipca), Kazimierz Rybiński (8 września), Andrzej Abramowicz (23 października), Alicja Jaruga (17 listopada) i Tadeusz Bogdanik (20 grudnia). Na zawsze pozostaną w naszej pamięci.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2011 roku Towarzystwo liczy ogółem 457 członków. W roku sprawozdawczym Towarzystwo zaprosiło do współpracy i członkostwa 8 pracowników nauki. Na Wydział I przyjęto cztery osoby: doktorów habilitowanych Feliksa Czyżewskiego, Artura Gałkowskiego, Irenę Jaros i Dorotę Samborską-Kukuć; na Wydział II – jedną osobę: doktor habilitowaną Kaję Kaźmierską; na Wydział V – trzy osoby: profesorów Dariusza Gawina i Jerzego Lewandowskiego oraz doktora habilitowanego Marka Lefika. Z członkostwa w naszym Towarzystwie zrezygnowało lub zostało skreślonych z powodu niepłacenia składek 8 profesorów: Grażyna Habrajska, Andrzej Kudra, Elżbieta Oleksy, Zenon Weigt z Wydziału I; Bogusław Sułkowski z Wydziału II; Janina

Karolak-Wojciechowska z Wydziału III; Ryszard Glinka z Wydziału IV; Krzysztof Kuźmiński z Wydziału V.

Szczegółowe dane dotyczące liczby i struktury wiekowej członków Towarzystwa według stanu na 31 grudnia 2011 roku przedstawiają tabele 1 i 2. W porównaniu z rokiem 2010 zdecydowanie zmniejszyła się liczba członków w wieku do 60 lat.

Tabela 1. Członkowie ŁTN w latach 2009–2011

Wydział	Liczba członków			Nowoprzyjęci			Zmarli			Rezygnacja / Skreślenie		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011
I	72	72	71	7	–	4	–	–	1	–	–	4
II	122	117	115	–	–	1	1	2	2	–	3	1
III	84	85	83	4	2	–	4	–	1	–	1	1
IV	93	95	92	2	3	–	3	1	2	–	–	1
V	68	71	70	4	3	3	–	–	3	–	–	1
VI	26	26	26	3	–	–	–	–	–	–	–	–
Ogółem	465	466	457	20	8	8	8	3	9	0	4	8

Tabela 2. Struktura wiekowa członków ŁTN

Wydział	Do 40 lat	41-50	51-60	61-70	71-80	81-90	Od 91 lat	Razem
I	1	8	19	28	9	5	1	71
II	0	2	19	52	22	20	0	115
III	0	4	10	33	25	9	2	83
IV	0	7	21	26	18	20	0	92
V	0	0	15	23	24	7	1	70
VI	0	1	9	7	4	5	0	26
Ogółem	1	22	93	169	102	66	4	457

W roku sprawozdawczym osoby najbardziej zasłużone dla Towarzystwa wyróżniono godnością członka honorowego, przyznawaną od 1952 roku, a także ustanowionym w 2006 roku Medalem ŁTN. Tytuł Członka Honorowego, Zwyczajne Zgromadzenie Ogólne Towarzystwa w dniu 28

marca 2011 roku, nadało doktorowi Edwardowi Karasińskiemu, dyrektorowi ŁTN, profesorowi Januszowi Lipińskiemu z Wydziału V oraz profesor Halinie Mortimer-Szymczak i profesorowi Tadeuszowi Szymczakowi z Wydziału II. Obecnie spośród 457 członków Towarzystwa 19 osób posiada tytuł członka honorowego. Podczas uroczystego seminarium z okazji jubileuszu urodzin w dniu 6 kwietnia 2011 roku, Medal ŁTN otrzymał profesor Stanisław Liszewski (Medal nr 18), a podczas Zgromadzenia Ogólnego z okazji 75. rocznicy Towarzystwa w dniu 21 listopada 2011 roku profesorowie: Maria Magdalena Blombergowa (Medal nr 19), Andrzej Koziarski (Medal nr 20) i Ewa Marynowicz-Hetka (Medal nr 21) oraz redaktor Paweł Patora (Medal nr 22).

Pomimo podejmowanych zarówno przez Władze Wydziałów jak i Prezydium działań mających na celu zwiększenie dyscypliny w zakresie wywiązywania się ze statutowego obowiązku płacenia składki członkowskiej, ponad jedna trzecia członków Towarzystwa ma nieuregulowane opłaty członkowskie (Tabela 3).

Tabela 3. Zaległości w opłatach składek członkowskich

Wydział	Liczba osób zalegających z opłatą			Odsetek członków ogółem [%]			Kwota [zł]		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011
I	49	22	12	68,1	30,6	16,9	12 300,-	8550,-	4900,-
II	74	33	59	60,7	28,2	51,3	20 380,-	13 600,-	19 750,-
III	55	36	35	65,5	42,4	42,2	12 100,-	13 250,-	12 500,-
IV	12	18	19	12,9	18,9	20,7	3200,-	4700,-	5400,-
V	23	22	24	33,8	31,0	34,3	5250,-	6850,-	8200,-
VI	8	6	16	30,8	23,1	61,5	2800,-	2000,-	4600,-
Ogółem	221	137	165	47,5	29,4	36,1	56 030,-	48 950,-	55 350,-

Działalność integracyjna

W roku 2011 członkowie Towarzystwa zorganizowali, współorganizowali lub uczestniczyli z referatami bądź listami gratulacyjnymi w spotkaniach, sesjach, wystawach oraz uroczystościach z okazji jubileuszy zasłużonych profesorów, wydarzeń inspirujących do podsumowania i prezentacji do-

robku naukowego oraz realizacji statutowego celu Towarzystwa, jakim jest integracja środowiska akademickiego.

- 10 stycznia – Koncert Noworoczny w Filharmonii Łódzkiej im. Artura Rubinsteina w wykonaniu Orkiestry Dętej Akademii Muzycznej im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi pod dyrekcją Marcina Radwańskiego (część I) i Artura Czereszewskiego (część II) z udziałem solistów – pedagogów i studentów Agnieszki Kałużowskiej, Krzysztofa Kamińskiego, Doroty Kownackiej, Andrzeja Niemirowicza i Anny Terleckiej; koncert prowadził Janusz Janyst.
- 11 stycznia – Promocja książki Andrzeja Bartzaka *Maluję, więc jestem*, wydanej w 2010 roku przez ŁTN, połączona z wystawą prac autora w Miejskiej Galerii Sztuki w Łodzi.
- 13 stycznia – Wykład Profesor Marii Respondek-Liberskiej pt. *Wada serca płodu pod postacią stenozy zastawki aortalnej – zasady wyboru optymalnego sposobu postępowania*, w ramach cyklu wykładów członków Towarzystwa dla doktorantów łódzkich uczelni.
- 23 lutego – Spotkanie dyskusyjne Prezesa ŁTN Profesora Stanisława Liszewskiego z byłymi i obecnymi Rektorami publicznych szkół wyższych w Łodzi.
- 24 lutego – Wykład Profesora Romualda Olaczka pt. *Ochrona przyrody – ewolucja idei, metod i programów*, w ramach cyklu wykładów członków Towarzystwa dla doktorantów łódzkich uczelni.
- 7 marca – Promocja książki Zbigniewa Kostrzewy *Leksykon wyrazów i zwrotów lekarskich*, wydanej przez ŁTN w 2011 roku.
- 10 marca – Wykład Profesora Jerzego Grobisa pt. *Pięć wieków nowożytnego państwa europejskiego w diagnozie filozoficznej Michaela Oakeshotta*, w ramach cyklu wykładów członków Towarzystwa dla doktorantów łódzkich uczelni.
- 24 marca – Wykład Profesora Eugeniusza Kwiatkowskiego pt. *Przystosowania na rynku pracy do szoków zewnętrznych. Polska na tle innych krajów*, w ramach cyklu wykładów członków Towarzystwa dla doktorantów łódzkich uczelni.
- 28 marca – Zwyczajne Zgromadzenie Ogólne Towarzystwa, na którym wręczona została Nagroda Naukowa ŁTN Profesorowi A. Sławomirowi Gali, a także nadano tytuł Członka Honorowego Profesorom: Januszowi Lipińskiemu, Halinie Mortimer-Szymczak i Tadeuszowi Szymczakowi oraz Doktorowi Edwardowi Karsińskiemu; wykład pt. *Naturalne, naturalnie najlepsze... trochę o kosmetykach* przedstawił Profesor Krzysztof Śmigielski; zgromadzeniu przewodniczył Profesor Kazimierz Jędrzejewski.

- 6 kwietnia – Uroczyste seminarium w Muzeum Miasta Łodzi z okazji jubileuszu urodzin Profesora Stanisława Liszewskiego, Prezesa ŁTN od 1991 roku; osiągnięcia Jubilata przedstawili Profesorowie Jolanta Jakóbczyk-Gryszkiewicz, Wanda M. Krajewska, Wiesław Puś; wystąpienie Jubilata nosiło tytuł *Kobiety w moim życiu*; spotkaniu towarzyszył koncert w wykonaniu Anny Liszewskiej, Piotra Hruszwickiego, Anny Wesołowskiej-Firlej i Stanisława Firleja.
- 14 kwietnia – Wykład Profesora Ryszarda Kluszczyńskiego pt. *Kultura w czasach YouTube i SecondLife*, w ramach cyklu wykładów członków Towarzystwa dla doktorantów łódzkich uczelni.
- 11–19 kwietnia – 11. Festiwal Nauki, Techniki i Sztuki w Łodzi pod hasłem *Inwestuj w siebie*, któremu przewodniczył Profesor Antoni Różalski.
- 13 maja – Uroczysta sesja z okazji jubileuszu 65-lecia urodzin i 40-lecia pracy naukowo-dydaktycznej Profesora Jana Szymczaka z Wydziału II.
- 19 maja – Wykład Profesor Ireny Wiśełki-Cieślar pt. *Organy jako inspiracja w muzyce w ujęciu historycznym*, w ramach cyklu wykładów członków Towarzystwa dla doktorantów łódzkich uczelni.
- 30 maja – Piąte konwersatorium z cyklu *Szkoły i zespoły naukowe łódzkich uczelni. Przeszłość – terażniejszość – przyszłość* poświęcone *Łódzkiej Szkole Endokrynologii*, zorganizowane przez Wydział IV.
- 10 czerwca – Seminarium podsumowujące cykl wykładów dla doktorantów i dyskusja panelowa na temat problemów etycznych w nauce, moderowana przez Profesorów Eleonorę Bielawską-Batorowicz, A. Sławomira Gałę, Stanisława Liszewskiego i Ewę Marynowicz-Hetka.
- 13 czerwca – Uroczyste seminarium prezentujące osiągnięcia naukowe Profesora Waclawa Szuberta i Profesora Michała Seweryńskiego, zorganizowane przez Wydział II.
- 29 września – Uroczyste seminarium dedykowane Profesorowi Marianowi Głóskowi z Wydziału II, któremu towarzyszyło wręczenie książki jubileuszowej *Non sensitis gladios* wydanej przez ŁTN.
- 1–7 października – Uroczyste inauguracje roku akademickiego 2011/2012 w publicznych uczelniach Łodzi.
- 7 października – Środowiskowa inauguracja roku akademickiego 2011/2012 w pasażu im. Leona Schillera w Łodzi.
- 13 października – Promocja książki Stanisława Bąkowicza *Powrót do Afryki* wydanej przez ŁTN w 2011 roku.

-
- 27 października – Inauguracja trzeciej edycji cyklu *Wykłady profesorów – członków Łódzkiego Towarzystwa Naukowego dla doktorantów łódzkich uczelni* realizowanych w roku akademickim 2011/2012 – Profesor Stanisław Liszewski; wykład Profesora Józefa Piórczyńskiego pt. *Filozoficzne aspekty poznania*.
- 15-16 listopada – Międzynarodowa konferencja naukowa *Język polski jego odmiany i powiązania z językami pokrewnymi. W setną rocznicę urodzin Profesora Karola Dejny*, której przewodniczył Profesor A. Sławomir Gala.
- 16 listopada – Konferencja Rektorów Szkół Łódzkich Uczelni Publicznych, której członkiem jest Prezes Stanisław Liszewski, zorganizowana w siedzibie ŁTN.
- 21 listopada – Uroczyste Zgromadzenie Ogólne w 75. Rocznicę Towarzystwa w Muzeum Miasta Łodzi; wykład Profesora Stanisława Liszewskiego, Prezesa ŁTN pt. *Wkład Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Łodzi (1936–1945) oraz Łódzkiego Towarzystwa Naukowego (1946–2011) w kształtowanie środowiska akademickiego miasta, a także rozwój Łodzi i regionu Polski środkowej*; zgromadzeniu przewodniczyła Profesor Wanda M. Krajewska.
- 22 listopada – Konferencja *Panorama Łódzkiej Nauki*, której przewodniczył Profesor Tadeusz Robak.
- 22 listopada – Otwarcie wystawy plakatów promujących twórczość Profesorów Andrzeja Bartzaka, Ryszarda Hungera, Andrzeja Jocza i Grzegorza Sztabińskiego, zorganizowanej przez Profesora Ryszarda Hungera.
- 22 listopada – Promocja książki *Moja Droga do Nauki* pod redakcją Macieja Pawlika wydanej przez ŁTN w 2011 roku.
- 22 listopada – Promocja książki *Wydziały Łódzkiego Towarzystwa Naukowego 1936–2011* wydanej pod redakcją Wandy M. Krajewskiej przez ŁTN w 2011 roku.
- 24 listopada – Wykład Profesora Andrzeja Jocza pt. *Moja koncepcja sztuki autonomicznej w kontekście genealogii sztuki współczesnej*, w ramach cyklu wykładów członków Towarzystwa dla doktorantów łódzkich uczelni.
- 8 grudnia – Wykład Profesora Wiesława Pusia pt. *Łódź wielokulturowa – powstanie miasta przemysłowego*, w ramach cyklu wykładów członków Towarzystwa dla doktorantów łódzkich uczelni.
- 21 grudnia – 17. spotkanie wigilijne, któremu towarzyszył koncert w wykonaniu Izabeli Trębacz-Diakhate (mezzosopran) i Anny Liszewskiej (fortepian), zorganizowane przez Profesor Teresę Pajszczyk-Kieszkiewicz i Panią M. Alinę Liszewską.

Od wielu lat Towarzystwo aktywnie uczestniczy w pracach ogólnolódzkich i ogólnopolskich gremiów integrujących działalność naukową i akademicką oraz współpracuje z władzami samorządowymi Łodzi. Należą do nich powołana w 1996 roku Rada ds. Szkolnictwa Wyższego i Nauki przy Prezydencie Miasta Łodzi, której przewodniczy od 2006 roku, Prezes Towarzystwa profesor Stanisław Liszewski, Konferencja Rektorów Uczelni Publicznych w Łodzi, w której Towarzystwo reprezentowane jest również przez profesora Stanisława Liszewskiego oraz Rada Towarzystw Naukowych przy Prezydium PAN, w której Towarzystwo reprezentowane jest przez profesora Juliana Ławrynowicza, będącego członkiem z wyboru Prezydium oraz Komisji Promocji tej Rady od 2003 roku. W roku sprawozdawczym Prezydium PAN ponownie powołało profesora Juliana Ławrynowicza w skład Rady na kadencję 2011–2014.

Działalność naukowo-dydaktyczna

W 2011 roku Wydziały i Komisje zorganizowały ogółem 19 spotkań, na których przedstawiono 56 referatów. Szczegółowe dane dotyczące liczby zebrań naukowych Wydziałów w latach 2009–2011 przedstawia tabela 4.

Tabela 4. Zebrania naukowe organizowane przez Wydziały i Komisje ŁTN

Wydział	Liczba zebrań			Liczba referatów		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011
I	4	5	5	10	8	15
II	1	–	1	1	–	1
III	11	8	8	33	36	34
IV	2	3	2	2	7	3
V	3	3	3	3	3	3
VI	2	2	–	2	2	–
Ogółem	23	21	19	51	56	56

Szczegółowe sprawozdania z działalności w 2011 roku Wydziałów i Komisji ŁTN zawarto w niniejszym tomie *Sprawozdań...*

W roku 2011 Nagrodę Naukową, ustanowioną przez Towarzystwo w 1980 roku, przyznano profesorowi A. Sławomirowi Gali z Wydziału I za wybitne osiągnięcia w zakresie językoznawstwa, ze szczególnym uwzględnieniem onomastyki i dialektologii. Nagroda wręczona została podczas Zgromadzenia Ogólnego w dniu 28 marca 2011 roku.

W roku sprawozdawczym odbyła się siódma edycja konkursu o ustanowioną przez Towarzystwo w 2005 roku Nagrodę im. Profesor Ireny Lepalczyk za prace badawcze z zakresu pedagogiki społecznej. Laureatką została doktor habilitowana Wioleta Danilewicz z Uniwersytetu w Białymstoku za pracę *Rodzina ponad granicami. Transnarodowe doświadczenia wspólnoty rodzinnej*, wydaną przez Wydawnictwo Uniwersyteckie Trans Humana, Białystok 2010. Z uwagi na bardzo wysoki poziom prac zgłoszonych do konkursu, przyznano ponadto dwa wyróżnienia – doktor Edycie Januszewskiej z Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie za pracę *Dziecko czeczeńskie w Polsce. Między traumą wojenną a doświadczeniem uchodźstwa* (Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2010) oraz doktorowi habilitowanemu Arkadiuszowi Żukiewiczowi z Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie za pracę *Wprowadzenie do ontologii pracy społecznej. Odniesienia do społeczno-pedagogicznej refleksji Heleny Radlińskiej* (Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków 2009). Wręczenie nagród miało miejsce w dniu 21 listopada 2011 roku podczas uroczystości jubileuszowych Towarzystwa.

Popieranie rozwoju nauki, będące jednym z głównych zadań statutowych Towarzystwa, znalazło swój wyraz nie tylko w organizacji zebrań i sympozjów naukowych na Wydziałach, ale również organizacji konwersatoriów prezentujących dorobek zespołów i szkół naukowych jakie wytworzyły się w łódzkim środowisku akademickim oraz interdyscyplinarnych konferencji, a także realizacji projektów badawczych w obszarach tematycznych szczególnie istotnych dla Łodzi i regionu.

W ramach cyklu konwersatoriów *Szkoły i zespoły naukowe łódzkich uczelni. Przeszłość – teraźniejszość – przyszłość*, koordynowanych przez profesor Ewę Marynowicz-Hetkę, w 2011 roku odbyło się kolejne spotkanie poświęcone *Łódzkiej Szkole Endokrynologii*.

W roku sprawozdawczym z inicjatywy Prezesa Stanisława Liszewskiego Towarzystwo zorganizowało po raz pierwszy konferencję zatytułowaną *Panorama Łódzkiej Nauki*, która odbyła się 22 listopada, w ramach obchodów 75-lecia ŁTN. Celem tej konferencji była prezentacja osiągnięć łódzkiej nauki w wybranych dziedzinach i dyscyplinach. Referaty przedstawili w kolejności wystąpień zaproszeni profesorowie: Piotr Smolewski, Marek Kowalski, Maria Bryszewska, Eleonora Bielawska-Batorowicz, Paweł Strumiłło, Małgorzata Pyziak-Szafnicka, Krzysztof Stefański, a spotkaniu przewodniczył profesor Tadeusz Robak. Duże zainteresowanie z jakim spotkała się ta prezentacja badań naukowych prowadzonych przez łódzkich badaczy stało się podstawą decyzji o kontynuowaniu tej inicjatywy w latach następnych.

W 2011 roku Towarzystwo było również współorganizatorem międzynarodowej konferencji naukowej *Język Polski – jego odmiany i powiązania z językami pokrewnymi*, zorganizowanej w setną rocznicę urodzin Profesora Karola Dejny przez Katedrę Dialektologii Polskiej Uniwersytetu Łódzkiego, Oddział PAN w Łodzi, Komitet Językoznawstwa PAN i Polską Akademię Umiejętności. Konferencja, która odbyła się w dniach 15–16 listopada 2011 roku zgromadziła wielu znakomitych naukowców z kraju i z zagranicy, a przewodniczył jej profesor A. Sławomir Gala. Przedstawione wykłady opublikowane zostaną w kolejnych tomach (57–59) *Rozpraw Komisji Językowej*.

W roku sprawozdawczym w ramach działalności naukowej, tak jak w latach ubiegłych, inicjowano i wspierano badania regionalne. W 2011 roku zakończono dwuletni grant Regionalnej Organizacji Turystycznej *Ruch turystyczny w Łodzi i województwie łódzkim*, realizowany pod kierunkiem doktora habilitowanego Bogdana Włodarczyka. Pod redakcją kierownika grantu ukazała się praca zbiorowa zatytułowana *Ruch Turystyczny w Łodzi i w województwie łódzkim* w 2010 roku.

W 2011 roku Towarzystwo uzyskało w drodze konkursu dwa dwuletnie granty Prezydenta Miasta Łodzi w ramach zadania „Współpraca z wyższymi uczelniami” na realizację projektów badawczych *Nauka łódzka na tle nauki w Polsce i na świecie – konkurencyjność Łodzi w Polsce i w Europie* pod kierunkiem profesora Stanisława Liszewskiego oraz *Rola małych i średnich przedsiębiorstw w Łódzkim Obszarze Metropolitalnym* pod kierunkiem profesora Janusza Świerkockiego. Uzyskane wyniki opublikowane zostaną przez ŁTN w 2012 roku.

Towarzystwo, w porozumieniu z władzami szkół wyższych w Łodzi, od roku 2009 włączyło się w proces kształcenia kadr naukowych realizując 30-godzinny cykl wykładów dla doktorantów, zaliczanych w programie studiów doktoranckich do wykładów monograficznych. Wykłady prowadzą łódzcy naukowcy będący członkami ŁTN. W roku 2011 kontynuowano wykłady zaproponowane w roku akademickim 2010/2011. Wysoka ocena pierwszej i drugiej edycji cyklu wykładów, zarówno przez władze uczelni, jaki i samych uczestników, była podstawą decyzji o uruchomieniu trzeciej edycji w roku akademickim 2011/2012. W roku sprawozdawczym członkowie Towarzystwa przedstawili ogółem 10 wykładów. W drugiej edycji wykładów (rok akademicki 2010/2011) w zajęciach uczestniczyło 92 studentów spośród 114 przyjętych z Uniwersytetu Łódzkiego, Politechniki Łódzkiej i Uniwersytetu Medycznego. Koordynatorem tej formy działalności naukowo-dydaktycznej jest profesor Ewa Marynowicz-Hetka, a w skład Rady Programowej wchodzi profesorowie Stanisław Liszewski (przewodniczący), Eleonora Bielawska-Batorowicz, A. Sławomir Gala i Ewa Marynowicz-Hetka. Szczegółowe sprawozdanie

z cyklu wykładów dla doktorantów zawarto w niniejszym tomie *Sprawozdań...*

W 2011 roku księgozbiór podręczny biblioteki Towarzystwa powiększył się o 328 wydawnictw i liczy obecnie 586 pozycji. Ogółem stan księgozbioru biblioteki ŁTN to 1447 pozycji. Informację przewodniczącej Rady Bibliotecznej profesor Hanny Tadeusiewicz o stanie księgozbioru biblioteki zawarto w niniejszym tomie *Sprawozdań...*

Działalność wydawnicza

Plan wydawniczy Towarzystwa na rok 2011, przyjęty przez Radę Wydawniczą na posiedzeniu w dniu 21 lutego 2011 roku, zatwierdzony został przez Zarząd ŁTN w dniu 28 lutego 2011 roku. W roku sprawozdawczym odbyły się dwa posiedzenia Rady Wydawniczej (21 lutego, 12 maja) oraz trzy posiedzenia Redakcji Naczelnej Wydawnictw ŁTN (21 lutego, 12 maja, 7 czerwca). W związku z rezygnacją profesor Agnieszki Duraj z funkcji zastępcy redaktora czasopisma *Studia Prawno-Ekonomiczne* powołano profesora Piotra Urbanka oraz mgr Żaklinę Jabłońską do pełnienia funkcji odpowiednio zastępcy redaktora oraz sekretarza części ekonomicznej. Ponadto na wniosek profesora A. Sławomira Gali, redaktora czasopisma *Rozprawy Komisji Językowej*, do Rady Redakcyjnej zaproszono następujące osoby: profesor Julię Dudasovą-Krissakovą (Uniwersytet Preszowski, Prešov), docent Karmen Kenda-Jež (Słoweńska Akademia Nauk i Umiejętności, Ljubljana), profesor Bożenę Ostromęcą-Fraćzak (Uniwersytet Łódzki).

Łącznie w roku sprawozdawczym wydano 46 pozycji / 29 tytułów (ponad 600 arkuszy drukarskich). Nakładem Towarzystwa w 2011 roku ukazały się kolejne tomy i zeszyty (łącznie 23 pozycje) wszystkich 11 czasopism naukowych wydawanych obecnie przez ŁTN, tj. *Acta Archaeologica Lodziensia* (1948/1962) – t. 57; *Acta Geographica Lodziensia* (1948/1963) – t. 97, 98; *Bulletin de la Société des Sciences et des Letters de Łódź. Série: Recherches sur les Déformations* (1950/1984) – t. 61 z. 1–3; *Przegląd Socjologiczny* (1957) – t. 60 z. 1–4; *Rozprawy Komisji Językowej* (1954) – t. 56, 57; *Prace Polonistyczne* (1958) – t. 66; *Zagadnienia Rodzajów Literackich* (1958) – t. 54 z. 1–2; *Folia Medica Lodziensia* (1965) – t. 38 z. 1–2, *Suplement 1*; *Studia Prawno-Ekonomiczne* (1968) – t. 83, 84; *Art Inquiry. Recherches sur les Arts* (1999) – t. 13; *Studia Wyborcze* (2006) – t. 11, 12.

Wszystkie czasopisma ŁTN znajdują się na aktualnej liście czasopism Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, z punktacją 9 (1 czasopismo), 6 (5 czasopism) i 2 (5 czasopism) (por. tabela 5). Jest to nie-

wątpliwą zasługą Redaktorów i Zespołów Redakcyjnych poszczególnych tytułów i ich dbałości o wysoki poziom merytoryczny publikowanych prac.

Tabela 5. Punktacja czasopism ŁTN
(wg ujednoliconego wykazu MNiSW z 25.06.2012 r.)

Tytuł	Liczba punktów
<i>Acta Archeologica Lodziensia</i>	2
<i>Acta Geographica Lodziensia</i>	2
<i>Art Inquiry</i>	9
<i>Bulletin de la Société des Sciences et des Letters de Łódź.</i> <i>Série: Recherches sur les Déformations</i>	2
<i>Folia Medica Lodziensia</i>	2
<i>Prace Polonistyczne</i>	6
<i>Przegląd Socjologiczny</i>	6
<i>Rozprawy Komisji Językowej</i>	6
<i>Studia Prawno-Ekonomiczne</i>	6
<i>Studia Wyborcze</i>	2
<i>Zagadnienia Rodzajów Literackich</i>	6

W minionym roku w ramach serii wydawniczych ŁTN ukazał się kolejny tom *Sprawozdań z Czynności i Posiedzeń Naukowych* (t. 64). W ramach serii o charakterze biograficznym pt. *Sylwetki Łódzkich Uczonych* wydano sześć zeszytów dokumentujących osiągnięcia i dorobek publikacyjny zasłużonych dla nauki profesorów Stanisława Liszewskiego (zeszyt 100), Wacława Szuberta (zeszyt 103), Marii Kwiatkowskiej (zeszyt 104), Ryszarda Hungera (zeszyt 105), Marii Kamińskiej (zeszyt 106), Zofii Walter (zeszyt 107). Szczegółowy wykaz tytułów opublikowanych w ramach działalności wydawniczej Towarzystwa w 2011 roku zawarto w niniejszym tomie *Sprawozdań...*

W związku z przypadającym w 2011 roku jubileuszem 75-lecia Towarzystwa w roku sprawozdawczym wydane zostały cztery pozycje okolicznościowe: *Dyrektorzy Łódzkiego Towarzystwa Naukowego 1936–2010* autorstwa Juliana Kucińskiego, *Moja Droga do Nauki* pod redakcją Macieja Pawlika, *Panorama Łódzkiej Nauki* pod redakcją Tadeusza Robaka oraz *Wydziały Łódzkiego Towarzystwa Naukowego 1936–2011* pod redakcją Wandy M. Krajewskiej.

W roku 2011, na podstawie umowy podpisanej z Wyższą Szkołą Ekonomiczną w Białymstoku, rozpoczęto udostępnianie pozycji wydawanych przez Towarzystwo w formie elektronicznej na stronie www.epnp.pl. Platforma ta tworzona jest pod nadzorem Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa

Wyższego w ramach projektu współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka. W przypadku wydawnictwa *Sprawozdania z Czynności i Posiedzeń Naukowych*, w wyniku zawartego porozumienia, dostępne będzie ono również w formie elektronicznej w Bibliotece Uniwersytetu Łódzkiego. Jednocześnie w roku sprawozdawczym trwały prace nad prezentowaniem wydawnictw ŁTN na stronie internetowej Towarzystwa, realizując tym samym dezyderaty zawarte w protokole Komisji Rewizyjnej z dnia 16 marca 2011 roku. W wyniku współpracy z Redakcjami poszczególnych tytułów i przeprowadzonych działań umożliwione zostało bezpośrednie przechodzenie z zakładki *Wydawnictwa ŁTN* do *Księgarni ŁTN* oraz na platformę *epnp.pl*, a także sukcesywnie uzupełniane są informacje o czasopiśmie, z uwzględnieniem spisu treści kolejnych zeszytów, a w niektórych przypadkach streszczeń publikowanych prac.

W roku sprawozdawczym odbyła się promocja pięciu pozycji wydanych przez ŁTN: *Maluję więc jestem* autorstwa Andrzeja Bartzaka, *Leksykon wyrazów i zwrotów lekarskich* autorstwa Zbigniewa Kostrzewy, *Moja Droga do Nauki* pod redakcją Macieja Pawlika, *Powrót do Afryki* autorstwa Stanisława Bąkowicza, *Wydziały Łódzkiego Towarzystwa Naukowego 1936–2011* pod redakcją Wandy M. Krajewskiej.

Egzemplarz(e) obowiązkowy(e) każdej publikacji ŁTN otrzymują: Biblioteka Uniwersytetu UŁ, Biblioteka Główna Uniwersytetu Warszawskiego, Biblioteka Narodowa w Warszawie, Biblioteka Publiczna Miasta Stołecznego Warszawy, Biblioteka Jagiellońska w Krakowie, Biblioteka Uniwersytetu Gdańskiego, Biblioteka Śląska w Katowicach, Biblioteka Uniwersytetu M. Skłodowskiej-Curie w Lublinie, Biblioteka Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Biblioteka Główna Uniwersytetu Opolskiego, Biblioteka Uniwersytetu A. Mickiewicza w Poznaniu, Książnica Pomorska w Szczecinie, Biblioteka Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Biblioteka Uniwersytetu Wrocławskiego oraz w przypadku wydawnictw regionalnych Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. Józefa Piłsudskiego w Łodzi, a *Studiów Wyborczych* Krajowe Biuro Wyborcze.

Dystrybucja wydawnictw ŁTN odbywa się za pośrednictwem księgarni i hurtowni w Łodzi, w Polsce i za granicą, których liczba w roku 2011 wynosiła 25: *Łódź* – Księgarnia Naukowo-Medyczna, ul. Piotrkowska 102, Księgarnia Nike, ul. Struga 3, Księgarnia PWN, ul. Kopcińskiego 51, Firma księgarska Wiesława Juszczaka, ul. Pomorska 40, Biblioteka Główna Uniwersytetu Medycznego, Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego, Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka, Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. J. Piłsudskiego; *Warszawa* – Centrala Handlu Zagranicznego Ars Polona, Księgarnia Historyczna, Księgarnia Lexicon, Księgarnia Libra, Trademark/Tadeusz Nowak, Wolters Kluwer; *Kraków* – Księgarnia

Akademicka, Księgarnia Skarbnica, Główna Księgarnia Naukowa; *Toruń* – Księgarnia Studencka, Księgarnia UMK; *Lublin* – Księgarnia Uniwersytecka; *Gdańsk* – Polskie Księgarnia Specjalistyczne oraz Garmond Press SA, Kolporter (Kielce), Ruch SA; *zagranica* – Blackwell, Oxford, Anglia.

Popularyzacja wiedzy

W roku sprawozdawczym Towarzystwo było organizatorem kolejnego, 11. Festiwalu Nauki, Techniki i Sztuki w Łodzi. Tradycyjnie Festiwal zorganizowany został przy aktywnym udziale Urzędu Miasta Łodzi, Rady ds. Szkolnictwa Wyższego i Nauki przy Prezydencie Miasta Łodzi oraz Konferencji Rektorów Publicznych Wyższych Szkół w Łodzi.

11. Festiwal pod hasłem *Inwestuj w siebie*, które nawiązywało do hasła 9. Festiwalu *Ucz się od najlepszych* i hasła 10. Festiwalu *Bądź najlepszy*, odbył się w dniach 11–19 kwietnia 2011 roku. Przewodniczącym Komitetu Organizacyjnego był profesor Antoni Różalski, członek Prezydium Zarządu ŁTN, dyrektorem Biura Festiwalu – dr Edward Karasiński, dyrektor ŁTN, sekretariat prowadziły mgr Renata Antosik, mgr Violetta Józwiak, mgr Katarzyna Lelewska i mgr Joanna Sadowska, pracownicy Biura ŁTN, a stronę internetową mgr inż. Jerzy Janisz. W przygotowaniu imprez festiwalowych uczestniczyli społecznie pracownicy, doktoranci i studenci wyższych uczelni publicznych – Akademii Muzycznej, Akademii Sztuk Pięknych, Państwowej Wyższej Szkoły Filmowej, Telewizyjnej i Teatralnej, Politechniki Łódzkiej, Uniwersytetu Łódzkiego, Uniwersytetu Medycznego, Wyższego Seminarium Duchownego oraz szkół prywatnych – Akademii Humanistyczno-Ekonomicznej, Wyższej Szkoły Studiów Międzynarodowych, Wyższej Szkoły Turystyki i Hotelarstwa; placówek i organizacji naukowych – Oddziału PAN w Łodzi, Centrum Badań Molekularnych i Makromolekularnych PAN, Instytutu Biologii Medycznej PAN, Instytutu Medycyny Pracy im. Jerzego Nofera, Naczelnej Organizacji Technicznej NOT, a także Urzędu Miasta Łodzi, Ogrodu Botanicznego, Ogrodu Zoologicznego, Palmiarni, Planetarium i Obserwatorium im. Arego Sternfelda oraz muzeów łódzkich – Centralnego Muzeum Włókiennictwa, Galerii Domu Papiernika, Miejskiej Galerii Sztuki, Muzeum Fabryki, Muzeum Farmacji, Muzeum Kanału *Dętka*, Muzeum Kinematografii, Muzeum Komunikacji Miejskiej MPK Łódź, Muzeum Książki Artystycznej, Muzeum Historii Miasta Łodzi, Muzeum Sportu i Turystyki, Muzeum Sztuki/Muzeum Sztuki ms², Muzeum Tradycji Niepodległościowych/Stacja Radegast.

Ogółem odbyło się 6 imprez centralnych oraz 369 imprez festiwalowych zgrupowanych w blokach tematycznych. Wykład plenarny, który zgodnie z tradycją przedstawia rektor łódzkiej uczelni, wygłosił profesor

Stanisław Bielecki, Rektor Politechniki Łódzkiej. Tytuł wykładu *Bionoceluloza – od badań podstawowych do komercjalizacji*.

W 2011 roku po raz piąty zorganizowany został na rynku Manufaktury, trwający dwa dni, *Piknik Naukowy*, będący jedną z najatrakcyjniejszych imprez festiwalowych. Wartym podkreślenia jest fakt, że każdego roku rośnie liczba zarówno zespołów demonstrujących doświadczenia i pokazy, jaki i liczba zainteresowanych.

ŁTN jest nie tylko organizatorem i koordynatorem imprez festiwalowych. Od 2007 roku przygotowuje blok *Nobliści*, w ramach którego prezentowani są laureaci Nagrody Nobla z roku poprzedzającego odbywający się aktualnie Festiwal. W 2011 roku z inicjatywy profesora Stanisława Liszewskiego, Prezesa Towarzystwa, zorganizowano także dyskusję panelową *Przyszłość Łodzi i perspektywy jej rozwoju w opiniach Prezydentów miasta*.

Artystyczne otwarcie oraz zamknięcie Festiwalu przygotowane zostało, tak jak w ubiegłych latach, przez pracowników i studentów Akademii Muzycznej im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi oraz Państwowej Wyższej Szkoły Filmowej, Telewizyjnej i Teatralnej im. Leona Schillera w Łodzi. Na program artystycznej inauguracji w Filharmonii Łódzkiej złożył się koncert chórów akademickich oraz koncert zespołu perkusyjnego Akademii Muzycznej *Percussion Studio*. Koncert prowadził Janusz Janyst. Na zakończenie Festiwalu zaprezentowano w Teatrze im. Stefana Jaracza spektakl *Ożenek* Mikołaja Gogola w przekładzie Juliana Tuwima, w reżyserii Grigorija Lifanowa. Ponadto w Kościele Ewangelicko-Augsburskim św. Mateusza w Łodzi miał miejsce koncert oratoryjny w wykonaniu Orkiestry Symfonicznej i Chóru Akademii Muzycznej w Łodzi oraz Chóru Zespołu Szkół Muzycznych im. Stanisława Moniuszki w Łodzi, z udziałem solistów Urszuli Kryger i Andrzeja Niemirowicza. W programie koncertu oratorium *Znalezienie Świętego Krzyża* op. 14 Feliksa Nowowiejskiego – dyrygent Andrzej Straszyński, przygotowanie chórów Dawid Ber i Jerzy Rachubiński.

Tradycyjnie podczas inauguracji Festiwalu w sali Obrad Urzędu Miasta Łodzi wręczono wyróżnienia *Łódzkie Eureka*, przyznawane w drodze konkursu przez radę ds. Szkolnictwa Wyższego i Nauki przy Prezydencie Miasta Łodzi od 2004 roku, osobom i zespołom nagrodzonym w roku poprzedzającym Festiwal na forum międzynarodowym i krajowym (autorem statuetki jest profesor Jan Grodek z Akademii Sztuk Pięknych w Łodzi). W 2010 roku przyznano siedem nagród w kategorii nauka, technika i sztuka, w tym cztery nagrody indywidualne i trzy nagrody zespołowe. Podczas uroczystego zakończenia Festiwalu absolwentom kierunku turystyka i rekreacja wręczono nagrody za najlepsze prace licencjackie i magisterskie, przyznawane przez Regionalną Organizację Tury-

styczną Województwa Łódzkiego, Wyższą Szkołę Turystyki i Hotelarstwa w Łodzi oraz Instytut Geografii Miast i Turyzmu Uniwersytetu Łódzkiego.

Głównymi sponsorami Festiwalu byli: Urząd Miasta Łodzi oraz Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Patronat medialny nad Festiwalem sprawowali: *Dziennik Łódzki*, *Radio Łódź* i *TVP Łódź*, a także *Łódzka Sieć Komputerowa TVi LODMAN*, *Studenckie Radio Żak* i *Telewizja Toya*.

11. Festiwal, podobnie jak poprzednie, został wysoko oceniony przez gremia akademickie i środowiskowe, zarówno pod względem organizacyjnym, jak i roli jaką winien spełniać w promocji oraz popularyzacji nauki, techniki i sztuki, w prezentacji łódzkich uczelni i placówek badawczych oraz w integracji środowiska akademickiego i mieszkańców miasta i regionu. Sprawozdanie z 11. Festiwalu zawarto w niniejszym tomie *Sprawozdań...*

W 2011 roku Towarzystwo podjęło prace związane z przygotowaniem 12. Festiwalu Nauki, Techniki i Sztuki w Łodzi, który odbędzie się w dniach 16–23 kwietnia 2012 roku pod hasłem *Z wiedzą do sukcesu*. Organizację Festiwalu powierzono ponownie profesorowi Antoniemu Różalskiemu.

* * *

Działalność merytoryczna Łódzkiego Towarzystwa Naukowego możliwa jest dzięki wyjątkowemu zaangażowaniu całego środowiska akademickiego Łodzi. Wszystkim członkom ŁTN i pracownikom Biura składam wyrazy szczerego uznania i serdecznego podziękowania za owocną pracę i wszelką pomoc w realizacji celów i statutowych zadań Towarzystwa.

Sekretarz Generalny ŁTN
prof. dr hab. Wanda Małgorzata Krajewska

3. SPRAWOZDANIA WYDZIAŁÓW I KOMISJI SPECJALISTYCZNYCH ZA ROK 2011

Wydział I Językoznawstwa, Nauk o Literaturze i Filozofii

W roku 2011 odbyło się pięć spotkań naukowych Wydziału I ŁTN. Przyjęto pięciu nowych członków: D. Samborską-Kukuć, Irenę Jaros, Feliksa Czyżewskiego, Artura Gałkowskiego, Joannę Sowę. Jedna osoba na własną prośbę wystąpiła z ŁTN (prof. dr hab. G. Habrajska).

Pierwsze spotkanie naukowe Wydziału miało miejsce 22.02.2011. Zebranie było przeprowadzone według następującego porządku:

Część I miała charakter naukowy, otworzył ją Przewodniczący Wydziału I prof. dr hab. Sławomir Gala. Wygłoszono następujące referaty:

- 1) Dr hab. prof. nadzw. Dorota Samborska-Kukuć, *Ignacy Rzecki – kreacja biedermeierowska?*
- 2) Dr hab. prof. nadzw. Irena Jaros, *Miejsce i rola regionalizmów we współczesnej polszczyźnie.*

Część II była poświęcona przyjęciu nowych członków. Rekomendacji prof. D. Samborskiej-Kukuć udzielili: prof. B. Mazan i prof. B. Bogoteb-ska, prof. I. Jaros natomiast: prof. S. Gala i J. Sosnowski. Obie kandydatki zostały zaaprobowane jednogłośnie. Trzecim kandydatem był prof. Feliks Czyżewski z UMCS w Lublinie – rekomendacja prof. S. Gali, prof. J. Sosnowskiego. Głosowanie jednomyślne (9 głosów tak).

Kolejne zebranie odbyło się w dniu 9 marca 2011 r.; było zorganizowane przez Katedrę Dialektologii Polskiej Wydziału Filologicznego UŁ, Zakład Filologii Ukraińskiej Instytutu Filologii Słowiańskiej UMCS oraz Wydział I ŁTN. Zebranie było przeprowadzone według następującego porządku: konferencję otworzył Przewodniczący Wydziału I prof. dr hab. Sławomir Gala, on też prowadził część I obrad, w której wygłoszono następujące referaty:

1. Prof. dr hab. Feliks Czyżewski, *Kilka uwag na marginesie przygotowywanego „Słownika gwar pogranicza”.*
2. Dr Agnieszka Dudek-Szumigaj, *Słowo a obrzęd. Uwagi o nominacji obrzędów dorocznych na przykładzie gwar ukraińskich południowego Podlasia.*

3. Prof. Lubow Frolak, *Idiolekt w systemie dialektu: na materiale gwar ukraińskich*.
4. Mgr Sławomir Kowal, *Nieoficjalne nazwy osobowe szlachty ziemi chełmińskiej XVI–XVII w.*
5. Dr Dorota Gejszel, *Słownik mikrotoponimów powiatu chełmskiego*.

Części II przewodniczył prof. F. Czyżewski. Wygłoszono następujące referaty:

1. Dr Renata Marciniak, *Zagadnienie centrum i peryferii w słowotwórstwie nazw osobowych wykonawców czynności*.
2. Dr Katarzyna Sicińska, *Funkcje nazw geograficznych w cyklu „Na skalnym podhalu” Kazimierza Tetmajera*.

W dniu 22.06.2011 r. w siedzibie Towarzystwa odbyło się następne posiedzenie naukowe Wydziału I ŁTN. Zebranie przebiegało według następującego porządku: część I miała charakter naukowy, otworzył ją Przewodniczący Wydziału I prof. dr hab. Sławomir Gala. Wygłoszono następujące referaty:

1. Prof. dr hab. Andrzej Wicher *Wybrane motywy średniowieczne i religijne w dziełach J. R. R. Tolkiena i C. S. Lewisa*.
2. Dr hab. prof. nadzw. Artur Gałkowski, *Dolce Nome. Antroponim Maria i jego kulturowe pochodne w nazewniczym procesie sakralizacji i zeświecczenia*.

Część II była poświęcona przyjęciu nowego członka. Rekomendacji prof. A. Gałkowskiemu udzielili: prof. E. Umińska-Tytoń i prof. S. Gala. Głosowanie jednomyślne (10 głosów tak).

W dniu 25 października 2011 r. o godzinie 17.00 odbyło się spotkanie naukowe Wydziału I ŁTN na którym prof. dr hab. Hanna Tadeusiewicz wprowadziła jako referentów dwoje pracowników Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UŁ. Mianowicie dr Magdalena Rząd-kowolska przedstawiła referat *Książka żydowska w Łodzi w latach 1945 – 1949*. Następnie mgr Zbigniew Gruszka mówił na temat *Herman Kruk jako organizator i dyrektor biblioteki getta wileńskiego*.

W dniu 13 grudnia 2011 r. o godzinie 17.00 w siedzibie Towarzystwa przy ul. M. Skłodowskiej-Curie 11 odbyło się ostatnie w tym roku spotkanie naukowe Wydziału I ŁTN. Miały miejsce dwa wystąpienia naukowe. Dr hab. Joanna Sowa przedstawiła referat nt. *Kłopoty z „wielkoduszością”, czyli dlaczego nadmierna skromność jest gorsza od dumy?* Wystąpienie to wzbudziło ożywioną dyskusję, w której zabrali głos prof. prof. Hanna Zalewska-Jura, Zbigniew Damek, Georgi Minczew, Eliza Małek, Zbigniew Jakubowski i dr Anna Maciejewska. Trwała intensywna wymiana poglądów z udziałem referentki, która wyczerpująco odpowia-

dała na pytania. Następnie zabrał głos dr hab. Georgi Minczew przedstawiając referat *Sztuka sakralna jako kazanie. O współdziałaniu tekstu ikonograficznego z tekstem literackim*.

Druga część spotkania poświęcona była sprawom członkowskim. Przedstawiono dwoje kandydatów na członków ŁTN, Joannę Sowę i Georgiego Minczewa. Dr hab. Joannie Sowie rekomendacji udzielili: prof. Hanna Zalewska-Jura i prof. Jadwiga Czerwińska, zaś dr. hab. Georgiego Minczewa rekomendowali prof. Eliza Małek i prof. Krzysztof Witczak. Oboje kandydaci otrzymali jednomyślne poparcie członków ŁTN obecnych na zebraniu.

Sprawozdanie podpisała *prof. dr hab. Maria Wichowa*, sekretarz Wydziału I

Wydział II **Nauk Historycznych i Społecznych**

1. W skład Wydziału II wchodzi 115 członków (w tym dwie osoby to członkowie honorowi Towarzystwa) – spadek liczby członków Wydziału wynika z weryfikacji członkostwa związanej z płatnościami składek członkowskich.
Wśród wielu aktywności podjętych w 2011 roku przez Wydział II należy wymienić udział Przewodniczącej Wydziału II prof. dr hab. M. M. Blombergowej wraz z doktorantką w przygotowaniu tekstu do publikacji pt. *Wydziały Łódzkiego Towarzystwa Naukowego 1936–2011*, pod red. prof. dr hab. Wandy M. Krajewskiej, Wydawnictwo ŁTN, Łódź 2011, oraz udział w zebraniach i spotkaniach tematycznych zorganizowanych przez inne Wydziały ŁTN.
2. Odbyło się jedno posiedzenie naukowe wydziału – 20 stycznia 2011 r. w siedzibie ŁTN przy ul. M. Skłodowskiej-Curie 11, podczas którego prof. nadzw. dr hab. Kaja Kaźmierska wygłosiła wykład nt. *Dylematy tożsamości europejskiej*.

Sprawozdanie podpisała *prof. dr hab. B. Urbaniak*, sekretarz Wydziału II

Wydział III Nauk Matematyczno-Przyrodniczych

Wydział działał w składzie:

przewodniczący	– prof. dr hab. Janusz Markowski
wiceprzewodniczący	– prof. dr hab. Witold Ciesielski
sekretarz	– prof. dr hab. Andrzej Kononowicz

W strukturach Wydziału działają następujące Komisje:

Komisja Biologiczna

przewodniczący	– prof. dr hab. Adam Jaworski
sekretarz	– prof. dr hab. Barbara Różalska

Komisja Chemiczna

przewodniczący	– prof. dr hab. Janusz Zakrzewski
sekretarz	– dr Konrad Kowalski

Komisja Geograficzna

przewodniczący	– prof. dr hab. Krzysztof Kożuchowski
sekretarz	– prof. dr hab. Paweł Jokiel

Komisja Krystalograficzna

przewodniczący	– prof. dr hab. Grzegorz Bujacz
sekretarz	– dr Waldemar Maniukiewicz

Komisja Matematyczno-Fizyczna

przewodniczący	– prof. dr hab. Julian Ławrynowicz
sekretarz	– prof. nadzw. dr hab. Ilona Zasada

Wydział III. był organizatorem jednego posiedzenia naukowego z referatem naukowym dr. hab. prof. nadzw. UŁ Andrzeja Kruka (Uniwersytet Łódzki) pt. *Grupy ekologiczne ryb – intrygujące aspekty nudnych klasyfikacji* (20.12.2011).

Działalność członków Wydziału III. na rzecz Towarzystwa:

Prof. dr hab. Romuald Olaczek wygłosił wykład pt. *Ochrona przyrody – ewolucja idei, metod i programów* w ramach cyklu wykładów dla doktorantów łódzkich uczelni (24.02.2011);

Prof. Julian Ławrynowicz jest członkiem Rady Towarzystw Naukowych przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk; prof. Wanda M. Krajewska jest Redaktorem Naczelnym Redakcji Naczelnej Wydawnictw Łódzkiego Towarzystwa Naukowego, a prof. Krystyna Czyżewska – redaktorem serii „Sprawozdania z Czynności i Posiedzeń Naukowych”; prof. Antoni Różalski przewodniczył Komitetowi Organizacyjnemu 11. Festiwalu Nauki, Techniki i Sztuki, z kolei prof. Józef Kurowski, w ramach ww. festiwalu był współorganizatorem wycieczki „Park Krajobrazowy

Wzniesień Łódzkich: rzeźba, walory przyrodnicze i krajobrazowe”; wiceprzewodniczący Wydziału III, prof. dr hab. Witold Ciesielski był członkiem Komitetu Obchodów 75-lecia Łódzkiego Towarzystwa Naukowego; pani prof. Maria Bryszewska wygłosiła referat pt. *Dendrymery – nanocząsteczki o niezwykłych właściwościach*, którego współautorami były Barbara Klajnert i Elżbieta Pędziwiatr-Wyrwicka, na konferencji „Panorama Łódzkiej Nauki” z okazji 75-lecia ŁTN. W jubileuszowym wydaniu książki „Wydziały Łódzkiego Towarzystwa Naukowego 1936–2011”, pod redakcją prof. Wandy M. Krajewskiej (Wyd. ŁTN, Łódź 2011), dzieje Wydziału III. opracowała prof. Krystyna Czyżewska. W serii „Moja Droga do Nauki” (red. prof. M. Pawlik, Wyd. ŁTN, Łódź 2011), ukazały się wspomnienia profesorów Krzysztofa Jażdżewskiego, Juliana Ławrynowicza i Leszka Wojtczaka. W serii wydawniczej „Sylwetki Łódzkich Uczonych” ukazały się drukiem dwie pozycje prezentujące sylwetki naukowe profesor Marii Kwiatkowskiej (zeszyt 106) i profesor Zofii Walter (zeszyt 107).

Wydział III w roku sprawozdawczym liczył 83 członków.

Prace w komisjach:

W roku 2011 komisje Biologiczna i Chemiczna nie podjęły działalności.

Komisja Geograficzna

Komisja Geograficzna Wydziału III. w 2011 roku pracowała w składzie:

prof. dr hab. Krzysztof Kozuchowski – przewodniczący,
prof. dr hab. Paweł Jokiel – sekretarz

W okresie sprawozdawczym odbyły się dwa posiedzenia naukowe:

1. 8 marca 2011 – dr Małgorzata Roman z Katedry Badań Czwartorzędu WNG Uniwersytetu Łódzkiego wygłosiła odczyt nt. *Rekonstrukcja lobu płockiego w czasie ostatniego zlodowacenia*. W spotkaniu uczestniczyły 32 osoby, w tym 5 członków Towarzystwa.
2. 15 listopada 2011 – mgr Aleksander Szmidt z Pracowni Badań Komputerowych i Graficznych WNG Uniwersytetu Łódzkiego wygłosił odczyt pt. *Wpływ podłoża na rzeźbę i osady czwartorzędu na obszarze województwa łódzkiego w świetle wybranych metod GIS*. W spotkaniu uczestniczyło 15 osób.

W okresie sprawozdawczym w poczet Komisji Geograficznej Wydziału III. ŁTN nie przyjęto nowych członków.

Komisja Krystalograficzna

Komisja Krystalograficzna liczy 6 członków zwyczajnych, z którymi współpracuje około 25 osób. W okresie sprawozdawczym odbyły się 2 zebrania naukowe, na których zostały wygłoszone następujące wykłady:

1. Dr Lilianna Chęcińska – *Stabe oddziaływania $C-H...C(\pi)$ i $C,N(\pi).....C,N(\pi)$ w pochodnych izoindolu parametry topologiczne i powierzchnie Hirshfelda.*
2. Prof. dr hab. Marcin Palusiak – *O naturze wiązania halogenowego.*

Komisja Matematyczno-Fizyczna

W okresie sprawozdawczym odbyły się cztery posiedzenia Komisji Matematyczno-Fizycznej. W trakcie tych posiedzeń zreferowano 29 prac. W okresie sprawozdawczym ukazały się 3 wolumeny *Recherches sur les déformations*.

29 września 2011

1. Przedstawienie przez prof. Claude'a Surry'ego i Leszka Wojtczaka do druku w serii *Recherches sur les déformations (Rech. déform.)* ich pracy wspólnej z Jerzym Rutkowskim (Łódź) pt. *Singular perturbation problem. How to approximate Dirac function* (ref. dr J. Rutkowski). Dyskusja i głosowanie.
2. Przedstawienie przez prof. Jakuba Rembielińskiego do druku w serii *Rech. déform.* pracy Andrzeja Jamiołkowskiego i Miłosza Michalskiego (Toruń) pt. *Quantum information theory – Toruń school* (ref. przedstawiający). Dyskusja i głosowanie.
3. Przedstawienie przez prof. Adama Paszkiewicza do druku w serii *Rech. déform.* pracy Piotra Migusa (Łódź) pt. *The relationship among the Kirchhoff equations for the loop of electrical circuits* (ref. autor). Dyskusja i głosowanie.
4. Przedstawienie przez prof. Juliana Ławrynowicza do druku w serii *Rech. déform.* prac: a) własnej wspólnej z László Kozmą i Lajosem Tamássy (Debrecen), pt. *Obituary: Roman Stanisław Ingarden (1920-2011)* (uczczenie pamięci Zmarłego chwilą ciszy, ref. przedstawiający), b) Dariusza Partyki (Lublin) pt. *The generalized Fourier coefficients and extremal quasiconformal extension of a quasisymmetric automorphism of the unit circle* (ref. przedstawiający), c) Kazimierza Jezuity (Warszawa) pt. *Internal and space-time symmetries vs. quaternions and octonions* (ref. przedstawiający), d) Krzysztofa Pomorskiego (Kraków) i Przemysława Prokopo-

wa (Warszawa) pt. *Numerical solutions of time-dependent Ginzburg-Landau equations for various superconducting structures* (ref. mgr K. Pomorski). Dyskusja i głosowania.

27 października 2011

1. Informacja Przewodniczącego Komisji o odnowieniu po 50 latach doktoratu prof. Zbigniewa Jakubowskiego.
2. Przedstawienie przez prof. Leszka Wojtczaka do druku w serii *Rech. déform.* pracy własnej pt. *A remark on surface phenomena* (ref. autor). Dyskusja i głosowanie.
3. Przedstawienie przez prof. Jakuba Rembélińskiego do druku w serii *Rech. déform.* pracy Janusza Gareckiego (Szczecin) pt. *Teleparallel equivalent of general relativity: a critical review* (ref. przedstawiający). Dyskusja i głosowanie.
4. Przedstawienie przez prof. Ilonę Zasadę do druku w serii *Rech. déform.* pracy Dimitry Georgakaki i Haritona Polatoglou (Thessaloniki) pt. *Study and use of noise for the AFM cantilever response in time and frequency domain* (ref. przedstawiająca). Dyskusja i głosowanie.
5. Przedstawienie przez prof. Juliana Ławrynowicza do druku w serii *Rech. déform.* prac: a) Andrzeja Polki (Łódź) pt. *Space-modelling with multidimensional vector products* (ref. autor), b) Krzysztofa Pomorskiego (Kraków) i Przemysława Prokopowa (Warszawa) pt. *Numerical solutions of nearly time-independent Ginzburg-Landau equations for various superconductivity structures* (ref. mgr K. Pomorski), c) Małgorzaty Nowak-Kępczyk (Radom) pt. *Surface relaxation in binary alloys in Valenta-Sukiennicki model vs. the experimental data* (ref. przedstawiający), d) Agnieszki Niemczynowicz (Olsztyn) pt. *The diagonal form of the Hamiltonian in a Zwanzig-type chain* (ref. przedstawiający). Dyskusja i głosowania.
6. Wymiana wspomnień przy kawie o początkach drogi do nauki z okazji odnowienia doktoratu prof. Zbigniewa Jakubowskiego.

24 listopada 2011

1. Informacja o przyznaniu głównej Nagrody im. Stefana Banacha Polskiego Towarzystwa Matematycznego prof. Adamowi Paszkiewiczowi za rozwiązanie problemu charakteryzacji współczynników szeregów ortogonalnych zbieżnych prawie wszędzie (ref. prof. Andrzej Łuczak).
2. Przedstawienie przez prof. Leszka Wojtczaka do druku w serii *Rech. déform.* pracy Stanisława Bednarka i Jerzego Krysiaka (Łódź)

- pt. *Application of the cylindrical lenses in educational physical experiments* (ref. mgr Jerzy Krysiak). Dyskusja i głosowanie.
3. Przedstawienie przez prof. Zbigniewa Jakubowskiego do druku w serii *Rech. déform.* pracy Ralitzy K. Kovachevej (Sofia) pt. *Montel's type results and zero distribution of sequences of rational functions* (ref. przedstawiający). Dyskusja i głosowanie.
  4. Przedstawienie przez prof. Jakuba Rembienińskiego do druku w serii *Rech. déform.* pracy Janusza Gareckiego (Szczecin) pt. *Is torsion needed in a theory of gravity?* (ref. przedstawiający). Dyskusja i głosowanie.
  5. Przedstawienie przez prof. Juliana Ławrynowicza do druku w serii *Rech. déform.* prac: a) Andrzeja Polki (Łódź) pt. *Multiproducts of vectors in description of spherical motion* (ref. autor), b) Stefano Marchiafavy (Rzym) pt. *Twistor theory for Cauchy-Riemann quaternionic manifolds and related structures* (ref. przedstawiający), c) Małgorzaty Nowak-Kępczyk (Radom) pt. *Segregation effect in thin films of binary alloy Cu_xNi_{1-x} with vacancies* (ref. przedstawiający), d) Agnieszki Niemczynowicz (Olsztyn) pt. *Model of coupled harmonic oscillators in Zwanzig-type chains* (ref. przedstawiający). Dyskusja i głosowania.

15 grudnia 2011

1. Przedstawienie przez prof. Leszka Wojtczaka do druku w serii *Rech. déform.* pracy Stanisława Bednarka i Tomasza Bednarka (Łódź) pt. *Modern unipolar motors* (ref. autorzy). Dyskusja i głosowanie.
2. Przedstawienie przez prof. Adama Paszkiewicza do druku w serii *Rech. déform.* pracy Marka Stojckiego (Chełm) pt. *The problem of regression for the Hilbert space-valued functions* (ref. przedstawiający). Dyskusja i głosowanie.
3. Przedstawienie przez prof. Juliana Ławrynowicza do druku w serii *Rech. déform.* prac: a) własnej wspólnej z Kiyoharu Nôno (Fukuoka) i Osamu Suzukim (Tokio) pt. *Binary and ternary Clifford analysis and non-commutative Galois extensions* (ref. przedstawiający), b) László Kozmy (Debrecen) pt. *On sub-Finslerian geometry* (ref. przedstawiający), c) Lajosa Tamássy'ego (Debrecen) pt. *Projective Finsler spaces* (ref. przedstawiający), d) Jurija Zelinskiego (Kijów) pt. *Some questions of integral complex geometry* (ref. przedstawiający), e) Iryny Denegi (Kijów) pt. *Some extremal problems on non-overlapping domains with free poles* (ref. przedstawiający). Dyskusja i głosowania.
4. Przedstawienie przez prof. Adama Paszkiewicza do druku w serii *Rech. déform.* pracy Emilii Fraszki (Łódź) pt. *The arbitrage pricing*

of the call option in the recursive model of share's prices (ref. przedstawiający). Dyskusja i głosowanie.

5. Spotkanie przy opłatkach i świąteczny pokaz prof. Stanisława Bednarka.

Sprawozdanie podpisali: *prof. dr hab. Janusz Markowski*, przewodniczący Wydziału III
prof. dr hab. Andrzej Kononowicz, sekretarz Wydziału III

Wydział IV Nauk Medycznych

W roku sprawozdawczym 2011 odbyło się jedno posiedzenie naukowe wyjazdowe w Pałacu w Walewicach (28 maja 2011 r.) z programem:

- dr med. Jan Peruga – *Nowoczesne metody diagnostyczne i terapeutyczne w kardiologii*
- prof. dr hab. med. Maria Krzemińska-Pakuła – *Komórki macierzyste – rewolucja czy ślepy zaułek?*
- prof. dr hab. med. Małgorzata Kurpesa – *Rola rehabilitacji w procesie usprawniania chorych po ostrych zespołach wieńcowych*
- Piknik
- Koncert w wykonaniu Stanisława Firleja (wielonczela) i Anny Wesołowskiej-Firlej (fortepian).

20 czerwca 2011 r. Wydział IV zorganizował spotkanie towarzyskie na tarasie w siedzibie ŁTN.

W związku z jubileuszem 75-lecia Towarzystwa w cyklu *Moja Droga do Nauki*, tom VI, pod redakcją prof. dr hab. Macieja Pawlika (Wyd. ŁTN, Łódź 2011) ukazał się tekst *Niczego nie żałuję* autorstwa Sekretarza Wydziału IV ŁTN prof. dr hab. med. Teresy Pajszczyk-Kieszkiewicz. Prof. dr hab. med. Teresa Pajszczyk-Kieszkiewicz opracowała również historię Wydziału IV – Nauk Medycznych zawartą w pracy zbiorowej pt. *Wydziały Łódzkiego Towarzystwa Naukowego 1936–2011* pod red. prof. dr hab. Wandy M. Krajewskiej (Wyd. ŁTN, Łódź 2011).

W roku 2011 r. nie przyjęto nowych członków.

Z listy członków Wydziału IV z powodu niepłacenia składek skreślono prof. Ryszarda Glinkę.

Zmarły dwie osoby: prof. dr hab. med. Kazimierz Rybiński, prof. dr hab. Tadeusz Bogdanik.

31 grudnia 2011 r. Wydział IV – Nauk Medycznych liczył 92 osoby.

Sprawozdanie podpisała *prof. dr hab. T. Pajszczyk-Kieszkiewicz*, sekretarz Wydziału IV

Wydział V Nauk Technicznych

I. W roku 2011 Zarząd Wydziału V zorganizował następujące sesje referatowe:

1. Prof. dr hab. Jerzy Lewandowski na temat *Współczesne metody i koncepcje zarządzania* w dniu 17 stycznia 2011 r. z udziałem 24 uczestników.
2. Prof. dr hab. Dariusz Gawin na temat *Komputerowe modelowanie zniszczenia konstrukcji betonowych w warunkach pożarowych* w dniu 16 maja 2011 r. z udziałem 15 uczestników.
3. Dr hab. Marek Lefik na temat *Zastosowanie sztucznej sieci neuronowej w mechanice i inżynierii* w dniu 28 listopada 2011 r. z udziałem 14 uczestników.

II. W roku 2011 Wydział V Nauk Technicznych zaopiniował przyjęcie nowych członków zwyczajnych ŁTN w osobach:

1. Prof. dr hab. Jerzy Lewandowski – posiedzenie administracyjne Wydziału w dniu 17 stycznia 2011 r. Członkowie wprowadzający: prof. dr hab. Ryszard Grądzki, prof. dr Andrzej Koziarski.
2. Prof. dr hab. Dariusz Gawin – posiedzenie administracyjne Wydziału w dniu 16 maja 2011 r. Członkowie wprowadzający: prof. dr hab. Marian Królak, prof. dr Andrzej Koziarski.
3. Dr hab. Marek Lefik – posiedzenie administracyjne Wydziału w dniu 28 listopada 2011 r. Członkowie wprowadzający: prof. dr hab. Dariusz Gawin, prof. dr Andrzej Koziarski.

III. Walne zebranie członków ŁTN w dniu 28 marca 2011 r. nadało członkostwo honorowe doc. dr. Januszowi Lipińskiemu.

Prof. dr Andrzej Koziarski otrzymał Medal ŁTN.

IV. W ramach uroczystości 75-lecia ŁTN członkowie Wydział V brali udział w przygotowaniach wydawnictwa dotyczącego historii Wydziałów ŁTN.

Sprawozdanie podpisał *prof. WSInf. dr Janusz Lipiński*, sekretarz Wydziału V

Wydział VI Sztuki i Nauk o Sztuce

1. Władze Wydziału VI.

Zarząd Wydziału VI. Sztuk i Nauk o Sztuce ŁTN w roku 2011 pracował w następującym składzie:

prof. Ryszard Hunger	– przewodniczący
prof. nadzw. dr hab. Małgorzata Leyko	– wiceprzewodnicząca
prof. nadzw. dr Krystyna Juszyńska	– sekretarz

2. Członkowie.

Obecnie Wydział VI. liczy 26 członków. W roku 2011 do Wydziału VI nie przyjęto nowych członków.

3. Zebrania Wydziału.

W roku 2011 Wydział VI nie zorganizował żadnego zebrania naukowego.

4. Wydawnictwa.

- Wydział VI. Sztuki i Nauk o Sztuce publikuje czasopismo (rocznik) „Art Inquiry” (wydawnictwo ŁTN), poświęcone różnym aspektom sztuki we współczesnym świecie. Przygotowany w 2011 roku tom XIII pt. *The Homelessness of Art (Bezdomność sztuki)* obejmuje 17 artykułów autorów polskich oraz jeden zagraniczny; pięć artykułów jest ilustrowanych. Redaktorem naczelnym pisma jest prof. dr hab. Grzegorz Sztabiński, a recenzentem tomu XIII jest dr hab. Michał Ostrowicki z Uniwersytetu Jagiellońskiego. Należy podkreślić, że czasopismo „Art Inquiry” znalazło się na inisterialnej liście czasopism punktowanych (9 punktów).
- *Żywot konserwatora dzieł sztuki* autorstwa prof. Ewy Marxen-Wolskiej i doc. Jerzego Wolskiego (członków Wydziału VI.) w cyklu *Moja Droga do Nauki*, tom VI pod redakcją prof. dr hab. Macieja Pawlika (wyd. ŁTN, Łódź 2011). Tekst ukazuje ich kilkudziesięcioletnią pracę i osiągnięcia w dziedzinie restaurowania i konserwacji dzieł sztuki w Polsce i za granicą.
- *Historia Wydziału VI. Sztuki i Nauk o Sztuce* – tekst opracowany przez prof. dr hab. Wandę Nowakowską i prof. nadzw. dr Krystynę Juszyńską zawarty w pracy zbiorowej pt. *Wydziały Łódzkiego Towarzystwa Naukowego 1936–2011* pod red. prof. dr hab. Wandy M. Krajewskiej, (wyd. ŁTN, Łódź 2011).

- *Rodzina Heinzlów – ich inwestycje i fundacje* artykuł autorstwa prof. dr hab. Krzysztofa Stefańskiego (członka Wydz. VI.) w publikacji pt. *Panorama Łódzkiej Nauki* (wyd. ŁTN, Łódź 2011) oraz udział w konferencji naukowej z powyższym referatem podczas uroczystości jubileuszowej 75-lecia ŁTN dnia 22 listopada 2011.
- 11 stycznia 2011 w Ośrodku Propagandy Sztuki w Łodzi odbyła się wystawa malarstwa oraz promocja książki prof. Andrzeja Bartzaka (członka Wydz. VI.) pt. *Maluję, więc jestem* (wyd. ŁTN i Miejska Galeria Sztuki, Łódź 2010), zawierająca reprodukcje prac plastycznych i teksty autora. Należy podkreślić szczególnie piękną szatę graficzną i wysokie walory edytorskie tej publikacji – albumu.
- *Profesor Ryszard Hunger* z cyklu *Sylwetki Łódzkich Uczonych*, zeszyt nr 105 pod redakcją Grzegorza Sztabińskiego (Wyd. ŁTN, Łódź 2011). W zeszycie teksty o artyście napisali: Grzegorz Sztabiński, Andrzej Jocz, Janusz K. Głowacki i Piotr Stachlewski.

5. Udział w działalności ogólnej ŁTN.

Członkowie Wydziału VI brali udział w różnych pracach i uroczystościach organizowanych przez Zarząd ŁTN takich jak:

- **Koncert Noworoczny** dnia 10.01.2011 w Filharmonii Łódzkiej w wykonaniu Orkiestry Dętej Akademii Muzycznej pod dyrekcją Marcina Radwańskiego (część I) i Artura Czereszewskiego (część II) z udziałem solistów – pedagogów i studentów Akademii Muzycznej w Łodzi.
- 11. Festiwal Nauki, Techniki i Sztuki (11–19.04.2011).
  - Koncert chórów akademickich zorganizowany przez prof. Annę Domańską (członka Wydz. VI), również z udziałem dwóch chórów pod jej dyrekcją – Chóru Kameralnego Akademii Muzycznej im. G. i K. Bacewiczów oraz Chóru Uniwersytetu Medycznego (część I) oraz koncert zespołu perkusyjnego Akademii Muzycznej im. G. i K. Bacewiczów w Łodzi (część II), który odbył się w Filharmonii Łódzkiej inaugurujący Festiwal (11.04.2011);
  - Koncert oratoryjny na artystyczne zakończenie Festiwalu w Kościele ewangelicko-augsburskim św. Mateusza (19.04.2011). W programie koncertu oratorium Feliksa Nowowiejskiego *Znalezienie Świętego Krzyża* op. 14 w wykonaniu studentów i pedagogów Akademii Muzycznej w Łodzi i uczniów łódzkich szkół muzycznych.
  - Przedstawienie w wykonaniu studentów PWSFTViT w Teatrze im. S. Jaracza pod opieką prof. Zofii Uzelac (członek Wydz. VI.) na uroczyste zakończenie Festiwalu (18.04.2011);

-
- Zajęcia warsztatowe z rzeźby prowadzone przez prof. Andrzeja Jocz w Instytucie Architektury PŁ.

  - Wykłady dla doktorantów łódzkich uczelni.
    - prof. Irena Wiselka-Cieślar (członek Wydz. VI.) wykład nt. *Organy jako inspiracja w muzyce w ujęciu historycznym* (19.05.2011).
    - prof. Andrzej Jocz (członek Wydz. VI.) wykład nt. *Moja koncepcja sztuki autonomicznej w kontekście genealogii sztuki współczesnej* (24.11.2011)

  - 75-lecie ŁTN (21–22.11.2011). Aktywny udział w obchodach członków Wydziału VI., m.in.
    - prof. Ryszard Hunger był członkiem komitetu organizacyjnego obchodów;
    - prof. Krzysztof Stefański brał czynny udział w konferencji, wygłaszając referat nt. *Rodzina Heinzlów – ich inwestycje i fundacje* (22.11.2011)
    - wystawa plakatów wystaw plastycznych profesorów Wydziału VI. w siedzibie ŁTN (22.11.2011) – prof. Andrzeja Bartczaka, prof. Ryszarda Hungera, prof. Andrzeja Jocz i prof. Grzegorza Sztabińskiego.

Sprawozdanie podpisała *prof. dr Krystyna Juszyńska*, sekretarz Wydziału VI

4. SPRAWOZDANIE Z 11. FESTIWALU NAUKI, TECHNIKI I SZTUKI W ŁODZI 11–19 KWIETNIA 2011 ROKU

Kolejny 11. Festiwal Nauki, Techniki i Sztuki w roku bieżącym odbył się w drugim tygodniu kwietnia, wcześniej niż zwykle ze względu na termin Świąt Wielkanocnych. W dniach 11–19 kwietnia, tj. jeden dzień dłużej w porównaniu do lat poprzednich, miały miejsce w Łodzi wydarzenia festiwalowe – naukowe, techniczne i artystyczne. Festiwal odbywał się pod hasłem *Inwestuj w siebie*.

XI FESTIWAL
Nauki, Techniki i Sztuki w Łodzi

11–19 kwietnia 2011

www.festiwal.lodz.pl

Hasło 11. Festiwalu miało zachęcić wszystkich, ale przede wszystkim ludzi młodych, do samokształcenia, rozwijania talentów i umiejętności, rozbudzania w sobie nowych zainteresowań, wzbogacania wiedzy i kompetencji, poszukiwania nowych dróg twórczego rozwoju. Festiwal promował postawy otwartości, ciekawości świata, chęci poznawania nowych ludzi, ich poglądów i opinii, czyli postaw niezwykle ważnych w dzisiejszych czasach.

1. Cele Festiwalu

Festiwal jest imprezą promującą i popularyzującą postawy twórcze, wskazującą na potrzebę ciągłego pogłębiania, uzupełniania wiedzy i wykształcenia, poszerzania horyzontów myślenia, korzystania z osiągnięć różnych dyscyplin naukowych, odkryć i wynalazków technicznych oraz przeżywania twórczości artystycznej. Cele łódzkiego Festiwalu Nauki, Techniki i Sztuki od początku jego organizowania pozostają niezmiennie, zmieniają się natomiast akcenty, treści i formy przekazu. Trzy dziedziny aktywności twórczej: badawcza, wynalazcza i artystyczna, traktowane są równorzędnie. Głównym celem 11. Festiwalu była promocja i popularyzacja osiągnięć łódzkiej nauki, techniki i sztuki wśród mieszkańców miasta i regionu. Realizacji tego celu służyły liczne wydarzenia festiwalowe. Niemniej ważnym celem, jaki stawiali sobie organizatorzy festiwalu była prezentacja łódzkich wyższych uczelni i placówek badawczych, rezultatów badań w nich prowadzonych, sal wykładowych, laboratoriów, sal ćwiczenio-

wych. Każdy, ciekawy tych „świętyń wiedzy” mógł w czasie imprez festiwalowych zwiedzić je i zapoznać się z projektami badawczymi i programami dydaktycznymi tam realizowanymi. Podczas Festiwalu w uczelniach i instytutach PAN otwarto drzwi dla wszystkich chętnych poznania laboratoriów naukowych i dydaktycznych oraz pracowni artystów i zapoznania się z tematyką badawczą i metodami dydaktycznymi, a także sposobami realizacji wizji i pomysłów twórczych. Ta forma promocji była kierowana szczególnie do młodzieży szkół, zwłaszcza średnich, która swoją przyszłość łączy ze szkołami wyższymi.

Tradycyjnym celem łódzkich festiwali jest integracja środowiska akademickiego Łodzi i to zarówno wewnętrzna jak i zewnętrzna, czyli ze społeczeństwem miasta i regionu. Ten cel realizowano głównie w drodze organizacji wspólnych imprez festiwalowych (Teatr Jaracza, Filharmonia) oraz zaangażowaniu pracowników naukowych łódzkich uczelni i instytutów. W przygotowaniu 11. edycji Festiwalu udział wzięło kilkuset pracowników naukowych oraz studentów, którzy zorganizowali dla mieszkańców Łodzi i regionu ponad 360 imprez festiwalowych.

Imprezy 11. Festiwalu Nauki, Techniki Sztuki były kierowane do całego społeczeństwa Łodzi i regionu, a szczególnymi ich odbiorcami była młodzież szkół średnich, mieszkańcy w wieku emerytalnym, zwłaszcza słuchacze licznych w Łodzi Uniwersytetów Trzeciego Wieku, zainteresowani nowymi odkryciami nauki i wynalazkami, a także twórczością pracowników i studentów uczelni artystycznych. Największe zainteresowanie programem Festiwalu, jak w latach poprzednich wykazały szkoły podstawowe, gimnazja oraz licea łódzkie i regionu.

2. Organizacja Festiwalu

Tegorocznym organizatorem Festiwalu – podobnie jak w latach ubiegłych – było Łódzkie Towarzystwo Naukowe. Głównymi sponsorami byli Urząd Miasta Łodzi oraz Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Przygotowanie merytoryczne imprez spoczywało na wyższych uczelniach i instytutach naukowych (w tym PAN), Naczelnej Organizacji Technicznej, łódzkich muzeach i innych. Część merytoryczna imprez przygotowana została społecznie, co świadczy o ogromnym zaangażowaniu środowiska akademickiego Łodzi w propagowanie wiedzy i rozwoju intelektualnego wśród mieszkańców miasta i regionu. Jest to świadomy wkład środowiska akademickiego w rozwój naszego miasta. Zasada ta obowiązuje od początku organizowania festiwalu, czyli od roku 2001. Na szczególnie wyróżnienie zasługują studenci kół naukowych, którzy z własnej inicjatywy przygotowali pokazy i prezentacje w ramach imprez w uczelniach i podczas Pikniku Naukowego na terenie Manufaktury.

Odpowiedzialność za program i przebieg Festiwalu spoczywała na Komitecie Organizacyjnym, który został utworzony z uwzględnieniem udziału przedstawicieli wyższych uczelni Łodzi, instytucji naukowych oraz naukowo-technicznych i kulturalnych, współorganizujących tę imprezę. Komitetowi przewodniczył prof. Antoni Różalski (UŁ), a członkami Komitetu byli (w porządku alfabetycznym): prof. Stefan Czyżewski (PWSFTviT), Elżbieta Fuchs (Miejska Galeria Sztuki), prof. Janina Grzegorzczak (UM), mgr inż. Jerzy Janisz – informatyk (Biuro Festiwalu), dr Edward Karasiński (dyrektor ŁTN), prof. Maria Koteńko (NOT), prof. Tomasz Król (AM), ks. dr Dariusz Kucharski (Wyższe Seminarium Duchowne), mgr inż. Katarzyna Maćczak (PŁ), dr Jan Olejniczak (UŁ), mgr Cezary Pawlak (Muzeum Historii Miasta Łodzi), prof. Maciej Pawlik (PŁ), dr Ivan Petrov (UŁ), prof. Henryk Piekarski (UŁ), prof. Bogusław Pikała (Akademia Muzyczna), prof. Marek Potrzebowski (CBMiM PAN), mgr Joanna Sadowska (Biuro Festiwalu), dr hab. Jerzy Słodowy (PŁ), dr Elżbieta Strumiłło-Dyba (Urząd Miasta Łodzi), prof. Krzysztof Smigielski (PŁ), prof. Zofia Uzelac (PWSFTviT), dr Przemysław Wachowski (ASP), prof. Aleksander Welfe (PAN), prof. Lucyna Woźniak (UM).

Komitet Organizacyjny spotkał się dwa razy na posiedzeniach roboczych, podczas których podejmowano decyzje niezbędne do przygotowania kolejnych etapów Festiwalu i jego realizacji oraz po Festiwalu, na zebraniu podsumowującym. Dodatkowo, 7. kwietnia 2011 r., przed otwarciem festiwalu Komitet zorganizował konferencję prasową dla łódzkich mediów prezentując w szczególności program 11. Festiwalu Nauki, Techniki i Sztuki.

Stronę organizacyjną i koordynacyjną festiwalu zabezpieczało Biuro Festiwalowe i sekretariat, które działały w siedzibie Łódzkiego Towarzystwa Naukowego. Dyrektorem organizacyjnym 11. Festiwalu był dr Edward Karasiński, sekretariat prowadziły mgr Renata Antosik, mgr Violetta Józwiak, mgr Katarzyna Lelewska oraz mgr Joanna Sadowska (odpowiedzialna również za prowadzenie strony internetowej Festiwalu). Za stronę techniczną i informatyczną odpowiadał mgr inż. Jerzy Janisz.

Powołany został również Komitet Honorowy 11. Festiwalu, w skład którego weszli prezes Łódzkiego Towarzystwa Naukowego – Stanisław Liszewski, metropolita łódzki – ks. abp Władysław Ziółek, prezydent Łodzi – Hanna Zdanowska, wojewoda łódzki – Jolanta Chełmińska, marszałek województwa łódzkiego – Witold Stępień, członkowie Konferencji Rektorów Łódzkich Uczelni Publicznych i inni. Szczegółowy wykaz członków Komitetu Honorowego znajduje się w wydrukowanym programie Festiwalu.

Sponsorami Festiwalu, oprócz wyżej wymienionych Urzędu Miasta i Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, były firmy Atlas, Dalkia oraz Biomasa.

Patronami medialnymi byli TVP Łódź, Radio Łódź oraz *Dziennik Łódzki* – *Polska the Times*. Patronat medialny zapewnił szeroką relację prasową i telewizyjną oraz radiową. W *Dzienniku Łódzkim* codziennie pojawiały się artykuły pod redakcją redaktora Pawła Patory, informujące o przebiegu Festiwalu a także zapowiadające kolejne imprezy festiwalowe. 8 kwietnia, w specjalnym dodatku do Dziennika ukazał się szczegółowy program Festiwalu, który rozkolportowany został w 120 tys. egzemplarzy. Przebieg Festiwalu relacjonowany był również w Łódzkich Wiadomościach Dnia. 12 kwietnia w TVP Info Łódź wystąpili dr Edward Karasiński oraz prof. Antoni Różalski. Podsumowanie Festiwalu przedstawiono w programie „Magazyn Kulturalny”, który wyemitowano 23 kwietnia 2011 r. Łódzka Sieć Komputerowa TVi LODMAN bardzo aktywnie informowała o imprezach i pokazywała Festiwal na filmach w Internecie. Również Studenckie Radio Żak oraz Telewizja Toya przeprowadziły wywiady z organizatorami i uczestnikami Festiwalu.

Promocja festiwalu odbywała się również w innych formach:

- wydano kalendarz festiwalowy na rok 2011; został on rozpowszechniony w nakładzie 1000 egzemplarzy (głównie placówek oświatowych, szkół wyższych, instytucji, itd.);

- aktywnie działała strona internetowa www.festiwal.lodz.pl, na której oprócz elektronicznej bazy danych z programem Festiwal zamieszcza no również informacje o wybranych imprezach;

- stworzono plakat promujący Festiwal (1000 sztuk) oraz plakaty i ulotki promujące poszczególne imprezy oraz piknik naukowy.

Festiwal Nauki, Techniki i Sztuki obok logo graficznego [patrz wyżej], posiada hejnał festiwalowy (sygnał muzyczny), który został skomponowany przez pracownika Akademii Muzycznej Macieja Staszewskiego i nagrany przez Orkiestrę Akademii Muzycznej. Sygnał ten był odtwarzany na centralnych imprezach festiwalowych.

3. Program Festiwalu i jego realizacja

Program Festiwalu składał się z dwóch grup imprez: centralnych, organizowanych poza obiektami wyższych uczelni i instytutów oraz imprez zblokowanych w wymienionych niżej grupach tematycznych i realizowanych głównie na terenach wyższych uczelni i instytutów badawczych.

Uroczysta inauguracja 11. Festiwalu miała miejsce 11 kwietnia 2011 r. w sali obrad Rady Miasta Łodzi. Spotkanie otworzył przewodniczący Komitetu Organizacyjnego prof. dr hab. Antoni Różalski, witając przybyłych gości, m.in. przedstawicieli władz oraz rektorów łódzkich szkół wyższych. W uroczystym otwarciu udział wzięło kilkadziesiąt osób m.in. Wicewojewoda Łódzki Krystyna Ozga i Wiceprezydent Miasta Łodzi

Krzysztof Piątkowski, którzy wystąpili z okolicznościowymi adresami. W drugiej części uroczystego otwarcia Festiwalu prof. Antoni Różalski przedstawił zespoły badawcze i osoby, które w roku 2010 za swoje osiągnięcia naukowe, wynalazcze i artystyczne były wyróżnione na forum międzynarodowym lub ogólnopolskim. Przewodniczący Rady ds. Szkolnictwa Wyższego i Nauki przy Prezydencie Miasta Łodzi prof. dr hab. Stanisław Liszewski wręczył laureatom statuetki *Łódzkie Eureka* nadane przez Radę (autorem statuetki jest Jan Grodek, profesor Akademii Sztuk Pięknych w Łodzi). Przyznawanie tych wyróżnień przez Radę ds. Szkolnictwa Wyższego i Nauki przy Prezydencie Miasta Łodzi w drodze otwartego konkursu jest wypróbowanym sposobem promowania we własnym mieście osiągnięć naukowych i artystycznych, które zostały wcześniej wyróżnione przez niezależne ogólnopolskie lub międzynarodowe gremia. Statuetki *Łódzkie Eureka* otrzymali:

- Prof. dr hab. Małgorzata Pyziak-Szafnicka z Katedry Prawa Cywilnego Uniwersytetu Łódzkiego, za osiągnięcia w skali międzynarodowej, których uhonorowaniem było otrzymanie tytułu Doktora *Honoris Causa* Université Francis Rebelais w Tours we Francji.
- Prof. dr hab. Andrzej Gałęski z Centrum Badań Molekularnych i Makromolekularnych PAN w Łodzi – za wkład w rozwój fizykochemii nowoczesnych materiałów polimerowych, w szczególności za prace nad zjawiskami zachodzącymi w nanoskali i prowadzącymi do rozwoju nowych materiałów opartych o technologię polimerów (nagrody w 2010 „The Paul J. Flory Polymer Research Prize” i Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w kategorii badań na rzecz rozwoju gospodarki).
- Prof. dr hab. Stefan Krajewski z Katedry Funkcjonowania Gospodarki Uniwersytetu Łódzkiego nagrodzony indywidualną nagrodą I° Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego za książkę *Prywatyzacja, restrukturyzacja, konkurencyjność polskich przedsiębiorstw*, [PWE, Warszawa, 2009].
- Mgr Krzysztof Urbaniak z Akademii Muzycznej w Łodzi wyróżniony I nagrodą na I. Międzynarodowym Konkursie Organowym im. Arpa Schnitgera (Cappel/ Ludingworth/ Altenbrych/ Bremen 2010).
- Prof. dr hab. Kazimierz Kopias, prof. dr hab. Krzysztof Kowalski, dr hab. inż. Zbigniew Mikołajczyk z Wydziału Technologii Materiałowych i Wzornictwa Tekstyliów Politechniki Łódzkiej za sposób i urządzenie do wytwarzania dzianych geosiatek komórkowych do wzmacniania dróg, nagrodzone Złotym Medalem na IV. Międzynarodowej Warszawskiej Wystawie Innowacji IWIS 2010 w Warszawie.

- Prof. Włodzimierz Cygan i dr Magda Soboń z Akademii Sztuk Pięknych w Łodzi wyróżnieni Brązowymi Medalami odpowiednio za tkaninę unikatową *Cud* i za pracę *Umbemalte Personen* prezentowane na 6. Międzynarodowym Biennale Sztuki Włókna „Forum Lanesse to Beijing” w Chinach.
- Prof. dr hab. Bogdan G. Wendler, dr inż. Adam Rylski, dr inż. Wojciech Pawlak, mgr inż. Ivan Progalskiy, mgr inż. Katarzyna Włodarczyk, mgr inż. Marcin Makówka i mgr inż. Piotr Nolbrzak z Zakładu Inżynierii Powłok Politechniki Łódzkiej za *Suprtwarde nanokompozytowe powłoki osadzone nową metodą rozpylania magnetronowego* wyróżnione w 2010 r. trzema Złotymi Medalami i dyplomami na Międzynarodowych Wystawach Wynalazków w Warszawie, Brukseli i Seulu.

Wyróżnieni w krótkich wystąpieniach zaprezentowali swoje osiągnięcia.

Pierwszego dnia Festiwalu miał również miejsce wykład rektorski, który wygłosił JM prof. dr hab. Stanisław Bielecki Rektor Politechniki Łódzkiej. Tytuł wykładu: *Bionanocelluloza – od badań podstawowych do komercjalizacji*. W dyskusji poruszono ważne kwestie dotyczące innowacyjności, możliwości transferu wiedzy do przemysłu i komercjalizacji wyników badań naukowych.

11 kwietnia wieczorem odbył się w Filharmonii Łódzkiej koncert inauguracyjny Festiwalu. Na koncert ten w pierwszej części złożyły się występy chórów akademickich: Kameralnego Akademii Muzycznej im. G. i K. Bacewiczów w Łodzi (dyrektor programowy całego koncertu, dyrygent Anna Domańska), Społecznej Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości i Zarządzania (dyrygent Renata Banacka), Politechniki Łódzkiej (dyrygent Jerzy Rachubiński), Uniwersytetu Łódzkiego (dyrygent Andrzej Ryłko), Uniwersytetu Medycznego w Łodzi (dyrygent Anna Domańska). W drugiej wystąpił zespół perkusyjny Akademii Muzycznej – Percussion Studio. Koncert prowadził Janusz Janyst z AM w Łodzi.

Imprezy festiwalowe zgrupowane zostały w ośmiu blokach tematycznych (por. Tabela 1): *Matematyka i informatyka* (18 imprez), *Świat fizyki i chemii* (25), *Wyzwania współczesnej medycyny* (13), *Przyroda wokół nas* (19), *Kultura i sztuka* (48), *Ekonomia w teorii i praktyce* (10), *Technika i technologia XXI wieku* (58), *Nobliści* (5). Podczas Festiwalu można było odwiedzić łódzkie muzea w ramach *Dni Otwartych Muzeów* (19), Palmiarnię oraz Ogród Botaniczny. Jak w latach poprzednich zorganizowano wycieczki (11) oraz imprezy towarzyszące (43). Po raz pierwszy na Wydziale Filologicznym zorganizowano *Dni języków* (60 imprez). Łącznie w programie Festiwalu znalazło się 369 imprez.

Szósty już rok kontynuowany jest blok *Nobliści* (5 prezentacji). W jego ramach odbyły się dwie imprezy w siedzibie ŁTN: wykład *Czytanie to najważniejsza rzecz jaka mi się przydarzyła* o Marii Vargasie Llosa (Nobel Literacki 2010) i mini symposium poświęcone medycznemu i społecznym aspektom metody zapłodnienia *in vitro* i jej twórcy R. Edwardowi (Nobel w dziedzinie medycyny i fizjologii – 2010). Na wydziale Fizyki i Informatyki Stosowanej UŁ odbył się wykład *Dwuwymiarowy świat grafenu* poświęcony odkrywcom grafenu A. Geimowi i K. Novoselovi (Nobel 2010 w dziedzinie fizyki) połączony z pokazem wytwarzania grafenu, a na Wydziale Chemii UŁ wykład *Współczesna kataliza z użyciem metali oraz związków nieorganicznych – magia palladu* (Nobel w dziedzinie chemii). Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny zaprosił na wykład *Model poszukiwań na rynku pracy Diamonda, Mortensena i Pissaridesa* (Nobel 2010 w dziedzinie ekonomii).

Z inicjatywy prezesa Łódzkiego Towarzystwa Naukowego prof. dr. hab. Stanisława Liszewskiego zorganizowano w siedzibie Towarzystwa spotkanie na temat *Przyszłość Łodzi i perspektywy jej rozwoju w opiniach Prezydentów miasta Łodzi*. W jego trakcie miała miejsce ożywiona dyskusja po przedstawieniu stanowiska byłych Prezydentów.

Centralną imprezą festiwalową 16 i 17 kwietnia (sobota, niedziela), w godzinach 10.00–18.00 był piknik naukowy w namiotach na rynku Manufaktury (na powierzchni prawie 800 m²), cieszący się, podobnie jak w latach poprzednich ogromnym zainteresowaniem zwiedzających. W tegorocznym – piątym pikniku naukowym prezentowały się 22 zespoły przedstawiające pokazy, doświadczenia i warsztaty z różnorodnych dziedzin nauki i sztuki (w sumie 41 różnych imprez). W sposób przystępny objaśniane były licznym zainteresowanym złożone niejednokrotnie zjawiska i problemy z dziedziny fizyki, chemii, medycyny, informatyki, robotyki, inżynierii molekularnej, biotechnologii, mikrobiologii, ekologii, nanotechnologii, urbanistyki, budownictwa, prezentowano pokazy rekonstrukcji historycznej. W pikniku Wydział Filologiczny UŁ miał swoje stoisko, na którym zaprezentowały się cztery kierunki neofilologiczne: germanistyka (wraz z akcją „Deutsch-Wagen-Tour” współorganizowaną przez Goethe-Institut), rusycystyka, sławistyka i hispanistyka. Na stoisku odbywały się konkursy wiedzy o krajach i językach, degustacja regionalnych potraw, testy sprawdzające umiejętności językowe, zabawy dla dzieci i młodzieży. Historycy przygotowali pokazy życia mieszkańców średniowiecznego miasta. Wydział Fizyki i Informatyki Stosowanej UŁ zaprezentował eksperymenty z ekstremalnie niskimi temperaturami, wysokim napięciem lub niską próżnią, a także pokazy programowania urządzeń mikroprocesorowych, zapoznając zwiedzających z budową i działaniem robota humanoidalnego Robosapien V2. Studenckie Koło Naukowe

Biologów z Wydział Biologii i Ochrony Środowiska UŁ zaprosiło na wystawę pasożytów, prezentując żywe okazy oraz utrwalone eksponaty i preparaty mikroskopowe. Koło Naukowe Studentów Chemii Kosmetycznej UM („Atomówki”) zapoznało zwiedzających z możliwościami tworzenia kosmetyków naturalnych w warunkach domowych i zaprezentowało pokaz uzyskiwania syntetycznych zapachów i porównanie ich z zapachami naturalnymi. Uniwersytet Medyczny przygotował aż 16 imprez, zapraszając m.in. na darmowe badania przesiewowe, przegląd stomatologiczny, szkolenia w zakresie udzielania pierwszej pomocy, pokazy wizażu lub kurs samoobrony w tramwaju Manufaktury.

Wokół namiotów i sali uczelnie łódzkie promowały swoje kierunki studiów. Pokazano też możliwości wykorzystania w budownictwie materiałów naturalnych – słomy i gliny oraz użycia wikliny do tworzenia. Warto nadmienić wielkie zaangażowanie studentów i doktorantów w przygotowanie pokazów i prezentacji oraz wyjaśnianie tajników obserwowanych zjawisk i procesów oraz obserwowanych obiektów i materiałów. Bardzo pozytywne doświadczenia z pikniku naukowego skłaniają organizatorów do dalszego rozszerzenia oferty piknikowej w latach następnych, korzystając z przychylności gospodarzy „Manufaktury”. Liczba odwiedzających piknik wyniosła prawie 20 tys. osób.

Wiele imprez przeprowadzono na uczelniach i w instytutach badawczych. O wybranych przedstawiono informacje niżej.

Jak w latach poprzednich bogaty program festiwalowy po hasłem „Inwestuj w siebie – NIE CZEKAJ!” przygotowała Politechnika Łódzka. 14 kwietnia 2011 r., na PŁ odbyło się ponad 80 wykładów oraz 14 prezentacji towarzyszących. Wykłady z obszaru techniki i technologii jak również sztuki, matematyki i informatyki oraz fizyki i medycyny cieszyły się ogromnym zainteresowaniem. Wzięło w nich udział ponad 5 tys. osób. Odwiedzający Centrum Kształcenia Międzynarodowego młodzi ludzie chcieli się przede wszystkim dowiedzieć, czym będziemy jeździć za 30 lat, poznać tajemnice siarkowodoru oraz dowiedzieć się, w jaki sposób można wykorzystać lasery do walki z bólem. Również imprezy towarzyszące odbywające się na terenie kampusu Politechniki Łódzkiej cieszyły się powodzeniem. Około 2 tys. osób, w dużej części dzieci uczęszczających do szkół podstawowych przyciągnęły pokazy z cyklu „Chemia Bajeczna” organizowanego przez doktorantów Wydziału Chemicznego. W Willi Józefa Richtera odbyło się atelier fotograficzne „Z wizytą u Richterów”. Natomiast Wydział Budownictwa, Architektury i Inżynierii Środowiska przygotował po raz kolejny warsztaty urbanistyczne dla dzieci oraz warsztaty – lekcje rzeźby. W gmachu Centrum Kształcenia Międzynarodowego można było również oglądać wystawę prac studentów architektury.

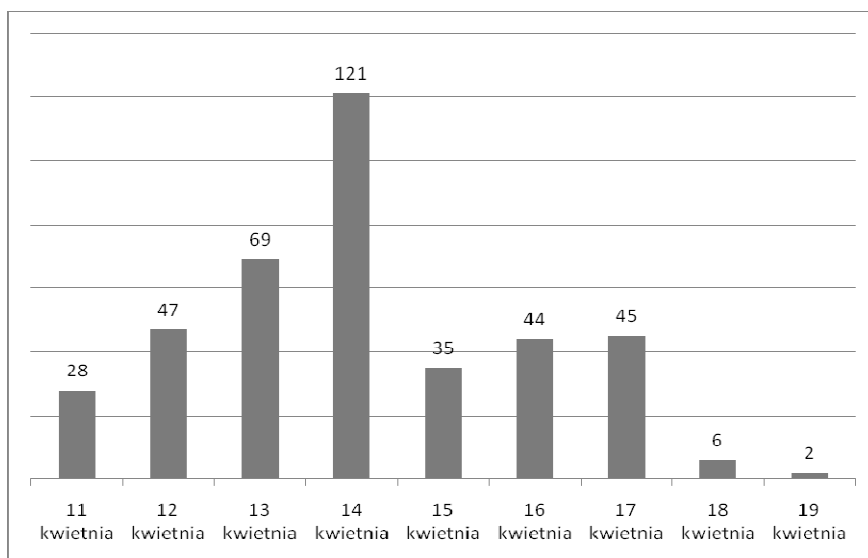
Na Wydziale Filologicznym UŁ, do bardzo udanych należy zaliczyć „Dni Języków”. Ten blok obejmował 60 spotkań w ciągu tygodnia 11–15 kwietnia 2011 roku: wystawy, pokazy filmów i przedstawień teatralnych, dyskusje, lekcje festiwalowe, konkursy, warsztaty, egzaminy próbne i inne. W ramach programu odbył się panel dyskusyjny z pracodawcami pt. „Języki obce w biznesie”, a także prezentacja nowego kierunku Italanistyka z transaltoryką (filologia włoska ze specjalizacją przekładoznawczą). Przeważająca większość wydarzeń odbywała się w budynkach Wydziału Filologicznego UŁ (wyjątek stanowiły przedstawienia teatralne zorganizowane we współpracy z pracownikami i studentami Wydziału w łódzkich liceach). Program tygodniowy zakończył się występem zespołu studentów rusycystyki. Przed, w trakcie i po Festiwalu trwała towarzysząca imprezom akcja informacyjna w mediach: lokalnym radiu, telewizji, prasie i w Internecie (na portalach lokalnych i ogólnopolskich, w tym – na stronach Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Polskiej Agencji Prasowej). Opublikowano wiele artykułów i notek o programie całego Festiwalu, imprezach w ramach „Dni Języków” oraz o Wydziale Filologicznym UŁ (materiały zostały zarchiwizowane). Publiczność „Dni Języków” stanowili głównie uczniowie gimnazjów, szkół średnich oraz studenci Uniwersytetu Łódzkiego (zarówno zorganizowane grupy, jak i pojedyncze osoby). Przybliżone dane z frekwencji na poszczególnych kierunkach wyglądają następująco: filologia angielska – około 250 osób, filologia germańska – około 750, filologia hiszpańska – około 300, filologia południowosłowiańska – około 200, filologia romańska – około 400, filologia rosyjska – około 300, filologia klasyczna – około 100, glottodydaktyka polonistyczna (wraz ze SJPdC) – około 150. Ogółem w „Dniach Języków” wzięło udział około 2,5 tys. osób.

Sporo imprez cieszących się zainteresowaniem odbiorców zorganizowano w tym roku na terenie Akademii Sztuk Pięknych w Łodzi. Do nich należy zaliczyć: „THYMOS. Sztuka gniewu”, Łódź. Powojenne dziedzictwo i zabytki najnowsze”, „Japonia na przełomie epok. Sztuka okresu Meiji i Taisho”. Na terenie gmachu Wydziału Sztuk Wizualnych ASP, przy ul. Franciszkańskiej 76/78, zorganizowano kilka warsztatów dla dzieci i młodzieży: warsztaty graficzne pod hasłem „droga do...”, warsztaty „Miasto masa maszyna – rysunek interaktywny”, warsztaty „Ja – scenografia”, „Świet(l)na Łódź”. Podczas dni festiwalowych zorganizowane zostały pokazy prac studentów ASP: „ŁÓDŹ – PŁYWAJĄCY – LATAJĄCY”, „Sacrum-profanum. Pejzaż fotograficzno-dźwiękowy”. W ramach Festiwalu umożliwione zostało wszystkim chętnym zwiedzenie pracowni artystycznych na Wydziale Sztuk Wizualnych ASP: „Dzień Otwarty na Wydziale Sztuk Wizualnych ASP w Łodzi”. Podczas Festiwalu Nauki, Techniki i Sztuki zostały zorganizowane przez studentów Wydziału

Sztuk Wizualnych ASP spotkania ze sztuką współczesną: TEMPORARY-TACJE – przegląd sztuki ulotnej.

Bardzo licznie stawili się w muzeach zainteresowani ich zwiedzaniem w ramach Dni Otwartych Muzeów. Otworzyło się 13 łódzkich muzeów, które odwiedziło ponad 3 tys. osób.

Dużym zainteresowaniem cieszyły się wycieczki zorganizowane przez pracowników Uniwersytetu Łódzkiego, Wydziałów Biologii i Ochrony Środowiska oraz Nauk Geograficznych, wśród nich po ogrodzie przy Pałacu Biedermana i autokarowe po Parku Krajobrazowym Wzniesień Łódzkich. Do bardzo udanych należy też zaliczyć działania festiwalowe na Wydziale Matematyki i Informatyki UŁ. Sporym zainteresowaniem cieszyły się też propozycje festiwalowe na Wydziałach Biologii i Ochrony Środowiska oraz Nauk Geograficznych UŁ.

Ryc. 1. Liczba wydarzeń w poszczególnych dniach festiwalowych.

Ogółem przeprowadzono 6 imprez centralnych i 369 imprez w uczelniach wyższych (Uniwersytet Łódzki, Politechnika Łódzka, Uniwersytet Medyczny, Akademia Sztuk Pięknych, Akademia Muzyczna, Wyższa Szkoła Filmowa, Teatralna i Telewizyjna, Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna i Wyższa Szkoła Turystyki i Hotelarstwa), instytutach badawczych PAN, siedzibach Łódzkiego Towarzystwa Naukowego i Naczelnej Organizacji Technicznej, muzeach, Planetarium, Palmiarni i Ogrodzie Botanicznym. Wykaz imprez festiwalowych i ich organizatorów zestawiono w tabeli 1.

Tabela 1. Imprezy festiwalowe na Uczelniach i w Instytutach w liczbach

Blok tematyczny	Uczelnie i instytucje											
	AHE	ASP	ŁTN	Muz	NOT	PAN	PŁ	UŁ	UM	WSTH	Inne	Razem
Matematyka i informatyka	1						4	13				18
Dni Otwartych Muzeów				19								19
Nobliści 2010			2					3				5
Wyzwania współczesnej medycyny						1	10		1		1	13
Technika i technologia XXI w.	1				11		42				4	58
Ekonomia w teorii i praktyce							5	5				10
Świat fizyki i chemii					1		8	13			3	25
Kultura i Sztuka	5	10					16	11			6	48
Przyroda wokół nas						1	7	11				19
Dni Języków								60				60
Piknik Naukowy							13	11	16			40
Wycieczki					2			9				11
Imprezy towarzyszące	3	1				1	8	13		6	11	43
Razem	10	11	2	19	14	3	113	149	17	6	24	369

Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna (AHE)
Akademia Sztuk Pięknych (ASP)
Instytut Medycyny Pracy (Inne)
Łódzkie Towarzystwo Naukowe (ŁTN)
Muzea (Muz)
Naczelna Organizacja Techniczna (NOT)
Polska Akademia Nauk (PAN)

Centrum Biologii Medycznej PAN
Politechnika Łódzka (PŁ)
Uniwersytet Łódzki (UŁ)
Uniwersytet Medyczny (UM)
Wyższa Szk. Studiów Międzynarod. (Inne)
Wyższa Szk. Turystyki i Hotelarstwa (WSTH)

Uroczyste zakończenie Festiwalu miało miejsce 18 kwietnia w Teatrze im. S. Jaracza. Podczas tego spotkania wręczono absolwentom kierunku turystyka i rekreacja nagrody za najlepsze prace licencjackie i magisterskie. W części artystycznej zaprezentowany został spektakl *Ożenek* Mikołaja Gogola w przekładzie Juliana Tuwima, w reżyserii Grigorija Lifanowa, w którym tradycyjnie wystąpili studenci Wydziału Aktorskiego Państwowej Wyższej Szkoły Filmowej, Telewizyjnej i Teatralnej w Łodzi. Po spektaklu odbyło się spotkanie towarzyskie, w którym uczestniczyli m.in. organizatorzy i realizatorzy wielu imprez festiwalowych. W zakończeniu udział wzięło około 400 osób (liczba miejsc była ograniczona, wstęp za zaproszeniami). Dzień później, 19 kwietnia miało miejsce wyjątkowe wydarzenie muzyczne. W Kościele Ewangelicko-Augsburskim pw. Św. Mateusza w Łodzi wystąpiła Orkiestra Symfoniczna Akademii Muzycznej w Łodzi, Chór Akademii

Muzycznej oraz Chór Zespołu Szkół Muzycznych im. S. Moniuszki w Łodzi, które wykonały oratorium *Znalezienie Świętego Krzyża* Feliksa Nowowiejskiego; dyrygował Andrzej Straszynski.

Organizatorzy szacują, że we wszystkich imprezach festiwalowych uczestniczyło prawie 50 tys. mieszkańców Łodzi i regionu łódzkiego. Imprezy festiwalowe odbywały się bez zakłóceń, nie interweniowały nigdzie służby porządkowe.

5. Ocena 11. Festiwalu i wnioski końcowe

Festiwal Nauki, Techniki i Sztuki znalazł swoje stałe miejsce wśród festiwali i podobnych imprez organizowanych w Łodzi. 11. Festiwal jest oceniany przez różne gremia środowiskowe akademickie Łodzi, które wyrażają swoje opinie i sugestie pod adresem organizatorów. Ocenę przedstawiły: Prezydium Zarządu ŁTN, Konferencja Rektorów Uczelni Wyższych Łodzi, Rada ds. Szkolnictwa Wyższego przy Prezydencie Miasta Łodzi, Zarząd Łódzkiego Towarzystwa Naukowego oraz gremia uczelniane. Generalnie można przyjąć, iż Festiwal pod względem programowym i organizacyjnym był przygotowany dobrze. Komitet Programowy na posiedzeniu w dniu 9 czerwca ocenił przebieg 11. Festiwalu.

Ważnym dla sukcesu Festiwalu jest jego promocja. Są konieczne dodatkowe działania promocyjne zarówno przy wykorzystaniu mediów, jak i przez dotarcie bezpośrednio do szkół z Programem Festiwalu, który powinien być co najmniej wcześniej wydrukowany.

Zarówno oceny zewnętrzne jak również dyskusje prowadzone w gronie Komitetu Organizacyjnego 11. Festiwalu Nauki, Techniki i Sztuki pozwalają na sformułowanie ogólniejszych wniosków:

1. Wypracowana wcześniej pozycja tej imprezy, postrzeganej nie tylko w środowisku akademickim jako „święto nauki w Łodzi”, sprawdziła się, co nie znaczy, iż nie należy szukać nowych możliwości rozwoju festiwalu w następnych latach.
2. Mimo wysiłków dotychczas nie udało się znaleźć właściwej formy, aby imprezami festiwalowymi zainteresować bardziej młodzież akademicką oraz średnie pokolenie mieszkańców Łodzi.
3. Sprawdza się pomysł koncentracji imprez uczelnianych jednego dnia (najlepszy przykład to sukces frekwencyjny i organizacyjny Politechniki Łódzkiej).
4. Rozwijając festiwal należy koniecznie pamiętać o jego głównej idei, którą jest popularyzacja osiągnięć naukowych, technicznych lub artystycznych. Należy prezentować te osiągnięcia w sposób atrakcyjny i łatwy do odbioru dla ludzi o różnym poziomie, ale z zachowaniem odpowiedniego poziomu naukowego i artystycznego.

Festiwal powinien zachować wysoki poziom zarówno w zakresie treści, jak i formy organizowanych imprez.

5. Doświadczenia promocyjne 11. Festiwalu pokazują drogę dalszego doskonalenia przekazu medialnego. Zachowując dotychczasowe formy promocji należy dążyć do stworzenia studia festiwalowego (telewizyjno-radiowego) oraz dopracować się metod przekazu informacji o festiwalu w programach ogólnopolskich.
6. „Dni Języków” były pierwszą tak bogatą w wydarzenia akcją promocyjną Wydziału Filologicznego UŁ, jednocześnie Wydział po raz pierwszy tak aktywnie uczestniczył w łódzkim Festiwalu Nauki i Techniki i Sztuki. Wydaje się, iż warto rozważyć na przyszłość przeprowadzenie podobnych akcji, prezentujących potencjał dydaktyczny, naukowy i kulturotwórczy wydziałów humanistycznych.

Te wnioski i spostrzeżenia, jak również dotychczasowe doświadczenia w organizacji festiwali, zdobyte przez Łódzkie Towarzystwo Naukowe, powinny być wykorzystane w przygotowywaniu kolejnych Festiwali.

prof. dr hab. Antoni Różalski
Przewodniczący Komitetu Organizacyjnego
11. Festiwalu Nauki, Techniki i Sztuki

5. SPRAWOZDANIE Z CYKLU WYKŁADÓW PROFESORÓW ŁÓDZKIEGO TOWARZYSTWA NAUKOWEGO DLA DOKTORANTÓW ŁÓDZKICH UCZELNI, REALIZOWANYCH W ROKU AKADEMICKIM 2010/2011

1. Inicjatywa

Łódzkie Towarzystwo Naukowe, realizując swe zadania statutowe, promocji nauki i osiągnięć badawczych, podjęło od roku akademickiego 2009/2010 inicjatywę włączenia się w proces kształcenia kadr na poziomie doktorskim. Polegała ona na zaproponowaniu studentom–doktorantom łódzkich uczelni uczestnictwa w roku akademickim 2009/2010 w cyklu dziesięciu wykładów, zintegrowanych z programem kształcenia na swojej uczelni, w ramach wykładów do wyboru na studiach doktoranckich. Wykłady prowadzili łódzcy naukowcy, członkowie Łódzkiego Towarzystwa Naukowego.

Inicjatywa ta przedyskutowana w dniu 8 czerwca 2009 z Prorektorami uczelni prowadzących studia doktoranckie oraz z kierownikami tychże studiów, spotkała się z bardzo dużym odzewem środowiska. Uzyskała także poparcie Konferencji Rektorów Łódzkich Wyższych Uczelni. W rezultacie Zarząd Łódzkiego Towarzystwa Naukowego podjął uchwałę o uruchomieniu od roku akademickiego 2009/2010 cyklu wykładów dla doktorantów łódzkich uczelni.

Tematyka wykładów, ich harmonogram, jak również ulotka o wykładach, informacja o profesorach prowadzących wykłady zostały przygotowane na cały rok akademicki i udostępnione wszystkim zainteresowanym w postaci listownej (do Rektorów i Prorektorów łódzkich uczelni), listów mailowych (do kierowników studiów i uczestników wykładów – doktorantów), jak również na stronie internetowej. W popularyzowaniu inicjatyw i zachęceniu studentów do udziału w tym cyklu wykładów nieocenione było poparcie ze strony Rektorów i Prorektorów uczelni wyższych oraz bezpośrednia pomoc Kierowników studiów doktoranckich.

Nad całością przedsięwzięcia czuwa Rada Programowa w składzie: przewodniczący – prof. Stanisław Liszewski, Prezes ŁTN, członkowie: prof. A. Sławomir Gala, prof. Eleonora Bielawska-Batorowicz, sekretarz – prof. Ewa Marynowicz-Hetka. Rada odbywała regularnie zebrania i konsultacje.

Ocena pierwszego cyklu wykładów była bardzo wysoka. Stąd też Zarząd Łódzkiego Towarzystwa Naukowego podjął uchwałę o organizacji drugiego cyklu wykładów w roku akademickim 2010/2011.

2. Tematyka wykładów i forma zajęć w roku akademickim 2010/11

Tematyka 30 godzinnego cyklu wykładów pt. *Współczesny świat i jego poznanie – rezultaty badań łódzkich naukowców*, obejmowała następujące tematy prowadzone przez zaproszonych przez Radę Programową Profesorów Łódzkiego Towarzystwa Naukowego:

1. Inauguracja II edycji wykładów – prezentacja tematyki cyklu *Współczesny świat i jego poznanie – rezultaty badań łódzkich naukowców* – prof. Stanisław Liszewski, Prezes ŁTN; *Aksjologiczny wymiar działania – przegląd stanowisk i problemów* – prof. Ewa Marynowicz-Hetka.
2. *Zmienność i zmiany klimatu Ziemi* – prof. Kazimierz Kłysik.
3. *Problemy energetyki światowej i krajowej* – prof. Maciej Pawlik.
4. *Wada serca płodu pod postacią stenozy zastawki aortalnej – zasady wyboru optymalnego sposobu postępowania* – prof. Maria Respondek-Liberska.
5. *Ochrona przyrody – ewolucja idei, metod i programów* – prof. Romuald Olaczek.
6. *Pięć wieków nowożytnego państwa europejskiego w diagnozie filozoficznej Michaela Oakeshotta* – prof. Jerzy Grobis.
7. *Przystosowania na rynku pracy do szoków zewnętrznych. Polska na tle innych krajów* – prof. Eugeniusz Kwiatkowski.
8. *Kultura w czasach YouTube i SecondLife* – prof. Ryszard Kluszczyński.
9. *Organy jako inspiracja w muzyce w ujęciu historycznym* – prof. Irena Wiselka-Cieślak.
10. Seminarium podsumowujące i dyskusja panelowa na temat problemów etycznych w nauce – przygotowanie: Rada Programowa w składzie: prof. Stanisław Liszewski, prof. Eleonora Bielawska-Batorowicz, prof. A. Sławomir Gala i prof. Ewa Marynowicz-Hetka.

Spotkania odbywały się raz w miesiącu, w czwartki w godzinach 16.00–19.00, w siedzibie Łódzkiego Towarzystwa Naukowego. Obejmowały one trzy części: wykład, dyskusję i spotkanie z Profesorem prowadzącym wykład. Słowa uznania należą się przede wszystkim Profesorom, którzy uczestniczyli w tym cyklu wykładów, dzieląc się wiedzą i umiejętnościami z uczestniczącymi w spotkaniach doktorantami łódzkich uczelni. Organizację każdego z dziesięciu trzygodzinnych spotkań zabezpieczało biuro ŁTN. Jego Pracownikom należą się słowa uznania i podziękowania za dyspozycyjność oraz pomoc w realizowaniu tej innowacyjnej formy działalności ŁTN.

3. Zgłoszenie uczestnictwa, postępowanie kwalifikacyjne oraz zasady potwierdzania uczestnictwa w wykładach

Zgłoszenie uczestnictwa odbywało się za pośrednictwem kierownika studiów doktoranckich na danym kierunku / wydziale bądź bezpośrednio w sekretariacie Łódzkiego Towarzystwa Naukowego. Do ustalonego terminu 15 października 2010 otrzymaliśmy 114 zgłoszeń z następujących uczelni: Uniwersytet Medyczny, Uniwersytet Łódzki, Politechnika Łódzka. Rada Programowa uznała, że w br. zaryzykujemy (pomimo spodziewanych ograniczeń przestrzennych) przyjęcie wszystkich chętnych. O wynikach postępowania kwalifikacyjnego studenci zostali poinformowani drogą mailową.

Zasady włączenia tej formy zajęć do systemu kształcenia doktorantów zostały omówione na zebraniu, w dniu 8 czerwca 2009, z Prorektorami i kierownikami studiów doktoranckich. Bardzo wyraźnie podkreślono, że ŁTN nie zamierza w żadnym zakresie przejmować funkcji dydaktycznych uczelni wyższych, proponuje jedynie alternatywną formę kontaktu młodych badaczy z tymi doświadczonymi, także z innych dyscyplin. Tak więc przyjęto ustalenie, że ŁTN zadba o tworzenie tej przestrzeni, a uczelnie będą w zależności od indywidualnych decyzji kierowników studiów podyplomowych uznawać uczestnictwo doktoranta w cyklu wykładów.

Szczegóły tych ustaleń dopracowała Rada Programowa, która ustaliła, że Łódzkie Towarzystwo Naukowe na podstawie obecności (co najmniej 70%) na wykładach będzie potwierdzać wysłuchanie cyklu 30 godzin zajęć. Stosowne zaświadczenie student będzie mógł przedstawić kierownikowi studiów doktoranckich na swej uczelni / wydziale w celu otrzymania zaliczenia tych. W roku akademickim 2009/10 takie zaświadczenia otrzymało 57 osób (dla $N = 87$).

W roku sprawozdawczym w wykładach uczestniczyła spora grupa doktorantów Politechniki Łódzkiej i Uniwersytetu Medycznego. Na uwagę zasługuje fakt, że spośród przyjętych 114 osób, ostatecznie podjęło uczestnictwo 100 osób, z tej liczby systematycznie uczestniczyły 92 osoby, które otrzymały zaświadczenie potwierdzające uczestnictwo w wykładach. W stosunku do roku ubiegłego stanowi to znacznie wyższy wskaźnik aktywności, który w roku 2010/11 wynosi 81%.

4. Ocena realizacji II edycji cyklu wykładów dla doktorantów

Oceny przebiegu II edycji cyklu wykładów dla doktorantów jest prowadzona systematycznie. W roku bieżącym wprowadzono także formularz ewaluacyjny dla doktorantów, o wypełnienie którego uczestnicy wykładów byli poproszeni na ostatnich zajęciach. Na podstawie analizy ankiet ewaluacyj-

nych można stwierdzić, że uczestnicy wykładów bardzo wysoko je oceniają, zarówno pod względem treści, formy przekazu, jak i organizacji.

Tak wysoka ocena uczestników była też argumentem dla przedstawienia Zarządowi ŁTN wniosku o uruchomienie w roku akademickim 20011/2012 trzeciej edycji cyklu wykładów dla doktorantów.

W imieniu Rady Programowej sprawozdanie przygotowała
prof. dr hab. Ewa Marynowicz-Hetka

6. INFORMACJA O STANIE KSIĘGOZBIORU BIBLIOTEKI ŁTN W ROKU 2011

W roku 2011 wpłynęło 328 pozycji (włączono dary) do księgozbioru podręcznego i obecnie zbiór ten liczy 586 pozycji. Biblioteka powiększyła się też o 53 tomy (zeszyty) wydawnictw ciągłych – są to głównie publikacje periodyczne Towarzystwa. Ogółem stan księgozbioru biblioteki ŁTN na 31 grudnia 2011 r. – to 1447 pozycji wpisanych do inwentarza.

Biblioteka więc powoli powiększa się. Natomiast czytelnictwo jest minimalne; ze zbiorów korzystają średnio rocznie 2–3 osoby, mimo podjętych różnych prób rozpropagowania biblioteki. W obecnej sytuacji czytelniczej i możliwościach pozyskiwania informacji innymi – niż poprzez bibliotekę – drogami nie możemy liczyć na nagły wzrost zainteresowania naszymi zbiorami i wypada się z tym pogodzić.

Przewodnicząca Rady Bibliotecznej
prof. dr hab. Hanna Tadeusiewicz

7. DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA ŁÓDZKIEGO TOWARZYSTWA NAUKOWEGO W ROKU 2011

Czasopisma:

- Acta Archaeologica Lodziensia* – t. 57
Acta Geographica Lodziensia – t. 97, 98
Art Inquiry – t. 13
Bulletin de la Société des Science et des Lettres de Łódź.
Série: *Recherches sur les Déformations* – t. 61/1–3
Folia Medica Lodziensia – t. 38/1–2, Supplement 1
Prace Polonistyczne – t. 66
Przegląd Socjologiczny – t. 60/1–4
Rozprawy Komisji Językowej – t. 56, 57
Studia Prawno-Ekonomiczne – t. 83, 84
Studia Wyborcze – t. 11, 12
Zagadnienia Rodzajów Literackich – t. 54/1–2

Serie wydawnicze:

- Sprawozdania z Czynności i Posiedzeń Naukowych* – t. 64
Sylwetki Łódzkich Uczonych: zeszyt 100 – Profesor Stanisław Liszewski,
zeszyt 103 – Profesor Waclaw Szubert, zeszyt 104 – Profesor Maria
Kwiatkowska, zeszyt 105 – Profesor Ryszard Hunger, zeszyt 106 –
Profesor Maria Kamińska, zeszyt 107 – Profesor Zofia Walter

Książki:

- Bunt, masa, maszyna. Protesty łódzkich tkaczy w kwietniu 1861 r.* – Natalia Królikowska, Cezary Pawlak
Dyrektorzy Łódzkiego Towarzystwa Naukowego 1936–2010 – Julian Kuciński
Foreign Direct Investment. The Case of Lodz Region – ed. Janusz Świerkocki
From Europe to Europeans and beyond. Meanings of Europe through people's biographical experiences – ed. Kaja Kaźmierska
Informator Nauki Łódzkiej. Stopnie, tytuły naukowe, stanowiska profesorskie 2010 – red. Edward Karasiński
Leksykon wyrazów i zwrotów lekarskich – Zbigniew Kostrzewa
Moja Droga do Nauki – red. Maciej Pawlik
Non sensistis gladios – red. Olgierd Ławrynowicz, Jerzy Maik, Piotr A. Nowakowski

- Panorama łódzkiej nauki* – red. Tadeusz Robak
- Praca dyplomowa z turystyki. Podręcznik akademicki* – Waldemar Cudny,
Blanka Gosik, Maria Piech, Rafał Rouba
- Powrót do Afryki* – Stanisław Bąkiewicz
- Rektorzy Państwowych Uczelni w Łodzi 1945–2010* – red. Elżbieta Paradowska
- Rola bezpośrednich inwestycji zagranicznych w kształtowaniu aktualnego i przyszłego profilu gospodarczego województwa łódzkiego* – red. Janusz Świerkocki
- Słownik przyrodniczy kręgowców polsko-angielsko-francuski (i mianownictwo naukowe)* – Rajmnuł Lepert
- Sztuka wykonawcza we współczesnej muzyce saksofonowej* – Jacek Delong
- Wydziały Łódzkiego Towarzystwa Naukowego 1936–2011* – red. Wanda M. Krajewska

Redaktor Naczelny Wydawnictw ŁTN
prof. dr hab. Wanda M. Krajewska

8. SPRAWOZDANIE FINASOWE
ŁÓDZKIEGO TOWARZYSTWA NAUKOWEGO
ZA ROK 2011

Wprowadzenie do sprawozdania finansowego

1. Nazwa i siedziba firmy
    Łódzkie Towarzystwo Naukowe
    90-505 Łódź, ul. M.Skłodowskiej-Curie 11

Cel działania

Popieranie rozwoju nauki we wszelkich dziedzinach, ze szczególnym uwzględnieniem dziedzin ważnych dla m. Łodzi i regionu oraz rozbudzanie życia naukowego w terenie. Towarzystwo dąży do zespolenia środowiska naukowego m. Łodzi i regionu oraz jest wyrazicielem jego dążeń w stosunku do władz i społeczeństwa.

Organ prowadzący rejestr

Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi XX Wydział Krajowego Rejestru Sądowego – Rejestr Stowarzyszeń, Innych Organizacji Społecznych i Zawodowych, Fundacji oraz Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej. Nr KRS 0000090256.

2. Roczne sprawozdanie finansowe za okres od 01.01.2011 r. do 31.12.2011 r.
3. Roczne sprawozdanie sporządzono przy założeniu kontynuowania działalności statutowej przez Towarzystwo przez co najmniej 12 kolejnych miesięcy i dłużej; nie są nam znane okoliczności, które wskazywałyby na istnienie poważnych zagrożeń dla kontynuowania przez ŁTN działalności.
4. Aktywa i pasywa wyceniono według zasad określonych ustawą o rachunkowości z tym, że:
- a) do amortyzacji środków trwałych jednostka stosuje stawki przewidziane w Wykazie rocznych stawek amortyzacyjnych i stanowiącym załącznik do ustawy podatkowej. Środki trwałe amortyzuje się metodą liniową.
  - b) stany i rozchody objętych ewidencją ilościowo-wartościową wydawnictw własnych wycenia się według cen sprzedaży netto.

Łódź, dnia 8 marca 2012

BILANS

Aktywa	Stan na	
	31.12.2011	31.12.2010
A. Aktywa trwałe	13 185,15	21 879,19
I. Wartości niematerialne i prawne	0,00	0,00
1.Koszty zakończonych prac rozwojowych	0,00	0,00
2.Wartość firmy	0,00	0,00
3.Inne wartości niematerialne i prawne	0,00	0,00
4.Zaliczki na wartości niematerialne i prawne	0,00	0,00
II. Rzeczowe aktywa trwałe	13 185,15	21 879,19
1.Środki trwałe	13 185,15	21 879,19
a) grunty (w tym prawo użytkowania wieczystego gruntu)	0,00	0,00
b) budynki, lokale i obiekty inżynierii lądowej i wodnej	0,00	0,00
c) urządzenia techniczne i maszyny	2 425,13	5 185,83
d) środki transportu	0,00	0,00
e) inne środki trwałe	10 760,02	16 693,36
2.Środki trwałe w budowie	0,00	0,00
3.Zaliczki na środki trwałe w budowie	0,00	0,00
III.Należności długoterminowe	0,00	0,00
1.Od jednostek powiązanych	0,00	0,00
2.Od pozostałych jednostek	0,00	0,00
IV.Inwestycje długoterminowe	0,00	0,00
1.Nieruchomości	0,00	0,00
2.Wartości niematerialne i prawne	0,00	0,00
3.Długoterminowe aktywa finansowe	0,00	0,00
a) w jednostkach powiązanych	0,00	0,00
- udziały lub akcje	0,00	0,00
- inne papiery wartościowe	0,00	0,00
- udzielone pożyczki	0,00	0,00
- inne długoterminowe aktywa finansowe	0,00	0,00
b) w pozostałych jednostkach	0,00	0,00
- udziały lub akcje	0,00	0,00
- inne papiery wartościowe	0,00	0,00
- udzielone pożyczki	0,00	0,00
- inne długoterminowe aktywa finansowe	0,00	0,00
4.Inne inwestycje długoterminowe	0,00	0,00

V. Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe	0,00	0,00
1. Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	0,00	0,00
2. Inne rozliczenia międzyokresowe	0,00	0,00
B. Aktywa obrotowe	710 347,36	765 030,04
I. Zapasy	434 273,24	465 107,33
1. Materiały	0,00	0,00
2. Półprodukty i produkty w toku	8 049,50	7 630,38
3. Produkty gotowe	426 223,74	457 476,95
4. Towary	0,00	0,00
5. Zaliczki na dostawy	0,00	0,00
II. Należności krótkoterminowe	48 109,14	88 253,45
1. Należności od jednostek powiązanych	0,00	0,00
a) z tytułu dostaw i usług, o okresie spłaty:	0,00	0,00
- do 12 miesięcy	0,00	0,00
- powyżej 12 miesięcy	0,00	0,00
b) inne	0,00	0,00
2. Należności od pozostałych jednostek	48 109,14	88 253,45
a) z tytułu dostaw i usług, o okresie spłaty:	48 085,14	72 108,45
- do 12 miesięcy	48 040,14	63 385,00
- powyżej 12 miesięcy	45,00	8 723,45
b) z tytułu podatków, dotacji, ceł, ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych oraz innych świadczeń	24,00	16 145,00
c) inne	0,00	0,00
d) dochodzone na drodze sądowej	0,00	0,00
III. Inwestycje krótkoterminowe	225 815,09	208 916,99
1. Krótkoterminowe aktywa finansowe	225 815,09	208 916,99
a) w jednostkach powiązanych	0,00	0,00
- udziały lub akcje	0,00	0,00
- inne papiery wartościowe	0,00	0,00
- udzielone pożyczki	0,00	0,00
- inne krótkoterminowe aktywa finansowe	0,00	0,00
b) w pozostałych jednostkach	0,00	0,00
- udziały lub akcje	0,00	0,00
- inne papiery wartościowe	0,00	0,00
- udzielone pożyczki	0,00	0,00
- inne krótkoterminowe aktywa finansowe	0,00	0,00
c) środki pieniężne i inne aktywa pieniężne	225 815,09	208 916,99
- środki pieniężne w kasie i na rachunkach	225 815,09	208 916,99
- inne środki pieniężne	0,00	0,00
- inne aktywa pieniężne	0,00	0,00

2. Inne inwestycje krótkoterminowe	0,00	0,00
IV. Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe	2 149,89	2 752,27
Aktywa razem	723 532,51	786 909,23

Pasywa	Stan na	
	31.12.2011	31.12.2010
A. Kapitał (fundusz) własny	544 555,75	581 113,69
I. Kapitał (fundusz) podstawowy	0,00	0,00
II. Należne wpłaty na kapitał podstawowy (wielkość ujemna)	0,00	0,00
III. Udziały (akcje) własne (wielkość ujemna)	0,00	0,00
IV. Kapitał (fundusz) zapasowy	581 113,69	615 425,25
V. Kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny	0,00	0,00
VI. Pozostałe kapitały (fundusze) rezerwowe	0,00	0,00
VII. Zysk (strata) z lat ubiegłych	0,00	0,00
VIII. Zysk (strata) netto	-36 557,94	-34 311,56
IX. Odpisy z zysku netto w ciągu roku obrotowego (wielkość ujemna)	0,00	0,00
B. Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania	178 976,76	205 795,54
I. Rezerwy na zobowiązania	0,00	0,00
1. Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	0,00	0,00
2. Rezerwa na świadczenia emerytalne i podobne	0,00	0,00
- długoterminowa	0,00	0,00
- krótkoterminowa	0,00	0,00
3. Pozostałe rezerwy	0,00	0,00
- długoterminowa	0,00	0,00
- krótkoterminowa	0,00	0,00
II. Zobowiązania długoterminowe	0,00	0,00
1. Wobec jednostek powiązanych	0,00	0,00
2. Wobec pozostałych jednostek	0,00	0,00
a) kredyty i pożyczki	0,00	0,00
b) z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	0,00	0,00
c) inne zobowiązania finansowe	0,00	0,00
d) inne	0,00	0,00
III. Zobowiązania krótkoterminowe	176 692,19	185 626,08
1. Wobec jednostek powiązanych	0,00	0,00

a) z tytułu dostaw i usług, o okresie wymagalności:	0,00	0,00
- do 12 miesięcy	0,00	0,00
- powyżej 12 miesięcy	0,00	0,00
b) inne	0,00	0,00
2.Wobec pozostałych jednostek	176 692,19	185 626,08
a) kredyty i pożyczki	0,00	0,00
b) z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	0,00	0,00
c) inne zobowiązania finansowe	0,00	0,00
d) z tytułu dostaw i usług, o okresie wymagalności:	98 509,63	79 161,66
- do 12 miesięcy	85 617,61	66 239,64
- powyżej 12 miesięcy	12 892,02	12 922,02
e) zaliczki otrzymane na dostawy	0,00	0,00
f) zobowiązania wekslowe	0,00	0,00
g) z tytułu podatków, ceł, ubezpieczeń i innych świadczeń	37 174,74	25 318,25
h) z tytułu wynagrodzeń	40 711,89	80 887,00
i) inne	295,93	259,17
3.Fundusze specjalne	0,00	0,00
IV. Rozliczenia międzyokresowe	2 284,57	20 169,46
1.Ujemna wartość firmy	0,00	0,00
2.Inne rozliczenia międzyokresowe	2 284,57	20 169,46
- długoterminowe	0,00	0,00
- krótkoterminowe	2 284,57	20 169,46
Pasywa razem	723 532,51	786 909,23

RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT

Nazwa pozycji	Kwota za rok	
	obrotowy 01.01.2011- 31.12.2011	ubiegły 01.01.2010- 31.12.2010
A. Przychody netto ze sprzedaży i zrównane z nimi, w tym:	219 830,81	50 502,75
- od jednostek powiązanych	0,00	0,00
I. Przychody netto ze sprzedaży produktów	99 263,31	94 338,81
II. Zmiana stanu produktów (zwiększenie - wartość dodatnia, zmniejszenie - wartość ujemna)	120 567,50	-43 836,06
III. Koszt wytworzenia produktów na własne potrzeby jednostki	0,00	0,00
IV. Przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów	0,00	0,00

B. Koszty działalności operacyjnej	901 222,57	882 877,68
I. Amortyzacja	15 189,16	17 154,84
II. Zużycie materiałów i energii	63 913,79	59 974,87
III. Usługi obce	352 995,10	339 468,88
IV. Podatki i opłaty, w tym:	6 444,53	32 818,82
- podatek akcyzowy	0,00	0,00
V. Wynagrodzenia	343 940,59	331 769,72
VI. Ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia	33 833,43	28 762,15
VII. Pozostałe koszty rodzajowe	84 905,97	72 928,40
VIII. Wartość sprzedanych towarów i materiałów	0,00	0,00
C. Zysk (strata) ze sprzedaży (A-B)	-681 391,76	-832 374,93
D. Pozostałe przychody operacyjne	866 690,35	911 499,38
I. Zysk ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych	0,00	0,00
II. Dotacje	395 305,37	512 551,48
III. Inne przychody operacyjne	471 384,98	398 947,90
E. Pozostałe koszty operacyjne	230 257,74	116 986,82
I. Strata ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych	0,00	0,00
II. Aktualizacja wartości aktywów niefinansowych	0,00	0,00
III. Inne koszty operacyjne	230 257,74	116 986,82
F. Zysk (strata) z działalności operacyjnej (C+D-E)	-44 959,15	-37 862,37
G. Przychody finansowe	8 471,21	3 550,81
I. Dywidendy i udziały w zyskach, w tym:	0,00	0,00
- od jednostek powiązanych	0,00	0,00
II. Odsetki, w tym:	3 412,49	2 219,68
- od jednostek powiązanych	0,00	0,00
III. Zysk ze zbycia inwestycji	0,00	0,00
IV. Aktualizacja wartości inwestycji	0,00	0,00
V. Inne	5 058,72	1 331,13
H. Koszty finansowe	70,00	0,00
I. Odsetki, w tym:	70,00	0,00
- od jednostek powiązanych	0,00	0,00
II. Strata ze zbycia inwestycji	0,00	0,00
III. Aktualizacja wartości inwestycji	0,00	0,00
IV. Inne	0,00	0,00
I. Zysk (strata) z działalności gospodarczej (F+G-H)	-36 557,94	-34 311,56
J. Wynik zdarzeń nadzwyczajnych (J.I.-J.II.)	0,00	0,00
I. Zyski nadzwyczajne	0,00	0,00
II. Straty nadzwyczajne	0,00	0,00

K. Zysk (strata) brutto (I +/- J)	-36 557,94	-34 311,56
L. Podatek dochodowy	0,00	0,00
M. Pozostałe obowiązkowe zmniejszenia zysku (zwiększenia straty)	0,00	0,00
N. Zysk (strata) netto (K-L-M)	-36 557,94	-34 311,56

Podpisali:

Prezes ŁTN – *prof. dr hab. Stanisław Liszewski*,
Wiceprezes ŁTN – *prof. dr hab. Maciej Pawlik*,
Wiceprezes ŁTN – *prof. dr hab. Tadeusz Robak*,
Sekretarz Generalny ŁTN – *prof. dr hab. Wanda M. Krajewska*,
Zastępca Sekretarza Generalnego – *prof. dr hab. Ewa Marynowicz-Hetka*,
Zastępca Sekretarza Generalnego – *prof. dr hab. Antoni Różalski*,
Dyrektor Biura – *dr Edward Karasiński*

Biuro Rachunkowe
Stanisław Włodarczyk

Skarbnik ŁTN
prof. dr hab. Krzysztof Skotnicki

9. SPRAWOZDANIE Z UZYSKANIA I WYKORZYSTANIA ŚRODKÓW Z TYTUŁU 1% ODPISU OD PODATKU OD OSÓB FIZYCZNYCH

Jednym z celów statutowych Łódzkiego Towarzystwa Naukowego jest promocja wiedzy, działalności wydawniczej oraz popularyzacja wiedzy. Adresatem tej działalności jest społeczność miasta Łodzi, a w szczególności uczniowie szkół licealnych, gimnazjalnych i podstawowych.

W 2011 roku z 1% odpisu od podatku na konto Towarzystwa wpłynęła kwota 15 279,90 zł (93,4% wpłat z Łodzi, 6,6% – spoza Łodzi).

Kwota została wykorzystana na realizację imprez 11. Festiwalu Nauki, Techniki i Sztuki, tradycyjny koncert noworoczny dla środowiska naukowego Łodzi w Filharmonii Łódzkiej, publikacje naukowe Towarzystwa, w tym serii wydawniczej *Sylwetki Łódzkich Uczonych*, która stanowi dokumentację rozwoju łódzkiego środowiska naukowego.

Sprawozdanie podpisał *dr Edward Karasiński*, Dyrektor Biura ŁTN

CZĘŚĆ II
SPRAWY CZŁONKOWSKIE

1. WŁADZE ŁÓDZKIEGO TOWARZYSTWA NAUKOWEGO

1.1. Prezydium Zarządu

Prezes	– prof. dr hab. Stanisław Liszewski
Wiceprezes	– prof. dr hab. Maciej Pawlik
Wiceprezes	– prof. dr hab. Tadeusz Robak
Sekretarz generalny	– prof. dr hab. Wanda M. Krajewska
Z-ca Sekretarza Generalnego	– prof. dr hab. Ewa Marynowicz-Hetka
Z-ca Sekretarza Generalnego	– prof. dr hab. Antoni Różalski
Skarbnik	– prof. dr hab. Krzysztof Skotnicki
Dyrektor Biura	– dr Edward Karasiński

1.2. Zarząd Łódzkiego Towarzystwa Naukowego

prof. dr hab. Adam Sławomir Gala
prof. dr hab. Maria Wichowa
prof. dr hab. Maria Magdalena Blombergowa
prof. dr hab. Ryszard Dębski
prof. dr hab. Bogusława Urbaniak
prof. dr hab. Janusz Markowski
prof. dr hab. Witold Ciesielski
prof. dr hab. Andrzej Kononowicz
prof. dr hab. Marek Pawlikowski
prof. dr hab. Kazimierz Jędrzejewski
prof. dr hab. Teresa Pajszczyk-Kieszkiewicz
prof. dr Eur.-Ing. Andrzej Koziarski
prof. WSInf. dr Janusz Lipiński
prof. Ryszard Hunger
dr hab. Małgorzata Leyko
prof. dr Krystyna Juszyńska

1.3. Komisja Rewizyjna

prof. dr hab. Zygfryd Rymaszewski – przewodniczący
prof. dr hab. Hieronim Bartel
prof. dr hab. Marian Głosek
prof. dr hab. Julian Ławrynowicz
prof. dr hab. Hanna Tadeusiewicz

1.4. Władze Wydziałów

Wydział I

Przewodniczący
Sekretarz

– prof. dr hab. Adam Sławomir Gała
– prof. dr hab. Maria Wichowa

Wydział II

Przewodniczący
Wiceprzewodniczący
Sekretarz

– prof.dr hab. M. Magdalena Blombergowa
– prof. dr hab. Ryszard Dębski
– prof. dr hab. Bogusława Urbaniak

Wydział III

Przewodniczący
Wiceprzewodniczący
Sekretarz

– prof. dr hab. Janusz Markowski
– prof. dr hab. Witold Ciesielski
– prof. dr hab. Andrzej Kononowicz

Wydział IV

Przewodniczący
Wiceprzewodniczący
Sekretarz

– prof. dr hab. Marek Pawlikowski
– prof. dr hab. Kazimierz Jędrzejewski
– prof. dr hab. Teresa Pajszczyk-Kieszkiewicz

Wydział V

Przewodniczący
Sekretarz

– prof. dr Eur.-Ing. Andrzej Koziarski
– prof. WSInf. dr Janusz Lipiński

Wydział VI

Przewodniczący
Wiceprzewodnicząca
Sekretarz

– prof. Ryszard Hunger
– dr hab. Małgorzata Leyko
– prof. dr Krystyna Juszyńska

1.5. Kapituła Medalu Łódzkiego Towarzystwa Naukowego

prof. dr hab. Stanisław Liszewski – przewodniczący
prof. Ryszard Hunger
prof. dr hab. Jerzy Kroh
prof. dr hab. Zygfryd Rymaszewski
prof. dr hab. Romuald Skowroński
prof. dr Jerzy Starnawski
prof. dr hab. Czesław Strumiłło
prof. dr hab. Leszek Wojtczak
prof. dr hab. Leszek Woźniak

1.6. Kapituła Nagrody Naukowej ŁTN

prof. dr hab. Stanisław Liszewski – przewodniczący
prof. dr hab. Maria Magdalena Blombergowa
prof. dr hab. Adam Sławomir Gala
prof. dr Eur.-Ing. Andrzej Koziarski
dr hab. Małgorzata Leyko
prof. dr hab. Janusz Markowski
prof. dr hab. Marek Pawlikowski

1.7. Kapituła Nagrody ŁTN im. Profesor Ireny Lepalczyk

prof. dr hab. Stanisław Liszewski – przewodniczący
prof. dr hab. Ewa Marynowicz-Hetka
prof. dr hab. Maria Mandel
prof. dr hab. Jerzy Szmagański
prof. dr hab. Bogusław Śliwerski

1.8. Redakcja Naczelna Wydawnictw ŁTN

Redaktor Naczelny	–	prof. dr hab. Wanda M. Krajewska
Sekretarz	–	dr Edward Karasiński
Członkowie	–	prof. dr hab. A. Sławomir Gala prof. dr hab. Jan Szymczak

1.9. Redakcje czasopism naukowych, wydawnictw seryjnych i innych Łódzkiego Towarzystwa Naukowego w kadencji 01.01.2010–31.12.2012

Acta Archeologica Lodziensia

prof. dr hab. Witold Świątosławski	Redaktor Naczelny
mgr Tomasz Kurasiński	Sekretarz Redakcji

Acta Geographica Lodziensia

prof. dr hab. Krystyna Turkowska	Redaktor Naczelna
dr Danuta Dziędużyńska	Sekretarz Redakcji

Art Inquiry

prof. dr hab. Grzegorz Sztabiński	Redaktor Naczelny
prof. dr hab. Andrzej Marian Bartczak	Członek Redakcji
prof. dr hab. Ryszard W. Kluszczyński	Członek Redakcji
prof. dr hab. Krzysztof Stefański	Członek Redakcji
dr Paulina Sztabińska	Sekretarz Redakcji

Bulletin de la Société des Sciences et des Lettres de Łódź.

Série: Recherches sur les Déformations

prof. dr hab. Julian Ławrynowicz	Redaktor Naczelny
dr hab. Ilona Zasada	Członek Redakcji
dr Jerzy Rutkowski	Sekretarz Redakcji

Folia Medica Lodziensia

dr hab. Katarzyna Winczyk	Redaktor Naczelna
dr hab. Krzysztof Wranicz	Zastępca Redaktora Naczelnego
mgr Karolina Beda	Sekretarz Redakcji
mgr Jacek Świątosławski	Sekretarz Techniczny

Prace Polonistyczne

prof. dr hab. Wiesław Pusz	Redaktor Naczelny
dr Słowinia Tynecka-Makowska	Sekretarz Redakcji

Przegląd Socjologiczny

prof. dr hab. Jolanta Kulpińska	Redaktor Naczelna
prof. dr hab. Kaja Kaźmierska	Członek Redakcji
prof. dr hab. Zbigniew Bokszański	Członek Redakcji
prof. dr hab. Marek Czyżewski	Członek Redakcji

---

prof. dr hab. Krystyna Lutyńska	Członek Redakcji
prof. dr hab. Paweł Starosta	Członek Redakcji
prof. dr hab. Wielisława Warzywoda-Kruszyńska	Członek Redakcji
mgr Iwona Kociemska	Sekretarz Redakcji

Rozprawy Komisji Językowej

prof. dr hab. A. Sławomir Gala	Redaktor Naczelny
dr hab. Irena Jaros	Sekretarz Redakcji

Studia Prawno-Ekonomiczne

prof. dr hab. Władysław Welfe	Redaktor Naczelny
dr Waldemar Florczak	Sekretarz Redakcji
prof. dr hab. Anna Pikulska-Radomska	Zastępca Redaktora Naczelnego
prof. dr hab. Agnieszka Liszewska	Sekretarz Redakcji Prawniczej
prof. dr hab. Piotr Urbanek	Zastępca Redaktora Naczelnego
mgr Żaklina Jabłońska	Sekretarz Redakcji Ekonomicznej

Studia Wyborcze

prof. dr hab. Krzysztof Skotnicki	Redaktor Naczelny
prof. dr hab. Alicja Stępień-Kuczyńska	Zastępca Redaktora Naczelnego
prof. dr hab. Paweł Starosta	Zastępca Redaktora Naczelnego
dr Anna Rakowska	Sekretarz Redakcji

Zagadnienia Rodzajów Literackich

prof. dr hab. Jarosław Płuciennik	Redaktor Naczelny
prof. dr hab. Joanna Jabłkowska	Członek Redakcji
mgr Magdalena Drabikowska	Sekretarz Redakcji

Sprawozdania z Czynności i Posiedzeń Naukowych

prof. dr hab. Krystyna Czyżewska	Redaktor Serii
mgr Karolina Piechowicz	Sekretarz Redakcji

Sylwetki Łódzkich Uczonych

dr Edward Karasiński	Redaktor Serii
----------------------	----------------

Szlakami Nauki

prof. dr hab. Stanisław Liszewski	Redaktor Serii
-----------------------------------	----------------

Doktoraty Honoris Causa Łódzkich Uczelni

mgr Elżbieta Paradowska	Redaktor
-------------------------	----------

Informator Nauki Łódzkiej. Stopnie, tytuły naukowe, stanowiska profesorskie

dr Edward Karasiński

Redaktor

Łódzkie Szkoły Naukowe i Zespoły Naukowe

prof. dr hab. Ewa Marynowicz-Hetka

Redaktor

Moja Droga do Nauki

prof. dr hab. Maciej Pawlik

Redaktor

Rektorzy Państwowych Wyższych Uczelni w Łodzi

mgr Elżbieta Paradowska

Redaktor

1.10. Rada Biblioteczna

prof. dr hab. Hanna Tadeusiewicz – przewodnicząca

prof. dr hab. Krzysztof Januszkiewicz

prof. dr hab. Adam Jaworski

prof. dr hab. Ryszard Markert

prof. dr hab. Wanda Nowakowska

prof. dr hab. Ilona Skupińska-Lövset

1.11. Biuro Łódzkiego Towarzystwa Naukowego

Biuro ŁTN czynne jest od poniedziałku do piątku w godzinach od 8.00 do 16.00.

W Biurze zatrudnione były następujące osoby:

dr Edward Karasiński – dyrektor biura (1/2 etatu)

mgr Renata Antosik – referent ds. finansowych

Ewa Förster – sprzątaczką

mgr Violetta Józwiak – pracownik biurowy (1/2 etatu)

Robert Kamiński – bibliotekarz

mgr Katarzyna Lelewska – referent ds. popularyzacji nauki

mgr Joanna Sadowska – pracownik administracyjny (1/2 etatu)

2. CZŁONKOWIE ŁÓDZKIEGO TOWARZYSTWA NAUKOWEGO

2.1. Członkowie zwyczajni

Wydział I

Anna Bednarczyk	Ewa Marynowicz-Hetka
Eleonora Bielawska-Batorowicz	Bogdan Mazan
Tadeusz Błażejowski	Kazimierz Michalewski
Barbara Bogołębska	Barbara Olaszek
Piotr Cap	Bożena Ostromecka-Frączak
Teresa Cieślukowska	Jacek Piekarski
Marek Cybulski	Krystyna Płachcińska
Olga Czerniawska	Jarosław Płuciennik
Jadwiga Czerwińska	Krystyna Poklewska
Feliks Czyżewski	Wiesław Pusz
Zbigniew Danek	Krystyna Ratajska
Maria Edelson	Grażyna Rytter
Adam Sławomir Gala	Agnieszka Salska
Artur Gałkowski	Dorota Samborska-Kukuć
Grzegorz Gazda	Jadwiga Sobczak
Gerhard Giesemann	Jan Sosnowski
Joanna Jabłkowska	Piotr Stalmaszczyk
Irena Janicka-Świdowska	Jerzy Starnawski
Irena Jaros	Zdzisława Staszewska
Teresa Jaroszewska	Anna Strokowska
Alicja Kacprzak	Adela Styczyńska
†Maria Kamińska	Sławomir Sztobryn
Anna Maria Komornicka	Bogusław Śliwerski
Małgorzata Korytkowska	Joanna Ślósarska
Alina Kowalczyk	Teresa Świętosławska
Anna Krupska-Perek	Hanna Tadeusiewicz
Barbara Kudra	Jadwiga Uchman
Krystyna Kujawińska-Courtney	Elżbieta Umińska-Tytoń
Anna Kuligowska-Korzeniewska	Ewa Waniek-Klimczak
Zenon Seweryn Leszczyński	Anna Warda
Maria Lesz-Duk	Andrzej Wicher
Barbara Lewandowska-Tomaszczyk	Maria Wichowa
Eliza Małek	Jarosław Wierzbiński

Krzysztof Witczak
 Maria Witkowska-Gutkowska
 Barbara Wolska

Hanna Zalewska-Jura
 Grażyna Zarzycka
 Robert Zawadzki

Wydział II

† Andrzej Abramowicz
 Kazimierz Badziak
 Stefan Banasiak
 Marek Belka
 Teresa Bińczycza-Majewska
 Maria Magdalena Blombergowa
 Leon Tadeusz Błaszczyk
 Armian Bohnet
 Janusz Borkowski
 Witold Broniewicz
 Mirosław Cygański
 Krzysztof Cyrek
 Małgorzata Dąbrowska
 Teresa Dębowska-Romanowska
 Ryszard Dębski
 Jerzy Dietl
 Michał Domagała
 Lucyna Domańska
 Czesław Domański
 Zofia Duniewska
 Antoni Duraj Jan
 Henryk Dzwonkowski
 Andrzej Piotr Felchner
 Jan Gajda
 Marian Głosek
 Albin Głowacki
 Zygmunt Gostkowski
 Krzysztof Goźdz-Roszkowski
 Dariusz Maciej Górecki
 Marek Górski
 Tadeusz Grabarczyk
 Bogdan Gregor
 Jerzy Grobis
 Ryszard Grygiel
 Tomasz Grzegorzczak
 Brunon Hołyst

Krzysztof Indecki
 Zdzisława Janowska
 Tadeusz Janusz
 † Alicja Jaruga
 Barbara Jaworska-Dębska
 Aleksandra Jewtuchowicz
 Grażyna Juszcak-Szumacher
 Leszek Kajzer
 Grażyna Ewa Karpińska
 Wojciech Katner
 Kaja Kaźmierska
 Ryszard Kleszcz
 Jerzy Kmieciniński
 Bronisława Kopczyńska-Jaworska
 Stefan Krajewski
 Małgorzata Król
 Maria Królikowska-Olczak
 Elżbieta Kryńska
 Jolanta Kulpińska
 Eugeniusz Kwiatkowski
 Andrzej Lech
 Stefan Lelental
 Henryk Lewandowski
 Biruta Lewaszkiewicz-Petrykowska
 Agnieszka Liszewska
 Nina Łapińska-Sobczak
 Jerzy Maik
 Andrzej Marciniak
 Jacek Matuszewski
 Grzegorz Michalski
 Mariusz Mielczarek
 Bożena Mikołajczyk
 Zofia Mikołajczyk
 Władysław Milo
 Halina Mortimer-Szymczak
 Maria Nartonowicz-Kot

Adam Nowaczyk	Wojciech Szczygielski
Włodzimierz Nykiel	Jan Jacek Sztadynger
Ewa Olejniczak-Szałowska	Alicja Szymczak
Ryszard Panasiuk	Jan Szymczak
Anna Pikulska-Radomska	Tadeusz Szymczak
Krystyna Piotrowska-Marczak	Janusz Świerkocki
Józef Piórczyński	Aleksander Świeżawski
Tadeusz Poklewski-Koziół	Witold Świętosławski
Eugeniusz Ponczek	Łucja Tomaszewicz
Wiesław Puś	Janusz Tylman
Małgorzata Pyziak-Szafnicka	Bogusława Urbaniak
Zbigniew Rau	Danuta Walczak-Duraj
Stanisław Rudolf	Wielisława Warzywoda-Kruszyńska
Zygfryd Rymaszewski	Aleksander Welfe
Jolanta Sadowska	Władysław Welfe
Michał Seweryński	Halina Worach-Kardas
Krzysztof Skotnicki	Barbara Wójcicka
Iłona Skupińska-Lövset	Teresa Wyka
Małgorzata Stahl	Mirosław Wypych
Wacława Starzyńska	Stanisław Marian Zajączkowski
Alicja Stępień-Kuczyńska	Marek Zirk-Sadowski
Jadwiga Suchecka	Elżbieta Żółtowska
Bogdan Suchecki	

Wydział III

Edward Bald	Zbigniew Jakubowski
Jerzy Bańbura	Adam Jaworski
Tadeusz Bartczak	Krzysztof Jażdżewski
Maria Bryszewska	Paweł Jokiel
Grzegorz Bujacz	Zofia Józwiak
Witold Jan Ciesielski	Zofia Kiliańska
Krystyna Czyżewska	Zbigniew Klajnert
Jarosław Dziadek	Kazimierz Kłysik
Jerzy Dzieciuchowicz	Leokadia Kłyszejko-Stefanowicz
Józef Edward Dziegieć	Andrzej Kononowicz
Krzysztof Fortuniak	Krzysztof Kożuchowski
Barbara Gabara	Wanda Małgorzata Krajewska
Marek Główka	Jerzy Kroh
Janusz Hereźniak	Bogusław Kryczka
Ryszard Jajte	Józef Kurowski
Janina Jakubowska-Gabara	Maria Kwiatkowska

Dominique Jan Maria Lambert	Henryk Czesław Piekarski
Stanisław Laskowski	Barbara Rakowska
Jarosław Lewkowski	Jakub Rembéliński
Wanda Leyko	Waldyr Rodrigues
Jan Zbigniew Leśnikowski	Stanisław Romanowski
Ryszard Stanisław Ligowski	Barbara Różalska
Anna Lipińska	Antoni Różalski
Stanisław Liszewski	Jacek Siciński
Julian Ławrynowicz	Aleksandra Skowrońska
Maria Ławrynowicz	Romuald Skowroński
Andrzej Łuczak	Andrzej Suliborski
Zygmunt Maksymiuk	Claude Surry
Cecylia Malinowska-Adamska	Krystyna Turkowska
Barbara Manikowska	Maria Turowska
Janusz Markowski	Henryk Urbanek
Andrzej Matczak	Barbara Wachowicz
Maria Michalska	Włodzimierz Waliszewski
Jan Michalski	Zofia Walter
Leon Mikołajczyk	Aurelia Urszula Warcholińska
Magdalena Mikołajczyk-Chmiela	Joanna Wibig
Grzegorz Mlostóń	Władysław Wilczyński
Marek Moneta	Andrzej Włochowicz
Maria Mucha	Leszek Wojtczak
Romuald Olaczek	Janusz Zakrzewski
†Maria Joanna Olszewska	Ilona Zasada
Andrzej Piechocki	Elżbieta Żądzińska

Wydział IV

Adam Antczak	Krzysztof Chiżyński
Stanisław Barcikowski	Danuta Chlebna-Sokół
Hieronim Bartel	Witold Chrzanowski
Jacek Bartkowiak	Elżbieta Czarnecka
Jan Baszczyński	Małgorzata Czyż
Jan Berner	Józef Drzewoski
Tadeusz Biegański	Tomasz Durko
Ludomir Bienias	Jan Henryk Goch
Andrzej Bienkiewicz	Maria Gołębiowska
Jerzy Bodalski	Paweł Górski
†Tadeusz Bogdanik	Janusz Greger
Jan Brzeziński	Andrzej Grzegorzewski
Krzysztof Buczyłko	Juliusz Horoszewicz

Kazimierz Jędrzejewski	Wiesława Partyka
Marlena Juszcak	Marek Pawlikowski
Małgorzata Karbownik-Lewińska	Halina Plewińska
Agata Karowicz-Bilińska	Anna Płachcińska
Jarosław Kasprzak	Lech Pomorski
Józef Kędziora	Andrzej Radek
Andrzej Klimek	Tadeusz Robak
Józef Kobos	Stefan Rosset
Jan Komorowski	Jacek Roźniecki
Radziśław Kordek	†Kazimierz Rybiński
Barbara Kotełko	Krzysztof Selmaj
Marek Leszek Kowalski	Ewa Sewerynek
Urszula Kowalska-Koprek	Piotr Sieroszewski
Euzebiusz Krykowski	Marek Sosnowski
Maria Krzemińska-Pakuła	Jerzy Stańczyk
Jolanta Kujawa	Ludomir Stefańczyk
Krzysztof Kula	Henryk Stępień
Jolanta Kunert-Radek	Jerzy Supady
Alicja Kurnatowska	Jacek Suzin
Andrzej Kurnatowski	Marek Synder
Krzysztof Kuzdak	Irena Szadkowska-Stańczyk
Andrzej Lewiński	Anna Maria Szadowska
Julian Liniecki	Neonila Szeszenia-Dąbrowska
Józefa Lorenc	Marian Szpakowski
Ewa Małecka-Panas	Jolanta Torzecka
Ryszard Markert	Wiesława Torzecka
Konstanty Markiewicz	Kazimierz Trznadel
Gabriela Melań-Mucha	Cezary Watała
Elżbieta Mikiciuk-Olasik	Katarzyna Winczyk
Joanna Narbutt	Magdalena Wochna-Sobańska
Zofia Olszewska	Leszek Woźniak
Anastazy Omulecki	Jerzy Krzysztof Wranicz
Teresa Pajszczyk-Kieszkiewicz	Marek Zawirski
Wielisław Papierz	

Wydział V

Jan Anuszczyk	Andrzej Błaszczyk
Jan Awrejcewicz	Jan Burcan
†Wojciech Barański	Liliana Teresa Byczkowska-Lipińska
Marek Bartosik	Krzysztof Dems
Stanisław Bielecki	Marek Dziubiński

Tadeusz Ryszard Fodemski
 Iwona Frydrych
 Dariusz Gawin
 Zbigniew Gawroński
 Krzysztof Marian Gniotek
 Ryszard Grądzki
 Andrzej Heim
 Tadeusz Jackowski
 Michał Jacymirski
 Krzysztof Januszkiewicz
 Andrzej Jopkiewicz
 Tomasz Kapitaniak
 †Włodzimierz Kawka
 Edward Kącki
 Piotr Klemm
 Kazimierz Kopias
 Andrzej Koszmider
 Maria Kotełko
 Dorota Kozanecka
 Andrzej Koziarski
 Marian Królak
 Izabella Krucińska
 Bogdan Kruszyński
 Jan Krysiński
 Piotr Kula
 Marek Lefik
 Jerzy Lewandowski
 Janusz Lipiński
 Józef Masajtis
 Andrzej Materka
 Stanisław Mitura
 Franciszek Mosiński

Andrzej Napieralski
 Zdzisław Orzechowski
 Tadeusz Paryczak
 Maciej Pawlik
 Jerzy Petera
 Jerzy Porochnicki
 Jerzy Prywer
 Stefan Przewłocki
 Ryszard Przybylski
 Jerzy Słodowy
 Marek Lucjan Snycerski
 Czesław Strumiłło
 Paweł Strumiłło
 Franciszek Strzelczyk
 Marian Suchar
 Janusz Szosland
 Krzysztof Ślot
 Krzysztof Śmigieński
 Wiktorian Tarnawski
 Marek Trombski
 Janusz Turowski
 Bogdan Walkowiak
 Bogdan Wendler
 Sławomir Wiak
 Bogusław Więcek
 Wojciech Wolf
 Kazimierz Zakrzewski
 Roman Zarzycki
 Ireneusz Zbiciński
 Jerzy Stanisław Zieliński
 †Witold Żurek

Wydział VI

Andrzej Bartczak
 Tadeusz Chmielewski
 Anna Domańska
 Stanisław Firlej
 Ryszard Hunger
 Eleonora Jedlińska

Anna Jeremus
 Andrzej Jocz
 Krystyna Juszyńska
 Ryszard Kluszczyński
 Tomasz Kłys
 Jolanta Leman-Zajček

Małgorzata Leyko	Marta Szoka
Ewa Marxen-Wolska	Grzegorz Sztabiński
Wanda Nowakowska	Zofia Uzelac
Ewelina Nurczyńska-Fidelska	Anna Wesołowska-Firlej
Andrzej Olszewski	Irena Wiśłoka-Cieślak
Marek Pabich	Jerzy Wolski
Krzysztof Stefański	Edward Zajiček

2.2. Członkowie honorowi Łódzkiego Towarzystwa Naukowego

Juliusz Kleiner (1952)
Tadeusz Kotarbiński (1966)
Stefania Skwarczyńska (1985)
Wacław Markert (1985)
Karol Dejna (1990)
Anna Dylkowa (1991)
Józef Matuszewski (1991)
Zofia Libiszowska (1995)
Zdzisław Ruszczak (1995)
Władysław Gundlach (1996)
Jerzy Starnawski (1998)
Leszek Woźniak (1998)
Zygryd Rymaszewski (1999)
Zygmunt Charzyński (2000)
Maria J. Olszewska (2000)
Witold Ostrowski (2000)
Jan Guzek (2001)
Teresa Pajszczyk-Kieszkiewicz (2001)
Franciszek Wesołowski (2001)
Leokadia Kłyszajko-Stefanowicz (2003)
Tadeusz Krzemiński (2003)
Janusz Szosland (2004)
Władysław Pełczewski (2004)
Wanda Nowakowska (2005)
Marek Pawlikowski (2005)
Andrzej Abramowicz (2006)
Jerzy Mikucki (2007)
Tadeusz Poklewski-Kozieł (2008)
Adela Styczyńska (2008)
Jerzy Kroh (2009)

Jolanta Kulpińska (2009)
Jan Michalski (2009)
Teresa Cieślikowska (2010)
Jerzy Kmiecinski (2010)
Edward Karasiński (2011)
Janusz Lipiński (2011)
Halina Mortimer-Szymczak (2011)
Tadeusz Szymczak (2011)

2.3. Prezesi Łódzkiego Towarzystwa Naukowego w latach 1936–2010

Teodor M. Vieweger (1937–1945)
[Prezes Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Łodzi]
Ludwik A. Kolankowski (1945–1946)
Marian Grotowski (12.05.1946–30.11.1946)
Tadeusz M. Kotarbiński (1946–1966)
Jan Dylak (1966–1973)
Bernard Zabłocki (1974–1982)
Witold Śmiech (1982–1991)
Stanisław Liszewski (od 1991)

2.4. Laureaci Medalu Łódzkiego Towarzystwa Naukowego

Zygfryd Rymaszewski [Medal nr 1] (2006)
Wojciech Szygendowski [Medal nr 2] (2006)
Jan Rydz [Medal nr 3] (2006)
Sylwester Pawłowski [Medal nr 4] (2007)
Władysław Gundlach [Medal nr 5] (2007)
Wanda Nowakowska [Medal nr 6] (2007)
Julian Ławrynowicz [Medal nr 7] (2007)
Edward Karasiński [Medal nr 8] (2008)
Janusz Lipiński [Medal nr 9] (2008)
Tadeusz Szymczak [Medal nr 10] (2008)
Jerzy Mikucki [Medal nr 11] (2009)
Maciej Pawlik [Medal nr 12] (2009)
Zofia Brodowska [Medal nr 13] (2009)
Grzegorz Gazda [Medal nr 14] (2010)

Jan Krysiński [Medal nr 15] (2010)
Teresa Pajszczyk-Kieszkiewicz [Medal nr 16] (2010)
Leszek Wojtczak [Medal nr 17] (2010)
Stanisław Liszewski [Medal nr 18] (2011)
Maria Magdalena Blombergowa [Medal nr 19] (2011)
Andrzej Koziarski [Medal nr 20] (2011)
Ewa Marynowicz-Hetka [Medal nr 21] (2011)
Paweł Patora [Medal nr 22] (2011)

2.5. Laureaci Nagrody Naukowej Łódzkiego Towarzystwa Naukowego

Edward Rosset (1980)
Maria J. Olszewska (1981)
Stefania Skwarczyńska (1983)
Marek Pawlikowski (1984)
Tadeusz Godycki-Ćwirko (1985)
Karol Dejna (1986)
Józef Matuszewski (1987)
Julian Ławrynowicz (1988)
Antoni Czernielewski (1989)
Jadwiga Jakubowska (1990)
Witold Śmiech (1991)
Władysław Welfe (1992)
Halina Klatkowa (1993)
Zdzisław Ruszczak (1994)
Władysław Gundlach (1995)
Witold Ostrowski (1996)
Zygryd Rymaszewski (1997)
Stefania Taniewska-Osińska (1998)
Teresa Pajszczyk-Kieszkiewicz (1999)
Maciej Pawlik (2000)
Wanda Nowakowska (2001)
Jerzy Starnawski (2002)
Andrzej Abramowicz (2003)
Tadeusz Krzemiński (2004)
Maria Krzemińska-Pakuła (2005)
Czesław Strumiłło (2006)
Marek Pawlikowski (2007)
Leokadia Kłyszajko-Stefanowicz (2008)

Tadeusz Błażejowski (2009)
Janusz Szosland (2010)
Adam Sławomir Gala (2011)

2.6. Laureaci Nagrody ŁTN im. Profesor Ireny Lepalczyk za prace badawcze z zakresu pedagogiki społecznej

nagrody nie przyznano (2005)
Hanna Kubicka (2006)
Mariusz Cichosz (2007)
Elżbieta Czykwin (2008)
Ewa Jarosz (2009)
Ewa Wysocka (2010)
Wioleta Danilewicz (2011)
Edyta Januszewska (2011) – wyróżnienie
Arkadiusz Żukiewicz (2011) – wyróżnienie

3. NOWI CZŁONKOWIE HONOROWI ŁÓDZKIEGO TOWARZYSTWA NAUKOWEGO

WNIOSEK o nadanie tytułu członka honorowego Łódzkiego Towarzystwa Naukowego dr. Edwardowi Karasińskiemu

1. Z wnioskiem występuje Prezydium Zarządu Łódzkiego Towarzystwa Naukowego.
2. Wniosek dotyczy zasług dr. Edwarda Karasińskiego dla rozwoju Towarzystwa.

Uzasadnienie:

Edward Waclaw Karasiński urodził się w Łodzi 11.04.1941 r. Świadectwo maturalne uzyskał w III Liceum Ogólnokształcącym im. T. Kościuszki w Łodzi. Studia wyższe ukończył na Wydziale Handlu Zagranicznego Szkoły Głównej Planowania i Statystyki w Warszawie, uzyskując stopień magistra ekonomii w 1965 r.

Od 1967 r. pracował na Wydziale Ekonomiczno-Socjologicznym UŁ, na którym w 1973 r. otrzymał stopień doktora nauk ekonomicznych. Pracę na Uniwersytecie Łódzkim zakończył 30.09.2010 r.

Był również zatrudniony na drugim etacie, m.in. w Akademii Ekonomicznej w Katowicach oraz w kilku niepublicznych szkołach wyższych w Warszawie. Poza szkolnictwem wyższym pracował w Przedsiębiorstwie Handlu Zagranicznego „CETEBE” w Łodzi, w Przedsiębiorstwie Handlu Zagranicznego „Textilimpex”; pełnił również funkcję eksperta w Polskiej Izbie Handlu Zagranicznego.

W Łódzkim Towarzystwie Naukowym został zatrudniony na stanowisku dyrektora biura od 1 stycznia 1992 r. najpierw na $\frac{3}{4}$ etatu, a od 30.09.1998 r. do chwili obecnej na $\frac{1}{2}$ etatu. Wkład pracy i zasługi dr. Edwarda Karasińskiego dla rozwoju ŁTN w ostatnich dwudziestu latach są bardzo duże i znaczące. Wyrażają się one m.in. w:

- przeprowadzeniu biura Towarzystwa z ul. Piotrkowskiej 178/181 do nowej siedziby przy ul. M. Skłodowskiej-Curie 11,
- nadzorze nad generalnym remontem obecnej siedziby Towarzystwa (remont trwał kilka lat),

– organizacji dziesięciu (jedenasty jest w trakcie realizacji) Festiwali Nauki, Techniki i Sztuki w Łodzi, które integrują całe środowisko akademickie miasta,

– redagowaniu trzech serii wydawniczych ŁTN: „Informatora Nauki Łódzkiej”, „Sylwetek Łódzkich Uczonych”, „Wydawnictwa informacyjnego”.

– reprezentacji ŁTN w Komisjach Rady ds. Szkolnictwa Wyższego i Nauki przy Prezydencie m. Łodzi,

– prezydium ŁTN bardzo wysoko ocenia zaangażowanie dr. E. Karasińskiego w funkcjonowanie i rozwój materialny naszego Towarzystwa.

Dr Edward Karasiński w 2008 roku został wyróżniony Medalem ŁTN.

Prezydium ŁTN na posiedzeniu w dniu 17 lutego 2011 r. jednogłośnie popiera wniosek o nadanie tytułu Członka Honorowego Łódzkiego Towarzystwa Naukowego dr. Edwardowi Karasińskiemu.

Wniosek podpisali w imieniu Prezydium:
prof. dr hab. Wanda Małgorzata Krajewska – Sekretarz Generalny ŁTN,
prof. dr hab. Stanisław Liszewski – Prezes ŁTN

UCHWAŁA

Zwyczajnego Zgromadzenia Ogólnego
Łódzkiego Towarzystwa Naukowego podjęta 28 marca 2011 roku
w sprawie nadania tytułu członka honorowego

Sprawozdawcze Zgromadzenie Ogólne Łódzkiego Towarzystwa Naukowego po zapoznaniu się z wnioskiem i po wysłuchaniu dyskusji, w uznaniu zasług dla nauki i Łódzkiego Towarzystwa Naukowego podjęło jednogłośnie uchwałę o nadaniu Panu doktorowi Edwardowi Karasińskiemu tytułu członka honorowego Łódzkiego Towarzystwa Naukowego.

Uchwałę podpisał *prof. dr hab. Kazimierz Jędrzejewski*,
przewodniczący obrad

ŁÓDZKIE TOWARZYSTWO NAUKOWE

ZGROMADZENIE OGÓLNE

NADAJE TYTUŁ

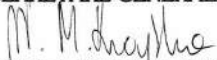
CZŁONKA HONOROWEGO
ŁÓDZKIEGO TOWARZYSTWA NAUKOWEGO

Doktorowi
EDWARDOWI KARASIŃSKIEMU

W UZNANIU ZASŁUG DLA ROZWOJU
ŁÓDZKIEGO TOWARZYSTWA NAUKOWEGO

SEKRETARZ GENERALNY

prof. dr hab. Wanda M. Krajewska

PREZES

prof. dr hab. Stanisław Liszewski

ŁÓDŹ, 28 MARCA 2011 r.

WNIOSEK

Pan Prezes
Prof. dr hab. Stanisław Liszewski
Łódzkie Towarzystwo Naukowe

Szanowny Panie Prezesie,

Pozwalam sobie tą drogą zaproponować nadanie godności Członka Honorowego ŁTN Panu doc. dr Januszowi Lipińskiemu.

Propozycja taka, aprobowana przez Członków V Wydziału ŁTN, m.in. uwzględnia:

- wieloletnie, bardzo aktywne działanie Kandydata w ŁTN;
- Jego niezawodne 18-letnie sekretarzowanie w V Wydziale ŁTN;
- postawę etyczną, osiągnięcia zawodowe i życzliwość, zjednujące Mu powszechny szacunek naszego środowiska.

Podpisał *prof. dr Eur.-Ing. Andrzej Koziarski*
Przewodniczący Wydziału V ŁTN

Opinia

do wniosku o nadanie doc. dr Januszowi Lipińskiemu
godności Członka Honorowego ŁTN

Urodził się w 1935 r. w Warszawie, świadectwo dojrzałości w Liceum Ogólnokształcącym w Koluszkach uzyskał w 1951 r. W tym też roku wstąpił na Wydział Mechaniczny Politechniki Łódzkiej, otrzymując w 1957 roku dyplom magistra inżyniera. W roku 1964 uzyskał stopień doktora nauk technicznych, w 1971 w Politechnice Łódzkiej obejmuje stanowisko docenta, a w 2009 w Wyższej Szkole Informatyki w Łodzi stanowisko profesora .

Pracę w Politechnice Łódzkiej w Katedrze Mechaniki Technicznej na Wydziale Włókienniczym rozpoczął już w okresie studiów w 1956 roku. W grudniu 1971 roku został powołany na stanowisko docenta. W latach 1976–1984 pełnił funkcję zastępcy dyrektora ds. dydaktycznych Instytutu Maszyn i Urządzeń Włókienniczych. W latach 1986–1992 kierował Zakładem Mechaniki Technicznej w Instytucie Maszyn i Urządzeń Włókienniczych. W latach 1978–1981 był prodziekanem ds. studenckich Wydziału Włókienniczego PŁ, a następnie przez dwie kadencje, w jednych

z najtrudniejszych dla Wydziału latach 1983–1990, był dziekanem Wydziału Włókienniczego.

W roku 1997 podjął pracę w Wyższej Szkole Informatyki w Łodzi. Zostaje prorektorem, a z kolei, zgodnie ze swoimi naukowymi zainteresowaniami, związał się z Wydziałem Informatyki, którego jest od lat dziekanem, a w Uczelni jest zatrudniony na stanowisku profesora.

Był najbliższym współpracownikiem swego promotora prof. Jana Szmeltera, jednego z najwybitniejszych polskich mechaników, twórcę pierwszego w Polsce systemu elementów skończonych. Współorganizował wraz z nim pierwszy nie tylko w Łodzi ale w uczelniach technicznych w Polsce, ośrodek obliczeniowy wyposażony w elektroniczną maszynę cyfrową ZAM-2-Beta (1962). Jego działalność naukowa związana jest z mechaniką techniczną oraz zastosowaniem metod numerycznych w mechanice oraz innych problemach technicznych. W ostatnich latach zajmuje się problemami w dziedzinie informatyki.

W dorobku naukowym ma 40 publikacji w czasopismach krajowych oraz zagranicznych, jak również udział z referatami w wielu konferencjach i sympozjach naukowych krajowych i zagranicznych. Był współrealizatorem problemu węzłowego PAN 05.12 nt. „Optymalizacja konstrukcji maszynowych i budowlanych”, temat 01.1 „Rozwijanie technik obliczania wytrzymałościowego konstrukcji metodą elementów skończonych” – kierowanym przez prof. dr Jana Szmeltera i w wyniku powstał system obliczeń wytrzymałościowych metodą elementów skończonych KM-W AT. Doc. dr Janusz Lipiński był współautorem tego systemu.

Na podkreślenie zasługuje bogata działalność doc. dr. Janusza Lipińskiego w Towarzystwach Naukowych Polskiej Akademii Nauk. Znaczący jego autorytet wśród mechaników polskich sprawia, że w latach 1978–1982 był wybierany na przewodniczącego Oddziału Łódzkiego Polskiego Towarzystwa Mechaniki Teoretycznej i Stosowanej (PTMTiS). Od roku 1984 do chwili obecnej pełni funkcje w Zarządzie Głównym PTMTiS, był zastępcą sekretarza generalnego, a od 1996 roku do chwili obecnej przewodniczącym Głównej Komisji Rewizyjnej Polskiego Towarzystwa Mechaniki Teoretycznej i Stosowanej. Jest od 1979 roku, a więc 32 lata członkiem Łódzkiego Towarzystwa Naukowego. Jego wielkie zaangażowanie i autorytet sprawiają, że od roku 1993, w 6 kadencjach był wybierany na sekretarza naukowego Wydziału V Nauk Technicznych i tę funkcję pełnił przy kolejnych trzech przewodniczących Wydziału V, prof. dr Władysławie Gundlach w latach 1993–1994, prof. dr hab. Zdzisławie Kembłowskim w latach 1994–2002 oraz obecnie od 2002 roku – przy prof. Andrzeju Koziarskim.

Jego ogromne zaangażowanie, w tym zasługi organizacyjne, nieustające przez prawie 30 lat, zabieganie o wypełnianie przez nas – członków

powinności statutowych, skuteczne starania o pozyskania dla Łódzkiego Towarzystwa Naukowego nowych, wyróżniających się w działalności naukowej osób – w sumie 49 – w okresie tych kadencji sprawiają, że stał się symbolem tego Wydziału, a z drugiej strony pozyskał wielką wdzięczność i serdeczność członków V Wydziału ŁTN.

Spośród działających na terenie Łodzi organizacji naukowych – Łódzkie Towarzystwo Naukowe dźwizy bezdyskusyjny prym w zakresie skuteczności i zakresu różnorodnych poczynañ na rzecz środowisk naukowych. W tym też sã zasługi Wydziałów i sãdzę, że ta ogromna aktywność przez 30 lat profesora Janusza Lipińskiego pięknie wpisuje się w zasługi ŁTN.

W uznaniu zasług uzyskał wiele odznaczeń: Złoty Krzyż Zasługi (1976), Krzyż Kawalerski OOP (1986), Medal Komisji Edukacji Narodowej (1992), Zasłużony dla Politechniki Łódzkiej (1982), Honorowa Odznaka m. Łodzi (1987), Złota Odznaka Stowarzyszenia Włókienników Polskich dwukrotnie (1986 i 2007), Medal Łódzkiego Towarzystwa Naukowego (Nr 9), Złota Odznaka PTMTiS (2008).

Podpisał *prof. dr hab. Janusz Szosland*, Członek Honorowy ŁTN

OPINIA

dotycząca Pana doc. dr. inż. Janusza Lipińskiego
towarzysząca propozycji nadania Mu godności
Członka Honorowego Łódzkiego Towarzystwa Naukowego

Pan doc. dr inż. Janusz Lipiński, zwany tu dalej Kandydatem, urodził się w 1935 r. w Warszawie. Ukończył studia magisterskie na Wydziale Mechanicznym PŁ (1957), tutaj uzyskał stopień Doktora Nauk Technicznych (1964) oraz stanowisko docenta etatowego.

Kandydat prawie całe swoje życie zawodowe związał z Politechniką Łódzką, gdzie pełnił szereg odpowiedzialnych funkcji. W latach 1976–1984 był zastępcą dyrektora Instytutu Maszyn i Urządzeń Włókienniczych, kierował Zakładem w tym Instytucie (1986–1992), był także dziekanem Wydziału Włókienniczego PŁ (1983–1990).

Od roku 1997 podjął pracę w Wyższej Szkole Informatyki w Łodzi, gdzie jest zatrudniony na stanowisku profesora i pełni aktualnie funkcję dziekana Wydziału Informatyki.

Jego działalność naukowa głównie związana jest z mechaniką techniczną, zastosowaniem metod numerycznych w technice oraz z informatyką.

Ma znaczący dorobek opublikowany. Jest znaną postacią w środowisku naukowym – zwłaszcza skupionym wokół Towarzystwa Mechaniki Teoretycznej i Stosowanej.

Kandydat jest członkiem Łódzkiego Towarzystwa Naukowego od 1979 roku. Od 18. lat wzorowo pełni funkcję sekretarza naukowego Wydziału V Nauk Technicznych – przy kolejnych przewodniczących tego Wydziału:

- prof. dr Władysławie Gundlach (1993–1994);
- prof. dr hab. Zdzisławie Kembłowskim (1994–2002);
- nadal i obecnie pod kierunkiem opiniującego.

W uznaniu zasług Kandydat uzyskał szereg medali i odznaczeń, a w tym: Złoty Krzyż Zasługi (1976), Krzyż Kawalerski O.O.P. (1986), Medal Komisji Edukacji Narodowej (1992), Odznakę Zasłużony dla Politechniki Łódzkiej (1982), Honorową Odznakę Miasta Łodzi (1987), Złotą Odznakę Stowarzyszenia Włókienników Polskich (2007), Złotą Odznakę Polskiego Towarzystwa Mechaniki Teoretycznej i Stosowanej (2008), Medal Łódzkiego Towarzystwa Naukowego (oznaczony nr 9).

Propozycję nadania Kandydatowi godności Członka Honorowego Łódzkiego Towarzystwa Naukowego przedstawiam z przekonaniem o jej zasadności.

Podpisał *prof. dr Eur.-Ing. Andrzej Koziarski*, przewodniczący Wydziału V

UCHWAŁA

Sprawozdawczego Zgromadzenia Ogólnego
Łódzkiego Towarzystwa Naukowego podjęta 28 marca 2011 roku
w sprawie nadania tytułu członka honorowego

Sprawozdawcze Zgromadzenie Ogólne Łódzkiego Towarzystwa Naukowego po zapoznaniu się z wnioskiem i po wysłuchaniu dyskusji, w uznaniu zasług dla nauki i Łódzkiego Towarzystwa Naukowego podjęło jednogłośnie uchwałę o nadaniu Panu docentowi doktorowi habilitowanemu Januszowi Lipińskiemu tytułu członka honorowego Łódzkiego Towarzystwa Naukowego.

Uchwałę podpisał *prof. dr hab. Kazimierz Jędrzejewski*,
przewodniczący obrad

LÓDZKIE TOWARZYSTWO NAUKOWE

ZGROMADZENIE OGÓLNE

NADAJE TYTUŁ

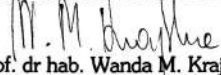
**CZŁONKA HONOROWEGO
ŁÓDZKIEGO TOWARZYSTWA NAUKOWEGO**

**Docentowi
JANUSZOWI LIPIŃSKIEMU**

**W UZNANIU OSIĄGNIĘĆ NAUKOWYCH I DZIAŁAŃ
NA RZECZ ROZWOJU
ŁÓDZKIEGO TOWARZYSTWA NAUKOWEGO**

SEKRETARZ GENERALNY

prof. dr hab. Wanda M. Krajewska

PREZES

prof. dr hab. Stanisław Liszewski

ŁÓDŹ, 28 MARCA 2011 r.

WNIOSEK

o nadanie Pani Prof. dr hab. Halinie Mortimer-Szymczak
Godności Honorowego Członka Łódzkiego Towarzystwa Naukowego

Zarząd Wydziału II. Nauk Historycznych i Społecznych ŁTN składa wniosek o nadanie prof. dr hab. Halinie Mortimer-Szymczak, wieloletniemu członkowi Towarzystwa – godności Honorowego Członka Łódzkiego Towarzystwa Naukowego. W załączeniu uzasadnienie wniosku oraz dwie rekomendacje.

Uzasadnienie

Pani prof. dr hab. Halina Mortimer-Szymczak z łódzkim ośrodkiem naukowym zawodowo związana jest od 1954 r., do Łódzkiego Towarzystwa Naukowego została przyjęta z dniem 27 listopada 1965 r., jest więc jego członkiem ponad 45 lat. Do momentu przejścia na emeryturę pełniła liczne funkcje kierownicze w Wyższej Szkole Ekonomicznej, a następnie na Wydziale Ekonomiczno-Socjologicznym Uniwersytetu Łódzkiego. Była (między innymi): kierownikiem Katedry Planowania Gospodarki Narodowej, a następnie Katedry Planowania i Polityki Ekonomicznej (1954–1970), kierownikiem Zakładu Polityki Ekonomicznej i Planowania w Instytucie Ekonomii Politycznej (1970–1978), kierownikiem Zakładu Planowania i Polityki Ekonomicznej w Instytucie Polityki Regionalnej (1978–1982), kierownikiem Katedry Polityki Ekonomicznej (1982–1996) oraz zastępcą dyrektora Instytutu Ekonomii Politycznej (1970–1976). W latach 1957–1959 była prodziekanem Wydziału Handlowo-Towaroznawczego Wyższej Szkoły Ekonomicznej, a w latach 1978–1981 prorektorem Uniwersytetu Łódzkiego.

W 1996 r. Pani prof. dr hab. Halina Mortimer-Szymczak przeszła na emeryturę, jest jednak nadal zatrudniona w częściowym wymiarze czasu pracy (jedna czwarta etatu), prowadząc zajęcia dydaktyczne i uczestnicząc w pracach naukowo-badawczych Katedry Polityki Ekonomicznej na Wydziale Ekonomiczno-Socjologicznym Uniwersytetu Łódzkiego.

Główny nurt badawczy Pani prof. dr hab. Haliny Mortimer-Szymczak koncentruje się na zagadnieniach polityki ekonomicznej w ujęciu regionalnym, polityki zatrudnienia, rynku pracy i bezrobocia. W tych obszarach prowadziła samodzielne badania oraz kierowała zespołami badawczymi, których prace pozwoliły na identyfikację i charakterystykę zjawisk i procesów słabo dotychczas rozpoznanych w teorii i praktyce. Dotyczy to zwłaszcza problemów funkcjonowania rynku pracy w różnych systemach ekonomicznych. Dokonania naukowe Pani prof. dr hab. Haliny Mortimer-Szymczak udokumentowane zostały w niezwykle obszernym dorobku,

obejmującym ponad 200 publikacji naukowych, które wnoszą niepodważalne wartości do polskiego i międzynarodowego piśmiennictwa z zakresu problematyki społecznej i ekonomicznej. Publikacje te są jednocześnie wzorcem rzetelnego warsztatu naukowego dla kolejnych pokoleń adeptów pracy naukowej.

Pani prof. dr hab. Halina Mortimer-Szymczak przez lata swojej działalności zawodowej prowadziła zajęcia dydaktyczne – wykłady i seminaRIA – na wszystkich rodzajach studiów ekonomicznych w Uniwersytecie Łódzkim. Jej zajęcia cieszyły się zawsze wyraźnym zainteresowaniem studentów, ponieważ potrafiła prowadzić je w sposób łączący wielką wiedzę naukową z umiejętnością jej dostępnego przekazywania. Poza krajem, jako visiting professor, prowadziła wykłady z polityki ekonomicznej i rozwoju społeczno-gospodarczego Polski m.in. w Uniwersytecie Tbilisi w Gruzji (1977), Uniwersytecie w Hanoi w Wietnamie (1978), Wyższej Szkole Ekonomicznej w Sofii w Bułgarii (1976, 1980), Columbia University, Barnard College, Nowy Jork, USA (1984), North State Texas University w Denton, USA (1984), University of Illinois, Urbana Champaign w USA (1984) oraz University of Nigeria, Nsukka (1985). Wykłady prowadzone były w języku angielskim lub rosyjskim – zgodnie z życzeniem organizatorów. Cieszyły się wielkim zainteresowaniem, przybliżając problematykę polską studentom oraz pracownikom naukowym uczelni zagranicznych.

Ogromne dokonania Pani prof. dr hab. Haliny Mortimer-Szymczak tkwią w obszarze kształcenia kadry: była promotorem 250 prac magisterskich, 19 rozpraw doktorskich. Była też konsultantem naukowym 10 rozpraw habilitacyjnych, z których pięć zostało zakończonych pozytywnie kolokwiami habilitacyjnymi oraz recenzentem ponad 30 rozpraw doktorskich i 15 rozpraw habilitacyjnych. Opiniowała wnioski do tytułów naukowych. Była promotorem jednego doktoratu *honoris causa*, a dwukrotnie – recenzentem do tegoż tytułu.

Pani prof. dr hab. Halina Mortimer-Szymczak za swoją pracę była wielokrotnie odznaczana. Otrzymała m.in. Złoty Krzyż Zasługi (1969), Honorową Odznakę Miasta Łodzi (1969), Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski (1973), Medal Komisji Edukacji narodowej (1984), oraz Medal Uniwersytetu Łódzkiego w Służbie Społeczeństwa i Nauki (1985).

W świetle olbrzymiego dorobku naukowego Pani prof. dr hab. Haliny Mortimer-Szymczak i Jej niepodważalnego wkładu w rozwój środowiska naukowego Łodzi uważam, iż wniosek o nadanie Jej Godności Honorowego Członka Łódzkiego Towarzystwa Naukowego jest w pełni uzasadniony.

Wniosek podpisała w Przewodnicząca Wydziału II ŁTN
prof. dr hab. Maria Magdalena Blombergowa

REKOMENDACJA

W uznaniu szczególnych zasług na polu naukowym i dydaktycznym rekomenduję wybitną Uczoną, Panią prof. dr hab. Halinę Mortimer-Szymczak do nadania godności Honorowego Członka Łódzkiego Towarzystwa Naukowego.

Podpisała *prof. dr hab. Elżbieta Kryńska*

REKOMENDACJA

Rekomenduję Panią prof. dr hab. Halinę Mortimer-Szymczak do nadania Jej godności Honorowego Członka Łódzkiego Towarzystwa Naukowego. Pani Profesor jest członkiem Łódzkiego Towarzystwa Naukowego od ponad 45 lat, nadal bierze czynny udział w spotkaniach jego członków. Jest postacią, która znacząco przyczyniła się do rozwoju łódzkiego środowiska naukowego, prowadząc przez wiele lat badania naukowe z obszaru polityki ekonomicznej w ujęciu regionalnym, rynku pracy, polityki zatrudnienia i bezrobocia, w tym także z obszaru regionu łódzkiego.

Podpisała *prof. dr hab. Bogusława Urbaniak*
Katedra Pracy i Polityki Społecznej UŁ

UCHWAŁA

Sprawozdawczego Zgromadzenia Ogólnego
Łódzkiego Towarzystwa Naukowego podjęta 28 marca 2011 roku
w sprawie nadania tytułu członka honorowego

Sprawozdawcze Zgromadzenie Ogólne Łódzkiego Towarzystwa Naukowego po zapoznaniu się z wnioskiem i po wysłuchaniu dyskusji, w uznaniu zasług dla nauki i Łódzkiego Towarzystwa Naukowego podjęło jednogłośnie uchwałę o nadaniu Pani profesor doktor habilitowanej Halinie Mortimer-Szymczak tytułu członka honorowego Łódzkiego Towarzystwa Naukowego.

Uchwałę podpisał *prof. dr hab. Kazimierz Jędrzejewski*,
przewodniczący obrad

ŁÓDZKIE TOWARZYSTWO NAUKOWE

ZGROMADZENIE OGÓLNE

NADAJE TYTUŁ

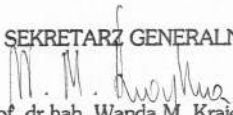
CZŁONKA HONOROWEGO
ŁÓDZKIEGO TOWARZYSTWA NAUKOWEGO

Profesor
HALINIE MORTIMER-SZYMCZAK

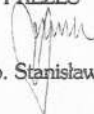
W UZNANIU OSIĄGNIĘĆ NAUKOWYCH W ZAKRESIE
METOD PLANOWANIA I POLITYKI EKONOMICZNEJ

SEKRETARZ GENERALNY

prof. dr hab. Wanda M. Krajewska

PREZES

prof. dr hab. Stanisław Liszewski

ŁÓDŹ, 28 MARCA 2011 r.

WNIOSEK

Szanowny Pan
Prof. dr hab. Stanisław Liszewski
Prezes Łódzkiego Towarzystwa
Naukowego

W imieniu władz Wydziału II – Nauk Historycznych i Społecznych Łódzkiego Towarzystwa Naukowego zwracamy się z uprzejmą prośbą o wystąpienie do Zarządu Łódzkiego Towarzystwa Naukowego z wnioskiem o przedstawienie Zgromadzeniu Ogólnemu ŁTN inicjatywy w sprawie nadania tytułu członka honorowego Łódzkiego Towarzystwa Naukowego prof. dr hab. Tadeuszowi Szymczakowi, profesorowi Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego, szczególnie zasłużonemu dla polskiej nauki prawa konstytucyjnego, wieloletniemu członkowi ŁTN.

Wniosek podpisali w imieniu Wydziału II
prof. dr hab. Maria Magdalena Blomborgowa – Przewodnicząca
oraz *prof. dr hab. Ryszard Dębski* – Zastępca Przewodniczącego

Opinia

Profesor Tadeusz Szymczak urodził się 6 września 1923 r. w Łodzi. Wiosną 1940 r. został wywieziony na roboty przymusowe do Niemiec. Do kraju powrócił jesienią 1945 r. W 1947 r. podjął studia na Wydziale Prawno-Ekonomicznym Uniwersytetu Łódzkiego. Już w czasie studiów zafascynowała go praca naukowa – będąc bowiem studentem czwartego roku prawa w 1950 r. zaczął prowadzić zajęcia dydaktyczne jako zastępca asystenta w Katedrze Prawa Państwowego Uniwersytetu Łódzkiego. W 1951 r. został przyjęty na aspiranturę na Wydziale Prawa Uniwersytetu im. Łomonosowa w Moskwie, w Katedrze Prawa Państwowego i tam w 1954 r. uzyskał stopień kandydata nauk prawnych. W 1955 r. został adiunktem w Katedrze Prawa Państwowego na Wydziale Prawa UŁ. Kolejny etap w rozwoju naukowym Profesora wyznaczała habilitacja z 1964 roku na podstawie rozprawy pt. „Instytucja prezydenta w socjalistycznym prawie państwowym”. W 1973 r. uzyskał tytuł naukowy profesora nad-

zwyczajnego, a w 1979 r. profesora zwyczajnego. Przez 23 lata kierował Katedrą Prawa Państwowego (Konstytucyjnego) Uniwersytetu Łódzkiego – w latach 1970–1993. W 1993 roku przeszedł na emeryturę. Nadal jednak, będąc zatrudniony na ułamku etatu pracuje w Katedrze Prawa Konstytucyjnego UŁ.

Dorobek naukowy prof. T. Szymczaka obejmuje ponad 150 pozycji. Jego zainteresowania naukowe dotyczą głównie instytucji prezydenta oraz prawa konstytucyjnego porównawczego, ze szczególnym uwzględnieniem europejskich państw socjalistycznych, zwłaszcza słowiańskich, a w szczególności federacyjnych.

Zajmowanie się w latach pięćdziesiątych ubiegłego wieku problematyką jednoosobowej głowy państwa nie było mile widziane. W owych latach dominował pogląd o konieczności odchodzenia od naczelnych organów jednoosobowych na rzecz organów kolegialnych. Z tego względu Profesor miał kłopoty z opublikowaniem pracy. Ostatecznie pomocną dłoń wyciągnęło Łódzkie Towarzystwo Naukowe, w którym opublikowano skróconą wersję pracy pt. „Ewolucja instytucji prezydenta w socjalistycznym prawie państwowym” (1976).

Badaniom nad instytucją prezydenta Profesor T. Szymczak pozostał wierny także w okresie transformacji ustrojowej po 1989 r. Swoje poglądy zawarł w referacie pt. „Instytucja Prezydenta RP według noweli kwietniowej i w praktyce”, wygłoszonym na XXXII Ogólnopolskiej Sesji Katedr i Zakładów Prawa Państwowego (1990). Temat ten pogłębił Profesor w referacie pt. „Instytucja prezydenta w okresie przemian ustrojowych w Polsce (1989–1992)”, wygłoszonym na konferencji „Instytucja prezydenta we współczesnym świecie”, zorganizowanej w Senacie RP przez Katedrę Prawa Konstytucyjnego UŁ w 1993 r. pod patronatem ówczesnej pani Marszałek Senatu.

Autorytet Profesora jako wybitnego konstytucjonalisty wykorzystany został także w pozauniwersyteckich pracach badawczych: kierował grupą tematyczną „Problematyka naczelnych organów państwowych w państwach o różnych systemach ustrojowych” w programie Centralnego Programu Badań Podstawowych (1986–1989). Profesor był członkiem Rady Legislacyjnej przy Prezesie Rady Ministrów oraz ekspertem Tymczasowej Komisji Konstytucyjnej Sejmu PRL, która opracowała projekt uchwalonej 7.04.1989 r. noweli do Konstytucji PRL. Był także ekspertem Komisji Konstytucyjnej Sejmu X kadencji oraz ekspertem Komisji Konstytucyjnej Zgromadzenia Narodowego. Ponadto w latach 1991–1992 pełnił funkcję sędziego Trybunału Stanu.

Obok zainteresowań instytucją prezydenta Profesor T. Szymczak pozostał wierny badaniom prawnoporównawczym. Jego zainteresowania problematyką państw Europy Środkowo-Wschodniej i Południowej po-

głębiły się wraz z wprowadzeniem w roku akademickim 1957/58 wykładu pod nazwą „Ustrój państw demokracji ludowej”. Wykład ten stał się inspiracją do napisania skryptu pt. „Ustrój socjalistycznych państw Europy Środkowej i Południowo-Wschodniej”. Był to pierwszy podręcznik dotyczący tych państw w literaturze powojennej (1960). Kilka lat później Profesor zdecydował się na metodę monograficznego ujęcia zagadnień prawa konstytucyjnego państw socjalistycznych w książce poświęconej analizie zasad i organizacji aparatu państwowego pt. „Organy władzy i administracji europejskich państw socjalistycznych” (1970). Problematyka ta następnie została pogłębiona w podręczniku pt. „Ustrój europejskich państw socjalistycznych” (1983 i 1988). Autor dostrzegł w nim, że pomimo podobieństw celów, sposoby działania i stosowane rozwiązania są odmienne. Następował proces różnicowania rozwiązań ustrojowych. Zaczęły pojawiać się nowe organy państwowe (kontrola państwowa, sądownictwo administracyjne, sądownictwo konstytucyjne).

Efektom zainteresowań Profesora ustrojem federacyjnych państw socjalistycznych są monografie: „Jugosławia państwo federacyjne” (1982), „Ustrój polityczny ZSRR” (1978) oraz „Republika Białoruś”, zawarta w książce napisanej przez pracowników Katedry „Wzajemne stosunki między władzą ustawodawczą a wykonawczą (Białoruś, Czechy, Litwa, Rumunia, Słowacja, Węgry)” (1996).

Omawiając dorobek naukowy Profesora nie sposób zapomnieć o publikacjach dotyczących funkcjonowania terenowych organów władzy państwowej. Problematyce rad narodowych i ich organów poświęcił około 20 opracowań opublikowanych m.in. w „Problemach Rad Narodowych. Studia i Materiały”, „Zeszytach Naukowych Uniwersytetu Łódzkiego”, „Gospodarce i Administracji Terenowej”, „Studiach Prawno-Ekonomicznych” i „Nowych Drogach”. Z obowiązku kronikarskiego wymienię: „System powoływania i skład prezydium rady narodowej” (1967), „Postulaty i wnioski wyborców a decyzje miejskich rad narodowych” (1974), „Charakter przedstawicielski Rady Narodowej m. Łodzi” (1974), „Wpływ komisji i konwentu seniorów na decyzje rady narodowej” (1975) i „Rady narodowe a administracja terenowa w nowej strukturze” (1979).

Profesor T. Szymczak był uczestnikiem licznych konferencji krajowych i międzynarodowych. Przebywał na stażach zagranicznych w: Sofii, Tbilisi, Moskwie, Pradze, Bratysławie, Koszycach, Bukareszcie, Jassy, Lipsku, Berlinie i Giessen. Współpracował z Katedrami Prawa Konstytucyjnego: Uniwersytetu im. Karola w Pradze, Uniwersytetu w Bratysławie, Uniwersytetu im. P. Szafarika w Koszycach, Uniwersytetu im. J. Attili w Szegedzie i Uniwersytetu im. J. Liebiga w Giessen.

Pod jego kierunkiem powstało sześć prac doktorskich oraz około 500 prac magisterskich. W ciągu trzech kadencji był członkiem Senatu UŁ.

W latach 1964–1969 kierował Międzywydziałowym Studium Nauk Politycznych, a w latach 1971–1993 był zastępcą dyrektora Instytutu Nauk o Państwie i Prawie na Wydziale Prawa i Administracji UŁ. Był członkiem Komitetu Nauk Politycznych (1975–1979) i Komitetu Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk (1981–1993). Przez szereg lat sprawował funkcję zastępcy redaktora naczelnego „Studiów Prawno-Ekonomicznych”. Od 1965 r. jest aktywnym członkiem Łódzkiego Towarzystwa Naukowego, a ponadto członkiem Instytutu Zachodniego im. Zygmunta Wojciechowskiego w Poznaniu i Międzynarodowego Stowarzyszenia Prawa Konstytucyjnego

Profesor T. Szymczak był wielokrotnie nagradzany Nagrodą Rektora UŁ i Ministra Edukacji Narodowej, a także laureatem nagrody zespołowej województwa łódzkiego (1974). Jest odznaczony: Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski, Złotym Krzyżem Zasługi, Medalem Komisji Edukacji Narodowej, Honorową Odznaką m. Łodzi, Medalem w Służbie Nauki i Społeczeństwa, Medalem Universitas Nicolai Copernici Vacultas Iuris et Administrationis, Medalem Universitas Lodziensis Merentibus oraz Medalem Łódzkiego Towarzystwa Naukowego. Ponadto Rada Państwa przyznała mu tytuł honorowy Zasłużonego Nauczyciela Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Jestem głęboko przekonany, że zarówno ogromny dorobek naukowy jak również osiągnięcia dydaktyczne i organizacyjne prof. zw. dra hab. Tadeusza Szymczaka w pełni uzasadniają wniosek o przyznaniu mu honorowego członkostwa Łódzkiego Towarzystwa Naukowego i wniosek ten gorąco popieram.

Opinię podpisał *prof. dr hab. Dariusz Górecki*,
kierownik Katedry Prawa Konstytucyjnego UŁ

Opinia

Prof. Tadeusz Szymczak należy do grona najwybitniejszych i najbardziej zasłużonych polskich konstytucjonalistów. Od początku swej kariery jest związany z Uniwersytetem Łódzkim – Wydziałem Prawa i Administracji.

Studia na Wydziale Prawno-Ekonomicznym UŁ rozpoczął w 1946 roku. Będąc jeszcze studentem IV roku prawa, 1 września 1950 r. Prof. T. Szymczak rozpoczął pracę jako zastępca asystenta w Katedrze Prawa Państwowego UŁ. W 1954 r. uzyskał stopień kandydata nauk prawnych (doktorat) na Wydziale Prawa Uniwersytetu im. M. Łomonosowa w Moskwie.

Habilitował się 19 kwietnia 1964 r. na Wydziale Prawa UŁ na podstawie rozprawy nt. „Instytucja prezydenta w socjalistycznym prawie państwowym”. Tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego uzyskał w 1973 r., a profesora zwyczajnego w 1979 r. Od 1971 r. Prof. T. Szymczak objął funkcję kierownika Katedry Prawa Państwowego, a w 1993 r. przeszedł na emeryturę, pracując do chwili obecnej w Katedrze Prawa Konstytucyjnego UŁ.

Zainteresowania naukowe Prof. T. Szymczaka w mniejszym stopniu dotyczyły ściśle polskiego prawa konstytucyjnego. Jego zainteresowania skupiały się na prawie porównawczym ówczesnych państw socjalistycznych, ze szczególnym uwzględnieniem systemu naczelných organów, a przede wszystkim instytucji prezydenta. Zagadnienia prawno-porównawcze, przemiany zachodzące w państwach Europy Środkowej i Wschodniej w latach 90-tych oraz instytucja prezydenta pozostały głównym nurtem badań Profesora T. Szymczaka do dnia dzisiejszego.

Na szczególną uwagę zasługuje działalność dydaktyczno-wychowawcza. Prof. T. Szymczak prowadził wykłady z polskiego prawa konstytucyjnego, prawa konstytucyjnego porównawczego państw obcych oraz seminaria magisterskie i dyplomowe dla studentów studiów stacjonarnych i zaocznych. W sumie pod Jego kierunkiem zostało napisanych i obronionych ponad 500 prac magisterskich.

Prof. T. Szymczak jest promotorem sześciu rozpraw doktorskich. Trzech Jego wychowanków uzyskało stopień doktorów habilitowanych, a jeden uzyskał tytuł naukowy profesora zwyczajnego.

Obok działalności naukowej i dydaktycznej Prof. T. Szymczak aktywnie uczestniczy w pracach organizacyjnych Wydziału Prawa i całego Uniwersytetu Łódzkiego. W latach 1964–1969 był kierownikiem Międzywydziałowego Studium Nauk Politycznych, którego był twórcą. W latach 1971–1993 był kierownikiem Katedry Prawa Konstytucyjnego. Prof. T. Szymczak do dziś aktywnie uczestniczy w pracach Rady Wydziału, gdzie często jest powoływany do komisji przewodów doktorskich i habilitacyjnych. Od 1984 r. przez trzy kadencje Profesor pełnił funkcję członka Senatu UŁ. Przez trzy kadencje, w latach 1981–1993, była członkiem Komitetu Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk. Profesor uczestniczy także w pracach Łódzkiego Towarzystwa Naukowego, którego jest członkiem od 1965 r. Sprawował funkcję zastępcy redaktora naczelnego „Studiów Prawno-Ekonomicznych”.

Prof. T. Szymczak za swoje osiągnięcia naukowe i dydaktyczne był wielokrotnie nagradzany Nagrodą Rektora UŁ oraz Ministra Edukacji Narodowej. Otrzymał także wiele odznaczeń państwowych, w tym Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski, Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski i wiele innych.

Biorąc pod uwagę dotychczasowe osiągnięcia i zasługi Profesora Tadeusza Szymczaka, uważam, że wniosek w sprawie przyznania Profesorowi honorowego członkostwa Łódzkiego Towarzystwa Naukowego jest w pełni uzasadniony.

Opinię podpisał *prof. dr hab. Michał Domagała*,
Katedra Prawa Konstytucyjnego UŁ

UCHWAŁA

Sprawozdawczego Zgromadzenia Ogólnego
Łódzkiego Towarzystwa Naukowego podjęta 28 marca 2011 roku
w sprawie nadania tytułu członka honorowego

Sprawozdawcze Zgromadzenie Ogólne Łódzkiego Towarzystwa Naukowego po zapoznaniu się z wnioskiem i po wysłuchaniu dyskusji, w uznaniu zasług dla nauki i Łódzkiego Towarzystwa Naukowego podjęło jednogłośnie uchwałę o nadaniu Panu profesorowi doktorowi habilitowanemu Tadeuszowi Szymczakowi tytułu członka honorowego Łódzkiego Towarzystwa Naukowego.

Uchwałę podpisał *prof. dr hab. Kazimierz Jędrzejewski*,
przewodniczący obrad

ŁÓDZKIE TOWARZYSTWO NAUKOWE

ZGROMADZENIE OGÓLNE

NADAJE TYTUŁ

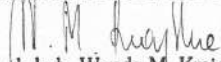
CZŁONKA HONOROWEGO
ŁÓDZKIEGO TOWARZYSTWA NAUKOWEGO

Profesorowi
TADEUSZOWI SZYMCZAKOWI

W UZNANIU OSIĄGNIĘĆ W ZAKRESIE
BADAŃ PRAWA KONSTITUCYJNEGO

SEKRETARZ GENERALNY

prof. dr hab. Wanda M. Krajewska

PREZES

prof. dr hab. Stanisław Liszewski

ŁÓDŹ, 28 MARCA 2011 r.

4. NAGRODA NAUKOWA ŁÓDZKIEGO TOWARZYSTWA NAUKOWEGO

Wniosek o Nagrodę Naukową Łódzkiego Towarzystwa Naukowego dla prof. dr. hab. Adama Sławomira Gali

Łódź, 17 stycznia 2011 r.

1. Prof. zw. dr hab. Adam Sławomir Gala.
2. Katedra Dialektologii Polskiej (kierownik od 1997 r.) – Wydział Filologiczny Uniwersytetu Łódzkiego.
3. Językoznawca – polonista, sławista, nauczyciel akademicki w Uniwersytecie Łódzkim.

4. Kandydat jest autorem lub współautorem kilku monografii, około 200 rozpraw naukowych.

Prof. S. Gala jest współautorem, wspólnie z Profesorem Karolem Dejną wielkiego „Atlasu gwar polskich” (1998–2002).

Kandydat prowadzi badania naukowe w zakresie: onomastyki – nad polskimi nazwami osobowym, oraz dialektologii – nad regionalnymi odmianami polszczyzny etnicznej, pograniczami polszczyzny z innymi językami słowiańskimi. Wykaz najważniejszych publikacji książkowych autorstwa lub redaktorstwa prof. Gali w załączeniu.

5. Wniosek o Nagrodę Naukową ŁTN za rok 2010 dla prof. zw. dr hab. Adama Sławomira Gali składa Prezydium Łódzkiego Towarzystwa Naukowego. Wniosek dotyczy całokształtu działalności naukowej kandydata.

Profesor Gala należy obecnie do najbardziej rozpoznawanych naukowo językoznawców. Jego zakres działalności obejmuje zarówno onomastykę jak i dialektologię. Jest współtwórcą wraz ze swoim nauczycielem (prof. K. Dejną) „Atlasu gwar polskich” oraz kilkunastu monografii naukowych, których jest autorem lub współredaktorem, które ukazały się w latach 1979–2009. Duża część tych prac została wydana przez wydawnictwo Łódzkiego Towarzystwa Naukowego. Na podkreślenie zasługuje bardzo aktywna współpraca naukowa prof. Gali z ośrodkami zagranicznymi, m.in. z Uniwersytetami we Lwowie, Kijowie, Moskwie, Kazaniu Wołgogradzie, Krasnojarsku i Grodnie. Współpraca ta dotyczy zarówno onomastyki jak i dialektologii w zakresie języków słowiańskich.

Osiągnięcia naukowe Kandydata zostały docenione przez środowisko, o czym m.in. świadczy fakt, że prof. Gala pełnił funkcję wiceprezesa

Polskiego Towarzystwa Językoznawczego. Jest również członkiem Międzynarodowej Komisji Dialektologicznej.

Ważnym argumentem zgłoszenia profesora Gali jako kandydata do nagrody była, dla członków Prezydium ŁTN, aktywność merytoryczna i organizacyjna Profesora w Łódzkim Towarzystwie Naukowym. Wymienimy tu tylko trzy pola tej aktywności: Profesor A. S. Gala jest od kilku kadencji przewodniczącym Wydziału I ŁTN – Językoznawstwa, Nauki o Literaturze i Filozofii. Od kilku lat Profesor jest redaktorem *Rozpraw Komisji Językowej* – czasopisma, które uważane jest za jedno z najlepszych w tym zakresie czasopism naukowych w Polsce (posiada obecnie 6 punktów, aspiruje do 9 punktów).

Profesor Gala jest organizatorem wielu konferencji naukowych z udziałem gości zagranicznych, które odbywają się w siedzibie Łódzkiego Towarzystwa Naukowego. Najbliższa konferencja, która jest przygotowywana z okazji 100-lecia urodzin prof. K. Dejny na temat „Język polski, jego odmiany i powiązania z językami pokrewnymi” odbędzie się w listopadzie 2011 r.

Biorąc pod uwagę bardzo wysoko oceniany dorobek naukowy oraz aktywność Profesora A. S. Gali w Łódzkim Towarzystwie Naukowym, Prezydium ŁTN postanowiło zgłosić kandydaturę Profesora do nagrody naukowej ŁTN za 2010 rok za całokształt działalności naukowej.

Prof. zw. dr hab. Adam Sławomir Gala, językoznawca – polonista, sławista, nauczyciel akademicki w Uniwersytecie Łódzkim od r. 1972. Prowadzi badania naukowe w zakresie: 1) onomastyki – nad polskimi nazwami osobowymi, 2) dialektologii – nad regionalnymi odmianami polszczyzny etnicznej, pograniczami polszczyzny z innymi językami słowiańskimi. Jest autorem lub współautorem kilku monografii, ok. 200 rozpraw naukowych, współautorem wespół z prof. Karolem Dejną wielkiego *Atlasu gwar polskich* (1998–2002), redaktorem, wydawcą publikacji książkowych o tematyce językoznawczej, naukoznawczej, podręcznika z zakresu dydaktyki języka polskiego, autorem syntezy onomastyki polskiej *Onomastics in Poland: From 19th century beginnings to the present*, „Historographia Linguistica”, Amsterdam/Philadelphia, 1998 (wyd. 1) oraz *Towards a History of Linguistics in Poland*, Amsterdam / Philadelphia, 2001 (wyd. 2), autorem haseł językowych w *Wielkiej encyklopedii PWN*, t. 1–31; 2001–2005.

Ad.1. W badaniach onomastycznych nad polskimi nazwami osobowymi reprezentuje pogląd, że nomina propria są znakami mowy o innej niż nomina appellativa funkcji. O ile wyrazy pospolite znaczą przez wyrażanie treści pojęciowej o klasie desygnatów, to nazwy własne pełnią funkcję referencyjną o desygnatach jednostkowych. Nazwy własne są

sekundarne względem prymarnych wyrazów pospolitych. Z owej sekundarności wynika odmiennność semantyczna i w pewnym zakresie odrębność systemowa (gramatyczna), szczególnie w obszarze morfologii (fleksja, słowotwórstwo), por. *W sprawie językowej definicji nazw osobowych*, Onomastica 1981; *Kategorie semantyczne a odmiany stylistyczne w antroponimii*, Onomastica 1983; *Gramatyka onomastyczna a gramatyka języka*, w: *Najnowsze przemiany nazewnicze*, Warszawa 1998. Prowadzone prace zaowocowały monografiami. Pierwsza pt. *Polskie nazwy osobowe w podstawowym -l-/-ł- w części sufiksalnej*, Łódź 1985, wyd. 2, 1992 odsłania historyczne mechanizmy ustalania określonego, wywodzącego się z prasłowiańszczyzny typu morfologicznego, proto/nazwiska w całej rozciągłości dziejów polszczyzny – od XII do XIX w. Wydobywa też atrybuty właściwe, typowe dla polskich nazw osobowych z uwzględnieniem odrębności regionalnych, dialektalnych, por. też artykuł *Rola antroponimicznego sufiksu -ski w kulturze nazewniczej*, Rozprawy Komisji Językowej ŁTN, 1986. Druga – *Nazwiska historyczne piotrkowian (XVI-XVIII w.)*, Prace Wydz. I ŁTN, 2001 (współ z Elżbietą Piotrowicz) wyrasta z potrzeby opracowania polskiego nazwiska historycznego doby średniopolskiej.

Słownik staropolskich nazw osobowych, pod red. Witolda Taszyckiego obejmuje polszczyznę XII–XV w. W cezurze między XVI a XVIII w., ważnej dla formowania polskich nazw osobowych, brakuje dokumentacji źródłowej. Dlatego odszukane (wydobyte z niebytu) księgi cechowe piotrkowian uznano za cenne źródło danych historycznych. Praca poza materiałem antroponimicznym, systematyką języka ksiąg cechowych, odsłania mechanizmy motywacyjne ustalania proto/nazwisk, zawierające się w następujących regułach pytajnych: 1. jaki jest?, 2. czyj, czyja jest, do kogo należy?, 3. skąd pochodzi?, 4. co robi?, 5. kim jest? To ważne ustalenia mechanizmów socjokulturowych ustalania nazwiska polskiego. Aktualnie prowadzone są także badania nad nazwiskami piotrkowian od drugiej połowy XVIII w. do r. 1939.

W kolejnej monografii przenosi się jej autor na grunt antroponimii współczesnej regionu piotrkowskiego i na podstawie danych urzędowych oraz funkcjonujących w kulturze ludowej wydobywa mechanizmy motywacyjne powoływania przezwisk, form zależnych rodzinnych – np. patronimików, matronimików. Interpretacja danych aktualnych skłania do konstatacji o braku językowych różnic (odrębności) między poszczególnymi klasami antroponimicznymi – imionami, nazwiskami (oficjalnymi), przezwiskami, formami aktualnie zależnymi i o kontynuacji mechanizmów motywacyjnych, por. *Słowotwórstwo nazwisk i przezwisk ludności byłego powiatu piotrkowskiego*, Studia Językoznawcze IV, Ossolineum

1979; *Słownik nazwisk i przezwisk ludności ziemi piotrkowskiej*, Piotrków Tryb., Łódź 1987.

Ad. 2. Wyznaje pogląd, że dialektologia jest dyscypliną diachroniczną badającą prawa rozwoju języka, ewolucji, innowacji dyferencji, prowadzących do wyodrębniania się dialektów, języków etnicznych. Z koncepcji pojmowania dialektów nie tylko w oparciu o skupiska izoglos, ale przede wszystkim w oparciu o centra formowania się zespołów innowacji dialektalnych i ich rozprzestrzeniania wyrasta zainteresowanie pograniczem interdialektalnym. W następstwie wieloletnich badań terenowych na obszarze Polski środkowej i wyzyskania danych wcześniej publikowanych w gwarowych atlasach regionalnych publikuje monografię pt. *Małopolsko-śląsko-wielkopolskie pogranicze językowe*, cz. 1–2, Łódź 1994, w której koryguje dotychczasowe stanowisko o granicach linearnych wymienionych w tytule dialektów. Stosunki językowe w dorzeczach Pilicy, Warty w następstwie kontaktu językowego doprowadziły do ustalenia się gwar mieszanych w strefie wzajemnych oddziaływań. Koncepcja pograniczy językowych, dialektalnych, gwarowych została potwierdzona w kilku pracach napisanych w Katedrze pod kierunkiem prof. S. Gali: o pogranicznych gwarach opoczyńskich, gwarach nadbużańskich mazowiecko-podlaskich, gwarach łowickich oraz języku polskim w północno-zachodniej Grodzieńszczyźnie, a także o polszczyźnie Syberii.

Współ z profesorem Karolem Dejną prowadził wieloletnie (1986–2002) badania nad atlasem gwarowym ogólnopolskim, współuczestnicząc w organizacji prac, eksploracji terenowej (współ z dialektologami z innych ośrodków), w opracowaniu koncepcji atlasu i jego wykonaniu. Owocem tych prac jest wielki *Atlas gwar polskich*, t. 1–4 (Małopolska, Mazowsze, Śląsk, Wielkopolska, Kaszuby), PAN, Komitet Językoznawstwa, 1998–2001, jako synteza polskiej dialektologii w ujęciu kartograficznym.

Kontynuację badań nad zróżnicowaniem dialektalnym polszczyzny etnicznej stanowią podjęte przez prof. S. Galę prace nad słotwórstwem gwarowym. Opublikowany *Kwestionariusz do badań słotwórstwa i słotnictwa w gwarach pogranicza wielkopolsko – małopolsko – mazowiecko – śląskiego*, Łódź 2008, *Indeks alfabetyczny i indeks a tergo do „Słotnictwa ludowego...” Karola Dejny*, ŁTN 2010, rozprawy teoretyczne, np. *Słotwórstwo gwarowe a słotwórstwo polszczyzny ogólnej*; RKJ ŁTN, 2000, *Założenia badań słotwórstwa w gwarach Polski środkowej*; RKJ ŁTN, 2002; *Autonomiczna czy suplementarna rola słotwórstwa w definiowaniu gwar*, RKJ ŁTN, 2005; *Diachronia czy synchronia w badaniach słotwórstwa gwarowego*, RKJ ŁTN, 2006; *Od słotwórstwa w gwarach do słotwórstwa gwar otwór czego*, RKJ ŁTN, 2008 oraz prowadzone w Katedrze badania skoordynowane w ra-

mach tematycznego zespołu nad słowotwórstwem rzeczownika, czasownika, przymiotnika, nad wybranymi kategoriami słowotwórczymi, np. nazwami środków czynności, nazwami osobowych wykonawców czynności przekonują o ich celowości, tym bardziej że słowotwórstwo gwarowe podejmowane było dość incydentalnie, bez koordynacji i możliwości formułowania wniosków syntetycznych.

W trosce o właściwy poziom badań i upowszechnianie wyników prof. S. Gala organizuje tematyczne o charakterze międzynarodowym konferencje, których rezultaty publikuje pt. *Teoretyczne, badawcze i dydaktyczne założenia dialektologu*, Prace Wydziału I ŁTN, 1998; *Dialektologia jako dziedzina językoznawstwa i przedmiot dydaktyki*, Prace Wydziału I ŁTN, 2002 (Księga jubileuszowa dedykowana profesorowi Karolowi Dejnemu); *Diachronia w badaniach nad językiem i w dydaktyce szkoły wyższej*, RKJ ŁTN t. 51, 52 (2006, 2007)

Kierował od r. 1993 powołanymi wówczas na Wydziale Filologicznym studiami doktoranckimi do roku 2009, w latach 1993–1997 Zakładem Dydaktyki Języka i Literatury Polskiej na tymże wydziale a od roku 1997 kieruje Katedrą Dialektologii Polskiej (jedyną w Polsce). Jako członek Senatu UŁ pracował w komisjach senackich: w Komisji ds. Badań Naukowych, Komisji Statutowej. Uczestniczy w pracach komisji przedmiotowych Komitetu Językoznawstwa PAN – Komisji Dialektologicznej, Komisji Onomastycznej. Był członkiem Zespołu Ekspertów ds. Obsady Stanowisk Lektorów i Wykładowców Języka i Literatury

Polskiej w Ośrodkach Zagranicznych MEN. Zasiadał w Komisji Językoznawstwa KBN. Jest członkiem kilku towarzystw naukowych, w Polskim Towarzystwie Językoznawczym pełnił funkcję wiceprezesa. Jest członkiem Międzynarodowej Komisji Dialektologicznej, zajmującej się szczególnie problematyką słowotwórczą. Pełnił różne funkcje w ŁTN, aktualnie jest przewodniczącym Wydziału I – Językoznawstwa, Nauki o Literaturze i Filozofii; wchodzi w skład Rady Naczelnej Wydawnictw, jest redaktorem naczelnym Rozpraw Komisji Językowej. Wchodzi w skład Komisji ds. Kontaktów z Oświatą, powołanej przez Radę ds. Szkolnictwa Wyższego i Nauki przy Prezydencie Miasta Łodzi. Współpracuje z wieloma ośrodkami (środowiskami) w kraju i zagranicą, np. z instytutami Narodowej Akademii Nauk Ukrainy (Lwów, Kijów), Instytutem Sławistyki UMCS, Instytutem Sławistyki Uniwersytetu Wiedeńskiego, Uniwersytetem T. Szewczenki w Kijowie, Uniwersytetem Łomonosowa w Moskwie, Uniwersytetem w Kazaniu, Wołgogradzie, Syberyjskim Uniwersytetem w Krasnojarsku, Uniwersytetem w Grodnie. Za osiągnięcia naukowe, dydaktyczne, organizacyjne był wielokrotnie nagradzany (nagrody MEN, JM Rektora UŁ. Za *Atlas gwar polskich* – tom Mazowsze – wspólnie z prof. Karolem Dejną wyróżniony Dyplomem Honoro-

wym Zarządu Miasta Stołecznego Warszawy, Towarzystwa Miłośników Historii w Warszawie, Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza, Towarzystwa Przyjaciół Warszawy, Archiwum Państwowego m.st. Warszawy, Muzeum Historycznego m.st. Warszawy, Biblioteki Publicznej m.st. Warszawy. Został wyróżniony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Złotym Krzyżem Zasługi, Medalem Komisji Edukacji Narodowej i in.

Najważniejsze publikacje książkowe:

Słowotwórstwo nazwisk i przezwisk ludności byłego powiatu piotrkowskiego, Studia Językoznawcze IV, Ossolineum 1979.

Słownik nazwisk i przezwisk ludności ziemi piotrkowskiej, Piotrków Trybunalski, Łódź 1987.

Polskie nazwy osobowe z podstawowym -l-, -l- w części sufiksальной, Łódź 1985 (wyd. II, Łódź 1992).

Małopolsko-śląsko-wielkopolskie pogranicze językowe, Łódź 1994.

Nazwiska historyczne piotrkowian (współautor E. Piotrowicz), Prace Wydziału I. ŁTN, Łódź 2001.

Atlas gwar polskich, t. 2: *Mazowsze* (współautorzy: K. Dejna, A. Zdaniukiewicz, F. Czyżewski), PAN, Komitet Językoznawstwa, Warszawa 2000.

Atlas gwar polskich, t. 3: *Śląsk* (współautor K. Dejna), PAN, Komitet Językoznawstwa, Warszawa 2001.

Kwestionariusz do badań słowotwórstwa i słownictwa w gwarach pogranicza wielkopolsko-małopolsko-mazowiecko-śląskiego, Łódź 2008.

Indeks alfabetyczny i indeks a tergo do „Słownictwa ludowego...” Karola Dejny (współ z Grażyną Frank-Rakowską i Beatą Gałą-Milczarek), ŁTN, Łódź 2010.

Redakcje:

K. Dejna, *Z zagadnień ewolucji oraz interferencji językowej*, Łódź 1991.

Z dydaktyki języka ojczystego w szkole, Łódź 1996.

W. Śmiech, *Przymiotnikowe nazwy terenowe Polski*, Prace Wydziału I. ŁTN, Łódź 1996.

Teoretyczne, badawcze i dydaktyczne założenia dialektologii, Prace Wydziału I... ŁTN, Łódź 1998.

Rola nauczycieli łódzkich w tworzeniu dziedzictwa kulturowego Łodzi, ŁTN, Łódź 1998/1999.

Dialektologia jako dziedzina językoznawstwa i przedmiot dydaktyki, ŁTN, Łódź 2002 (Księga Jubileuszowa Profesora Karola Dejny).

Karol Dejna, *Wybór pism polonistycznych i slawistycznych*, Łódź 2009.

Opinię podpisali *prof. dr hab. Stanisław Liszewski* – Prezes ŁTN,
prof. dr hab. Wanda M. Krajewska – Sekretarz Generalny ŁTN

OPINIA

Adam Sławomir Gala, prof. dr hab., pracownik naukowy UŁ od 1972 r., językoznawca, specjalizuje się w dialektologii i w onomastyce. Autor m.in. prac: *Polskie nazwy osobowe z podstawowym -l/-ł w części sufiksalnej* (1985, 2 wyd. 1992); *Słownik nazwisk i przezwisk ludności ziemi piotrkowskiej* (1987); *Małopolsko-śląsko-wielkopolskie pogranicze językowe* (t. 1–2, 1994); *Kwestionariusz do badań słowotwórstwa i słownictwa w gwarach pogranicza wielkopolsko-małopolsko-mazowiecko-śląskiego* (2008); współautor wielu innych prac, w tym t. 2–3 *Atlasu gwar polskich* (2000–2001).

Prof. Gala jest wybitnym uczniem Karola Dejny (1911–2004), największego dialektologa w jego pokoleniu językoznawców. Uczcił mistrza swych studiów paroma nekrologami; zredagował Dejnę *Wybór pism polonistycznych i slawistycznych* (2009).

Intensywnie współpracuje z Zakładem Filologii Ukraińskiej UMCS w Lublinie, z polonistyką uniwersytetu w Grodnie, z językoznawcami – slawistami uniwersytetów w Kijowie i w Krasnojarsku.

Był organizatorem międzynarodowych konferencji organizowanych przez Katedrę Dialektologii Polskiej UŁ (1998, 2001, 2006, 2010). Jest wnikliwym historykiem łódzkiej szkoły językoznawczej.

Jako Przewodniczący Wydziału I ŁTN pracuje prof. Gala z pełnym zaangażowaniem.

Opinię podpisał *prof. dr Jerzy Starnawski*, Członek Honorowy ŁTN

UCHWAŁA

Zarządu Łódzkiego Towarzystwa Naukowego z 8 marca 2011 r.
w sprawie Nagrody Naukowej ŁTN

Zarząd Łódzkiego Towarzystwa Naukowego na swym posiedzeniu w dniu 8 marca 2011 r. po zapoznaniu się z wnioskiem w sprawie przyznania Nagrody Naukowej ŁTN za 2010 rok Panu profesorowi doktorowi habilitowanemu Sławomirowi Gali i po wysłuchaniu dyskusji w tej sprawie podjął uchwałę o następującej treści:

Zarząd Łódzkiego Towarzystwa Naukowego na swym posiedzeniu w dniu 8 marca 2011 r. postanowił przyznać Nagrodę Naukową Łódzkiego Towarzystwa Naukowego za rok 2011 Panu profesorowi doktorowi habilitowanemu Sławomirowi Gali.

Uchwałę podpisał *prof. dr hab. Stanisław Liszewski*, Prezes ŁTN

ZARZĄD
ŁÓDZKIEGO TOWARZYSTWA NAUKOWEGO

PRYZNAJE

PANU PROFESOROWI ZWYCZAJNEMU
DOKTOROWI HABILITOWANEMU

SŁAWOMIROWI GALI

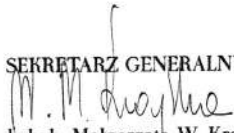
NAGRODĘ NAUKOWĄ

ZA

WYBITNE OSIĄGNIĘCIA W DZIEDZINIE
JĘZYKOZNAWSTWA

SEKRETARZ GENERALNY

prof. dr hab. Małgorzata W. Krajevska

PREZES

prof. dr hab. Stanisław Liszewski

5. NAGRODA ŁÓDZKIEGO TOWARZYSTWA NAUKOWEGO IM. PROFESOR IRENY LEPAŁCZYK ZA PRACE BADAWCZE Z ZAKRESU PEDAGOGIKI SPOŁECZNEJ

Protokół posiedzenia w dniu 26.09.2011 roku
Kapituły Nagrody Naukowej ŁTN im. Profesor Ireny Lepalczyk

W zebraniu wzięli udział:

Profesor Stanisław Liszewski	– przewodniczący
Profesor Bogusław Śliwerski	– członek
Profesor Jerzy Szmagański	– członek
Profesor Ewa Marynowicz-Hetka	– sekretarz

Zebranie odbyło się w dniu 26 września 2011 w siedzibie Łódzkiego Towarzystwa Naukowego, przy ul. M. Skłodowskiej-Curie 11, w godz. 11.00–12.30.

Porządek zebrania:

1. Przyjęcie protokołu z posiedzenia Kapituły w dniu 17 września 2010 roku.
2. Opinie Członków Kapituły na temat prac nadesłanych na konkurs.
3. Wytypowanie pracy, którą Kapituła przedstawi Zarządowi ŁTN do akceptacji.
4. Inne sprawy.

Ad.1. Protokół z poprzedniego zebrania został zaakceptowany przez Członków Kapituły w procedurze korespondencyjnej.

Ad. 2. W roku 2011 na konkurs zgłoszono sześć prac. Zgodnie z ustaloną procedurą wszyscy Członkowie Kapituły mogli wcześniej zapoznać się z wnioskami dotyczącymi zgłoszonych prac oraz z publikacjami. Dzięki czemu od razu przystąpiono do dyskusji na temat zgłoszonych prac.

Po dokonaniu analizy formalnej wniosków stwierdzono, że na konkurs wpłynęły następujące prace:

Autor	Tytuł	Opis biblioteczny	Zgłaszający
Edyta Januszewska	<i>Dziecko czeczeńskie w Polsce. Między traumą wojenną a doświadczeniem uchodźstwa</i>	Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2010, ss. 390 ISBN 978-83-7611-570-2	dr hab. Ewa Jarosz, laureatka Nagrody im. I.L., 2009, Katedra Pedagogiki Społecznej, UŚ
Ctibor Határ	<i>Sociálna pedagogika, sociálna andragogika a sociálna práca – teoretické, profesijné a vzťahové reflexie</i>	Česká Andragogická Společnost, Praha 2009, ss. 144 ISBN 978-80-87306-01-7	prof. Ph Dr. Eva Szórádová Dekanät PF UKF Slovenská Republika
Alicja Skowrońska-Zbierchowska	<i>Doświadczenia małoletnich rodziców. Aspekty socjopedagogiczne</i>	Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2010, ss. 265 ISBN 978-83-7326-760-2	prof. Maria Mendel, prorektor, kierownik Zakładu Pedagogiki Społecznej Uniwersytetu Gdańskiego
Arkadiusz Żukiewicz	<i>Wprowadzenie do ontologii pracy społecznej. Odniesienia do społeczno-pedagogicznej refleksji Heleny Radlińskiej</i>	Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków 2009, ss. 324 ISBN 978-83-7271-565-4	prof. dr hab. Ewa Marynowicz-Hetka, członek kapituły Nagrody ŁTN im. prof. I. Lepalczyk
Wioleta Danilewicz	<i>Rodzina ponad granicami. Transnarodowe doświadczenia wspólnoty rodzinnej</i>	Wydawnictwo Uniwersyteckie Trans Humana, Białystok 2010, ss. 436 ISSN 0239-6025 ISBN 978-83-61209-49-2	Uniwersytet w Białymstoku, Wydział Pedagogiki i Psychologii, Zakład Pedagogiki Społecznej
Lech Witkowski	<i>Praca socjalna i profesjonalizm pedagogiczny</i>	Wydawnictwo WSEZiNS, Łódź 2010, ss. 229 ISBN 978-83-61095-25-5	prof. dr hab. Ewa Marynowicz-Hetka, kierownik Katedry Pedagogiki Społecznej UŁ

Żywą dyskusję wśród Członków Kapituły wzbudziły także jeszcze dwie książki: Edyty Januszewskiej pt. *Dziecko czeczeńskie w Polsce, między trauma wojenną a doświadczeniem uchodźstwa* [Wyd. Adam Marszałek, Toruń 2010] oraz Arkadiusza Żukiewicza *Wprowadzenie do ontologii pracy społecznej. Odniesienia do społeczno-pedagogicznej refleksji Heleny Radlińskiej* [Wyd. Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków 2009]. Podkreślano nowatorskość i oryginalność tematyki oraz przyjętych rozwiązań. Przypomniano, że pierwsza z tych prac w roku ubiegłym uzyskała bardzo wysokie oceny, ale nie mogła być brana pod uwagę ze względów formalnych. Zwrócono uwagę, że druga praca jest rozprawą teoretyczną, podejmującą problematykę pedagogiki społecznej jako subdyscypliny pedagogicznej i jako praktyki pracy społecznej, punktu widzenia analizy systemu poznawczego tej subdyscypliny. Stanowi też jeden z trzech tomów zapowiedzianego tryptyku na ten temat. Uznano, że należałoby zastanowić się nad możliwością wyróżnienia tych prac.

Ad. 3. W rezultacie wymiany zdań Kapituła uznała, że w roku 2011 nagrodę naukową ŁTN im. Profesor Ireny Lepalczyk za prace badawcze z pedagogiki społecznej, powinna otrzymać książka Wiolety Danilewicz

pt. *Rodzina ponad granicami. Transnarodowe doświadczenia wspólnoty rodzinnej* [Wyd. Uniwersyteckie Trans Humana, Białystok 2010].

Ponadto Kapituła postanowiła zaproponować do wyróżnienia dwie książki: Edyty Januszewskiej pt. *Dziecko czeczeńskie w Polsce, między trauma wojenną a doświadczeniem uchodźstwa* [Wyd. Adam Marszałek, Toruń 2010] oraz Arkadiusza Żukiewicza *Wprowadzenie do ontologii pracy społecznej. Odniesienia do społeczno-pedagogicznej refleksji Heleny Radlińskiej* [Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków 2009].

Ad.4. W innych sprawach:

– Wystąpiono z inicjatywą wprowadzenia zmian w regulaminie nagrody, tj. wprowadzenia możliwości przyznawania również wyróżnień. Ta inicjatywa została przedłożona Zarządowi na jego posiedzeniu w dniu 26 września br. i przyjęta.

– Dyskutowano nad uzupełnieniem składu Kapituły. Zaproponowano w kolejności kandydatury prof. M. Mendel, dr hab. M. Cichosza i dr hab. E. Jarosz. Do rozmów została upoważniona prof. Ewa Marynowicz-Hetka. Udział w Kapitulce z wielką radością zaakceptowała prof. Maria Mendel z Uniwersytetu Gdańskiego. Wobec tego ta kandydatura zostanie zaproponowana Zarządowi do akceptacji, na jego posiedzeniu w grudniu br.

– Przyjęto, że w roku bieżącym z uwagi na bardzo uroczyste posiedzenie Zarządu (75-lecie ŁTN) nie będzie możliwe wygłoszenie wykładu przez Laureatkę dr hab. Wioletę Danilewicz, ale pozostałe elementy stałej procedury komunikacji z wnioskodawcami, z laureatką i osobami wyróżnionymi zostaną utrzymane.

Na zakończenie posiedzenia Przewodniczący Kapituły prof. zw. dr hab. Stanisław Liszewski, bardzo serdecznie podziękował Członkom Kapituły za owocną współpracę, bardzo rzetelne przygotowywanie opinii o pracach i czas poświęcany dla tej sprawy. Przewodniczący zapowiedział przedstawienie wyników posiedzenia Kapituły Zarządowi ŁTN, na jego najbliższym zebraniu, to jest 26 września 2011. Zaprosił także Członków Kapituły oraz Fundatorkę nagrody Panią Zofię Brodowską, do udziału w akcie jej wręczenia, który będzie miał miejsce w trakcie uroczystości 75-lecia ŁTN, w dniu 21 listopada 2011.

Przewodniczący Kapituły bardzo serdecznie podziękował zebranych za trud przybycia i przygotowania ekspertyz o książkach nominowanych do nagrody.

Przewodniczący Kapituły i Prezes ŁTN
prof. dr hab. Stanisław Liszewski

Łódzkie Towarzystwo Naukowe

przyznaje

Pani doktor
Wiolecie Danilewicz

Nagrodę
im. Profesor Ireny Lepalczyk

za pracę badawczą z zakresu pedagogiki społecznej
pt. *Rodzina ponad granicami.*
Transnarodowe doświadczenia wspólnoty rodzinnej

Prezes

prof. dr hab. Stanisław Liszeuski

Łódź, 21 listopada 2011 roku

Łódzkie Towarzystwo Naukowe

przyznaje

Wyróżnienie w Konkursie im. Profesor Ireny Lepalczyk

**Panu doktorowi habilitowanemu
Arkadiuszowi Żukiewiczowi**

za pracę badawczą z zakresu pedagogiki społecznej
pt. *Wprowadzenie do ontologii pracy społecznej.
Odniesienia do społeczno-pedagogicznej refleksji Heleny
Radlińskiej*

Prezes

prof. dr hab. Stanisław Liszeuski

Łódź, 21 listopada 2011 roku

Łódzkie Towarzystwo Naukowe

przyznaje

Wyróżnienie w Konkursie im. Profesor Ireny Lepalczyk

**Pani doktor
Edycie Januszewskiej**

za pracę badawczą z zakresu pedagogiki społecznej
pt. *Dziecko czeczeńskie w Polsce. Między traumą wojenną
a doświadczeniem uchodźstwa*

Prezes

prof. dr hab. Stanisław Liszewski

Łódź, 21 listopada 2011 roku

6. ŻYCIORYSY CZŁONKÓW ŁÓDZKIEGO TOWARZYSTWA NAUKOWEGO PRZYJĘTYCH W ROKU 2011

Wydział I

Feliks Czyżewski – urodził się 3 kwietnia 1949 roku w miejscowości Jusaki-Zarzeka. Jest pracownikiem UMSC, kierownikiem Zakładu Filologii Ukraińskiej UMCS (od 1998) i dyrektorem Instytutu Filologii Słowiańskiej UMSC (od 2003). Studia w zakresie językoznawstwa słowiańskiego ukończył w roku 1972. W roku 1982 doktoryzował się na podstawie rozprawy pt. *Gwary ludowe powiatu włodawskiego*. Podstawą habilitacji (1995) była monografia pt. *Fonetyka i fonologia gwar polskich i ukraińskich południowo-wschodniego Podlasia*.

Zainteresowania badawcze prof. F. Czyżewskiego obejmują polszczyznę regionalną – gwary polskie w kontakcie z gwarami ukraińskimi na obszarze Pobuża.

Liczne inicjowane, redagowane i współredagowane publikacje książkowe (10) weryfikują tę skalę zainteresowań oraz ją poszerzają o problematykę języków etniczno-literackich oraz o zagadnienia kulturowe.

Wyrazem naukowej aktywności dialektologicznej jest udział w pracach zespołów badawczych, np. zespołu gromadzącego dane do kartoteki *Słownika gwar polskich* (1974–1975), zespołu etnolingwistycznego przygotowującego *Słownik stereotypów i symboli ludowych*, UMCS, pod kierunkiem prof. Jerzego Bartmińskiego oraz udział w pracach terenowych zespołu łódzkiego (kierownik prof. Karol Dejna) do *Atlasu gwar polskich*, w latach 1995–1999, a także współudział w przygotowaniu drugiego tomu AGP, zatytułowanego „Mazowsze” (PAN, 2000).

Prof. F. Czyżewski utrzymuje liczne kontakty z ukraińskim środowiskiem językoznawczym, jako sławista kieruje od roku 1998 Zakładem Filologii Ukraińskiej, a od roku 2003 pełni funkcję dyrektora Instytutu Filologii Słowiańskiej.

Szczególne relacje łączą Instytut Filologii Słowiańskiej i Zakład Filologii Ukraińskiej z Katedrą Dialektologii Polskiej UŁ, co owocuje systematycznymi kontaktami naukowymi pracowników, organizowaniem wspólnych cyklicznych sesji naukowych w Łodzi bądź w Lublinie, wspólnymi publikacjami.

Prof. Czyżewski wchodzi w skład kolegium redakcyjnego „Rozpraw Komisji Językowej ŁTN”. Współuczestniczy także w pracach kolegium redakcyjnego „Rozpraw Sławistycznych UMSC” i „Etnolingwistyki”. Jest

członkiem Komisji Dialektologicznej przy Komitecie Językoznawstwa PAN, członkiem Towarzystwa Miłośników Języka Polskiego, Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego, Lubelskiego Towarzystwa Naukowego, Komisji Polsko-Ukraińskich Związków Kulturowych Oddział PAN w Lublinie, Towarzystwa Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej w Lublinie oraz Rady Naukowo-Programowej Centrum Języka i Kultury Polskiej dla Polonii i Cudzoziemców.

Członkiem Łódzkiego Towarzystwa Naukowego jest od 28 lutego 2011 r. Poniżej przykłady twórczości naukowej Pana Profesora:

1. Czyżewski F., *Atlas gwar polskich i ukraińskich okolic Włodawy*, Lublin, Rozprawy Slawistyczne 2, Wyd. UMCS, 1986, XXXIX +230 (204 m.).
2. Czyżewski F., *Fonetyka i fonologia gwar polskich i ukraińskich południowo-wschodniego Podlasia*, Lublin 1994 [druk 1995].
3. Czyżewski F., Warchoń S., *Polskie i ukraińskie teksty gwarowe ze wschodniej Lubelszczyzny*, Rozprawy Slawistyczne UMCS, 9, Lublin 1998, ss. LXX + 496 (566 ss., w tym 12 map, 3 tabele).
4. Dejna K., Gala S., Zdaniukiewicz F., Czyżewski F., *Atlas gwar polskich*, t. 2, *Mazowsze*, Warszawa 2000, 408 ss.
5. Czyżewski F. *Fonologičeskie sistemy głasnych w ukraińskich włodawskich goworach*, „Woprosy Jazykoznanija”, Moskwa 1989, nr 5, 41-49.
6. Czyżewski F., *Z metodyki badań gwar polskich na obszarach dwujęzycznych*, W: *Teoretyczne, badawcze i dydaktyczne założenia dialektologii*, red. S. Gala, Łódź 1998 [druk 1999], Łódzkie Towarzystwo Naukowe, Prace Wydziału I Językoznawstwa, Nauki o Literaturze i Filozofii, nr 99, 1998, 196-176.
7. Czyżewski F., *Zjawiska etnolingwistyczne na pograniczu polsko-wschodniosłowiańskim*, [w:] *Stawianskije etiudy. Sbornik k jubileju S. M. Tołstoj*, otw. red. Je. Je. Lewkijewskaja, Moskwa 1999, 561-572.
8. Czyżewski F., *Słownictwo ludowe a dyferencyjne słowniki gwarowe (na przykładzie pogranicza polsko-wschodniosłowiańskiego)*, [w:] *Ukrajins'ke i słowian'ke mowoznawstwo. Miżnarodna konferencija na czest' 80-riczczia profesora Josypa Dzendzeliws'koho*. Użhorod 2001, 543-547.
9. Czyżewski F., *Z antroponimii włodawskiej (nazwisko Bekiesza na tle leksyki gwarowej pogranicza polsko-ukraińskiego)*. [w:] *Gwary i onomastyka pogranicza polsko-wschodniosłowiańskiego i słowiańsko-bałtyckiego*. Tom prac ofiarowany Prof. Michałowi Kondratiukowi z okazji 45-lecia pracy naukowej, red. nauk. L. Citko, B. Siegeń, Wyd. Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok 2006, 87-106.
10. Czyżewski F., *Nekropolie jako znak kultury pogranicza*, Rozprawy Komisji Językowej Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego XXXVI 2009, 13-31.

Artur Gałkowski – urodził się 10 lipca 1972 roku w Sierpcu. Jest profesorem nadzwyczajnym w Katedrze Filologii Romańskiej Uniwersytetu Łódzkiego. Stopień doktora habilitowanego w zakresie językoznawstwa (spe-

cialność: językoznawstwo włoskie i francuskie) uzyskał w 2009 r. Podstawą jego przewodu habilitacyjnego była rozprawa *Chrematonimy w funkcji kulturowo użytkowej. Onomastyczne studium porównawcze na materiale polskim, włoskim, francuskim*, opublikowana w 2008 r. w Wydawnictwie UŁ. Rozprawa habilitacyjna stanowi syntezę przeprowadzonych w latach 2001–2008 badań z zakresu chrematonomastyki w perspektywie porównawczej. Jest to pierwsza w językoznawczej literaturze europejskiej praca na temat szeroko pojętej chrematonimii. W 2008 r. została uznana za „książkę miesiąca” przez Laboro Internazionale di Onomastica LION Uniwersytetu „Tor Vergata” w Rzymie (<http://omomalab.uniroma2.it>).

Zainteresowania naukowe dr. hab. Artura Gałkowskiego to przede wszystkim chrematonomastyka w kontekście wielojęzycznym i ogólnie onomastyka, jak również lingwistyka tekstu, specjalistyczne odmiany i fonetyka języka włoskiego, nauczanie języka włoskiego i francuskiego jako obcego oraz analiza socjoefektu religijnego.

Pracuje od 1997 r. w Katedrze Filologii Romańskiej Uniwersytetu Łódzkiego. Jest autorem dwóch książek, jak również blisko 30 artykułów publikowanych w kraju i za granicą w językach polskim, włoskim i francuskim, m.in. esejów naukowych na temat nazwiska Wojtyła (*Sul cognome Wojtyła*, RION XII-2, 2006) oraz międzynarodowej terminologii onomastycznej; jest także tłumaczem, m.in. podręcznika z zakresu projektowania ubioru: Simon Sievewright, *Basic Fashion Design 01. Research and Design* (AVA 2007), tłum. *Moda. Koncepcja i realizacja projektu*. Prowadzi prace współredakcyjne nad tomem poświęconym adaptacjom filmowym literatury włoskiej.

Brał udział w ponad 20 konferencjach naukowych, krajowych i zagranicznych.

Prof. Artur Gałkowski był stypendystą programu Tempus PHARE (Uniwersytet Padewski, 1998), korzystał z grantów rządów Republiki Włoskiej i Francuskiej przebywając na uniwersytetach w Mediolanie (1999–2000), Chambéry (2003) i Paryżu (2005). Współpracuje w ramach programu LLP-Erasmus i umów bezpośrednich z uniwersytetami w Messynie, Palermo, Maceracie, Mediolanie (Università degli Studi di Milano, Università Cattolica „Sacro Cuore”), Rzymie (Università Roma III oraz Roma II „Tor Vergata”). Jest członkiem International Council of Onomastic Sciences, Stowarzyszenia „Onomastica & Letteratura”, Polskiego Towarzystwa Neofilologicznego, Akademickiego Towarzystwa Romanistów Polskich „Plejada”. Wchodzi w skład Komisji Onomastycznej Komitetu Językoznawstwa PAN oraz Komisji Onomastyki Słowiańskiej (KOS) przy Międzynarodowym Komitecie Sławistów (MKS). Od 2010 r. pełni funkcje przewodniczącego KOS c/o MKS. Od roku 2008 jest korespondentem międzynarodowym *Włoskiego Przeglądu Onomastycznego*

[*Rivista Italiana di Onomastica – RIONn*, Rzym] i współpracuje z Międzynarodowym Laboratorium Onomastyki (Laboratorio Internazionale di Onomastica) przy Wydziale Studiów Klasycznych Uniwersytetu „tor Vergata” w Rzymie.

Od wielu lat prof. Artur Gałkowski zajmuje się współpracą międzynarodową na poziomie Katedry Filologii Romańskiej UŁ oraz ogólnouczelnianym. Drugą kadencję sprawuje funkcję Pełnomocnika Rektora Uniwersytetu Łódzkiego ds. Systemu ECTS i Procesu Bolońskiego. Uczestniczy m.in. w pracach uczelnianej Komisji ds. Systemu Jakości Kształcenia w Uniwersytecie Łódzkim.

Członkiem Łódzkiego Towarzystwa Naukowego jest od 26 września 2011 r. Poniżej wybrane publikacje.

1. *Usi e abusi della lingua nella formazione dei crematonimi*, Studi Italiani di Linguistica Teoretica e Applicata XXXVIII, 3, 2009, 499-513.
2. *Compendio di linguistica testuale. Appunti teorici*, WSSM w Łodzi, Łódź 2009.
3. *Chrematonimy w funkcji kulturowo-użytkowej. Onomastyczne studium porównawcze na materiale polskim, włoskim, francuskim*, Wyd. UŁ, Łódź 2008.
4. *Alcune considerazioni sulle denominazioni di enti e iniziative sociali nello spazio pubblico contemporaneo*, I nomi nel tempo e nello spazio. Atti del XXII Congresso Internazionale di Scienze Onomastiche (Pisa, 28 agosto – 4 settembre 2005), t. II, Editori ETS, Pisa 2008, 601-613.
5. *La codificazione lessicale e fraseologica dei nomi propri attini dal linguaggio religioso cristiano*, red. P. D’Achille I E. Caffarelli, Lessicografia e onomastica 2. Atti delle Giornate internazionali di Studio, Roma 14-16 febbraio 2008, SER (“Quaderni internazionali di RION/RION International Series” 3, Lessico e onomastica 3), Roma 2008, 29-40.
6. *Socjodeonimy a chrematonimy – miejsce nazw organizacji i inicjatyw społecznych w dynamie onimicznej języka*, red. A. Cieślukowa, B. Czopek-Kopciuch, K. Skowronek, Nowe nazwy własne – nowe tendencje badawcze, PANDIT, Kraków 2007, 495-508.
7. *Sul cognome Wojtyła*, Rivista Italiana di Onomastica (RION) XII (2), 2006, 403-422.
8. *Motivations culturelles et pragmatiques de l’emploi du français dans les dénominations commerciales en Pologne*, red. J. Wannepain, “Francophonie et diversité linguistique”, Universitalis Bohemiae Meridionalis, České Budějovice 2006, 139-149.
9. *Connettivi nella comunicazione pastorale. Analisi testuale dei discorsi cardinali Giovanni Battista e Carlo Maria Martini*, LEKSEM, Łask 2003.
10. *Peculiarità della comunicazione pastorale*, Rozprawy Komisji Językowej ŁTN XLVI, 2001, 47-64.

Irena Jaros – urodziła się 30 marca 1965 r. w Łodzi. Studia na kierunku filologia polska ukończyła w 1989 roku uzyskując tytuł magistra filologii polskiej na podstawie pracy pt. *Kontynuanty spółgłoskowe na przykładzie wybranych punktów częstochowskiego wycinka Atlasu gwar polskich*. W 1989 roku podjęła pracę w Katedrze Historii Języka Polskiego i Filologii Słowiańskiej Uniwersytetu Łódzkiego. Weszła w skład zespołu kierowanego przez prof. Dejnę, pracującego nad przygotowaniem tzw. wielkiego *Atlasu gwar polskich*. Z programem badań nad Atlasem obejmującym cały obszar Polski wiązał się temat pracy doktorskiej: *Gwary opoczyńskie na tle językowego pogranicza Małopolski i Mazowsza*, na podstawie której uzyskała w 1995 roku stopień doktora nauk humanistycznych. W związku z powstaniem na Wydziale Filologicznym Katedry Dialektologii Polskiej, od 1 lutego 1997 stała się jej pracownikiem. W 2010 roku uzyskała stopień naukowy doktora habilitowanego na podstawie rozprawy *Nazwy środków czynności w gwarach łeczycko-sieradzkich. Studium słowotwórczo-leksykalne*.

W ramach obowiązków zawodowych prowadzi zajęcia dydaktyczne z dialektologii i gramatyki historycznej języka polskiego. Obok podstawowych zadań, wynikających z obowiązków nauczyciela akademickiego, pełniła liczne funkcje wychowawcze, dydaktyczne i organizacyjne, m.in. w latach 2002–2004 sprawowała opiekę naukową nad studenckim Dialektologicznym Kołem Naukowym istniejącym przy Katedrze Dialektologii Polskiej. Obecnie pełni funkcję kierownika podyplomowego studium „Logopedia medialna z logopedią ogólną”, utworzonego na Wydziale Filologicznym UŁ.

Zainteresowania naukowe pozostają głównie w nurcie badań dialektologicznych (incydentalnie również onomastyki). W publikacjach i wystąpieniach porusza zagadnienia związane z systemami gwar o charakterze interdialektalnym, wskazując na ich właściwości fonetyczne, morfologiczne i leksykalne, relacje granic językowych z granicami fizjograficznymi, dynamikę zmian. W ostatnich latach badania koncentrują się wokół problemów słowotwórczych, analizy funkcjonalnej derywatów, występujących w polskich gwarach.

Jest członkiem Polskiego Towarzystwa Językoznawczego oraz Łomżyńskiego Towarzystwa Naukowego. Pełni funkcję sekretarza redakcji *Rozpraw Komisji Językowej* Łódzkiego Towarzystwa Naukowego.

Członkiem Łódzkiego Towarzystwa Naukowego jest od 28 lutego 2011 r. Poniżej przykłady twórczości naukowej:

1. *Pograniczny charakter gwar opoczyńskich*, [w:] *Interferencje w językach i dialektach słowiańskich*, Łódź 1997, 60-80.
2. *Nazwiska Polaków z formantem -at, -ata, -aty*, w: *Studia i Materiały Polonistyczne*, t. 4, Piotrków Trybunalski, 1999, 307-318.

3. *Nomina instrumenti as a Word Formation Category (Research Update)*, Proc. 3rd International Congress of Dialectologists and Geolinguists, Lublin, 2000, 278-285.
4. *Gwary opoczyńskie na tle językowego pogracza Małopolski i Mazowsza*, Acta Universitatis Lodziensis, Folia Linguistica, Łódź, 2001, 237 ss.
5. *Granice zjawisk językowych a granice naturalne na pograniczu małopolsko-mazowieckim*. Rozprawy Slawistyczne 19 UMCS, 2002, 29-37.
6. *W sprawie wielomotywacyjności ludowych nazw środków czynności w gwarach łęczycko-sieradzkich*, [w:] Dialektologia jako dziedzina językoznawstwa i przedmiot dydaktyki. Księga jubileuszowa dedykowana Prof. Karolowi Dejniewi, red. S. Gała, Łódź, 2002, 215-224.
7. *Zagadnienie wariantowości słowotwórczej na przykładzie nazw środków czynności*, Rozprawy Komisji Językowej Łódzkiego Towarzystwa Naukowego, t. 47, 2002, 51-70.
8. *Mechanizmy przesunięć semantycznych w odniesieniu do kategorii nazw środków czynności*, Sprawozdania z Czynności i Posiedzeń Naukowych, t. LIX, 2005, 160-172.
9. *Słowotwórczy, czy leksykalny wymiar nazw środków czynności?*, Rozprawy Komisji Językowej Łódzkiego Towarzystwa Naukowego, t. 51, 2006, 105-115.
10. *Nazwy środków czynności w gwarach łęczycko-sieradzkich*. Studium słowotwórczo-leksykalne, Wyd. UŁ, Łódź, 2009. 343 ss.

Dorota Samborska-Kukuć – urodziła się 11 lipca 1966 roku w Tarnobrzegu. Studia polonistyczne w Uniwersytecie Łódzkim ukończyła w 1991 roku obroną pracy magisterskiej *Neoklasyczna poezja Bronisława Maja*. Wkrótce podjęła pracę w liceum (1992), którą, jako nauczycielka języka polskiego, wykonywała przez dziesięć lat, współpracując z Wojewódzkim Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli. W 1999 roku, nie przerywając pracy w szkole, rozpoczęła na UŁ studia doktoranckie. Rozprawę doktorską *Jan Onoszko – poeta przełomu XVIII i XIX wieku* napisała pod kierunkiem prof. Wiesława Pusza uzyskując stopień doktora. Z dniem 1.02.2002 została zatrudniona w Katedrze Literatury Oświecenia, Pozytywizmu i Młodej Polski na stanowisku adiunkta, gdzie pracowała do jesieni roku 2007, a następnie od roku akademickiego 2007/2008 w wyodrębnionej Katedrze Literatury Pozytywizmu i Młodej Polski.

8 stycznia 2010 r. uzyskała stopień doktora habilitowanego na podstawie rozprawy *Polski Inflanctzyk. Kazimierz Bujnicki (1788–1878) – pisarz i wydawca*. Po czym otrzymała mianowanie na stanowisko profesora UŁ.

Stale współpracuje z dr Kristīne Barkovskā z Slāvu Valdoniecības Katedra Daugavpils Universitate (gdzie odbywała wykłady w ramach Socrates-Erasmus) nad tworzeniem słownika Polaków na Łotwie. Jest jurorem w Konkursie o Nagrodę im. Cz. Zgorzelskiego.

Jej działalność naukowa funkcjonuje w dwóch nurtach. Pierwszy, stały wyznaczają obszary penetracji związane z zasadniczym przedmiotem badawczym – kulturą polską na północno-wschodnich Kresach dawnej Rzeczypospolitej, drugi, nieustannie odnawiający się i wariabilistyczny to pokłosie podydaktyczne.

Opublikowała dwie monografie naukowe, ponad 50 artykułów naukowych oraz recenzje i prace metodyczne. Na druk oczekują dwie kolejne książki i kilkanaście artykułów naukowych. Za jedno z najważniejszych osiągnięć naukowych uważa przyznany przez studentów w roku akademickim 2009/2010 Nobel dla najlepszego Wykładowcy Wydziału Filologicznego UŁ.

Członkiem Łódzkiego Towarzystwa Naukowego jest od 28 lutego 2011 r. Poniżej przykłady publikacji.

1. *Z dziejów kultury literackiej północno-wschodniego pogranicza. Jan Onosko – poeta przelomu XVII i XIX wieku*, Kraków 2003.
2. *Polski Inflantczyk. Kazimierz Bujnicki (1788-1878) – pisarz i wydawca*, Kraków 2008.
3. *Funkcje podania ludowego w Lalce Bolesława Prusa*, „Pamiętnik Literacki” 2003, z. 2, 43-54.
4. *Wspomnienia o Zaborzu. (Z historii teatrów dworskich na Kresach)*, „Pamiętnik Teatralny” 2003, z. 3-4, 15-22.
5. *Narcyz w masce tragicznej. Sobowtór jako eksterioryzacja duszy w opowiadaniu Leo Belmonta „Tamten człowiek”*, „Pamiętnik Literacki” 2005, z. 3, 121-130.
6. *Tekla Wróblewska – zapomniana literatka późnego Oświecenia*, „Wiek Oświecenia” 2005, 151-166.
7. *Dwa razy „Madame”. Pigmaliona autoportret z kobietą*, „Teksty drugie” 2005, z. 6, 126-140.
8. *Figura Boga w „Bajkach” Ignacego Krasickiego*, „Ruch Literacki” 2007, z. 3, 241-252.
9. *Wydarzenia 1863 roku w Inflantach Polskich w relacjach i wspomnieniach*, „Zapiski historyczne” 2008, z. 4, 131-142.
10. *Uwagi do biografii Maryli w świetle odnalezionego dokumentu*, „Teksty Drugie” 2009, z. 3.

Wydział II

Kaja Maria Kaźmierska – urodziła się 28 czerwca 1964 roku w Łodzi. Od początku swojej pracy naukowej związana jest z Instytutem Socjologii Uniwersytetu Łódzkiego. Jako absolwentka socjologii podjęła pracę w Katedrze Socjologii Kultury w 1987 r. Pracę doktorską pt. *Doświadcze-*

nia wojenne Polaków a kształtowanie tożsamości etnicznej. Analiza narracji kresowych obroniła w 1996 r., a w 2009 r., na podstawie rozprawy habilitacyjnej *Biografia i pamięć. Na przykładzie pokoleniowego doświadczenia ocalonych z Zagłady*, uzyskała stopień doktora habilitowanego oraz stanowisko profesora UŁ. Od roku 2010 pełni funkcję kierownika Katedry Socjologii Kultury. Zainteresowania badawcze związane są z metodą biograficzną, problematyką pamięci oraz tożsamości zbiorowej. Jest autorką licznych publikacji z tego zakresu. Współpracuje z Uniwersytetem w Magdeburgu (Niemcy) i Banger (Walia).

Jest członkiem Polskiego Towarzystwa Socjologicznego, Polskiego Towarzystwa Historii Mówionej, International Sociological Association (członek Zarządu 38th Commetee Biography and Society ISA, od 1998), European Sociological Association (członek Zarządu w Research Network 3 – Biographical Perspectives on European Societies, od 2007). Jest także członkiem redakcji „Przeglądu Socjologicznego” oraz rady naukowej „Przeglądu Socjologii Jakościowej” i „Qualitative Sociology Review”.

Członkiem Łódzkiego Towarzystwa Naukowego jest od 28 lutego 2011 r. Poniżej wybrane publikacje.

1. *Doświadczenia wojenne Polaków a kształtowanie tożsamości etnicznej. Analiza narracji kresowych*, 1999, IFiS PAN, Warszawa.
2. *Biografia i pamięć. Na przykładzie pokoleniowego doświadczenia ocalonych z Zagłady*, 2008, Zakład Wydawniczy NOMOS, Kraków.
3. *Dramatyzacja obrazu doświadczeń czasu wojny w opowiadaniu biograficznym. Analiza przypadku*, *Kultura i Społeczeństwo* 1999, nr 1, 101-118.
4. *Narratives on World War II in Poland. When a life story is family history*, Pergamon, *The History of the Family*, 2002, nr 7, 281-305.
5. *Wywiad narracyjny jako jedna z metod w badaniach biograficznych*, *Przegląd Socjologiczny*, 2004, t. LIII/1, 71-96.
6. *Animator kultury w oczach własnych – analiza przypadku*, *Kultura Współczesna* 2004, nr 4, 335-351.
7. *Ethical Aspects of Biographical Interviewing and Analysis*, *Biographical Research Methods Four-Volume Set*, 2005, Volume 4, SAGE, London 2005, 366-376.
8. *Granica jako doświadczenie indywidualne i kolektywne. Przypadek Sejn*, W: *Granice na pograniczach. Z badań społeczności lokalnych wschodniego pogranicza Polski*. Praca zbiorowa pod red. J. Kurczewskiej i H. Bojar, 2005, Warszawa IfiS PAN, 294-318.
9. *Migration experiences and Changes of Identity. The Analysis of a Narrative*, *Historical Social Research*, 2006, vol. 31, nr 3, 72-89.
10. *Identity the sence of belonging and biographical closume*. W: Gabriele Rosenthal and Artur Bogner (ed.), *Ethnicity, Belonging and Biography. Ethnographical and Biographical Perspectives*, LIT Verlag dr W. Hopf, Berlin 2009, 99-120.

Wydział V

Dariusz Jerzy Gawin – urodził się 7 września 1957 roku w Łodzi. Dyplom magistra inżyniera uzyskał w 1981 roku w Instytucie Okrętowym w Politechnice Gdańskiej. Po studiach podjął prace w Politechnice Łódzkiej, w Instytucie Inżynierii Budowlanej na Wydziale Budownictwa i Architektury. Stopień doktora i doktora habilitowanego uzyskał w Politechnice Łódzkiej, odpowiednio w roku 1990 i 2001. Na stanowisko profesora nadzwyczajnego został powołany w 2003 roku. W pracy naukowej zajmuje się problematyką związaną z fizyką budowli, fizyką materiałów i komputerową mechaniką ośrodków porowatych, w szczególności modelowaniem zjawisk chemo-higro-termo-mechanicznych zachodzących w materiałach budowlanych, związanych z ich trwałością, m.in. z degradacją betonu w wysokich temperaturach, degradacją chemiczną kompozytów cementowych lub powstawaniem i rozwojem rys podczas dojrzewania masywnych konstrukcji betonowych. Prowadzi badania nad problemami zrównoważonego rozwoju i zastosowaniami odnawialnych źródeł energii w budownictwie. Wielokrotnie przebywał na dłuższych stażach za granicą, m.in. jako stypendysta *post-doc* (1992–1993), a potem *visiting professor* (2001/2002, 2003/2004, 2004/2005) na Uniwersytecie w Padwie we Włoszech oraz jako *visiting researcher* (1999) w Oak Ridge National Laboratory w Stanach Zjednoczonych.

Jest autorem 8 monografii i podręczników akademickich, 41 rozdziałów w monografiach krajowych (12) i zagranicznych (29), 75 prac w czasopismach krajowych (38) i zagranicznych (37), 160 prac opublikowanych w materiałach konferencyjnych oraz ponad 100 prac projektowo-badawczych, ekspertyz itp. Wypromował dwóch doktorów. W latach 2003–2008 był prodziekanem ds. Współpracy z Zagranicą Wydziału Budownictwa, Architektury i Inżynierii Środowiska Politechniki Łódzkiej, a od 2008 roku pełni funkcję dziekana tego wydziału. Jest członkiem komitetów redakcyjnych trzech zagranicznych i dwóch krajowych czasopism naukowych, a także uczestniczy w pracach wielu krajowych i zagranicznych towarzystw naukowych oraz stowarzyszeń naukowo-technicznych.

Członkiem Łódzkiego Towarzystwa Naukowego jest od 20 czerwca 2011 r. Poniżej wybrane publikacje Pana Profesora.

1. Gawin D., Majorana C.E., Schrefler B.A., *Numerical analysis of hydro-thermic behaviour and damage of concrete at high temperature*, Mechanics of Cohesive-Frictional Materials, vol. 4, 37-74, 1999.

2. Gawin D., *Modelowania sprzężonych zjawisk cieplno-wilgotnościowych w materiałach i elementach budowlanych*, Zeszyty Naukowe nr 853, Rozprawy Naukowe z. 279, Wyd. Politechniki Łódzkiej, Łódź 2000, 303 ss.
3. Gawin D., Lefik M., Schrefler B.A., *An approach to sorption hysteresis within a coupled-hygro-thermo-mechanical FE analysis*, Int. J. Num. Meth. Engng., 2000, vol. 50, 299-323.
4. Gawin D., Pesavento F., Schrefler B.A., *Modeling of thermo-chemical and mechanical damage of concrete at high temperature*, Computer Methods in Applied Mechanics and Engineering, 2003, vol. 192, 1731-1771.
5. Gawin D., Pesavento F., Schrefler B.A., *Towards prediction of the thermal spalling risk through a multi-phase porous media model of concrete*, Computer Methods in Applied mechanics and Engineering, 2006, vol 195 (41-43), 5707-5829.
6. Gawin D., Pesavento F., Schrefler B.A., *Hygro-thermo-chemo-mechanical modelling of concrete at early ages and beyond. Part I: Hydration and hygro-thermal phenomena*, Int. J. Num. Meth. Engng, 2006, vol. 67, no. 3, 299-331.
7. Gawin D., Pesavento F., Schrefler B.A., *Hygro-thermo-chemo-mechanical modelling of concrete at early ages and beyond. Part II: Shrinkage and creep of concrete*, Int. J. Num. Meth. Engng, 2006, vol 67, no. 3, 332-363.
8. Gawin D., Pesavento F., Schrefler B.A., *Modelling deterioration of cementitious materials exposed to calcium leaching in non-isothermal conditions*, Computer Methods in Applied Mechanics and Engineering, 2009, vol. 198 (issue 37-40), 3051-3083.
9. Gawin D., *Procesy degradacji mikrostruktury kompozytów cementowych w wysokiej temperaturze*, Seria Studia z Zakresu Inżynierii, Wyd. Komitetu Inżynierii Lądowej i Wodnej PAN, Warszawa 2010, nr 69, 232 ss.
10. Gawin D., Sanavia L., *Simulation of cavitation in water saturated porous media considering effects of dissolved air*, Transport in Porous Media, 2010, vol. 81 (1), 141-160.

Marek Lefik – urodził się 30 maja 1953 roku w Łodzi. Wykształcenie: 1972–1977. Studia wyższe na Wydziale Budownictwa, Architektury i Inżynierii Środowiska Politechniki Łódzkiej, zakończone dyplomem magistra inżyniera budownictwa w specjalności budownictwo przemysłowe. 1988. Uzyskanie stopnia doktora nauk technicznych w specjalności Budownictwo na Wydziale Budownictwa i Architektury Politechniki Łódzkiej za pracę doktorską *Pewne zastosowanie metody asymptotycznej w teorii płyt warstwowych*. 2006. Uzyskanie stopnia doktora habilitowanego nauk technicznych w specjalności Budownictwo na Wydziale Budownictwa, Architektury i Inżynierii Środowiska Politechniki Łódzkiej za rozprawę habilitacyjną *Zastosowania sztucznych sieci neuronowych w mechanice i inżynierii*.

Przebieg pracy zawodowej: 1978, 1980, 1988, 2006. Asystent, starszy asystent, adiunkt, profesor nadzwyczajny na Wydziale Budownictwa, Architektury i Inżynierii Środowiska Politechniki Łódzkiej. 1984–1989.

Przedsiębiorstwo Budownictwa Komunalnego „Zachód” w Łodzi. 1992, 1993. Profesor Wizytujący, Uniwersytet Padewski. 1995/96, 1996/97, 1997/98, 1998/99, 1999/00. Wykładowca (*Maitre de Conférence*), ½ etatu (jeden semestr w ciągu roku w wymienionych latach) w Szkole Wyższej Narodowej Hydrauliki i Mechaniki w Grenoble. 2005 – kierownik Katedry Geotechniki i Budowli Inżynierskich PŁ. 2008 – Prodziekan Wydziału Budownictwa, Architektury i Inżynierii Środowiska Politechniki Łódzkiej ds. Nauki.

Zagraniczne staże naukowe: Instytut Mechaniki w Grenoble (Institut de Mécanique de Grenoble) – staż post-doktorancki – Stypendium Rządu Francuskiego (01.1990–07.1990). Uniwersytet w Padwie (Włochy), udział w programie badawczym „Next European Torus” (NET-ITER) (03.1991–06.1993). Od roku 1993 do chwili obecnej: Uniwersytet w Padwie (Włochy) – liczne, robocze pobyty krótko i średnio-okresowe, projekty NET-ITER, TEMPUS, SOCRATES i inne. Wrzesień 2002: Szkoła Wyższa Narodowa Państwowych Robót Publicznych w Lionie (Francja) (Ecole National de Travaux Publics de l’Etat, Lyon) – miesięczny staż naukowy.

Zainteresowania naukowe dotyczą głównie dwóch obszarów tematycznych: mechaniki ośrodków niejednorodnych (kompozytów) – zastosowanie techniki homogenizacji z korektorami w praktycznych problemach inżynierskim związanych z mechaniką kompozytów nadprzewodzących oraz zastosowania inżynierskie teorii homogenizacji ośrodków niejednorodnych o budowie hierarchicznej. W rozwiązywaniu tych zagadnień stosuje metody numeryczne oraz sztucznych sieci neuronowych w zastosowaniach do problemów inżynierskich i w mechanice, między innymi – zastosowanie techniki „samouczącego się” programu MES do projektowania materiałów kompozytowych, zastosowanie sztucznej sieci neuronowej do zapisu i aproksymacji danych doświadczalnych w praktycznych problemach inżynierskich (w geotechnice, w odlewnictwie, w problemach związanych z mechaniką kabla nadprzewodzącego), zastosowanie w obliczeniach MES opisu przyrostowego związku konstytutywnego, reprezentowanego za pomocą sztucznej sieci neuronowej.

Członek Łódzkiego Towarzystwa Naukowego od 20 grudnia 2011 r.

Autor jednej monografii, współautor rozdziałów w czterech opracowaniach monograficznych, autor i współautor 89 publikacji naukowych. Poniżej wybrane publikacje:

1. M. Lefik, B. A. Schrefler, *Homogenized material coefficients for 3-D elastic analysis of superconducting coils*, New Advances in Computational Structural Mechanics, P. Ladeveze, O. C. Zienkiewicz (Eds), Elsevier Science Publ., 435-446 (1992).

2. M. Lefik, B. A. Schrefler, 3-D finite Element Analysis of Composite Beam with Parallel fibres Based on the Homogenization theory, *Computational Mechanics*, Vol. 14, 2-15 (1994).
3. M. Lefik, Finite element model for 3-D analysis of composite plates, *Engineering Transaction PAofS (IFTP)*, Vol. 43/1-2, 225-244 (1995).
4. M. Lefik, B. A. Schrefler, One-dimensional model of cable-in-conduit superconductors under cyclic loading using artificial neural networks, *Fusion Engineering and Design*, Volume/Issue 60/2, 105-117 (2002).
5. M. Lefik, B. A. Schrefler, Artificial Neural Network for parameter identifications for an elasto-plastic model of super-conducting cable under cyclic loading, *Computers & Structures*, Volume/Issue 80/22, 1699-1713 (2002).
6. M. Lefik, B. A. Schrefler, Artificial neural network as an incremental non-linear constitutive model for a finite element code, *Computer Methods in Applied Mechanics and Engineering*, Volume/Issue 192/28-30, 3265-3283 (2003).
7. M. Lefik, Hybrid, finite element - artificial neural network model for composite materials, *Journal of Theoretical and Applied Mechanics*, Vol. 41, no. 3, 539-563 (2004).
8. M. Lefik, D. P. Boso, B. A. Schrefler, Artificial Neural Networks in Numerical Modelling of Composites, *Computer Methods in Applied Mechanics and Engineering*, Vol. 198, 1785-1804 (2009).
9. M. Lefik, D. P. Boso, B. A. Schrefler. *Multiscale Approach For The Thermo-Mechanical Analysis Of Hierarchical Structures*. Chapter 5 in *Multiscale Modelling in Solid Mechanics – Computational Approaches*, M. H. Ferri Aliabadi, U. Galvanetto Eds., Imperial College Press (2009).
10. D. P. Boso, M. Lefik, Numerical Phenomenology: Virtual Testing of the Hierarchical Structure of a Bundle of Strands, *Computer Modelling in Engineering & Sciences*, 55/3, 319-337 (2010).

Jerzy Bolesław Lewandowski – urodził się 14 sierpnia 1948 roku w Łodzi. W 1974 r. ukończył Wydział Mechaniczny Politechniki Łódzkiej. Obecnie jest pracownikiem Wydziału Organizacji i Zarządzania PŁ oraz Wydziału Zarządzania PW. Jest profesorem nauk ekonomicznych, kieruje Katedrą Zarządzania Produkcją i Logistyki PŁ. Jego zainteresowania naukowe koncentrują się na następujących zagadnieniach: zarządzanie – teoria i praktyka, zarządzanie produkcją i usługami, zarządzanie systemami informacyjnymi, zarządzanie jakością, zarządzanie logistyką, gospodarka naprawcza, ergonomia, zarządzanie bezpieczeństwem pracy i ochroną środowiska. Tematyka badawcza powyższej problematyki była i jest realizowana w ścisłym powiązaniu z praktyką przemysłową.

Jest autorem lub współautorem ponad 400 prac twórczych, w tym m.in. 40 książek, ponad 20 monografii, ponad 250 artykułów opublikowanych w wydawnictwach zagranicznych, PAN i czasopismach nauko-

wo-badawczych o zasięgu ogólnopolskim oraz 80 prac naukowo-badawczych, zrealizowanych dla potrzeb przemysłu i wdrożonych do praktyki.

Od 1992 roku jest redaktorem Zeszytów Naukowych Politechniki Łódzkiej, serii Organizacja i Zarządzanie.

Prof. J. Lewandowski w wielu organizacjach pełni następujące funkcje: przewodniczący Komisji Ergonomia w Rehabilitacji Komitetu Ergonomii PAN, przewodniczący Sekcji Jakości i Bezpieczeństwa Pracy w Komitecie Inżynierii Produkcji PAN, członek komitetu Jakości i Normalizacji przy Krajowej Izbie Gospodarczej, członek komitetu Polskiej Nagrody jakości, sędzia w komitecie Polskiej Nagrody Jakości, przewodniczący podkomitetu Ergonomia a Jakość przy Komitecie Jakości i Normalizacji Krajowej Izby Gospodarczej, wiceprezes Polskiego Towarzystwa Ergonomicznego, ekspert ds. oceny systemów jakości w Państwowej Komisji Akredytacyjnej (kierunek Zarządzanie i Marketing oraz Zarządzanie i Inżynieria Produkcji), członek Państwowej Komisji Akredytacyjnej – Zespół Ekonomiczny.

Uczestniczył w 30 komitetach i radach naukowych, w tym 2 International Scientific Advisory Board (USA), 20 radach programowych konferencji naukowych o zasięgu międzynarodowym i 8 radach naukowych konferencji, a w tym 2 zorganizowanych przez Komitet Nauk i Organizacji i Zarządzania PAN i 2 pod patronatem Sekcji Podstaw Eksploatacji Komitetu Budowy Maszyn PAN i inne. Był członkiem International Scientific Board 7th International Conference on Human Aspects of Advanced Manufacturing: Agility and Hybrid Automation, która odbyła się w 2000 roku w Krakowie. Jest głównym inicjatorem i organizatorem Center for Industrial Ergonomics of University of Louisville, USA.

Został wyróżniony dyplomem Outstanding People of the 20th Century IBC Cambridge i Five Hundred Leaders of Influence American Biographical Institute oraz Man of the Year 1999 przyznany przez tenże Instytut. Jest od 1999 roku Honorary Member of the IBC Advisory Council Cambridge i Honorary Member of the Research Board of Advisory of American Biographical Institute.

Członkiem Łódzkiego Towarzystwa Naukowego jest od 28 lutego 2011 r. Poniżej wybrane publikacje Pana Profesora:

1. Lewandowski J., *Decision making processes in reliability and operations of continuous running technical objects*, Wyd. Politechniki Łódzkiej, Łódź 2008.
2. Lewandowski J., *Management Information Systems*, Wyd. Politechniki Łódzkiej, Łódź 2008.
3. Lewandowski J., *Procesy decyzyjne w niezawodności i eksploatacji obiektów technicznych o ciągłym procesie technologicznym*, Wyd. Politechniki Łódzkiej, Łódź 2008.

4. Górską E., Lewandowski J., *Introduction to management and occupational environmental formation*, Oficyna Wydawnicza Politechniki Warszawskiej, Warszawa 2009.
5. Górską E., Lewandowski J., *Zarządzanie i organizacja środowiska*, Oficyna Wydawnicza Politechniki Warszawskiej, Warszawa 2010.
6. Lewandowski J., Wiśniewski Z. (red.), *Quality and environmental management. Continuous change of paradigms*. Wyd. Politechniki Łódzkiej, Łódź 2007.
7. Lecewicz-Bartoszewska J., Lewandowski J. (red.), *Ergonomics for the disabled in work organisation and management results of researches, evaluations and guidelines*, Wyd. Politechniki Łódzkiej, Łódź 2008.
8. Lewandowski J., Jałmużna I. (red.), *Contemporary problems in managing production and services supporting manufacturing processes*, Wyd. Politechniki Łódzkiej, Łódź 2009.
9. Lewandowski J., Jałmużna I., Sekieta M. (red.), *Challenges in enterprise management of today*, Wyd. Politechniki Łódzkiej, Łódź 2009.
10. Lewandowski J., Sekieta M. (red.), *Quality in improvement of production and service processes*, Wyd. Politechniki Łódzkiej, Łódź 2009.

7. CZŁONKOWIE ŁÓDZKIEGO TOWARZYSTWA NAUKOWEGO ZMARLI W ROKU 2011

7.1. Zmarli członkowie ŁTN

Wydział I

prof. dr hab. Maria Kamińska – zm. 10.06.2011

Wydział II

prof. dr hab. Andrzej Abramowicz – zm. 23.10.2011

prof. dr hab. Alicja Jaruga – zm. 17.11.2011

prof. dr hab. Józef Wolski – zm. 02.10.2008

Wydział III

prof. dr hab. Maria J. Olszewska – zm. 03.02.2011

Wydział IV

prof. dr hab. med. Kazimierz Rybiński – zm. 08.09.2011

prof. dr hab. med. Tadeusz Bogdanik – zm. 20.12.2011

Wydział V

prof. dr hab. inż. Włodzimierz Kawka – zm. 21.04.2011

prof. dr hab. inż. Wojciech Barański – zm. 17.05.2011

prof. dr Witold Żurek – zm. 15.07.2011

7.2. Nekrologi

Wydział I Językoznawstwa, Nauk o Literaturze i Filozofii

Profesor Maria Kamińska (1930–2011)

Dziesiątego czerwca 2011 r. zmarła w Łodzi prof. dr hab. Maria Kamińska. Urodziła się 29 lipca 1930 r. w Warszawie. Studia polonistyczne odbyła w latach 1950–1955, najpierw w Uniwersytecie Łódzkim, potem zaś w Uniwersytecie Jagiellońskim, gdzie pod kierunkiem profesora Witolda Taszyckiego uzyskała magisterium na podstawie pracy *Nazwy osobowe ludności wieśniaczej w b. Księstwie Łowickim*. W roku 1955 wróciła do Łodzi i podjęła pracę w Uniwersytecie Łódzkim, gdzie następnie uzyskała doktorat i habilitację. Tytuł profesorski otrzymała w roku 1982.

W latach 1981–1999 kierowała Katedrą Historii Języka Polskiego i Filologii Słowiańskiej, którą przejęła z rąk prof. Karola Dejny; w latach 1999–2000, po wydzieleniu filologii słowiańskiej jako osobnej specjalności i jednostki, była kierownikiem Katedry Historii Języka Polskiego UŁ.

Profesor Kamińska prowadziła prace badawcze przede wszystkim w dziedzinie językoznawstwa diachronicznego: onomastyki historycznej, dialektologii historycznej, gramatyki historycznej. Interesowała ją jednak również polszczyzna współczesna, choć zawsze z predylekcją do ujęcia genetycznego: zajmowała się badaniami gwar wiejskich i języka miast, z akcentem na ich ewolucję w epoce najnowszej.

Pierwsza monografia prof. Kamińskiej, zbierająca wyniki pracy doktorskiej napisanej pod kierunkiem prof. Karola Dejny, była pracą z dziedziny toponomastyki (*Nazwy miejscowe dawnego województwa sandomierskiego*, cz. 1–2, Wrocław 1964, 1965). Mieściła w sobie obszerny słownik, wykonany przede wszystkim na podstawie źródeł archiwalnych z XVI–XVIII w. oraz przedstawiała typologię nazw. Inne wyniki badań onomastycznych prof. Kamińskiej zostały opublikowane w serii artykułów poświęconych nazwom miejscowym powiatu stężyckiego, regionu łęczyckiego, okolic Łodzi i in., ponadto nazwom osobowym, w tym szczególnie nazwiskom mieszczzańskim Polski centralnej.

Jako uczennica Karola Dejny, prof. Kamińska nie mogła nie zająć się dialektologią, rozumianą jako dyscyplina diachroniczna, zmierzająca do

ustalenia praw powstawania i dyferencjacji językowej terytorium etnicznego. Opublikowana w roku 1968 monografia *Gwary Polski centralnej* (Wrocław) łączy metodę geografii lingwistycznej z metodą filologiczną. Opis gwar współczesnych, dokonany na podstawie typowych badań terenowych, połączony tu zastał z opisem cech dialektalnych uzyskanych dzięki analizie starych tekstów: ksiąg urzędowych miejskich i wiejskich. Monografia ta nawiązała m.in. do wcześniejszych badań Zdzisława Stieberta, znacznie poszerzając zakres materiału i przedstawiając lepiej udokumentowane wnioski dotyczące kształtowania się gwar regionu jako terenu ścierania się innowacji dialektalnych trzech sąsiadujących tu dialektów: małopolskiego, mazowieckiego i wielkopolskiego. Po roku 1980 prof. Kamińska powróciła do badań terenowych, tym razem w szerszym gronie, gdy kierowała zespołowym zbieraniem i opracowywaniem materiałów gwarowych z Okręgu Bełchatowskiego.

Z biegiem czasu, szczególnie od roku 1970, krąg zainteresowań badawczych prof. Kamińskiej przesunął się coraz wyraźniej w stronę filologicznej analizy zabytków językowych. Zamierzenie było ambitne: prof. Kamińska postanowiła opracować monografię języka Psalterza floriańskiego, tekstu niezwykle ważnego w naszym piśmiennictwie, najstarszego (XIV–XV w.) polskiego przekładu Księgi Psalmów. W rezultacie długoletnich studiów nad tekstem powstały książki przedstawiające system graficzny, fonologiczny i gramatyczny najstarszej części zabytku: *Psalterz floriański. Monografia językowa*, cz. I. *Ortografia, fonetyka, fleksja imion* (Łódź 1981), cz. II. *Fleksja liczebników, zaimków, czasowników* (Łódź 1991), współautorski słownik przedstawiający leksykę zabytku: *Indeks łacińsko-polski do Psalterza floriańskiego* (Warszawa 1995), a także artykuły, m.in. dotyczące charakterystyki ilościowej słownictwa (RKJŁTN 39, 1994) i różnic leksykalnych między najstarszymi psalterzami (tamże, 40, 1995). Materiał leksykalny został potem przedstawiony na szerszym tle, jako składnik najstarszego słownictwa psalterzowego. Przedstawił je opracowany we współpracy z uczniami *Słownik polsko-łaciński do średniowiecznych psalterzy polskich. Wyrazy autosemantyczne* (Łódź 2000).

Rozszerzenie zakresu opracowań monograficznych wymagało prac zespołowych, których kierowaniu poświęciła prof. Kamińska najwięcej wysiłku w ostatnim okresie pracy w UŁ, i w których wykazała wybitny talent organizacyjny. W ostatnim dziesiętku lat XX w. stworzony został zespół do prac nad językiem tekstów religijnych, zwłaszcza średniowiecznych i renesansowych, który w niedługim czasie mógł się wykazać monografiami D. Bieńkowskiej, A. Ceglińskiej-Gajdy, M. Cybulskiego, D. Kowalskiej, Z. Staszewskiej, E. Woźniak, R. Zarębskiego, a także, będącymi owocem współpracy z niemieckimi historykami języka, publi-

kacjami książkowymi H. Tiefenbacha i R. Hanamanna z uniwersytetu w Ratyźbonie, dotyczącymi niemieckiej części Psalterza floriańskiego.

Biorąc pod uwagę liczbę publikacji i wagę wyników naukowych, badania polszczyzny średniowiecznych tekstów religijnych, a konkretnie najdawniejszych przekładów Biblii, uznać należy za najważniejsze zarówno w indywidualnym dorobku prof. Kamińskiej jak i w dorobku kierowanego przez nią zespołu.

Inny istotny obszar działalności naukowej prof. Kamińskiej to język miast. Od 1976 r. prowadzone były przez nią systematyczne badania nad współczesną polszczyzną mówioną mieszkańców Łodzi i mniejszych miast regionu łódzkiego. Również do tych studiów prof. Kamińska zorganizowała zespół, do którego weszły m.in. D. Bienkowska i E. Umińska-Tytoń. Po pracach terenowych, polegających głównie na zbieraniu różnych gatunkowo tekstów mówionych, nastąpiły analizy z zastosowaniem metod wypracowanych przez socjolingwistykę, uwzględniających zbiór zmiennych takich jak wiek, płeć, miejsce zamieszkania, pochodzenie społeczne i geograficzne, wykształcenie i in. Wyniki badań przedstawiono w licznych publikacjach, wśród których są prace teoretyczne, wybory tekstów oraz opracowania problemów szczegółowych. Największą być może wartość ma opublikowanie dwóch tomów *Wyboru tekstów języka mówionego mieszkańców Łodzi i regionu łódzkiego* pod redakcją prof. Kamińskiej (Łódź 1989, 1992). Ponadto wyszły dwa tomy zbiorowe *Wielkie miasto. Czynniki integrujące i dezintegrujące* (1993) i *Miasto – teren koegzystencji pokoleń* (1997) oraz seria studiów nad polszczyzną miasta i regionu. Liczne prace autorstwa prof. Kamińskiej z tego zakresu zostały zebrane w tomie *Polszczyzna mówiona mieszkańców Łodzi i okolic w ujęciu socjolingwistycznym* (Łódź 2005) dedykowanym Jej na 75. urodziny. Jak dużą wagę przywiązywała prof. Kamińska do swych badań socjolingwistycznym, świadczy to, że na ten właśnie sposób uczczenia Jej święta ostatecznie przystała, po długich z naszej strony namowach. Zawsze bowiem cechowała Ją – mimo wielkich zasług dla naszego środowiska naukowego – skłonność do skromnego pozostawania w cieniu i wysuwania na plan pierwszy osiągnięć zespołu i współpracowników.

Wielkie są osiągnięcia Prof. Kamińskiej na polu dydaktyki polonistycznej. Jej wykłady i seminaria stanowiły wzór dla młodszych nauczycieli akademickich, a to ze względu na ich wysoki poziom merytoryczny i przejawiane w nich wybitne umiejętności nauczycielskie. Zasługi prof. Kamińskiej na polu dydaktyki i kształcenia kadr naukowych wyrażają się w postaci promotorstwa ponad 230 prac magisterskich i 12 prac doktorskich. Zajęcia dydaktyczne prof. Kamińskiej odznaczały się wysokim poziomem merytorycznym i doskonałym przygotowaniem metodycznym.

Niestety ciężka choroba uniemożliwiła Jej przed kilkoma laty dalszą pracę dydaktyczną.

Zasługi Prof. Kamińskiej wyrażają się nie tylko publikacjami naukowymi i efektami nauczania, lecz także wynikami działalności organizacyjnej. Dobrze pamięta się w UŁ wszechstronną, sprawną i energiczną działalność prof. Kamińskiej we władzach UŁ. W latach 1972–1981 była prodziekanem, a w latach 1981–1987, szczególnie trudnych dla UŁ, pierwszym po wielu latach wybranym, nie zaś mianowanym dziekanem Wydziału Filologicznego. Stworzyła Zakład Filologii Słowiańskiej jako jednostkę prowadzącą nowe w UŁ studia i przez pierwsze lata istnienia tej specjalizacji sprawowała nad nią nadzór.

Była w gronie założycieli uniwersyteckiego Ośrodka Badawczego Myśli Chrześcijańskiej, którym kierowała w latach 1997–2009. W ramach prac tego Ośrodka w ciągu kilkunastu ostatnich lat prof. Kamińska organizowała lub współorganizowała 18 corocznych interdyscyplinarnych sesji naukowych o zasięgu międzynarodowym, związanych zwłaszcza z jubileuszem 2000 lat chrześcijaństwa i jego wpływu na kulturę Europy. Księgi referatów każdej z tych konferencji były publikowane w rok po wygłoszeniu¹. Należała do dwóch zespołów synodalnych w Archidiecezji Łódzkiej: do spraw świeckich oraz do spraw nauczycieli akademickich.

Należała do Międzynarodowej Komisji Socjolingwistycznej, Komitetu Językoznawstwa PAN, Towarzystwa Naukowego KUL.

Dobrze się też pamięta działalność w Łódzkim Towarzystwie Naukowym. Wchodziła w skład redakcji „Rozpraw Komisji Językowej Łódzkiego Towarzystwa Naukowego” i przez długi czas była redaktorem naczelnym tego czasopisma. Znaczna część Jej prac terenowych odbywała się z pomocą Towarzystwa, także najważniejsze Jej książki przez Towarzystwo zostały opublikowane.

Odeszła Uczona, która dla językoznawstwa polskiego, dla Uniwersytetu Łódzkiego i dla łódzkiego środowiska naukowego położyła wielkie zasługi. Wielką zatem odczuwamy stratę, gdy przyszło nam pożegnać Profesor Marię Kamińską na zawsze.

Marek Cybulski

---

¹ Charakterystykę tych konferencji opublikowała ostatnio E. Siatkowska, *Spojrzenie przez pryzmat języka na węzłowe problemy aksjologii (sesje na Uniwersytecie Łódzkim 1992–2011)*, Poradnik Językowy 2011, nr 5, s. 105-115.

Wydział II Nauk Historycznych i Społecznych

Profesor Andrzej Abramowicz (1926–2011)

W słoneczne, październikowe południe pożegnaliśmy na cmentarzu zarzewskim w Łodzi profesora dr. hab. Andrzeja Abramowicza. Zmarły 23 października 2011 roku wybitny archeolog i historyk tej dyscypliny był przez całe swoje dorosłe życie związany z Łodzią. Urodzony 14 stycznia 1926 r. w Lublinie po zakończeniu wojny przyjechał z rodziną do Łodzi. W roku 1948 rozpoczął studia w zakresie prehistorii Uniwersytetu Łódzkiego pod naukową opieką prof. Konrada Jażdżewskiego. Ukończył je w 1952 r. pracą magisterską *Sztuka zdobnicza Polski w XII–XIII wieku w świetle badań prowadzonych w Tumie pod Łęczycą*. Pracę zawodową rozpoczął też w 1948 r. jako wolontariusz, później jako asystent archiwista. Od 1949 r. brał udział w pracach Kierownictwa Badań nad Początkami Państwa Polskiego związanych z badaniem stanowisk z okresu wczesnego średniowiecza. Warto w tym miejscu wymienić grodzisko wczesnośredniowieczne w Cermnie nad Huczwą, podobne w Tumie pod Łęczycą i tamże kolegiatę romańską i cmentarzysko wczesnośredniowieczne w Lutomierniu. Te prace wykopaliskowe, obok prowadzonych przez łódzki ośrodek archeologiczny badań w Gdańsku, pozwoliły Profesorowi na przygotowanie pracy doktorskiej *Sztuka Słowian lechickich w X–XIII w. i jej stosunek do sztuki romańskiej* obronionej w 1961 r. Wykazał w niej istnienie obok siebie dwóch nurtów rozwojowych sztuki wczesnego średniowiecza: ludowego i romańskiego. Tą rozprawą wszedł na stałe do dorobku polskiej i europejskiej archeologii.

Ważnym etapem Jego życiorysu naukowego były badania średniowiecznych wsi francuskich: Dracy w Burgundii i Montaigut w Langwedocji w latach 1964–1978. Profesor w dowód uznania został w 1969 r. członkiem Académie des Sciences, Arts et Belles-Lettres w Dijon. Następnie zajął się już niemal wyłącznie dziejami polskiej archeologii. Habilitował się w 1967 r. na podstawie pracy *Wiek archeologii. Problemy polskiej archeologii XIX-wiecznej*. Po tym fundamentalnym dziele przyszły następne. Ograniczyć się wypada do najważniejszych: *Podróżnicy po przeszłości. Szkice z dziejów archeologii* (1970), *Dalecy i bliscy. Szkice*

z dziejów archeologii (1974), *Urny i cera unie (1979)*, *Dzieje zainteresowań starożytnych w Polsce, Cz. I, Od średniowiecza po czasy saskie i świt Oświecenia (1983)* i Cz. II, *Czasy stanisławowskie i ich pokłosie (1987)*, *Historia archeologii polskiej. XIX i XX wiek (1991)* lub *Rzeczy, idee i maski. Jacques Voucher der Perthes (1788–1868) (1998)*.

Profesor przez całe swoje zawodowe życie był związany z Instytutem Archeologii i Etnologii PAN (dawniej z Zakładem Archeologii Polski Środkowej IHKM PAN). Nie oznacza to, że stronił od zajęć dydaktycznych. Pracując w Polskiej Akademii Nauk prowadził wiele zajęć dla studentów archeologii Uniwersytetu Łódzkiego. Wypromował doktorów specjalizujących się podobnie jak On w szeroko pojętych dziejach polskiej archeologii (Magdalenę Blombergową, Felicję Białecką i Jolanę Wrońską). Był autorem licznych recenzji rozpraw doktorskich i habilitacyjnych. Był Europejczykiem utrzymując kontakty naukowe z całym kontynentem i uczestnicząc w wielu spotkaniach poświęconych przede wszystkim dziejom archeologii europejskiej.

Od czasu swojej habilitacji działał aktywnie w Łódzkim Towarzystwie Naukowym. Za tę działalność otrzymał w roku 2003 Nagrodę Naukową, a w 2006 r. został Członkiem Honorowym ŁTN.

Odszedł wielki uczony, humanista. Pozostawił dzieła, które są chlubą polskiej humanistyki. Niestety, pozostawił także nas, archeologów, w nieutulonym żalu, którzy już tylko będą mogli korzystać z obfitego dorobku Profesora.

Tadeusz Grabarczyk

Profesor Alicja Anna Jaruga (1928–2011)

Z ogromnym smutkiem środowisko naukowe ekonomistów w Polsce przyjęło wiadomość o śmierci Ś.†P. prof. zw. dr hab. dr h.c. Uniwersytetu Gdańskiego Alicji Anny Jarugi. Profesor Alicja A. Jaruga (vel Jarugowa) odeszła od nas nagle 17 listopada 2011 r., dwa miesiące po śmierci męża Czesława.

Nauka polska straciła uczonego wielkiego formatu, autorytet naukowy zasłużony dla rozwoju rachunkowości w skali światowej, cenionego nauczyciela akademickiego i wychowawcę wielu pokoleń studentów.

Alicja Anna Jaruga urodziła się 1 lutego 1928 r. w Sługocinku koło Konina. Rodzice, Jan i Marianna Nenemanowie, posiadali gospodarstwo rolne. Alicja A. Neneman uczęszczała do szkoły powszechnej w Warszawie, gdzie ojciec podjął pracę w PKP. Podczas okupacji niemieckiej przebywała w Morzysławiu koło Konina, pracując od 1942 do 18 stycznia 1945 r. w niemieckim sklepie. Po wyzwoleniu przeniosła się wraz z rodziną do Konina, gdzie ojciec powrócił do pracy w PKP. Tam uczęszczała do gimnazjum i liceum. W 1948 r. złożyła z wyróżnieniem egzamin dojrzałości, następnie wyszła za mąż za Czesława Jarugę i przeniosła się do Łodzi. W tym też roku podjęła studia w Oddziale Łódzkim Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie, uzyskując tytuł magistra ekonomii w 1954 r. W czasie studiów pracowała (1948–1951) w Zakładach Przemysłu Bawełnianego nr 14 w Łodzi.

Po uzyskaniu dyplomu I stopnia studiów, Alicja A. Jaruga rozpoczęła 1 października 1951 r. pracę naukową pod kierunkiem profesora Edwarda Wojciechowskiego w Katedrze Rachunkowości w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Łodzi. W 1964 r. Rada Wydziału Ekonomicznego Uniwersytetu Łódzkiego nadała Jej tytuł doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy pt. *Koszty zarządzania przedsiębiorstwa przemysłowego*, a w 1971 r. dr Alicja A. Jaruga uzyskała, na podstawie rozprawy *Rachunek i kontrola kosztów pośrednich w przedsiębiorstwach przemysłowych*, tytuł doktora habilitowanego, nadany Jej przez Radę Wydziału Ekonomiczno-Socjologicznego Uniwersytetu Łódzkiego. W 1975 r. otrzymała tytuł profesora nadzwyczajnego, w 1985 r. – profesora zwyczajnego, a w 1997 r. – tytuł doktora *honoris causa* Uniwersytetu Gdańskiego.

Profesor A. A. Jaruga kierowała w latach 1971–1973 Wieczorowym Podyplomowym Studium Organizacji i Zarządzania UŁ, a następnie pełniła funkcję prodziekana Wydziału Ekonomiczno-Socjologicznego Uniwersytetu Łódzkiego ds. Nauczania (1973–1974). W latach 1973–1980 była kierownikiem samodzielnego Zakładu Rachunkowości w Instytucie Organizacji i Zarządzania Wydziału Ekonomiczno-Socjologicznego Uniwersytetu Łódzkiego. Od roku 1980 kierowała Katedrą Rachunkowości na tym Wydziale, a w latach 1994–1998 – na Wydziale Zarządzania UŁ. Od 1994 r. do dnia śmierci była kierownikiem utworzonego w na Wydziale Zarządzania UŁ – w ramach szerokiej współpracy zagranicznej – Ośrodka Międzynarodowych Studiów Rachunkowości. Od 1997 r. kierowała Katedrą Rachunkowości w Społecznej Wyższej Szkole Przedsiębiorczości i Zarządzania w Łodzi, w której od 2005 r. sprawowała funkcję Prorektora ds. Nauki.

Prof. zw. dr hab. A. A. Jaruga wytyczała nowe kierunki badawcze w dziedzinie rachunkowości. W obszarze jej zainteresowań naukowo-badawczych były następujące zagadnienia: rachunek kosztów i rachun-

kowość zarządcza, prawne unormowania rachunkowości, międzynarodowa rachunkowość porównawcza i rozwój międzynarodowej harmonizacji rachunkowości, rachunkowość sektora finansów publicznych oraz pomiar i sprawozdawczość kapitału intelektualnego.

Profesor A. Jaruga wprowadziła do nauki i dydaktyki rachunkowości w Polsce rachunkowość zarządczą oraz badania porównawcze nad międzynarodową harmonizacją rachunkowości. Stworzyła Łódzką Szkołę Rachunkowości. Profesor Jaruga opublikowała 11 książek autorskich, około 50 współautorskich oraz ponad 200 artykułów naukowych, w tym kilkadziesiąt w periodykach o zasięgu międzynarodowym (w języku angielskim, niemieckim, japońskim, chińskim, arabskim i rosyjskim). Profesor Alicja Jaruga – publikując 5 artykułów – zajęła pierwsze miejsce wśród europejskich autorów, których artykuły zostały zamieszczone w latach 1965–1990 na łamach czasopisma „International Journal of Accounting”, wydawanego w USA.

Ogromna aktywność naukowa Profesor Jarugi przejawiała się także w różnych programach badawczych, którymi kierowała lub brała udział, np. w zorganizowanych przez Międzynarodowy Fundusz Walutowy (1990), Bank Światowy (1992, 1994) i UNCTAD (1997, 1999–2000) oraz w projekcie pt. *Harmonization and Standardization in Europe: Enforcement, Comparability and Capital Market Effects* (2000–2004), zrealizowanym w zakresie Piątego Ramowego Programu UE.

W latach 1991–1995 Profesor Jaruga kierowała, z ramienia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, brytyjskim programem *Know How Fund – The development of accounting in Poland*, który przyczynił się do znaczącego podniesienia poziomu naukowego i dydaktycznego rachunkowości w polskich uczelniach ekonomicznych i szkołach zawodowych.

Jako wychowawca kadr naukowych Profesor A. Jaruga wypromowała 24 doktorów nauk ekonomicznych (w tym dwóch z zagranicy), ponad 350 magistrów ekonomii i zarządzania oraz ponad 40 licencjatów. W 2006 r. była promotorem doktoratu *honoris causa* nadanego przez Uniwersytet Łódzki Profesorowi Robertowi S. Kaplanowi z Harvard Business. Była Ona również recenzentem 16 prac habilitacyjnych, opracowała na zlecenie Centralnej Komisji ds. Tytułu Naukowego i Stopni Naukowych cztery recenzje przewodów habilitacyjnych, pięć opinii o nadanie tytułu naukowego profesora i dwie super recenzje prac doktorskich, była także recenzentem w procesie o nadanie tytułu doktora *honoris causa* profesorowi Kazimierzowi Sawickiemu przez Uniwersytet Szczeciński.

Profesor Jaruga odbyła w latach 1965–1966 staż naukowy w Uniwersytecie im. Łomonosowa w Moskwie i w Instytucie Finansowo-Ekonomicznym w Leningradzie, a w latach 1971–1972 była stypendystką Fundacji Forda w Uniwersytecie Illinois w Urbana Champaign (USA). Na-

stępnie prowadziła wykłady i prace badawcze jako *Visiting Professor* i *Distinguished Visiting Professor* oraz *Research Fellow* i *Senior Research Fellow* w takich uniwersytetach i instytucjach, jak:

– Uniwersytet Północnego Teksasu, Denton (1976, 1981, 1993 i 1995),

– Europejski Instytut Zaawansowanych Studiów Zarządzania (EISAM), Bruksela (1978),

– Uniwersytet Birmingham, Wielka Brytania (1979, 1986 i 1989),

– Strathclyde Business School, Glasgow (2–3 razy rocznie w latach 1977–1981 wykłady z rachunkowości i finansów dla delegacji rządowych z krajów rozwijających się),

– Uniwersytet Meiji w Tokio (1985),

– University of Illinois at Chicago (1987),

– Uniwersytet Północnej Walii, Bangor, Wielka Brytania (1993), gdzie uzyskała tytuł *Honorary Reserch Fellow*.

Profesor Alicja Jaruga prowadziła wykłady i seminaria na zaproszenie 40 uniwersytetów w około 20 krajach, m.in. w Australii, Brazylii, Belgii, Chinach, Wielkiej Brytanii, Nowej Zelandii, Niemczech, Meksyku, na Węgrzech, w Norwegii i USA, a ponadto uczestniczyła jako ekspert w dziedzinie rachunkowości w pracach organizacji ponadnarodowych ONZ, UNCTAD, ISAR oraz OECD i Banku Światowego.

W latach 1992–2006 była delegatem Polski na sesje Międzyrządowej Grupy Ekspertów Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (ISAR) przy ONZ, której przewodniczyła w kadencji 1999/2000 (Genewa). Jako ekspert była również zaproszona na Spotkanie Ekspertów ds. Publicznej Administracji i Finansów, UNDAP, ONZ (Nowy Jork, 1991). Uczestniczyła także jako ekspert OECD w spotkaniach w Paryżu i Budapeszcie (1990, 1991) oraz od 1993 r. była członkiem polskiej delegacji na doroczne spotkania ekspertów rachunkowości w Paryżu.

Profesor Alicja Jaruga była bardzo aktywnym członkiem międzynarodowych organizacji: European Accounting Association (przewodniczyła polskiej sekcji w latach 1978–2002), American Accounting Association, Academy of Accounting Historians, International Association of Accounting Education and Research.

Profesor Jaruga wchodziła także w skład wielu rad redakcyjnych międzynarodowych periodyków naukowych w dziedzinie rachunkowości, m.in. “European Accounting Review”, “Financial Accountability and Management”, “Accounting Enquiries”, “Accounting Education”, “Management Accounting Research” (invited editor, w 2002), “International Journal of Accounting Literature”.

Profesor A. Jaruga była również biegłym rewidentem. W latach 1964–1966 była konsultantem zespołu do spraw Modernizacji Rachunku

Kosztów przy Ministerstwie Przemysłu Lekkiego, w latach 1975–1990 była członkiem Komitetu Statystyki i Ekonometrii PAN, a w latach 1995–2001 członkiem Komitetu Nauk Organizacji i Zarządzania PAN. Brała Ona również udział w pracach Centralnego Ośrodka Metodycznego Studiów Ekonomicznych w Warszawie (1978–1980). Była także członkiem Łódzkiego Towarzystwa Naukowego i Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego oraz Honorowym Członkiem Stowarzyszenia Księgowych w Polsce, a latach 1974–1975 pełniła funkcję Vice Prezesa Zarządu Głównego SKwP.

Prof. zw. dr hab. dr h.c. A. Jaruga z zaangażowaniem uczestniczyła w pracach Rady Naukowej Stowarzyszenia Księgowych w Polsce (RN SKwP) oraz Krajowej Rady Biegłych Rewidentów. Profesor Jaruga wniosła olbrzymi wkład w kształtowanie i rozwój „Zeszytów Teoretycznych Rachunkowości”, wydawanych przez RN SKwP, pełniąc od 1977 r. funkcję członka, a od 1985 r. do września 2011 r. przewodniczącej Komitetu Redakcyjnego „ZTR”, zaś następnie aż do dnia śmierci – przewodniczącej Rady Programowej „ZTR”.

W latach 1969–1975 była członkiem Państwowej Komisji Egzaminacyjnej dla Dyplomowanych Biegłych Księgowych przy Ministrze Finansów. W latach 1990–1995 przewodniczyła Radzie Rachunkowości przy MEN, była również członkiem Krajowej Rady Biegłych Rewidentów (1992–2000).

Profesor Jaruga przewodniczyła także Komitetowi Standardów Rachunkowości w latach 1998–2002, który działał w ramach utworzonej w 1997 r. Fundacji Rozwoju Standardów Rynku Kapitałowego. W latach 2003–2008 była członkiem krajowego Komitetu Standardów Rachunkowości utworzonego na mocy ustawy o rachunkowości.

Wielkie zasługi Profesor Alicji A. Jarugi dla rozwoju nauki, dydaktyki i prawa rachunkowości przyniosły Jej siedem nagród Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, w tym pięć indywidualnych, Nagrodę Naukową im. Oskara Lange (1986), Nagrodę Miasta Łodzi za osiągnięcia naukowe (1998) oraz między innymi następujące odznaczenia: Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski (1976), Złotą Odznakę ZNP (1967), Medal Edukacji Narodowej (1995), Krzyż Oficerski Odrodzenia Polski (2002), Medal *Universitas Lodziensis Merentibus* (2006) i Złoty Medal za Długoletnią Służbę (2008).

W uznaniu wybitnego wkładu Profesor Alicji A. Jarugi w rozwój rachunkowości w Polsce, międzynarodowej współpracy naukowej w tej dziedzinie oraz kształcenia kadr dla nauki i gospodarki rynkowej otrzymała Ona w dniu 1 grudnia 1997 r. zaszczytny tytuł doktora *honoris causa* Uniwersytetu Gdańskiego. Tytuł ten był po raz pierwszy przyznany przez uniwersytet w Polsce przedstawicielowi nauki rachunkowości. Fakt ten

został uznany za wysokie wyróżnienie dla całej polskiej społeczności akademickiej związanej z rachunkowością, osiągnięte dzięki niezwykle zaangażowaniu Pani Profesor Alicji A. Jarugi w służbie nauki rachunkowości.

Prof. zw. dr hab. dr h.c. A. A. Jaruga była bowiem prawdziwą pasjonatką nauki rachunkowości, której poświęciła 60 lat życia zawodowego. Inspirowała swoich podwładnych i współpracowników do podejmowania nowatorskich i trudnych wyzwań badawczych, dociekliwości i krytycznego osądu. Wraz z Jej odejściem środowisko naukowe i społeczność akademicka Uniwersytetu Łódzkiego straciły wielkiego uczonego, znanego i docenianego zagranicą, aktywnego organizatora współpracy z uczelniami i instytucjami zagranicznymi.

Profesora Alicja A. Jaruga pozostawiła pogrążoną w smutku córkę Małgorzatę i wnuczkę Ewę, a także wielu wdzięcznych Jej współpracowników, uczniów i przyjaciół.

Anna Szychta

Wydział III Nauk Matematyczno-Przyrodniczych

Profesor Maria Joanna Olszewska (1929–2011)

W dniu 11 lutego 2011 roku uroczystie pożegnaliśmy na Starym Cmentarzu przy ulicy Ogrodowej 39 w Łodzi Panią Profesor Marię J. Olszewską.

Największą potrzebą emocjonalną człowieka jest potrzeba akceptacji.

I nigdy nie mogę powiedzieć, że moje widzenie jest jedynie prawdziwe.

Ryszard Kapuściński „Rwący nurt historii”
(Wyd. Znak, 2007, s.16).

Przytoczone powyżej myśli, Profesor Maria J. Olszewska wpisała jako motto swoich wspomnień spisywanych w ostatnich latach życia na prośbę swojej córki Joanny i wnuczki Ewy Olszewskich. Nie mam wątpliwości, że myśli te stanowiły treść życia Pani Profesor, były drogowskazami na drodze Jej życia prywatnego i zawodowego.

Prof. dr hab. Maria Joanna Olszewska (z domu Skwarczyńska) urodziła się 21 kwietnia 1929 roku w Dąbrówce Polskiej, powiat Sanok. Jej

rodzice pochodzili z rodzin ziemiańskich. Matka, Stefania Skwarczyńska była historykiem literatury i pracowała najpierw w Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie, a następnie w Uniwersytecie Łódzkim. Ojciec, Tadeusz Skwarczyński był w tym czasie kapitanem wojska polskiego; po wkroczeniu do Polski Niemców został aresztowany i umieszczony w oflagu. W dniu 13 kwietnia 1940 r. Prof. Olszewska wraz z matką i młodszą siostrą, Joanną, zostały decyzją władz sowieckich wywiezione do Kazachstanu, gdzie przebywały w urągających godności ludzkiej warunkach do 17 listopada 1940 r. Podróż na zesłanie i pobyt w Kazachstanie były powodem olbrzymiej traumy psychicznej. Profesor Maria J. Olszewska potrzebowała wielu dziesiątków lat, aby móc spokojnie mówić i pisać o tych przeżyciach. Resztę wojny, do sierpnia 1944 roku Profesor Olszewska spędziła wraz z matką i siostrą we Lwowie, a po wkroczeniu Armii Radzieckiej przeniesione zostały do Łodzi. Tutaj Profesor Olszewska ukończyła liceum a następnie studia wyższe na Wydziale Ogrodniczym Wyższej Szkoły Gospodarstwa Wiejskiego. Równolegle, studiowała na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym w UŁ, który ukończyła w 1950 r. z tytułem magistra filozofii w zakresie botaniki. Po ukończeniu studiów Profesor Olszewska została zatrudniona na stanowisku asystenta w Zakładzie Botaniki Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Łodzi, a w roku 1953 podjęła pracę w Uniwersytecie Łódzkim, gdzie przeszła wszystkie szczeble kariery naukowej. Po uzyskaniu stopnia naukowego kandydata nauk (odpowiednik dzisiejszego stopnia doktora) na podstawie rozprawy pt. *Badania nad chromocentrami u *Lupinus albus* i *Lupinus luteus** została w 1956 r. adiunktem w Katedrze Anatomii i Cytologii Roślin. W 1960 roku, na podstawie oceny dorobku naukowego i rozprawy zatytułowanej *Badania nad cytokinezą* otrzymała stopień naukowy doktora habilitowanego i uzyskała stanowisko docenta. Było to uwarunkowane decyzją Ministerstwa nakazującego podjęcie równocześnie funkcji kierownika Katedry Anatomii i Cytologii Roślin w Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Tytuł profesora nadzwyczajnego Rada Państwa nadała Jej w 1969 r., a tytuł naukowy profesora zwyczajnego w 1976 r.

Pani Profesor Maria J. Olszewska przez całe swoje życie była niezwykle aktywna zawodowo zdobywając sobie pozycję niekwestionowanego autorytetu jako wybitna uczona, znakomity i niezwykle lubiany przez wiele generacji studentów i doktorantów nauczyciel akademicki, a wreszcie jako organizator nauki nie tylko na szczeblu wydziału i macierzystej uczelni, ale całego kraju. W uznaniu wybitnych zasług Profesor Maria J. Olszewska została wybrana w 1989 roku na Członka Korespondenta Polskiej Akademii Nauk, a w roku 2004 – na Członka Rzeczywistego PAN.

Działalność naukowa Profesor Marii J. Olszewskiej koncentrowała się wokół cytogenetyki i biologii komórki roślinnej, a w ostatnim okresie – cytogenetyki molekularnej roślin. W Jej obszernej, liczącej 117 prac doświadczalnych bibliografii zaznacza się wyraźny wpływ postępu i doskonalenia metod badawczych na światowym poziomie, które niemal natychmiast wprowadzała do swojej pracy naukowej, pracy swoich uczniów i studentów. Była pionierką postępu w rozwoju nauki, znaną i cenioną w kraju i zagranicą, a Jej działalność promieniowała niezwykle inspirująco nie tylko na najbliższych współpracowników, lecz również na rozwój innych ośrodków badawczych w kraju. Niekwestionowana pozycja Profesor Marii J. Olszewskiej jako autorytetu w świecie naukowym stała się faktem już w 1971 roku, z chwilą ukazania się Jej znakomitego podręcznika akademickiego pt. *Cytologia Roślin*, podręcznika do dnia dzisiejszego uważanego za encyklopedię wiedzy w zakresie cytologii i cytochemii roślin. Oprócz 117 prac doświadczalnych oraz wspomnianego powyżej podręcznika *Cytologia Roślin*, Profesor Maria J. Olszewska opublikowała 23 artykuły przeglądowe i pięć artykułów popularnonaukowych. Jest ponadto autorką oraz współautorką pięciu monografii. W latach 1961–1999 Profesor Maria J. Olszewska wykształciła ok. 100 magistrów, była promotorem w 14 zakończonych przewodach doktorskich i sprawowała opiekę nad sześcioma habilitacjami. Ponadto Profesor Olszewska zrecenzowała ponad 30 prac doktorskich, 11 rozpraw habilitacyjnych oraz wykonała 15 recenzji profesorskich. Jako członek lub rzeczoznawca Centralnej Komisji ds. Tytułu i Stopni Naukowych wykonała 12 recenzji habilitacyjnych i osiem profesorskich.

Z inicjatywy i przy aktywnym współdziałaniu Profesor Olszewskiej została utworzona specjalizacja fizjologiczna realizowana przez sześć Katedr: Cytologii i Cytochemii Roślin, Katedrę Cytofizjologii, Katedrę Biochemii i Fizjologii Roślin, Katedrę Ekofizjologii i Rozwoju Roślin, Katedrę Neurofizjologii i Zakład Neurobiologii. Była także inicjatorką i współorganizatorką specjalizacji z genetyki w Uniwersytecie Łódzkim.

Na działalność organizacyjną Profesor Olszewskiej składają się liczne pełnione przez Nią funkcje: prodziekana (1966–1969) i dziekana (1969–1972) Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego, członka Zespołu Ekspertów Nauk Przyrodniczych (1972–2011), przewodniczącej tego zespołu (1985–1989 i 1991–1993), członka Centralnej Komisji ds. Tytułu i Stopni Naukowych (1994–1996). W Polskiej Akademii Nauk Profesor Olszewska pełniła funkcje przewodniczącej/przesa Oddziału Łódzkiego PAN (1993–1998), członka Prezydium PAN, członka z wyboru Zgromadzenia Ogólnego PAN, członka (cztery kadencje) Komisji Nagród przy II Wydziale PAN, przewodniczącej (jedna kadencja) tej Komisji, członka i recenzenta (od początku istnienia) Komisji Nagród

Prezydium OŁ PAN, członka Komisji Nagród Konferencji Rektorów Państwowych Wyższych Uczelni Łodzi.

W okresie pełnienia funkcji przewodniczącej OŁ PAN, z inicjatywy ówczesnego Prezydenta m. Łodzi, dr. Marka Czekalskiego, Profesor Maria Olszewska doprowadziła wraz z Przewodniczącym Konferencji Rektorów Państwowych Uczelni Łodzi, prof. dr. hab. Michałem Seweryńskim, do sformułowania i podpisania w 1996 roku Porozumienia, w myśl którego Urząd m. Łodzi zobowiązał się do dofinansowywania badań naukowych łódzkich uczonych. Porozumienie to, unikatowe w skali kraju, sprawnie funkcjonuje do dnia dzisiejszego.

Profesor Maria J. Olszewska bardzo aktywnie uczestniczyła także w działalności licznych towarzystw naukowych: Łódzkiego Towarzystwa Naukowego – sekretarz (1963–1972) i przewodnicząca (1972–1975) Wydziału III; Polskiego Towarzystwa Histochemików i Cytochemików – wiceprzewodnicząca (1967–1976) i członek Zarządu Głównego (1976–1989) oraz przewodnicząca Oddziału Łódzkiego (1964–1967); Polskiego Towarzystwa Biologii Komórki, członek założyciel (1993). Była członkiem Rad Naukowych: Instytutu Genetyki Roślin PAN (od 1981); Instytutu Chemii Bioorganicznej PAN (1992–2002); Centrum Mikrobiologii i Wirusologii PAN (1996–2002), przewodnicząca (2001–2002); Centrum Ekohydrologii PAN (2003–2006); Centrum Biologii Medycznej PAN – przewodnicząca Rady Naukowej (2004–2007); Instytutu Biologii Medycznej PAN – przewodnicząca Rady Naukowej (2008–2011).

Nie można zapomnieć, że Profesor Olszewska była wieloletnim członkiem Komitetów Redakcyjnych cenionych czasopism: *Postępy Biologii Komórki* (współredaktor od 1972 r.); *Acta Societatis Botanicorum Poloniae* (od 1975); *Folia Histochemica et Cytobiologica* (od 1975) oraz *Acta Biologica Cracoviensia, Series Botanica* (od 1998).

Działalność naukowa, dydaktyczna i organizacyjna Pani Profesor Marii J. Olszewskiej była wysoko ceniona i wielokrotnie nagradzana przez środowiska akademickie, towarzystwa naukowe i władze państwowe. Profesor Olszewska otrzymała m.in. nagrody zespołowe – 2 w wyniku konkursu PAN (1958, 1967), 2 – Polskiego Towarzystwa Histochemików i Cytochemików (1965, 1967), Polskiego Towarzystwa Genetycznego (1983), indywidualną Łódzkiego Towarzystwa Naukowego (1981), zespołowa (1967) i indywidualną (1972) Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego. Akademia Medyczna w Łodzi wyróżniła Panią Profesor tytułem *Doctor honoris causa* (1999) a Polskie Towarzystwo Histochemików i Cytochemików (1995), Polskie Towarzystwo Botaniczne (1998), Łódzkie Towarzystwo Naukowe (2000), Polskie Towarzystwo Biologii Komórki (2008) – członkostwami honorowymi. Profesor Maria J. Olszewska

otrzymała także odznaczenia państwowe: Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski (1972), Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski (1990) oraz Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski (1999).

Przedstawione z konieczności w wielkim skrócie fakty świadczą o tym, że Profesor Maria J. Olszewska stworzyła szkołę naukową, była Mistrzem, który świeci przykładem oddania, poświęcenia i pasji w pracy badawczej, a które udzielały się uczniom i współpracownikom podejmującym nowe wyzwania. Zasady i metody postępowania w pracy badawczej – bezwzględna uczciwość i skrupulatność, krytycyzm w stosunku do własnych wyników, otwartość na świat nauki i rozwijającą się dynamicznie wiedzę, ciągłe doskonalenie i unowocześnianie warsztatu badawczego przyjęte przez Panią Profesor są nadal respektowane przez Jej uczniów i wychowanków.

Pani Profesor dr hab. Maria J. Olszewska, Pierwsza Dama biologii komórki roślinnej i cytogenetyki molekularnej roślin, odeszła z grona łódzkich uczonych w Łodzi 3 lutego 2011 roku.

Przedstawiony życiorys Prof. zw. dr hab. Marii Olszewskiej, wybitnego naukowca, nauczyciela akademickiego i organizatora nauki w Polsce chciałbym zakończyć wątkiem osobistym, a raczej rodzinnym. Mój świętej pamięci Ojciec, Maciej Józef Kononowicz miał zaszczyt znać od 1946 roku i pozostawać aż do śmierci w 1986 roku w serdecznej przyjaźni z Panią Profesor Stefanią Skwarczyńską, Profesorem Uniwersytetu Łódzkiego, wybitną znawczynią historii literatury, teatru i filmu, matką Profesor Marii J. Olszewskiej. Przed laty Ojciec mój opublikował w tomiku poezji *Gaj dębowy* wiersz pt. *Ścieżki*, dedykowany Pani Profesor Skwarczyńskiej:

Ścieżki

Prof. Stefanii Skwarczyńskiej

*Ścieżek się nie planuje,
Nie buduje.
Ścieżek nie ma na mapie.
A są.
Wiążą wieś – ze wsią,
Chatę – z chatą sąsiada,
Ze szkołą i ze sklepikiem,
Z kościołem i z karczmą,
Z kuźnią i z młynem,
Las – z rzeką,
Chłopca – z dziewczyną.
Wydeptują je ludzie bezwiednie –
Rok za rokiem, krok za krokiem,
Dzień w dzień, noc w noc,*

*Boso, w łapciach, w kamaszach,
W trawie, w piachu, w śniegu,
W marszu, w biegu –
W mądry, logiczny system
Wspólnoty i zależności,
Przyjaźni i miłości.
Patrzę w dolinę oczami Cyganki
Na ścieżki, na dróżki,
Jak na bruzdy dłoni człowieczej,
Otwartej na wróżby.
Ile ścieżek prowadzi do ciebie?
A ile ścieżek – od ciebie?
Popatrzę. I powiem ci,
Kim jesteś.*

Kto znał Panią Profesor Marię Olszewską zgodzi się, że wiersz ten mógłby być równie dobrze Jej dedykowany.

Andrzej K. Kononowicz

Wydział IV Nauk Medycznych

Profesor Tadeusz Bogdanik (1921–2011)

W dniu 20 grudnia 2011 roku zmarł w Łodzi, w wieku 90 lat, prof. zw. dr hab. n. med. Tadeusz Bogdanik, członek Wydziału IV – Nauk Medycznych Łódzkiego Towarzystwa Naukowego. Tadeusz Bogdanik urodził się dnia 6 marca 1921 r. w Kartuzach. Maturę zdał w tajnym nauczaniu w Warszawie w roku 1940. Tamże, na tajnym Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Warszawskiego rozpoczął studia medyczne, które ukończył w roku 1948 na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie. Doktorat medycyny uzyskał na Uniwersytecie Jagiellońskim w roku 1949, habilitował się na Akademii Medycznej we Wrocławiu w roku 1962. W 1976 r. uzyskał tytuł profesora nadzwyczajnego, a w 1948 r. profesora zwyczajnego. Pracował kolejno w Zakładzie Patologii Ogólnej UJ (do 1950) , III Klinice Chorób We-

wewnętrznych AM we Wrocławiu (1950–1962) oraz w II Klinice Chorób Wewnętrznych AM w Białymstoku (1962–1970). W latach 1970–1978 kierował I Kliniką Chorób Wewnętrznych AM w Łodzi, a następnie, do przejścia na emeryturę, Kliniką Chorób Zawodowych i Ostrych Zatruc Instytutu Medycyny Pracy w Łodzi.

Profesor Bogdanik był wybitnym toksykologiem klinicznym, autorem ponad 200 prac naukowych i cenionych podręczników z tej dziedziny. Jego szczególnym osiągnięciem były prace dotyczące zastosowania metod matematycznych i informatycznych w badaniach medycznych, w której to dziedzinie był w naszym kraju niekwestionowanym pionierem. Profesor Bogdanik założył w roku 1971 Sekcję Cybernetyki Medycznej Towarzystwa Internistów Polskich i przez wiele lat jej przewodniczył. Przez wiele lat przewodniczył także Sekcji Toksykologii Klinicznej Polskiego Towarzystwa Medycyny Pracy oraz był zastępcą przewodniczącego Komitetu Terapii Polskiej Akademii Nauk. Od roku 1971 był członkiem Łódzkiego Towarzystwa Naukowego.

Prof. Tadeusz Bogdanik był laureatem licznych nagród i wyróżnień, m.in. w 1970 r. otrzymał nagrodę Wydziału Nauk Medycznych PAN za całokształt prac związanych z zastosowaniem metod matematycznych w medycynie.

Za swoje zasługi Profesor Bogdanik został odznaczony Krzyżem Komandorskim i Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski oraz Złotym Krzyżem Zasługi, a za działalność konspiracyjną w czasie II Wojny Światowej Krzyżem Armii Krajowej i Krzyżem Partyzanckim.

Marek Pawlikowski
[Fot. A. Kurnatowski]

Profesor Kazimierz Rybiński **(1924–2011)**

Dnia 8 września 2011 roku zmarł prof. dr hab. n. med. Kazimierz Rybiński, członek rzeczywisty Łódzkiego Towarzystwa Naukowego, wybitny chirurg, twórca chirurgii endokrynologicznej w Polsce. Kazimierz Rybiński urodził się 30 listopada 1924 roku w Łodzi. Szkołę podstawową kończy w Warce, gdzie również rozpoczyna naukę w szkole średniej, przerwana przez wybuch II. wojny światowej. W roku 1941 zostaje wywieziony do pracy przymusowej do Niemiec, gdzie w 1943 r. zostaje aresztowany za sabotaż i osadzony

w obozie koncentracyjnym w Buchenwaldzie, a następnie w Dachau. Po wyzwoleniu, w stanie krańcowego wyniszczenia, leczy się w Amerykańskim Szpitalu Wojskowym. Po wyjściu ze Szpitala podejmuje naukę w Studium Maturalnym Uniwersytetu Monachijskiego, gdzie w 1946 r. uzyskuje świadectwo dojrzałości, a następnie podejmuje studia na Wydziale Lekarskim. W roku 1947 powraca do kraju i kontynuuje studia na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Łódzkiego, a po wyłączeniu wydziałów medycznych z UŁ – na Akademii Medycznej. W 1952 r. uzyskuje dyplom lekarza i podejmuje pracę w II. Klinice Chirurgicznej łódzkiej AM, najpierw pod kierunkiem prof. Jerzego Rutkowskiego, a następnie prof. Jana Molla. Obaj nauczyciele Kazimierza Rybińskiego należeli do grona najwybitniejszych chirurgów polskich. W roku 1962 Kazimierz Rybiński uzyskuje stopień doktora medycyny, a w 1966 r. habilituje się. Po habilitacji obejmuje stanowisko docenta i kierownika Pracowni Chirurgii Doświadczalnej i równolegle – dyrektora Szpitala Klinicznego Nr 3 im. Seweryna Sterlinga. Początkowo zainteresowania Kazimierza Rybińskiego skupiają się na kardiologii i transplantologii (w 1969 r. uczestniczy w pierwszej w Polsce próbie przeszczepu serca podjętej przez prof. Jana Molla), później – z inspiracji ówczesnego kierownika Kliniki i Katedry Endokrynologii, prof. Tadeusza Pawlikowskiego, głównym kierunkiem zawodowej i naukowej działalności doc. Kazimierza Rybińskiego staje się chirurgia endokrynologiczna. W roku 1973 doc. Kazimierz Rybiński zostaje ordynatorem Oddziału Chirurgicznego w Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym im. M. Kopernika, w 1975 r., z chwilą powstania w Akademii Medycznej Instytutu Endokrynologii, Oddział ten zostaje przekształcony w Klinikę i włączony do tegoż Instytutu. W tym samym roku Kazimierz Rybiński otrzymuje tytuł profesora nadzwyczajnego, a dziesięć lat później, w roku 1985 profesora zwyczajnego. W latach 1977–1981 prof. Rybiński pełni funkcje prorektora ds. klinicznych Akademii Medycznej w Łodzi, a w latach 1984–1990 jest dyrektorem Instytutu Endokrynologii. W roku 1995 przechodzi na emeryturę, utrzymuje jednak ściśle kontakty z utworzoną przez siebie Kliniką – pierwszą w Polsce kliniką chirurgii endokrynologicznej (obecnie: Klinika Chirurgii Ogólnej, Endokrynologicznej i Naczyniowej Uniwersytetu Medycznego). Prof. Kazimierz Rybiński był pionierem chirurgii endokrynologicznej w Polsce, twórcą cenionej w kraju i zagranicą łódzkiej szkoły chirurgii endokrynologicznej. Był autorem ponad 250 prac naukowych z tego zakresu. Osiemnaście osób wypromował na stopień doktora. Dzięki pracom Jego i Jego uczniów (z których 6 uzyskało stopień doktora habilitowanego, a 4 osiągnęło tytuł profesora) dokonano znaczących postępów w leczeniu operacyjnym chorób tarczycy, przytarczyc i nadnerczy. Pod Jego kierunkiem prowadzono także pionierskie badania doświadczalne nad transplantacją komórek beta wysp trzustkowych w cukrzycy. Profesor Rybiński był

także inicjatorem powstania i ponad dwadzieścia lat przewodniczącym Sekcji Chirurgii Endokrynologicznej Polskiego Towarzystwa Endokrynologicznego.

Za swoją działalność otrzymał wiele nagród i wyróżnień. Był członkiem honorowym Towarzystwa Chirurgów Polskich i Polskiego Towarzystwa Endokrynologicznego, został odznaczony także prestiżowym wyróżnieniem chirurgicznym – Medalem im. Rydygiera.

W osobie profesora Kazimierza Rybińskiego łódzkie środowisko medyczne, a w szczególności łódzka oraz polska chirurgia i endokrynologia, straciły jednego ze swoich najwybitniejszych przedstawicieli.

Marek Pawlikowski

Wydział V Nauk Technicznych

Profesor Wojciech Stanisław Barański (1940–2011)

17 maja 2011 roku zmarł dr. hab. inż. Wojciech Stanisław Barański, inżynier budowlany, nauczyciel akademicki, profesor Politechniki Łódzkiej, członek Polskiego Towarzystwa Mechaniki Teoretycznej i Stosowanej oraz Łódzkiego Towarzystwa Naukowego, Człowiek wielkiej wiedzy i pracowitości, nacechowany ogromną prawością i życzliwością. Wojciech Stanisław Barański urodził się 18 sierpnia 1940 roku w Przanowicach, w województwie łódzkim. Po ukończeniu Technikum Budowlanego nr 1 w Łodzi, rozpoczął studia na Wydziale Budownictwa Lądowego Politechniki Łódzkiej, które ukończył w 1963 roku, uzyskując dyplom magistra inżyniera. W tym samym roku podjął pracę naukowo-dydaktyczną na tym samym Wydziale. Stopień doktora uzyskał w 1967 roku broniąc na Wydziale Budownictwa Lądowego PŁ pracę nt. *Powierzchniowe ośrodki włókniste i ich zastosowanie*. W 1975 roku, po obronie rozprawy nt. *Oddziaływania w ośrodku ciągłym*, otrzymał stopień doktora habilitowanego nadany przez Radę Naukową Instytutu Podstawowych Problemów Techniki Polskiej Akademii Nauk.

Prawie całą swoją działalność zawodową profesor prowadził na Wydziale Budownictwa, Architektury i Inżynierii Środowiska (wcześniej Wydział Budownictwa Lądowego oraz Wydział Budownictwa i Architektury) Politechniki Łódzkiej. Na Wydziale pełnił funkcje dziekana przez dwie kadencje, prodziekana do spraw studenckich oraz prodziekana do spraw nauki. W okresie zmian na polskich uczelniach w 1981 roku wywołanych powszechnym protestem studentów, Profesor W. S. Barański został wybrany na stanowisko prorektora do spraw studenckich w Politechnice Łódzkiej. Niestety jego praca na tym stanowisku została przerwana krótko po wprowadzeniu stanu wojennego; ówczesna władza nie tolerowała osób wybranych w ramach demokratycznych procedur i cieszących się szacunkiem oraz zaufaniem społeczności akademickiej. Osiem lat swojego życia zawodowego Profesor spędził w Nigerii, gdzie w latach 1986–1989 pracował na uczelni Federal University of Technology w Minnie, pełniąc tam między innymi funkcję dziekana wydziału, a następnie w latach 1989–1994 – w przedsiębiorstwie budowlanym Nabilco Ltd, Lagos, kierując budowami w kilku miastach tego kraju.

Dyscypliną, w ramach której Profesor W. S. Barański prowadził badania naukowe, jest mechanika ciała stałego. W swoich pracach Profesor zawsze dbał o ścisłe formułowanie pojęć i zasad mechaniki i stosował nowoczesne narzędzia matematyki takie jak analiza funkcjonalna i teoria miary. Profesor opublikował wiele prac dotyczących fundamentalnych zasad mechaniki racjonalnej, reprezentacji ładunków i oddziaływań ciał z punktu widzenia teorii miary, uogólnień zasad wariacyjnych mechaniki w przypadku nieciągłości pól przemieszczenia i naprężenia. Tematyka, którą zajmował się w ostatnim okresie dotyczyła mechaniki materiałów kompozytowych. W jej ramach Profesor rozwiązał zagadnienie homogenizacji kompozytu sprężystego, uwzględniając nieliniowości geometryczne. Rozwiązał ponadto zagadnienie stateczności kompozytu o strukturze periodycznej. Wyniki swoich badań Profesor przedstawił w takich czasopismach jak: *Bulletin de l'Academie Polonaise des Sciences (Serie des Sciences Techniques)*, *Archives of Mechanics*, *Mathematical Models & Methods in Applied Mechanics*.

Pracując w Katedrze Mechaniki Materiałów, wcześniejszej – Mechaniki Teoretycznej, Profesor Barański prowadził zajęcia dydaktyczne w ramach wielu przedmiotów takich jak: mechanika ogólna, wytrzymałość materiałów, teoria sprężystości i plastyczności, teoria drgań, podstawy informatyki. W ramach Studium Doktoranckiego prowadził wykłady i ćwiczenia z przedmiotów: modelowanie konstytutywne i podstawy mechaniki nieliniowej. Wykłady Profesora charakteryzowały się zwięzłością, przejrzystością i precyzją. Profesor Barański wypromował czterech doktorów. Opracował wiele programów komputerowych, ilustrujących tematy-

kę prowadzonych w Katedrze zajęć, wspomagających proces dydaktyczny. Profesor Barański cenił głęboką, profesjonalną wiedzę i taką postawę starał się zaszcześcić swoim wychowankom.

Praca zawodowa była dla Profesora Barańskiego wielką pasją. Poświęcał jej prawie cały swój czas, nie oszczędzając sił. Zawsze przyjaźnie usposobiony do studentów i współpracowników. Potrafił wzbudzić entuzjazm i motywację do pracy w gronie swoich kolegów bez względu na rodzaj przedsięwzięcia, poczynając od przygotowania nowego ćwiczenia w laboratorium wytrzymałości materiałów, a skończywszy na złożonym zagadnieniu modelowania procesu rozbiórki wysokiego komina żelbetowego za pomocą ładunku wybuchowego. Wykonując wiele odpowiedzialnych funkcji na Uczelni, zawsze kierował się w swoich działaniach zasadami krystalicznej uczciwości i sprawiedliwości. Zawsze cieszył się głębokim zaufaniem zarówno studentów jak i współpracowników. Takim pozostanie w naszej pamięci. Profesor był odznaczony Srebrnym Krzyżem Zasługi i Złotym Medalem za Długoletnią Służbę.

Profesor W. S. Barański odszedł od nas nagle, w pełni sił twórczych, wykonując swoje obowiązki służbowe, po wygłoszeniu – jeszcze tego samego dnia – wykładu dla studentów. Pozostawił w bólu rodzinę, żonę Barbarę, córki Monikę i Małgorzatę oraz przyjaciół i kolegów. Pożegnaliśmy Go 23 maja na Cmentarzu Komunalnym na Dołach w Łodzi.

Zdzisław Więckowski

Profesor Włodzimierz Kawka (1940–2011)

W dniu 21 kwietnia 2011 r. zmarł w wieku 71 lat prof. dr hab. inż. Włodzimierz Kawka, zasłużony papiernik i wieloletni pracownik Instytutu Papiernictwa i Poligrafii Politechniki Łódzkiej. Profesor Kawka urodził się w 1940 roku w Dobrzelinie. Dyplom magistra inżyniera mechanika o specjalności maszyny i urządzenia papiernicze uzyskał w roku 1963 na Wydziale Mechanicznym Politechniki Łódzkiej. W tym samym roku rozpoczął pracę w Katedrze Technologii Metali PŁ, a w 1964 r. w Katedrze Papiernictwa i Maszyn Papierniczych, która po reorganizacji w 1970 r. weszła w skład Instytutu o tej samej nazwie. Stopień doktora nauk technicznych uzyskał w 1970 roku, a doktora habilitowanego w 1985 roku. Praca habilitacyjna została

wyróżniona Nagrodą Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki. W 1986 r. został zatrudniony na stanowisku docenta, a w roku 1991 profesora nadzwyczajnego PŁ. W 2003 roku Prezydent RP nadał Mu tytuł profesora.

W latach 1986–1989 prof. W. Kawka był zastępcą dyrektora Instytutu ds. nauki, a następnie w latach 1989–1998 – dyrektorem poza wydziałowego Instytutu Papiernictwa i Maszyn Papierniczych.

Profesor Kawka był jednym z głównych współtwórców unikatowego kierunku kształcenia „Papiernictwo i Poligrafia”. Na Wydziale Mechanicznym PŁ pełnił funkcję opiekuna tego kierunku i przewodniczącego Wydziałowej Komisji Egzaminu Dyplomowego. Od 1970 roku był kierownikiem początkowo Zespołu, a następnie Zakładu Maszyn Papierniczych i Płytowych w Instytucie Papiernictwa i Maszyn Papierniczych (obecnie Instytucie Papiernictwa i Poligrafii). Był wieloletnim członkiem Rady Wydziału Mechanicznego PŁ.

Jego działalność naukowo-badawcza obejmowała zagadnienia budowy i eksploatacji maszyn papierniczych i płytowych oraz procesów konsolidacji wstęp włóknistych w tych maszynach. Wyniki badań z tego zakresu były przedstawiane na prestiżowych konferencjach międzynarodowych i publikowane w renomowanych czasopismach naukowo-technicznych w kraju i za granicą. Prace te przyczyniły się do powstania nowej metody prowadzenia procesu konsolidacji papierów chłonnych w maszynach papierniczych za pomocą przepływu powietrza. Na podstawie tych prac opracowano wiele nowych oryginalnych konstrukcji urządzeń. Profesor Włodzimierz Kawka opracował podstawy teoretyczne procesu skrawania drewna na zrębki technologiczne, stanowiące półprodukt w wytwórstwie mas włóknistych i metody projektowania nowych urządzeń.

Profesor Włodzimierz Kawka ma bardzo bogaty dorobek naukowy, zarówno w zakresie badań podstawowych jak i wykonywanych dla potrzeb przemysłu. Jest autorem lub współautorem 7 podręczników i skryptów, w tym podstawowego podręcznika dla studentów – *Teoria i budowa maszyn papierniczych* cz. I i II oraz pięciu monografii, ponad 160 publikacji naukowych, 10 patentów i ponad 110 prac naukowo-badawczych.

Pod Jego kierownictwem wykonano wiele prac dyplomowych. Miał duże osiągnięcia w kształceniu kadr naukowych. Był promotorem czterech doktorów nauk technicznych.

Profesor Kawka utrzymywał przez ponad 40 lat bliską współpracę z przemysłem celulozowo-papierniczym. Ma duże osiągnięcia we wdrażaniu wyników prac naukowo-badawczych do przemysłu, m.in. w Zakładach KONSTANS (uruchomienie produkcji papierów trwałych zaklejanych w środowisku alkalicznym, uruchomienia produkcji papierów tłuszcz-

czoszczelnych, uruchomienie produkcji objętościowych (pulchnych) papierów offsetowych i rysunkowych z mas wtórnych, uruchomienie produkcji alkalicznych papierów drukowych i do pisania z wtórnych surowców włóknistych), w Fabryce Papieru Szczecin-Skolwin (uruchomienia produkcji papierów S.C) oraz w Polskiej Wytwórni Papierów Wartościowych (wdrożenie nowej technologii wytwarzania trwałych papierów dokumentowych). Opracował również wspólnie z PMPoland w Jeleniej Górze metodę projektowania wlewów nowej generacji dla maszyn papierniczych.

Odbył wiele staży zagranicznych naukowych i przemysłowych, m.in. w RFN, ZSRR, Czechach, Holandii, Anglii, Iraku, Hiszpanii, Szwecji, USA i Kanadzie.

Od 1986 r. był członkiem (z wyboru) International Association of Scientific Papermakers, a od 1987 r. – członkiem Łódzkiego Towarzystwa Naukowego. Był również członkiem Komitetu Technologii Drewna przy Wydziale V PAN i Komitetu Nagród Państwowych oraz Przewodniczącym Rady Naukowej Instytutu Celulozowo-Papierniczego w Łodzi. Od 1993 roku przewodniczył radzie programowej czasopisma *Przegląd Papierniczy*. Był członkiem Międzynarodowego Stowarzyszenia Papierników Naukowców (IASPM) oraz Międzynarodowego Stowarzyszenia Papierników USA – TAPPI. W latach 1992–2001 pełnił funkcję przewodniczącego Komisji Nominacyjnej w Stowarzyszeniu Papierników Polskich. Posiadał liczne odznaczenia, w tym Medal Komisji Edukacji Narodowej, Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski, Żłoty Krzyż Zasługi oraz odznakę Zasłużony dla Politechniki Łódzkiej.

Profesor Włodzimierz Kawka troszczył się zawsze o rozwój Instytutu Papiernictwa i Poligrafii i przemysłu papierniczego. Był wychowawcą wielu młodych papierników. Odznaczał się głęboką i rozległą wiedzą papierniczą, którą upowszechniał i chętnie dzielił się z otoczeniem.

Był człowiekiem o wielkich zasługach dla przemysłu papierniczego i nauki, życzliwym dla swoich studentów i współpracowników.

Pamięć o Nim pozostanie na długo wśród papierników.

Mariusz Reczulski

Profesor Witold Żurek (1918 –2011)

W dniu 15 lipca 2011 roku odszedł zasłużony nauczyciel akademicki i wybitny naukowiec prof. dr inż. Witold Żurek. Urodził się 18 lutego 1918 roku w Pojałowicach, wsi leżącej w Małopolsce koło Miechowa. W wieku siedmiu lat wraz z rodzicami przeniósł się do Warszawy, w której mieszkał do roku 1945. W latach 1936–1939 studiował na Wydziale Mechanicznym Politechniki Warszawskiej, gdzie w roku 1939 został zatrudniony jako zastępca asystenta w Katedrze Włókiennictwa. W czasie okupacji, w latach 1943–1944 pracował, jako nauczyciel w X Obowiązującej Szkole Zawodowej. W czasie wojny był więziony na Pawiaku. Po drugiej wojnie światowej, w roku 1945 przybył do Łodzi, aby kontynuować studia na Wydziale Mechanicznym Politechniki Łódzkiej, gdzie w roku 1948 uzyskał dyplom magistra inżyniera mechanika. W roku 1956 otrzymał stopień doktora nauk technicznych na Wydziale Włókienniczym Politechniki Łódzkiej za pracę pt. *Zmiana wydłużenia jedwabiu wiskozowego w funkcji długości rozrywanych odcinków*. Był pierwszym doktorem nauk technicznych z zakresu włókiennictwa wypromowanym na Wydziale Włókienniczym. Jego promotorem był prof. Tadeusz Żyliński. W roku 1964 Rada Państwa nadała mu tytuł profesora nadzwyczajnego, a w 1975 – profesora zwyczajnego.

Jego wybitne prace naukowe zyskały również uznanie na świecie, czego dowodem był wybór profesora w roku 1990 na członka korespondenta Królewskiej Akademii Nauk i Sztuk w Barcelonie. W roku 1995 otrzymał tytuł doktora *honoris causa* Politechniki Łódzkiej. W roku 2010, w uznaniu ogromnych zasług dla rozwoju inżynierii materiałowej oraz wielkiego wkładu we współpracę pomiędzy różnymi ośrodkami kapituła World Academy of Materials and Manufacturing Engineering przyznała Profesorowi medal 65-lecia Inżynierii Materiałowej na Śląsku im. Profesora Jana Adamczyka.

Profesor Witold Żurek całe swoje życie zawodowe związał z Politechniką Łódzką. Pracę, jeszcze jako student, rozpoczął na stanowisku zastępcy asystenta w roku 1945 na Wydziale Mechanicznym w Katedrze Włókiennictwa. W roku 1948, po utworzeniu Wydziału Włókienniczego, został jednym z pierwszych jego pracowników biorąc czynny udział w organizacji Laboratorium Metrologii Włókienniczej w Katedrze Surowców Włókienniczych Naturalnych kierowanej przez prof. Tadeusza

Żylińskiego. Przez prawie dziesięć lat, od roku 1960 prowadził Zakład Włóknoznawstwa w Katedrze Surowców Włókienniczych i Metrologii do chwili utworzenia Instytutu Metrologii, Włóknin i Odzieżownictwa w roku 1970. W latach 1981–1988 pełnił funkcję zastępcy dyrektora tego Instytutu. W okresie 1968–1980 był kierownikiem Studium Doktoranckiego na Wydziale Włókienniczym. Pracę podejmował również poza Politechniką Łódzką. Był pracownikiem Instytutu Włókiennictwa w latach 1946–1951 i 1970–1973. Na emeryturę przeszedł w roku 1988, ale nadal był aktywny zawodowo, będąc zatrudnionym w niepełnym wymiarze czasu w Politechnice Łódzkiej do roku 2003.

Działalność naukowa Profesora dotyczyła głównie struktury liniowych i płaskich wyrobów włókienniczych, metrologii włókienniczej i towaroznawstwa tekstyliów. Był prekursorem w zakresie matematycznego modelowania obiektów włókienniczych poddanych zróżnicowanemu stanowi obciążeń. W modelach swych z zakresu mechaniki wykorzystywał stochastyczne opisy struktury wyrobów włókienniczych. Był autorem wielu metod pomiarowych z zakresu metrologii włókienniczej. W szczególności prowadził dogłębne badania towaroznawcze związane z włóknem bawełny i wełny. W ostatnim okresie swojej pracy zajmował się opisem właściwości reologicznych tekstyliów.

Na całym świecie znana jest jego monografia *Struktura przędzy*, wydana w języku polskim i angielskim. Pierwsze wydanie pojawiło się w roku 1962, drugie w roku 1971, a wersja angielska w 1975. Monografia pt. *Struktura liniowych wyrobów włókienniczych* ukazała się w roku 1989. Był współautorem podręcznika akademickiego *Struktura płaskich wyrobów włókienniczych* wydanego w latach 1977 i 1983, czwartego tomu podręcznika *Metrologia włókiennicza* wydanego w roku 1973 oraz podręcznika *Włóknoznawstwo bawełny, włókien tykowych i wełny* wydanego w roku 1958, a w wersji angielskiej w 1964. Był autorem bądź współautorem ponad 400 prac badawczo-naukowych opublikowanych w czasopiśmie i przedstawianych na konferencjach. W wyniku tych prac powstało ponad 14 patentów dotyczących nowych metod badań. Był współautorem *Małego poradnika włókiennika* wydanego w roku 1947, *Poradnika włókiennika*, t. II z roku 1962, *Poradnika inżyniera, Włókiennictwo* wydanego w latach 1978 i 1988 oraz tomu *Encyklopedii Techniki, Przemysł lekki* z roku 1986. Realizując swoje prace naukowe zawsze współpracował z młodzieżą. Kierował ponad stu pracami dyplomowymi i był promotorem 28 doktorów nauk technicznych. Spośród jego uczniów pięciu zostało profesorami tytularnymi.

Poświęcał się pracy społecznej w różnych organizacjach zawodowych. Na szczególne wyróżnienie zasługuje jego praca w Zespole Me-

---

trologów Stowarzyszenia Włókienników Polskich. Był inicjatorem i organizatorem wielu konferencji naukowo-technicznych.

W roku 1964 został członkiem Łódzkiego Towarzystwa Naukowego. W latach 1966–1971 był sekretarzem Wydziału V Nauk Technicznych ŁTN.

Za działalność społeczną i naukową został odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi w roku 1961, Honorową Odznaką m. Łodzi w roku 1969, Krzyżem Kawalerskim w roku 1975, Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski w roku 1984. Otrzymał również wiele nagród państwowych za kształcenie kadry naukowej i osiągnięcia naukowe. Nadano mu tytuł Członka Honorowego Stowarzyszenia Włókienników Polskich w roku 1986, Izby Wełny w roku 1987 i Izby Bawełny w roku 1988. Wszystkie te wyróżnienia wynikały z szacunku, jakim cieszył się wśród ludzi, których spotykał na swojej drodze i którym okazywał życzliwość. Był skromnym, pobożnym człowiekiem, o ogromnej pracowitości i wrażliwości na losy innych ludzi. Zawsze im pomagał – w wielu wypadkach anonimowo przekazując datki, za pośrednictwem kościoła. Pamięć o nim na zawsze zostanie w wielu sercach tych, którymi się opiekował i tych, którzy go szanowali. Został pochowany 22 lipca 2011 r. na małym parafialnym cmentarzu w miejscowości Nasiechowice, nieopodal swego miejsca urodzenia. Jego prochy spoczęły w grobie rodzinnym jego dziadków Franciszka i Franciszki Żurków.

Janusz Szosland

CZEŚĆ III
JUBILEUSZE

UROCZYSTE SEMINARIUM Z OKAZJI JUBILEUSZU PROFESORA STANISŁAWA LISZEWSKIEGO

W dniu 6 kwietnia 2011 roku, w sali lustrzanej Muzeum Miasta Łodzi, odbyło się uroczyste seminarium poświęcone jubileuszowi siedemdziesięciolecia urodzin profesora Stanisława Liszewskiego, Prezesa Łódzkiego Towarzystwa Naukowego. Spotkanie to, przygotowane przez Łódzkie Towarzystwo Naukowe we współpracy z Instytutem Geografii Miast i Turyzmu Uniwersytetu Łódzkiego, zgromadziło wielu znakomitych gości.

Wśród blisko trzystu osób, uroczystość zaszczytli swą obecnością między innymi przedstawiciele władz wojewódzkich, władz miejskich i duchowieństwa, obecni i byli rektorzy łódzkich uczelni, współpracujący z profesorem Stanisławem Liszewskim geografowie z innych ośrodków akademickich, profesorowie członkowie Łódzkiego Towarzystwa Naukowego, rodzina i przyjaciele.

Profesor Stanisław Liszewski witając zebranych zaskoczył wszystkich informacją, że osobiście poprowadzi to seminarium. Zgodnie z programem sylwetkę i osiągnięcia Jubilata w kolejnych wystąpieniach zaprezentowali profesor Jolanta Jakóbczyk-Gryszkiewicz, była doktorantka Jubilata i najmłodszy profesor tytularny w Instytucie Geografii Miast i Turyzmu, profesor Wiesław Puś, były Rektor Uniwersytetu Łódzkiego i Prorektor w kadencjach rektorskich Stanisława Liszewskiego oraz profesor Wanda Małgorzata Krajewska, Sekretarz Generalny Łódzkiego Towarzystwa Naukowego.

Profesor Jolanta Jakóbczyk-Gryszkiewicz przedstawiła bogaty dorobek naukowy Jubilata, jak również Jego dokonania organizacyjne w zakresie nauki i dydaktyki geografii. Profesor Wiesław Puś, przypomniał lata wspólnej pracy w ekipie rektorskiej, kiedy to Jubilat pełnił funkcję Rektora Uniwersytetu Łódzkiego (1996–2002) i Jego wkład w „budowanie” tej największej łódzkiej uczelni. Główne inicjatywy, przedsięwzięcia i zasługi Jubilata, który w ostatnich dwudziestu latach, to jest od 1991 roku pełni z wyboru, nieprzerwanie kolejną kadencję, funkcję prezesa Łódzkiego Towarzystwa Naukowego, w tworzeniu środowiska akademickiego w naszym mieście i lansowania koncepcji „Łodzi akademickiej” omówiła profesor Wanda M. Krajewska¹.

Wystąpienia te ukazały zebranych wielostronną osobowość naukowca, nauczyciela akademickiego i organizatora badań naukowych oraz

---

¹ *Sylwetki Łódzkich Uczonych*, zeszyt 100, red. serii E. Karasiński (red. zeszytu W. M. Krajewska i B. Włodarczyk), ŁTN, Łódź 2011.

społeczności akademickiej Uniwersytetu Łódzkiego i Łodzi akademickiej. Wprowadziły doskonale w kolejne części seminarium, które stopniowo stawały się miłą przestrzenią społeczną gratulacji, życzeń i kameralnych koncertów w wykonaniu Anny Liszewskiej (fortepian) i Piotra Hruszwickiego (bas) oraz Anny Wesołowskiej-Firlej (fortepian) i Stanisława Firleja (wiolonczela).

W drugiej części seminarium, najważniejsze było wystąpienie Jubilata, o sobie, a ściślej o środowiskach w jakich wzrastał i działał w dojrzałym życiu. Linią przewodnią tej autobiografii uczynił kobiety. Swoje wystąpienie zatytułował *Kobiety w moim życiu*. Zebrani oczarowani zostali bogato ilustrowaną opowieścią autobiograficzną Jubilata, który w piękny sposób mówił o tych ważnych Osobach, nie tylko w jego życiu osobistym, ale również zawodowym, że nic im innego nie pozostało, jak poddać się temu nastrojowi, podziwiać walory osobowe Jubilata, gratulować Mu dokonań oraz życzyć wielu lat dalszej aktywności naukowej i organizacyjnej.

Gratulacjom nie było końca. Złożyli je między innymi: Arcybiskup Metropolita Łódzki, ksiądz dr Władysław Ziółtek, Wojewoda Łódzki Jolanta Chełmińska, Prezydent Miasta Łodzi Hanna Zdanowska, Przewodniczący Konferencji Rektorów Łódzkich Uczelni Publicznych, Rektor Uniwersytetu Łódzkiego profesor Włodzimierz Nykiel, Prezes Oddziału Polskiej Akademii Nauk w Łodzi profesor Czesław Cierniewski, członek rzeczywisty PAN, poseł na Sejm RP Sylwester Pawłowski, a w imieniu polskich geografów, założyciel i redaktor czasopisma *Peregrinus Cracoviensis* profesor Antoni Jackowski z Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Łódzkie Towarzystwo Naukowe w uznaniu wyjątkowych zasług na polu naukowym, kształcenia kadry i działalności społecznej zadedykowało Jubilatowi setny zeszyt z serii wydawniczej *Sylwetki Łódzkich Uczonych* oraz przyznało Medal ŁTN (nr 18), które wręczone zostały Jubilatowi podczas uroczystości przez wiceprezesów oraz sekretarza generalnego Towarzystwa, profesorów Macieja Pawlika, Tadeusza Robaka i Wandę M. Krajewską.

W trakcie spotkania towarzyskiego, na które wszystkich zebranych zaprosił gospodarz seminarium, była sposobność do kontynuowania, już bardziej indywidualnie składanych gratulacji i życzeń. Członkowie Łódzkiego Towarzystwa Naukowego oprócz życzeń zdrowia i dalszej aktywności naukowej kierowali życzenia nieustawania w realizacji misji, która pochłania Pana Prezesa od lat, a wyraża się w aktywności społecznej, w tworzeniu i rozwoju Łodzi w jej wymiarze akademickim.

Ad multos annos!

Wanda Małgorzata Krajewska i Ewa Marynowicz-Hetka

WOJEWODA ŁÓDZKI

Łódź, dnia 6 kwietnia 2011 r.

Pan
Profesor Stanisław Liszewski
Prezes
Łódzkiego Towarzystwa Naukowego

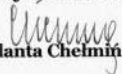
Szanowny Panie Profesorze, Dostojny Jubilarzu,

W tym pięknym i uroczystym dniu Pańskiego jubileuszu, proszę przyjąć z serca płynące życzenia zdrowia, niesłabnącej pogody ducha oraz wszelkiej pomyślności w codziennym życiu.

Jestem pełna słów uznania dla Pańskich zasług i niezwykle bogatego dorobku naukowego w zakresie geografii miast i turystyki oraz zawsze aktywnego zaangażowania w działalność dydaktyczno-wychowawczą; wcześniej piastując funkcję rektora Uniwersytetu Łódzkiego, a teraz kierując Instytutem Geografii Miast i Turystyki UŁ oraz Łódzkim Towarzystwem Naukowym. Cieszę się, że Pańska Osoba – wybitny umysł, znajduje czas, aby wspierać swoim doświadczeniem i cenną wiedzą nie tylko łódzkich naukowców. Również pomaga Pan Profesor młodym mieszkańcom naszego regionu zrozumieć szeroko pojętą naukę oraz znaleźć odpowiedzi na nurtujące pytania dotyczące zachodzących zjawisk i procesów. Będąc inicjatorem i współorganizatorem festiwalu nauki, techniki i sztuki w Łodzi zachęca Pan do zgłębiania wiedzy i fascynowania się nauką. Dla wielu pokoleń polskich naukowców jest Pan niekwestionowanym autorytetem i wzorem do naśladowania. To dzięki pasji poznawczej, umiejętności współpracy z młodym pokoleniem oraz niesłabnącą chęcią dzielenia się wiedzą z innymi, cieszy się Pan ogromnym szacunkiem.

Życzę, aby dobre zdrowie i pomyślność towarzyszyły Panu w kolejnych latach, a życzliwość ludzka pomagała w podejmowaniu nowych wyzwań. Niech miłość najbliższych oraz uznanie środowiska naukowego i akademickiego zawsze Pana otaczają, dając nieprzemijającą radość i zadowolenie.

Z wyrazami szczerej sympatii

Wojewoda Łódzki

Jolanta Chelmińska

**Marszałek
Województwa Łódzkiego**

Łódź, dn. 6 kwietnia 2011 roku

Sz.P.
Profesor
Stanisław Liszewski

Życie człowieka może być wielką księgą lub pojedynczą kartką papieru. Wszystko zależy od tego, czym ów człowiek wypełni stronicę swojego życia. W przypadku Pana Profesora możemy mówić już nawet nie o księdze, lecz o całej bibliotece. Nie każdemu jest dane żyć tak twórczo, aktywnie i wszechstronnie. Liczne prace naukowe, udział w pracach wielu organizacji oraz instytucji o randze krajowej i międzynarodowej, grono wychowanków i studentów, którym tak świetnie umie Pan wpoić zamiłowanie do turystyki, geografii, pasję poznawania świata – długo można by wyliczać Pańskie osiągnięcia i dokonania...

Ale urodziny to ten szczególny dzień, w którym po prostu trzeba cieszyć się, że Pan jest z nami. Jest Pan osobą, której towarzystwo jest dla nas wszystkich zaszczytem i powodem do dumy.

Szanowny Panie Profesorze, z okazji tak pięknego jubileuszu, proszę przyjąć jak najserdeczniejsze życzenia urodzinowe ode mnie oraz Zarządu Województwa Łódzkiego. Gratulując Panu Profesorowi tej rocznicy, pragnę jednocześnie podziękować za całokształt działalności naukowej, za kształtowanie postaw wielu pokoleń studentów, za wykorzystanie turystyki jako wspaniałej formy edukacji i wychowania. Z pełną satysfakcją przekazuję wyrazy uznania za dotychczasowe osiągnięcia Pana Profesora w sferze turystyki, jak również za osobiste zaangażowanie na rzecz jej rozwoju.

Proszę przyjąć życzenia zdrowia, wszelkiej pomyślności w życiu osobistym, sukcesów naukowych, a przede wszystkim wielu kolejnych lat pełnych energii, którą porывa Pan innych do działania.

Szczerze gratulując,

Marszałek Województwa Łódzkiego

Witold Stępień
Witold Stępień

Uniwersytet
ŁÓDZKI

Rektor

Szanowny Pan
Prof. dr hab. Stanisław Liszewski
Dyrektor
Instytutu Geografii Miast i Turyzmu UŁ

Dostojny Jubilatcie,

w imieniu własnym oraz całej społeczności akademickiej Uniwersytetu Łódzkiego składam Panu Profesorowi, byłemu Rektorowi najserdeczniejsze gratulacje i życzenia z okazji pięknego Jubileuszu 70-lecia Urodzin.

Działalność naukowa, dydaktyczna i organizacyjna Pana Profesora, owocująca licznymi sukcesami, wieloletnia wyjątkowa praca i głębokie zaangażowanie przyczyniły się w znaczący sposób do rozwoju naszej Uczelni i umocnienia jej pozycji w kraju i poza jego granicami. Wierzę, że w dalszym ciągu będziemy mogli korzystać z owoców Pańskiej pracy, Pana przychylności i życiowej mądrości.

Na wielkie uznanie zasługuje również wieloletnie zaangażowanie i znaczące sukcesy Pana Profesora w dziele wychowania i kształcenia kadry naukowej, a także Pańskie działania na rzecz integracji łódzkiego środowiska naukowego.

Dostojny Jubilatcie, raz jeszcze proszę o przyjęcie najszczerzych życzeń zdrowia i wielu dalszych sukcesów, satysfakcji z życiowych dokonań i osobistej pomyślności.

Kołą rytmu witalnego sercunku

Łódź, kwiecień 2011 r.

Prof. dr hab. Włodzisław Nykiel
Rektor Uniwersytetu Łódzkiego

Warszawa, dn. 30 marca 2011

Szanowny Pan
Prof. dr hab. Stanisław Liszewski

Szanowny Panie Profesorze,

Z okazji wspaniałego Jubileuszu 70-lecia urodzin, w mieniu społeczności polskich geografów składam Panu Profesorowi serdeczne gratulacje i wyrazy uznania.

Wysoko cenimy wieloletnią działalność Pana Profesora jako Przewodniczącego Komitetu Nauk Geograficznych PAN na rzecz polskiej geografii i geografów. Dziękujemy serdecznie za wiele inicjatyw w zakresie rozwoju geografii w Polsce oraz zabezpieczenia właściwego jej miejsca w systemie nauki.

Życzymy Panu Profesorowi dalszych sukcesów naukowych i organizacyjnych oraz wszelkiej pomyślności w życiu osobistym.

Łączę wyrazy poważania

Przewodniczący
Komitetu Nauk Geograficznych PAN

Prof. dr hab. Andrzej Kostrzewski

**UROCZYSTOŚCI 75-LECIA
ŁÓDZKIEGO TOWARZYSTWA NAUKOWEGO
21–22 LISTOPADA 2011 ROKU**

**SPRAWOZDANIE KOMITETU OBCHODÓW
75-LECIA ŁÓDZKIEGO TOWARZYSTWA NAUKOWEGO**

W dniach 21–22 listopada 2011 r. odbyły się uroczystości 75-lecia Łódzkiego Towarzystwa Naukowego. W skład Komitetu Honorowego weszli: Metropolita Łódzki Ksiądz Arcybiskup Władysław Ziółek, Wojewoda Łódzki Jolanta Chełmińska, Prezydent Miasta Łodzi Hanna Zdanowska, Marszałek Województwa Łódzkiego Witold Stępień, Rektor Uniwersytetu Łódzkiego Profesor Włodzimierz Nykiel, Rektor Politechniki Łódzkiej Profesor Stanisław Bielecki, Rektor Uniwersytetu Medycznego Profesor Paweł Górski, Rektor Akademii Muzycznej Profesor Antoni Wierzbiński, Rektor Państwowej Wyższej Szkoły Filmowej, Telewizyjnej i Teatralnej Profesor Robert Gliński, Rektor Akademii Sztuk Pięknych Profesor Grzegorz Chojnacki, Rektor Wyższego Seminarium Duchownego Ksiądz Doktor Janusz Lewandowicz i Prezes Łódzkiego Oddziału Polskiej Akademii Nauk Profesor Czesław Cierniewski.

Uroczyste Zgromadzenie Ogólne odbyło się 21 listopada 2011 roku w Muzeum Miasta Łodzi. Na otwarcie uroczystości Prezes ŁTN prof. dr hab. Stanisław Liszewski wygłosił wykład pt. *Wkład Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Łodzi (1936–1946) oraz Łódzkiego Towarzystwa Naukowego (1946–2011) w kształtowanie środowiska akademickiego miasta, a także w rozwój Łodzi i regionu Polski Środkowej.*

Gratulacje z okazji jubileuszu Towarzystwa złożyli m.in.

- Jolanta Chełmińska, Wojewoda Łódzki,
- Krzysztof Piątkowski, Wiceprezydent Miasta Łodzi,
- Michał Maćkiewicz, Urząd Marszałkowski,
- Tadeusz Majsterkiewicz, Sekretarz Rady Towarzystw Naukowych przy Prezydium PAN,
- prof. dr hab. Czesław Cierniewski, członek rzeczywisty Polskiej Akademii Nauk, Prezes Oddziału PAN w Łodzi,
- prof. dr hab. Włodzimierz Nykiel, Rektor Uniwersytetu Łódzkiego,
- prof. dr hab. inż. Stanisław Bielecki, Rektor Politechniki Łódzkiej.

Listy gratulacyjne nadesłali:

- ks. dr Władysław Ziółek, Arcybiskup Metropolita Łódzki,
- prof. dr hab. Barbara Kudrycka, Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego,
- prof. dr hab. Zbigniew Kruszewski, Przewodniczący Rady Towarzystw Naukowych przy Prezydium PAN.

Profesor Stanisław Liszewski wręczył następnie Medal ŁTN osobom zasłużonym dla Towarzystwa:

- prof. dr hab. Marii Magdaleny Blombergowej (Medal nr 19),
- prof. dr Eur.-Ing. Andrzejowi Koziarskiemu (Medal nr 20),
- prof. dr hab. Ewie Marynowicz-Hetka (Medal nr 21),
- redaktorowi Pawłowi Patorze (Medal nr 22).

Nastąpiło też wręczenie Nagrody Naukowej im. Profesor Ireny Lepalczyk, którą w 2011 roku otrzymała dr hab. Wioleta Danilewicz za pracę pt. *Rodzina ponad granicami. Transnarodowe doświadczenia wspólnoty rodzinnej*. W tej edycji konkursu wyróżnione zostały także dwie prace – dr Edyty Januszewskiej *Dziecko czeczeńskie w Polsce. Między traumą wojenną a doświadczeniem uchodźstwa* oraz dr hab. Arkadiusza Żukiewicza *Wprowadzenie do ontologii pracy społecznej. Odniesienia do społeczno-pedagogicznej refleksji Heleny Radlińskiej*.

Ponadto wręczono nominacje członkowskie Łódzkiego Towarzystwa Naukowego prof. dr hab. Dariuszowi Gawinowi, prof. dr hab. Jerzemu Lewandowskiemu i dr hab. Arturowi Gałkowskiemu.

W części artystycznej wystąpił zespół w składzie:

- Krzysztof Karpeta – wiolonczela,
- Michał Rot – fortepian,
- Izabela Trębacz-Diakhate – mezzosopran,
- Piotr Hruszwicki – bas,
- Anna Liszewska – fortepian,
- Anna Kłós – harfa.

Następnego dnia, 22 listopada, w siedzibie ŁTN przy ul. M. Skłodowskiej-Curie 11 odbyła się konferencja „Panorama Łódzkiej Nauki”, której celem było przedstawienie osiągnięć ludzi nauki z Łódzkiego Towarzystwa Naukowego.

Wykłady wygłosili:

- prof. Piotr Smolewski (Katedra Hematologii UM): *Postępy w leczeniu nowotworów układu krwiotwórczego*.

– prof. Marek L. Kowalski (Klinika Immunologii, Reumatologii i Alergii oraz Katedra Immunologii Klinicznej i Mikrobiologii UM): *Alergia i astma jako choroby ogólnoustrojowe.*

– prof. Maria Bryszewska (Katedra Biofizyki Ogólnej UŁ): *Dendrymery – nanocząsteczki o niezwykłych możliwościach.*

– prof. Eleonora Bielawska-Batorowicz (Instytut Psychologii UŁ): *Psychologiczne uwarunkowania doświadczeń związanych z okresem przejścia menopauzalnego.*

– prof. Paweł Strumiłło (Instytut Elektroniki PŁ): *Elektroniczne systemy wspomagające osoby z niepełnosprawnościami.*

– prof. Małgorzata Pyziak-Szafnicka (Katedra Prawa Cywilnego UŁ): *Teoria w służbie praktyki – łódzka szkoła prawa prywatnego.*

– prof. Krzysztof Stefański (Katedra Historii Sztuki UŁ): *Rodzina Heinzlów – ich inwestycje i fundacje.*

Tego samego dnia w siedzibie Towarzystwa odbyło się spotkanie z autorami książki „Moja Droga do Nauki”, które poprowadził prof. Maciej Pawlik.

Promocję książki „Wydziały Łódzkiego Towarzystwa Naukowego 1936–2011” poprowadziła prof. Wanda M. Krajewska.

Spotkanie z autorami „Moja Droga do Nauki” i promocję książki „Wydziały Łódzkiego Towarzystwa Naukowego 1936–2011” poprzedziło otwarcie wystawy plakatów promujących twórczość członków Wydziału VI – Sztuki i Nauk o Sztuce ŁTN: prof. Andrzeja Bartczaka, prof. Ryszarda Hungera, prof. Andrzeja Jocza i prof. Grzegorza Sztabińskiego. Otwarcia wystawy dokonał prof. Ryszard Hunger.

Przewodniczący Komitetu Organizacyjnego
Obchodów 75-lecia Łódzkiego Towarzystwa Naukowego
prof. dr hab. Tadeusz Robak

Prof. dr hab. Stanisław Liszewski
Prezes Łódzkiego Towarzystwa Naukowego

**WKŁAD TOWARZYSTWA PRZYJACIÓŁ NAUK W ŁODZI
(1936–1946) ORAZ ŁÓDZKIEGO TOWARZYSTWA
NAUKOWEGO (1946–2011) W KSZTAŁTOWANIE
ŚRODOWISKA AKADEMICKIEGO MIASTA, A TAKŻE
ROZWÓJ ŁODZI I REGIONU POLSKI ŚRODKOWEJ**

*Mimo najszybszych samolotów
Do wczoraj nie ma powrotu.*

Jan Sztaudynger

Wstęp

Dzisiejsze uroczyste posiedzenie członków, sympatyków i dostojnych gości Łódzkiego Towarzystwa Naukowego zostało zwołane z okazji ważnego jubileuszu, jakim jest 75-lecie rejestracji Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Łodzi (19 listopada 1936 roku), którego kontynuatorem od 1946 roku jest Łódzkie Towarzystwo Naukowe.

75 lat działalności naukowej w warunkach miasta przemysłowego, jakim od początków XIX wieku jest Łódź zasługuje na chwile refleksji i uwagi.

Jak to już było powiedziane, w 1936 roku grono świątłych mieszkańców tego miasta, rekrutujących się z kręgów przemysłowców, wyższych urzędników, lekarzy, duchownych, nauczycieli i innych (razem 27 osób) powołało do życia Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Łodzi, którego głównym celem był rozwój nauki we wszystkich gałęziach wiedzy, a w szczególności inicjowanie i popieranie badań Łodzi i regionu łódzkiego.

Zachowane dokumenty wskazują, że głównymi inicjatorami i twórcami tego Towarzystwa byli Zygmunt Lorentz – historyk, działacz ZNP oraz profesor Teodor Vieweger – rektor Wolnej Wszechnicy Polskiej (Dylik 1947).

Wzorem dla twórców TPN w Łodzi były działające już wcześniej Towarzystwa Naukowe w Toruniu (1875), Lwowie (1901) i Warszawie

(1907) oraz Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Poznaniu (1875) i Wilnie (1907).

Z założenia Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Łodzi miało charakter ogólny (popierało badania wszystkich gałęzi wiedzy) w odróżnieniu od działających w mieście towarzystw specjalistycznych (np. historyków, lekarzy lub geografów) oraz regionalny (preferowano badania nad Łodzią i regionem łódzkim).

Towarzystwo Przyjaciół Nauk gromadziło ludzi, którzy mieli już określony dorobek naukowy (10 członków założycieli miało stopień doktora) jak i tych, którzy sami nie będąc związani z działalnością naukową dostrzegali potrzebę inicjowania i popierania badań nad Łodzią i regionem, co było szczególnie ważne, bowiem w mieście w tym okresie nie było wyższej uczelni państwowej.

Działalność Towarzystwa przerwała wojna i okupacja hitlerowska, w czasie której zginęło ośmiu z ogólnej liczby 27 członków założycieli (29,6%) (Kuciński 1996).

Po zakończeniu działań wojennych, już 8 marca 1945 r., Towarzystwo wznowiło działalność w nowej sytuacji, która związana była z powołaniem Uniwersytetu Łódzkiego i Politechniki Łódzkiej oraz napływem do miasta profesorów głównie ze Lwowa i Wilna, ale także z Warszawy, Poznania i Krakowa, którzy podjęli działalność w powstałych w naszym mieście państwowych szkołach wyższych.

W ten sposób po raz pierwszy w historii Łodzi zaczęło tworzyć się środowisko akademickie, dla którego Towarzystwo Przyjaciół Nauk stało się ośrodkiem integracji nie tylko naukowej, ale również towarzyskiej. Ten tygiel różnych osobowości, postaw, zainteresowań i poglądów nie mógł „pomieścić się” w idei i strukturach utworzonego w innych warunkach Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Doprowadziło to do przekształcenia TPNŁ w dniu 3 marca 1946 roku w Łódzkie Towarzystwo Naukowe, które miało charakter „towarzystwa akademickiego”, co przejawiało się w jego nowej organizacji (podział na Wydziały), ograniczeniu dostępu do członkostwa (tylko osoby uprawiające czynnie naukę, z biegiem lat członkami mogli zostać tylko samodzielni pracownicy nauki – profesorowie i doktorzy habilitowani), powołaniu wydawnictwa naukowego drukującego prace naukowe recenzowane, a także prowadzeniu podstawowych badań naukowych.

Charakter i cele powołanego w 1946 roku Łódzkiego Towarzystwa Naukowego generalnie nie zmieniły się do dzisiaj, choć w różnych okresach zmieniały się akcenty tej działalności, co można prześledzić w zapisach statutów, które od 1946 r. kilkakrotnie ulegały korektom.

Analizując z jednej strony cele i zadania statutowe, z drugiej zaś sprawozdania z działalności, zarówno TPNŁ jak i ŁTN w okresie minio-

nych 75 lat, można wyróżnić kilka charakterystycznych form działalności. Są to m.in.

- wspieranie działalności naukowej,
- inspirowanie i organizacja badań naukowych, zarówno regionalnych jak i podstawowych,
- prowadzenie działalności wydawniczej (wydawnictwo naukowe),
- popularyzacja wiedzy,
- współpraca międzynarodowa,
- realizacja grantów badawczych o tematyce regionalnej,
- integracja środowiska naukowego Łodzi,
- organizacja konferencji i wykładów oraz dyskusji naukowych,
- udział w procesie kształcenia doktorantów.

Natężenie konkretnych form aktywności Towarzystwa w różnych okresach, często związanych z warunkami zewnętrznymi (ustrój, polityka państwowa, itp.) jak i wewnętrznymi, w tym koncepcje kolejnych Prezesów i Zarządów Towarzystwa, pozwalają na dokonanie periodyzacji dziejów liczącego 75 lat Towarzystwa. W dotychczasowej historii można wydzielić cztery dające się zidentyfikować i opisać okresy:

Pierwszy okres to działalność Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Łodzi, który trwał od 1936 do 1946 roku (z przerwą na czas okupacji hitlerowskiej). W okresie tym prezesami byli prof. Teodor M. Vieweger, rektor Wolnej Wszechnicy Polskiej w Warszawie i Oddziału Łódzkiego tej uczelni (1936–1945) oraz prof. Ludwik A. Kolankowski – historyk, kierownik Katedry Historii Polski na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie, w 1945 r. – kierownik Katedry Historii Polski UŁ. Od sierpnia tego roku rektor, organizator Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Prezesem TPNŁ był rok, od maja 1945 do maja 1946 roku.

Działalność Towarzystwa w tym okresie koncentrowała się na wspieraniu działalności naukowej, a po przejściu funkcji Prezesa przez profesora Kolankowskiego – na integracji przybyłych do Łodzi z różnych stron profesorów i przekształceniu TPNŁ w towarzystwo akademickie, czyli Łódzkie Towarzystwo Naukowe.

Drugi okres wytyczają lata 1946–1956. Jest on związany z krótką (sześciomiesięczną) prezesurą prof. Mariana Grotowskiego – fizyka (maj-listopad 1946), prorektora UŁ i trzema pierwszymi kadencjami (od roku 1946) prezesury ŁTN prof. Tadeusza M. Kotarbińskiego – filozofa i rektora Uniwersytetu Łódzkiego.

Okres ten ze względu na zmieniającą się sytuację polityczną Polski należał do najtrudniejszych w dziejach Towarzystwa. Do roku 1949 Towarzystwo działało w warunkach swobody wypowiedzenia myśli i aktywności naukowej stąd powstały warunki do podejmowania badań tereno-

wych oraz organizacji wykładów i dyskusji. W tym też okresie powstały zręby wydawnictwa naukowego ŁTN, co było niezwykle ważne dla całego środowiska akademickiego Łodzi. Druga część tego okresu przypada na ideologizację nauki w Polsce, cenzurę polityczną i centralizację działalności naukowej w powstałej w roku 1951 Polskiej Akademii Nauk. Wszystko to miało negatywny wpływ na działalność Towarzystwa. W tym okresie powstały dwa nowe Wydziały w ŁTN: 10.12.1949 r. powstał Wydział IV – Nauk Medycznych, a 13.12.1956 r. Wydział V – Nauk Technicznych.

Okres trzeci, najdłuższy w dotychczasowej historii Towarzystwa obejmuje lata 1957–1989. W okresie tym prezesami Łódzkiego Towarzystwa Naukowego byli: prof. Tadeusz M. Kotarbiński do 1966 r., który w tym czasie (1957–1962) pełnił również funkcję prezesa Polskiej Akademii Nauk, prof. Jan Dylak – geograf, pierwszy rodowity łodzianin wśród prezesów (1966–1973), prof. Bernard Zabłocki – mikrobiolog i immunolog (1974–1982), prorektor Uniwersytetu Łódzkiego i prof. Witold Śmiech – językoznawca (1982–1991) i prorektor UŁ.

W okresie tym Towarzystwo ogranicza działalność badawczą ze względu na zmniejszające się subsydia i ciągły nacisk ze strony PAN. Rozwija się natomiast działalność Wydawnictwa oraz działalność popularyzacji wiedzy. Towarzystwo staje się znaczącym wydawcą prac naukowych w Łodzi kooperując z Wydawnictwem PAN – Ossolineum. W tym czasie jest ono również organizatorem wykładów i konferencji także z udziałem gości z zagranicy.

Ostatni w dotychczasowej historii **okres czwarty** rozpoczyna się w 1991 roku i trwa do chwili obecnej. Prezesem w tym czasie jest prof. Stanisław Liszewski – geograf, drugi łodzianin, były rektor UŁ. 1 kwietnia 1996 r. powołano do życia Wydział VI – Sztuki i Nauk o Sztuce. Jest to trudny okres dla Towarzystwa ze względu na zaprzestanie wszelkich dotacji finansowych przez Państwo, ale również wypowiedzenie afiliacji przez PAN, co spowodowało konieczność poszukiwania nowych form działalności i nowych źródeł finansowania. Zachowując dotychczasowe formy działalności, a zwłaszcza działalność wydawniczą, która uległa znacznemu powiększeniu, popularyzacji wiedzy czy organizacji wykładów oraz konferencji i sympozjów. Towarzystwo podjęło nowe wyzwania. Należy do nich zaliczyć bliską współpracę z władzami miasta i województwa, co przejawia się m.in. w działalności eksperckiej, ale także w realizacji grantów badawczych zamawianych, rozbudowanej i poszerzonej działalności integracyjnej lub włączenie się ŁTN w proces kształcenia doktorantów wyższych uczelni Łodzi.

Nowy charakter (korporacyjny) Łódzkiego Towarzystwa Naukowego oraz nowe formy społecznej aktywności zostały zaakceptowane przez

środowisko akademickie Łodzi, co potwierdza fakt, że aktualnie członkami zwyczajnymi Towarzystwa jest około 460 profesorów i doktorów habilitowanych z różnych pokoleń, różnych uczelni i instytucji naukowych.

Ten dość przydługi wstęp, miał na celu przybliżenie czytelnikom w formie hasłowej dotychczasowych dziejów i działalności Towarzystwa. W dalszej części bardziej szczegółowo skupimy się na dwóch zagadnieniach: wkładzie ŁTN w rozwój środowiska akademickiego miasta oraz rozwoju Łodzi i regionu Polski Środkowej.

Rola Towarzystwa w kształtowaniu środowiska akademickiego Łodzi

Już sam fakt powołania w Łodzi Towarzystwa Przyjaciół Nauk, a następnie przekształcenie go w Łódzkie Towarzystwo Naukowe było wyrazem potrzeby integracji ludzi zajmujących się nauką i to nie tylko ze względu na chęć podzielenia się z innymi rezultatami swoich badań bądź ich przedyskutowanie, ale również z potrzeby bliskości ludzi o podobnym poziomie rozwoju intelektualnego, zainteresowań lub podobieństwa kulturowego. Towarzystwo w różnych okresach swojego istnienia w różny sposób zaspokajało te potrzeby.

Przez stosunkowo krótki okres w latach pięćdziesiątych i sześćdziesiątych Towarzystwo korzystając z subwencji państwowych stało się inicjatorem podejmowania badań podstawowych, zwłaszcza o charakterze eksploracji terenowej.

Badania te podjęli głównie geografowie, językoznawcy, archeolodzy i biologowie. To właśnie dzięki realizacji programu badawczego dotyczącego morfogenezy peryglacjalnej krajobrazu Polski Środkowej Jan Dylak wraz z zespołem wypracował oryginalne w skali światowej koncepcje, które przyniosły międzynarodowe uznanie nie tylko temu uczonemu i jego łódzkiej szkole geomorfologicznej, ale również Łódzkiemu Towarzystwu Naukowemu, które było wydawcą m.in. obcojęzycznego periodyka „Biuletyn Peryglacjalny” uznanego za oficjalny organ Komisji Geomorfologii Peryglacjalnej Międzynarodowej Unii Geograficznej.

Również badania prowadzone przez językoznawcę prof. Karola Dejnę nad atlasem gwar Polski przyniosły rezultaty o międzynarodowym znaczeniu. Z biologów, podejmujących badania terenowe współfinansowane przez ŁTN, należy wymienić profesora Jakuba Mowszowicza i profesora Leszka Pawłowskiego.

Interesującym epizodem w badaniach terenowych inicjowanych przez ŁTN były kompleksowe studia regionalne nad Górami Kaczawskimi podjęte i prowadzone w oparciu o stację badawczą w Wojcieszowie Górnym,

którą wspólnie z Polskim Towarzystwem Geograficznym założyło i zorganizowało Łódzkie Towarzystwo Naukowe (1951–1955).

Niestety, zarówno okres inicjowania badań naukowych jak i możliwości ich finansowego wsparcia były ograniczone, a w końcu lat 60. praktycznie ustały na skutek wyraźnej niechęci Polskiej Akademii Nauk, której polityka zmierzała do centralizacji badań naukowych w Polsce.

Niewątpliwie bardzo ważną formą udziału Towarzystwa w kształtowaniu środowiska akademickiego Łodzi była i jest działalność wydawnicza. Już w pierwszym okresie istnienia Łódzkiego Towarzystwa Naukowego podjęto inicjatywy wydawnicze, częściowo z dobrym skutkiem, uruchamiając pierwsze serie wydawnicze, ale głównie wydawnictwa zwarte o charakterze monograficznym. W 1947 r. nakładem ŁTN ukazały się pierwsze prace autorstwa Z. Stiebera, M. Ułaszyna i F. J. Wiśniewskiego, a w następnym 1948 roku – już 14 prac różnych autorów.

Jak wynika z „Bibliografii Wydawnictw TPNŁ i ŁTN” opracowanej przez A. Walczak-Niewiadomską i A. Niewiadomskiego (2006), w latach 1947–2005 Łódzkie Towarzystwo Naukowe wydało 747 tomów wydawnictw zwartych i 15 tytułów czasopism. W 2010 roku Towarzystwo wydało 11 tytułów czasopism, pięć serii wydawniczych i kilkanaście książek.

Szczególnie ważnym w procesie kształtowania środowiska akademickiego Łodzi była możliwość publikowania prac, które stały się podstawą uzyskania stopni i tytułów naukowych, czyli dawały szansę awansu zawodowego. Przegląd autorów i tytułów prac opublikowanych w wydawnictwach ŁTN, zwłaszcza w latach 1947–1990 daje podstawę twierdzić, że Towarzystwo w tym okresie reglamentacji dostępu do wydawnictw naukowych, wydawanych głównie przez PAN, odegrało bardzo dużą rolę w rozwoju środowiska akademickiego Łodzi. Przykładowo tylko wymienimy dwa przypadki. Pierwszą pracę naukową dzisiejsza Pani Profesor A. Kuligowska-Korzeniewska opublikowała w Sprawozdaniach z Czynności i Posiedzeń ŁTN w 1968 r., a Profesor T. Szymczak swoją pracę habilitacyjną pt. *Ewolucja instytucji prezydenta w socjalistycznym prawie państwowym* wydał w Pracach Wydziału II ŁTN w 1976 roku.

Jako przykład nadzoru cenzorskiego nad wydawnictwami ŁTN podaje się przypadki z 1950 roku, kiedy to Ministerstwo Szkół Wyższych i Nauki zażądało wycofania z druku dwóch prac: Jakuba Mowszowicza (o florze Wilna) i Leszka K. Pawłowskiego (o badaniach hydrobiologicznych na Huculszczyźnie). Znamienne było uzasadnienie, że „w sprawie prac, dotyczących terenów należących do ZSRR zapadła decyzja, aby autorzy próbowali, w porozumieniu z Ambasadą Radziecką, drukować powyższe prace w Związku Radzieckim” [z pisma Sekretarza Generalnego ŁTN prof. J. Dylika przekazującego tę decyzję prof. L. Pawlow-

skiemu]. Przykład ten daje wyobrażenie o kłopotach, przed jakimi stali zarówno badacze, jak i wydawca.

Działalność wydawnicza Łódzkiego Towarzystwa Naukowego mimo różnych przeszkód politycznych, organizacyjnych, a nade wszystko finansowych była i jest bardzo ważnym czynnikiem w rozwoju środowiska akademickiego Łodzi dając szansę wielu badaczom wydania drukiem ich prac a co za tym idzie wprowadzenia do obiegu naukowego (także międzynarodowego) rezultatów badań i własnych przemyśleń.

Bardzo ważnym elementem przyczyniającym się do integracji i identyfikacji środowiska akademickiego Łodzi jest pamięć o jego twórcach i ich działalności. Doceniając wagę wzorców w kształtowaniu współczesności, Łódzkie Towarzystwo Naukowe w ostatnim okresie swojej działalności (po 1990 roku) podjęło kilka inicjatyw zmierzających do utrwalenia pamięci o wybitnych profesorach i zespołach (szkołach) naukowych.

Poczynając od 1991 roku uruchomiono serię wydawniczą pt. „Sylwetki Łódzkich Uczonych”, w której do 2011 roku wydano 103 zeszyty poświęcone żyjącym i nieżyjącym profesorom naszego środowiska. Zasadą przygotowania zeszytu jest, dla żyjących, ukończenie 70 lat i znaczący dorobek naukowy, organizacyjny i dydaktyczny. Zwykle autorami tych zeszytów są uczniowie prezentowanego profesora, a tekst ogranicza się do życiorysu naukowego oraz pełnego spisu bibliograficznego. Decyzję o wydaniu drukiem podejmuje każdorazowo Prezydium Zarządu ŁTN.

Drugą formą utrwalenia określonych postaw życiowych łódzkich profesorów jest kolejna seria wydawnicza pt. „Moja Droga do Nauki”, w której publikowane są autobiograficzne opracowania zaproszonych profesorów. Zwykle są to osoby, które zostały wcześniej uhonorowane książeczką „Sylwetki Łódzkich Uczonych”, gdzie autorzy w bardziej luźnej formie opowiadają o swoim życiu, nie tylko naukowym. Opublikowano już sześć tomów tego wydawnictwa, w którym zaprezentowało się ponad 40 profesorów. Większość opublikowanych prac jest pasjonująca i pokazuje zwykle trudną drogę jaką musiały przejść nasze koleżanki i koledzy urodzeni w okresie międzywojennym.

Wreszcie trzecia forma, którą uruchomiono po kilku latach dyskusji wstępnych to konwersatorium poświęcone wybranym szkołom lub zespołom naukowym. W ostatnich dwóch latach odbyły się prezentacje i żywe dyskusje dotyczące łódzkich szkół naukowych: geografii ekonomicznej, dialektologii, mikrobiologii, transformatorów oraz endokrynologii. Dyskusja wywołana tymi konwersatoriami obejmuje bardzo szeroki zasięg i koncentruje się na pytaniach: *co to jest szkoła naukowa?*, *mistrz i uczeń?*, *wyższość badań zespołowych nad indywidualnymi?* i inne.

Formą identyfikacji środowiska są również opracowania przygotowywane i publikowane przez ŁTN, prezentujące sylwetki wszystkich

rektorów państwowych szkół wyższych Łodzi od 1945 roku oraz doktorów *honoris causa* nadanych przez łódzkie uczelnie od początku ich istnienia.

Ważną rolę odgrywało i nadal odgrywa Towarzystwo w procesie integracji środowiska akademickiego Łodzi na gruncie towarzyskim. Od blisko dwudziestu lat wypracowano nowe formy integracji, które znalazły akceptację również w kręgach osób nie będących członkami ŁTN.

Towarzystwo na początku roku kalendarzowego organizuje koncert noworoczny dla środowiska akademickiego całej Łodzi. W koncertach tych, które były organizowane w pierw w sali łódzkiej operetki, przy ul. Piotrkowskiej, później w kościele ewangelickim św. Mateusza, a od chwili wybudowania nowego obiektu – w Filharmonii Łódzkiej, uczestniczy zwykle kilkaset osób. Program artystyczny tych koncertów zapewniała zawsze Akademia Muzyczna w Łodzi. Druga forma to sesje jubileuszowe naszych członków (zwykle kilka w roku), na które licznie przybywają rodziny, przyjaciele, uczniowie i koledzy. Zwykle sesja taka łączy się z wręczeniem kolejnego tomu z serii „Sylwetki Łódzkich Uczonych”. Także od kilkunastu lat Towarzystwo organizuje tradycyjną wigilię dla swoich członków, ich rodzin i sympatyków. W wieczorze wigilijnym uczestniczy zwykle 50–70 osób. Zarówno sesje jubileuszowe jak i wigilie odbywają się w lokalu Towarzystwa, którym jest willa Oskara Zieglera przy ul. Skłodowskiej-Curie w Łodzi.

Od pięciu lat ŁTN podjęło nową formę integracji środowiska pedagogów społecznych z całej Polski (a nawet z zagranicy) organizując konkurs o nagrodę naukową ŁTN im. Profesor Ireny Lepalczyk na najlepszą w danym roku pracę badawczą z pedagogiki społecznej. Konkurs cieszy się dużym powodzeniem, o czym świadczą prace rekomendowane z wielu ośrodków naukowych w Polsce (ostatnio również z Czech). Nagrodę w tym konkursie ufundowała Pani Zofia Brodowska, siostra zmarłej prof. Ireny Lepalczyk.

Wymienione tu formy działalności Łódzkiego Towarzystwa Naukowego ukierunkowane są na integrację i kształtowanie środowiska akademickiego miasta, które powstało po II wojnie światowej, przeżywało i nadal przeżywa różne zakręty i zawirowania. Towarzystwo, mając za sobą 75 lat ciągłej działalności, czuje się współodpowiedzialne za harmonijny rozwój „Łodzi akademickiej”. W całym okresie działalności ŁTN współpracowało z władzami wyższych uczelni Łodzi, a z chwilą powstania Konferencji Rektorów Państwowych Szkół Wyższych Łodzi Prezes Towarzystwa zapraszany jest do udziału w pracach tej Konferencji. Również współpraca z Oddziałem Polskiej Akademii Nauk w Łodzi jest wzo-

Wkład Towarzystwa w rozwój miasta i regionu Polski Środkowej

Już sama idea powołania w 1936 roku Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Łodzi zrodziła się z przekonania, że kilkusetletnie miasto pozbawione państwowej uczelni wyższej jest ubogie intelektualnie, czyli bez większych szans na dalszy rozwój. „Przyjaciele Nauk” konieczność działalności na rzecz Łodzi i województwa łódzkiego zapisali w drugim paragrafie swojego statutu. Ta ścisła więź między TPNŁ a miastem przejawiała się wówczas w tym, że członkami założycielami Towarzystwa w dużym stopniu były osoby publiczne, znane i szanowane w kręgach gospodarczych, finansowych i administracyjnych Łodzi.

Niestety, wybuch II wojny światowej i długa okupacja hitlerowska przerwały działalność zarówno władz polskich w mieście jak i działalność Towarzystwa.

Niewątpliwie bardzo ważnym wydarzeniem w historii Łodzi było powołanie w 1945 r. państwowych uczelni wyższych, które otwierały przed miastem, jak i jego mieszkańcami dużą szansę zasypania przepaści cywilizacyjnej jaka dzieliła Łódź od innych dużych miast w Polsce.

Rola Łódzkiego Towarzystwa Naukowego w kształtowaniu środowiska akademickiego w Łodzi w tym okresie jest nie do przecenienia. Została ona omówiona już wcześniej.

Niestety, po kilku pierwszych latach euforii, nauka i szkolnictwo wyższe zamiast stać się motorem przekształceń Łodzi zostały zmarginalizowane, bowiem potrzeby ówczesnej ideologii naznaczyły miasto piętnem „miasta robotniczego”. O ile dodamy do tego wizję uczynienia z Uniwersytetu Łódzkiego wzorcowej „uczelni socjalistycznej” w Polsce zrozumiemy, że nie można mówić w długim okresie PRL o prawdziwie partnerskiej współpracy władz miasta i regionu Polski Środkowej ze środowiskiem akademickim Łodzi. Należy tu również przypomnieć, że w miarę odbudowy Warszawy, a także powołania Polskiej Akademii Nauk duża grupa znaczących profesorów opuściła Łódź zostawiając często nie w pełni jeszcze przygotowanych do samodzielnego działania następców (uczniów). Bardzo znamienym faktem było objęcie ważnych funkcji w PAN przez profesorów Uniwersytetu Łódzkiego, a zarazem aktywnych członków Łódzkiego Towarzystwa Naukowego. Warto tu wymienić prof. Jana Dembowskiego, który został pierwszym Prezesem Polskiej Akademii Nauk (1952–1957), prof. Józefa Chałasińskiego – zastępcę sekretarza naukowego PAN (1952–1958) lub prof. Tadeusza Kotarbińskiego, drugiego w kolejności Prezesa PAN (1957–1962).

Współpraca Łódzkiego Towarzystwa Naukowego z władzami miasta i regionu w okresie PRL była bardziej formalna niż faktyczna i ograniczała się do udziału reprezentantów Towarzystwa w pracach „Rad Na-

ukowych”, które praktycznie nie miały żadnego wpływu na podejmowane decyzje (podobnie również jak i te władze, które realizowały plany przyjęte centralnie), a drobne ekspertyzy bądź formalne konsultacje miały charakter bardziej kurtuazyjny niż merytoryczny.

Można jednak wymienić parę wyjątków. Dzięki staraniom Rady Naukowej przy Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej Łodzi opracowano i wydano drukiem w 1965 r. *Atlas Województwa Łódzkiego* pod redakcją Ludwika Straszewicza. Warto tu nadmienić, że jest to jedyny do tej pory atlas naszego regionu.

Nie oznacza to jednak, że środowisko akademickie Łodzi, w tym również członkowie Łódzkiego Towarzystwa Naukowego rezultatami swoich badań, które po 1956 r. mogli prezentować na forum międzynarodowym, nie wprowadzali miasta na mapę ośrodków naukowych Europy czy nawet świata. Posłużę się tu jednym tylko przykładem. Profesor Jan Dylik, wieloletni sekretarz generalny, później Prezes ŁTN, będąc przez 16 lat (1956–1972) Przewodniczącym Komisji Geomorfologii Peryglacjalnej Międzynarodowej Unii Geograficznej, uczynił Łódź centrum badań światowych w tej dziedzinie. To właśnie budynek przy ul. Skłodowskiej-Curie 11 (obecnie siedziba ŁTN) w latach jego kadencji odwiedzili wszyscy najważniejsi badacze problematyki peryglacjalnej z całego świata (od Kanady po Syberię), to tu odbywały się sympozja i konferencje międzynarodowe, tu przyjeżdżali na staże naukowe młodzi ludzie z wielu krajów.

Podane tu przykłady nie zmieniają ogólnego obrazu współdziałania Łódzkiego Towarzystwa Naukowego (a myślę, że można to rozciągnąć na środowisko akademickie Łodzi) z władzami miasta i regionu. Priorytetem władz przez cały okres PRL był rozwój, przebudowa czy modernizacja przemysłu, dbałość o budownictwo mieszkaniowe i warunki socjalne, a środowisko akademickie zajmowało się kształceniem studentów i prowadzeniem badań naukowych, głównie o charakterze podstawowym. Władze tolerowały środowisko akademickie starając się nie angażować w jego problemy. Środowisko nie znajdując zachęt czy zaproszeń do współpracy nie angażowało się w sprawy, na które nie mogło mieć wpływu. Nie bez znaczenia w tych wzajemnych stosunkach była sytuacja ustrojowa, w której władzę należy identyfikować z PZPR, czyli władzą absolutną.

Przełomowym okresem we wzajemnej współpracy Łódzkiego Towarzystwa Naukowego z władzami miasta i regionu były lata 90. XX wieku związane z przemianami ustrojowymi. Parafrazując postanowienie bohaterów „Ziemi Obiecanej”, ŁTN nie miało nic, a władze samorządowe miały niewiele, pojawiła się więc dobra okazja, aby coś zbudować razem (*Ja nie mam nic, ty nie masz nic, ale razem mamy tyle, właśnie tyle, aby wybudować fabrykę*).

To właśnie w latach dziewięćdziesiątych w Łodzi zbudowano „coś razem”, tym czymś była umowa podpisana w październiku 1996 roku o współpracy i wzajemnej pomocy między Prezydentem miasta, Konferencją Rektorów Państwowych Szkół Wyższych Łodzi, Oddziałem Łódzkim PAN oraz Łódzkim Towarzystwem Naukowym. W oparciu o tę umowę Prezydent m. Łodzi powołał Radę ds. Nauki (pierwsza i może nawet do dziś jedyna w Polsce) i wyposażył ją w konkretny budżet oraz przewidział regulaminowo formy wydatkowania tych środków. Rada, mimo upływu już 15 lat i zmian kilku Prezydentów funkcjonuje stymulując badania naukowe (granty), konferencje, wydawnictwa, współpracę z zagranicą oraz nagrody dotyczące Łodzi lub związane z jej promocją.

Również w latach 90. Marszałek Województwa zaprosił m.in. Łódzkie Towarzystwo Naukowe do prac nad pierwszą w nowym ustroju Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego. Współpraca ta zakończyła się uchwaleniem strategii. Niestety, dalsze kontakty z kolejnymi Marszałkami były już bardzo ograniczone.

W mijającym dwudziestolecu od przemian ustrojowych w Polsce, Łódzkie Towarzystwo Naukowe realizowało kilka projektów badawczych na rzecz miasta i regionu, które nie tylko wzbogaciły wiedzę, ale mogły być wykorzystane praktycznie w zarządzaniu i rozwoju obszaru Polski Środkowej. Przykładowo tylko wymienimy kilka z nich:

- Praca zespołowa nt. *Rozwój turystyki w regionie łódzkim*. Łódź 1995, ŁTN.
- Praca zespołowa nt. *Delimitacja potencjalnego obszaru województwa łódzkiego*. Łódź 1996, ŁTN.
- Gala S. (red.) 1999. *Rola nauczycieli łódzkich w tworzeniu dziedzictwa kulturowego Łodzi*. Łódź, ŁTN.
- Liszewski S. (red.) 2001. *Zarys monografii województwa łódzkiego: Funkcje regionalne Łodzi i jej rola w kształtowaniu województwa*. Łódź, ŁTN.
- Liszewski S. (red.) 2002. *Atlas Miasta Łodzi*, Łódź, Urząd Miasta Łodzi, ŁTN.
- Jałmużna T. (red.) 2003. *Tradycja i współczesność łódzkich szkół średnich: Rola szkolnictwa łódzkiego w tworzeniu dziedzictwa kulturowego Łodzi w XX wieku*. Łódź, ŁTN.
- Kaczmarek J., Liszewski S., Włodarczyk B. 2006. *Strategie rozwoju turystyki w Łodzi*. Łódź, ŁTN.
- Liszewski S. (red.) 2009. *Łódź monografia miasta* (wydanie w językach polskim i angielskim). Łódź, ŁTN.
- Liszewski S., Szafrąńska E., Wolaniuk A. 2008. *Szkolnictwo wyższe Łodzi i jego rola w rozwoju funkcji metropolitarnej miasta*. Łódź, ŁTN.

Ważną aktywnością naukową Towarzystwa na rzecz Łodzi i województwa było przystąpienie do konkursu na projekt pt. „Koncepcje kształcenia, przygotowanie programów nauczania i podręczników w za-

kresie edukacji regionalnej”. Konkurs ten wygrał zespół powołany przez Łódzkie Towarzystwo Naukowe i zrealizował w całości postawione zadanie. Zadanie to składało się z trzech etapów:

I etap – opracowanie informatora programowego dla nauczycieli przedszkoli, szkół podstawowych i średnich. Informator jako praca zbiorowa ukazał się nakładem ŁTN w Łodzi w 1997 r.

II etap obejmował opracowanie i opublikowanie podręczników dla uczniów i nauczycieli. Etap ten został w pełni zrealizowany. Łódzkie Towarzystwo Naukowe w latach 1999–2005 wydało serię podręczników, które ukazały się w kolejności: *Moja mała ojczyzna. Materiały do edukacji regionalnej w przedszkolu* (1999), *Łódź i region Polski Środkowej. Podręcznik wiedzy o regionie dla liceów* (2000), *Łódź i województwo. Podręcznik wiedzy o regionie dla gimnazjum* (2001) i *Moja mała ojczyzna. Łódź i region Polski Środkowej. Podręcznik dla edukacji regionalnej w klasach IV–VI* (2005). Wszystkie podręczniki przygotowane zostały w zespołach autorskich i po wydrukowaniu przekazano je bezpłatnie do szkół.

III etap realizacji programu zakładał uruchomienie podyplomowego kształcenia nauczycieli. ŁTN zorganizował w październiku i listopadzie 2000 r. 50-godzinny kurs „Wiedzy o regionie”, przeznaczony dla nauczycieli zainteresowanych podjęciem w szkole zajęć dydaktycznych dotyczących edukacji regionalnej. Kurs ukończyło około 30 słuchaczy.

Sprawozdanie z realizacji podjętego projektu ukazało się drukiem (Liszewski, 2010). Niestety, o ile wiem, nikt z władz oświatowych nie monitorował wcielenia w życie tego programu i jego efektów.

Zupełnie wyjątkową formą współpracy między Łodzią a Łódzkim Towarzystwem Naukowym jest współsponsorowanie przez miasto od 2000 roku corocznych Festiwalu Nauki, Techniki i Sztuki, których organizatorem jest Towarzystwo przy aktywnej współpracy całego środowiska akademickiego Łodzi. Festiwale mają już w Łodzi swoją tradycję (zorganizowano ich już 11) i przyciągają kilkadziesiąt tysięcy uczestników. Są one okazją do promocji łódzkiej nauki i szkolnictwa wyższego, ale również integracją środowiska akademickiego i najlepszą formą tzw. promocji wewnętrznej Łodzi.

Aktywność Łódzkiego Towarzystwa Naukowego przejawia się również w organizacji konferencji i publicznych dyskusji na tematy ważne i aktualne dla Łodzi. Przykładowo tylko wymienię dwa publiczne zebrania (2010, 2011) z Prezydentami m. Łodzi (wszystkimi żyjącymi), które były poświęcone wyrażeniu opinii o tym, co zrobili dla miasta Prezydenci w okresie sprawowania swoich funkcji i jak widzą przyszłość Łodzi.

Wymienione tu formy współpracy nie wyczerpują wszystkich aktywności i kontaktów między władzami Łodzi i województwa łódzkiego

a Łódzkim Towarzystwem Naukowym. Kontakty te generalnie nacechowane były dużą wzajemną życzliwością, a jedynym chyba wciąż nierozwiązanym problemem jest możliwość i umiejętność wcielenia w życie wskazówek i sugestii wynikających z badań naukowych, co można by ostatecznie uznać za rzeczywisty wkład (prawdziwą cegiełkę) Łódzkiego Towarzystwa Naukowe w proces przebudowy miasta i regionu.

Kończąc, pragnę jeszcze podkreślić, że dzięki skutecznej opiece nad zabytkami Łodzi, Wojewódzki i Miejski Konserwator Zabytków zadbał, aby obecna siedziba ŁTN (dzierzawiona od UŁ), czyli willa Oskara Zieglera (ul. M. Skłodowskiej-Curie 11) została starannie zrewitalizowana, i to jest pierwszy od 75 lat rzeczowy wkład władz miasta Łodzi w zapewnienie dobrych warunków funkcjonowania Towarzystwu Naukowemu.

Czy, komu i jakie Towarzystwo Naukowe jest potrzebne w Łodzi?

Kończąc 75 lat, czyli wiek, nawet w środowisku akademickim uznawany za zaawansowany, godzi się postawić pytanie o potrzebę i sens dalszej aktywności tego społecznie działającego stowarzyszenia. Odpowiedź, którą tu przedstawię jest z natury rzeczy subiektywna i wymaga zapewne solidnej weryfikacji, zarówno przez środowisko akademickie Łodzi, władze miasta i województwa jak i szeroko rozumianą społeczność lokalną i regionalną.

Przeprowadzona wcześniej analiza roli Towarzystwa w tworzenie i integrowanie środowiska akademickiego Łodzi, jak również jego wkład w kształtowanie miasta i regionu, moim zdaniem, potwierdzają zasadność istnienia i działalności Łódzkiego Towarzystwa Naukowego.

Przyjmując tę hipotezę za pozytywnie zweryfikowaną powstaje kolejne pytanie: czy i na ile tradycyjne, kultywowane i rozwijane przez minione 75 lat formy aktywności są nadal właściwe i efektywne?

Przed pięciu laty, w okolicznościowym wystąpieniu z okazji 70-lecia Towarzystwa zasygnalizowaliśmy potrzebę rozważenia możliwości podjęcia nowych zadań, które najogólniej ujmując zmierzały do dalszego rozwoju Łódzkiego Towarzystwa Naukowego jako korporacji łódzkich uczonych (Liszewski, 2006). Dzisiaj ten pomysł ponawiam i w kilku zdaniach pragnę uzasadnić.

Przyjmując, że korporacja jest związkiem (stowarzyszeniem) osób, które łączą się dla realizacji określonych, wspólnych celów warto zastanowić się, co współcześnie łączy lub powinno łączyć członków Łódzkiego Towarzystwa Naukowego. Wymienię tu tylko hasłowo, moim zdaniem, główne cele tego działania:

1. Integracja środowiska akademickiego Łodzi. Pod tym ogólnym hasłem powinno mieścić się m.in.

- bliższe poznawanie się dość mocno zatowarzonego środowiska naukowego Łodzi (poznanie zarówno towarzyskie, jak i zawodowe),
- afirmacja wypracowanych i przyjętych wzorców i postaw etycznych, obywatelskich i zawodowych,
- artykułowanie wspólnych sądów i opinii w ważnych sprawach dla środowiska naukowego, życia publicznego, dla naszego miasta, regionu, dla Polski. Powinien to być intelektualny wkład środowiska naukowego w życie miasta, regionu, kraju.

2. Popieranie rozwoju wszelkich badań naukowych, w tym inicjowanie i uczestniczenie w badaniach istotnych dla rozwoju miasta i regionu. Towarzystwo powinno dbać, aby niezależnie od walorów aplikacyjnych prowadzonych badań starać się o promowanie oryginalnych badań regionalnych, wprowadzając ich rezultaty do obiegu międzynarodowego. Szczególnie istotne powinno być inicjowanie komparatywnych badań regionalnych, przynajmniej w skali Europy.

3. Prowadzenie ciągłej popularyzacji rezultatów badań współczesnej nauki na wysokim poziomie merytorycznym. Towarzystwo, jako korporacja profesorów niemal wszystkich specjalności naukowych, winno stworzyć system upowszechniania nauki dla społeczeństwa Łodzi dbając o ogólny rozwój intelektualny mieszkańców miasta i regionu.

4. Dbłość o dobre wykształcenie i wysoki poziom etyczny, intelektualny i naukowy młodych adeptów nauki pragnących związać się na przyszłość ze środowiskiem akademickim Łodzi jako nowe pokolenie przyszłych profesorów.

Realizacja tak zakreślonych celów wymaga nowych form działalności Towarzystwa, które podejmowane są już od kilku lat. Wymaga ona również wydobycia nowych pokładów aktywności społecznej tych z naszego środowiska, którzy mają ambicję nie tylko pracować naukowo w nowoczesnym laboratorium i klimatyzowanych audytoriach na wyższych uczelniach i w instytucjach naukowych, ale również budować własne środowisko, które we właściwej sobie formie włączy się w szeroko rozumiane życie miasta i regionu. Do realizacji tych celów niezbędne jest oczywiście wsparcie finansowe Towarzystwa.

Tak pomyślany program działalności Łódzkiego Towarzystwa Naukowego zakłada, że w następnych latach uda się w Łodzi wykreować środowisko akademickie na skalę potrzeb dużej europejskiej metropolii (bez przymiotnika „przemysłowa”). Należy tu bowiem wyraźnie powiedzieć, że dalszy rozwój miasta, metropolii, regionu jest dzisiaj uzależ-

niony jak nigdy dotychczas od silnego, działającego prężnie nie tylko lokalnie, ale również w płaszczyźnie międzynarodowej środowiska akademickiego, którego częścią jest także Łódzkie Towarzystwo Naukowe.

Źródła:

- Dylik J. 1947. *Powstanie Łódzkiego Towarzystwa Naukowego na tle kulturalnego rozwoju środowiska*. (w:) *Sprawozdania z Czynności i Posiedzeń Naukowych*. Rok 1, nr 1. ŁTN, Łódź.
- Kuciński J. 1996. *Łódzkie Towarzystwo Naukowe w latach 1936–1996*. Cz. I. Studia, Cz. II. Materiały. ŁTN, Łódź.
- Liszewski S. 1994. *Łódzkie Towarzystwo Naukowe*. (w:) *Kronika Miasta Łodzi*. Nr 1/1994. Łódź, s. 148-160.
- Liszewski S. 2003. *Łódzkie Towarzystwo Naukowe i jego rola w procesie integracji środowiska akademickiego w latach 1936-2000*. (w:) *Szkoły naukowe w Łodzi akademickiej. O trwaniu dyscyplin i tradycji naukowych*. ŁTN, Łódź.
- Liszewski S. 2006. *Od przyjaciół nauk po korporację uczonych*. (w:) *Sprawozdania z Czynności i Posiedzeń Naukowych*. t. LX. ŁTN, Łódź, s. 141-146.
- Liszewski S. 2008. *Elitarne środowisko. Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Łodzi w latach 1936–1946 i Łódzkiego Towarzystwa Naukowego (od 1946)*. (w:) *Kronika Miasta Łodzi*, nr 1/2008. Łódź, s. 13-30.
- Liszewski S. 2010. *Koncepcja opracowania podręczników do edukacji regionalnej na przykładzie Łodzi i regionu Polski Środkowej*. (w:) E. Szkurłat (red.), *Teoretyczne podstawy edukacji regionalnej*. Wyd. UŁ, Łódź, s. 115-124.
- Mikucki J., Gala S. 2006. *Kalendarium Towarzystwa Przyjaciół Nauk w latach 1936–1946 i Łódzkiego Towarzystwa Naukowego w latach 1946–2005*. ŁTN, Łódź.
- Prezisi Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Łodzi w latach 1936–1946 i Łódzkiego Towarzystwa Naukowego w latach 1946–2006*, red. K. Czyżewska. ŁTN, Łódź 2006.
- Walczak-Niewiadomska A., Niewiadomski A. 2006. *Bibliografia Wydawnictw Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Łodzi w latach 1936–1946 i Łódzkiego Towarzystwa Naukowego w latach 1945–2005*. ŁTN, Łódź.

ARCYBISKUP
METROPOLITA ŁÓDZKI

Łódź, dnia 14 listopada 2011 roku

Szanowny Pan
PROF. DR HAB. STANISŁAW LISZEWSKI
Prezes Łódzkiego Towarzystwa Naukowego
ul. M. Skłodowskiej-Curie 11
90-505 Łódź

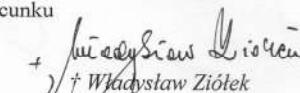
Szanowny Panie Profesorze,

uprzejmie dziękuję za zaproszenie na uroczystości z racji Jubileuszu 75-lecia działalności Łódzkiego Towarzystwa Naukowego. Jednocześnie powiadamiam, że nie będę mógł w nich uczestniczyć, ponieważ w dniach od 21 do 24 listopada br. odbywają się na Jasnej Górze rekolekcje dla całego Episkopatu Polski, w których mam obowiązek uczestniczyć. Serdecznie pozdrawiam organizatorów i uczestników jubileuszowych uroczystości. Wszystkich zapewniam o mojej duchowej łączności.

Ojciec Święty Benedykt XVI podczas tegorocznego spotkania z profesorami uniwersytetów w ramach Światowego Dnia Młodzieży w Madrycie nauczał, że „droga do pełnej prawdy także angażuje całego człowieka: jest to droga inteligencji i miłości, rozumu i wiary. Nie możemy osiągnąć postępu w poznaniu czegokolwiek, jeśli nie porusza nas miłość i nie możemy też czegoś pokochać, jeśli nie dostrzegamy racjonalności, biorąc pod uwagę, że *inteligencja nie jest uprzednia w stosunku do miłości: istnieje miłość ubogacona inteligencją oraz inteligencja pełna miłości (Caritas in veritate, 30)*. Jeśli prawda i dobro łączą się ze sobą, to tak samo jest w przypadku poznania i miłości” (El Escorial, 19.08.2011).

Doniosły Jubileusz Łódzkiego Towarzystwa Naukowego, stając się świętem środowiska akademickiego naszego miasta, jest także doskonałą okazją do ukazania dorobku naukowego uczelni Łodzi. Z racji 75. rocznicy działalności przesyłam wyrazy gratulacji oraz najlepszych życzeń. Niech jubileuszowe obchody przyczyniają się owocnie do rozwoju nauki we współczesnym świecie.

Proszę przyjąć wyrazy głębokiego szacunku

† Władysław Ziótek
Arcybiskup Metropolita Łódzki

MINISTER
NAUKI I SZKOLNICTWA WYŻSZEGO

prof. Barbara Kudrycka

Warszawa, 16 listopada 2011 r.

Pan
prof. dr hab. Stanisław Liszewski
Prezes
Łódzkiego Towarzystwa Naukowego

Szanowny Panie Prezesie,

Serdecznie dziękuję za zaproszenie na obchody Jubileuszu 75-lecia istnienia Łódzkiego Towarzystwa Naukowego oraz konferencję „Panorama łódzkiej nauki”. Żałuję, że obowiązki służbowe uniemożliwiają mi osobisty udział w tym ważnym wydarzeniu.

Proszę przyjąć najserdeczniejsze gratulacje z okazji tego wspaniałego jubileuszu. Historia powstania i działalności Towarzystwa jest świadectwem bogatych tradycji naukowych Łodzi i regionu. Należy podkreślić, że jest to najstarsze ogólne towarzystwo łódzkie. Jego niezaprzeczalną zasługą jest wkład w kształtowanie środowiska akademickiego miasta. Zainicjowana przed 75 laty działalność statutowa Instytutu, obejmująca badania naukowe, działalność edukacyjną i wydawniczą oraz popularyzację, do dziś jest z powodzeniem kontynuowana i rozwijana. Na podkreślenie zasługuje zaangażowanie Towarzystwa w tworzenie szkolnych programów „nauczania regionalnego”, a także aktywny udział w organizacji corocznych Festiwali Nauki, Techniki i Sztuki.

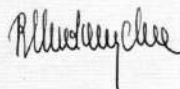

2

Z wielkim uznaniem przyjęłam informację, że zwieńczeniem jubileuszowych obchodów jest konferencja poświęcona osiągnięciom łódzkiego środowiska naukowego. Jestem przekonana, że szeroka debata, w gronie badaczy reprezentujących szerokie spektrum dziedzin od medycyny po prawo, będzie wydarzeniem o dużej randze naukowej, a jednocześnie przyniesie konkretne rozwiązania służące rozwojowi Łodzi i regionu Polski Środkowej.

Życząc Państwu wszelkiej pomyślności i owocnych obrad, pozostaję

z wyrazami głębokiego szacunku

Warszawa, 21 listopada 2011 r.

Pan
Prof. dr hab. Stanisław LISZEWSKI
Prezes
Łódzkiego Towarzystwa Naukowego

Wielce Szanowny Panie Prezesie,
Szanowni członkowie Łódzkiego Towarzystwa Naukowego

Z okazji 75-lecia powstania i działalności, jednego z najstarszych i najbardziej zasłużonych dla polskiej nauki, Łódzkiego Towarzystwa Naukowego, pragnę, w imieniu Rady Towarzystw Naukowych i swoim własnym, wyrazić uznanie i podziw dla dorobku i wkładu Towarzystwa w rozwój nauki w Polsce.

Utworzone w 1936 r. Towarzystwo Przyjaciół Nauk przez grupę 27 mieszkańców Łodzi, reprezentujących cały przekrój narodowościowy i wyznaniowy ówczesnej inteligencji miasta, Towarzystwo Przyjaciół Nauk miało integrować wszystkie osoby i instytucje związane lub popierające naukę. Po zawieszeniu działalności w latach 1939-1945 Towarzystwo wznowiło swoją działalność w nowej sytuacji budowania środowiska akademickiego Łodzi, stając się miejscem spotkań przybyłych do tego miasta pracowników naukowych z Warszawy, Lwowa, Wilna, Poznania i Krakowa. Począwszy od 1946 r. ŁTN koncentrowało się wokół trzech głównych kierunków: działalności wydawniczej, badań naukowych, głównie nad regionem Polski środkowej oraz upowszechnianiem nauki. Działalność tę ŁTN realizuje do chwili obecnej, skupiając samodzielnych pracowników naukowych wyższych szkół Łodzi, placówek naukowych PAN i instytutów resortowych.

Nie sposób w krótkim adresie przedstawić najważniejszych wydarzeń w działalności i ogromnego dorobku Towarzystwa, dotyczącego zarówno regionu łódzkiego, jak i inicjowania, prowadzenia i popierania badań naukowych, działalności popularyzacyjnej i wydawniczej, wystaw, wykładów, odczytów, sympozjów, konferencji i sesji naukowych i popularno-naukowych. Można z całą odpowiedzialnością stwierdzić, że istniejące od 75-ciu lat Łódzkie Towarzystwo Naukowe stanowi jeden z najważniejszych ośrodków aktywności naukowej miasta i regionu. Łódzkie TN jako towarzystwo ogólne o charakterze akademickim zajmuje się ogółem dyscyplin naukowych i skupia pracowników nauki z różnych uczelni stanowiąc forum interdyscyplinarnej wymiany myśli i konfrontacji poglądów. Towarzystwo jest również wyrazicielem opinii środowiska naukowego w sprawach społecznie istotnych dla rozwoju miasta i regionu. Szczególnego podkreślenia wymagają także inicjatywy i działania ŁTN zmierzające do popularyzacji osiągnięć naukowych, nie tylko wśród pracowników nauki, lecz również wśród młodzieży i szerszych grup społeczeństwa, przyczyniając się do kształtowania tradycji naukowej ośrodka łódzkiego.

Nie sposób także wymienić wszystkich ludzi, którzy swoje życie i działalność poświęcili pracy społecznej na rzecz rozwijania działalności Towarzystwa. Pracami Towarzystwa kierowali tak wybitni naukowcy jak Profesor Tadeusz Kotarbiński (prezes w latach 1946-1965), profesor Jan Dylak (1966-1973), profesor Bernard Zablocki 1974-1982), pomyślnie rozwijając prace Towarzystwa dla dobra całej społeczności lokalnej i łódzkiego środowiska naukowego oraz postrzegania i wizerunku Towarzystwa w polskiej nauce. Na podkreślenie zasługuje również wkład Pana Profesora Stanisław Liszewskiego, kierującego pracami Zarządu Towarzystwa od 1991 r., w rozwijanie działań ŁTN i kształtowanie jego wizerunku w polskiej nauce.

W imieniu Rady Towarzystw Naukowych przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk, na ręce Pana Prezesa i wszystkich obecnych na uroczystej sesji naukowej, pragnę złożyć władzom i wszystkim członkom Towarzystwa życzenia dalszego rozwijania działalności na rzecz regionu oraz całej polskiej nauki wraz z najlepszymi życzeniami wszelkiej pomyślności w życiu osobistym.

Przewodniczący
Rady Towarzystw Naukowych przy Prezydium PAN

/prof. dr hab. Zbigniew Kruszewski/

CZEŚĆ IV
MERYTORYCZNA

Artur Gałkowski

**DOLCE NOME. ANTROPONIM MARIA A NAZEWNICZY
PROCES SAKRALIZACJI I ZEŚWIECCZENIA
W OBSZARZE WŁOSKIM, FRANCUSKIM I POLSKIM**

Perspektywa badawcza i cel studium

Imię *Maria* z gruntu leży w zakresie zainteresowań wyodrębniającego się dość wyraźnie w ostatnich latach nurtu tzw. onomastyki religijnej¹. Ten dział onomastyki jest również określany mianem onomastyki sakralnej, czyli dziedziny nazewnictwa, którego materiałem badawczym jest *onimia sacra*², rozpatrywana niekiedy w kontekście dychotomicznym *sacrum* i *profanum* (zob. np. Rutkiewicz 2006; Pasek, Skowronek 2008/2009; Gałkowski 2011). Problematyka onimii duchowej, w tym np. mitologicznej, jest *de facto* znana od dawna, powiązana z niektórymi zagadnieniami antropologii kultury i religioznawstwa, rozpatrującymi np. wpływ chrześcijaństwa na kształtowanie nazewnictwa osobowego (zob. np. Malec 1994), jak również ojkonicznego oraz anojkonicznego, tzn. powiązanego z miejscami zamieszkanymi i niezamieszkanymi przez człowieka, w tym mikrotoponią (zob. np. Taszycki 1958; Rzetelska-Feluszko 2006, s. 35–57).

Obecne studium stawia sobie za cel omówienie najważniejszych aspektów powiązanych z pochodzeniem, ładunkiem kulturowym oraz funkcjonowaniem imienia *Maria*, ze szczególnym odniesieniem do trzech języków: polskiego, włoskiego i francuskiego, ale także innych, które dostarczają danych naukowych w podjętym temacie.

---

¹ Więcej na ten temat, w tym bibliografię przedmiotową zob. Gałkowski (2010).

² Funkcjonuje tu również termin *onomastica sacra* (zob. Rospond 1983).

Natura „binomiczna” imienia *Maria*

W podstawowej wersji imię *Maria* jest bez wątpienia antroponimicznym internacjonalizmem, nazwą osobową typu *prenomem*, rzadziej i wtórnie typu *cognomen*. Imię to nadawane jest przede wszystkim kobietom, ale także mężczyznom, którzy noszą je zwykle jako drugi człon imienia podwójnego (np. *Jan Maria*, *Krzysztof Maria*).

Co do wariantowości formalnej tego antroponimu, jego zróżnicowanie szczególnie wyraźnie zarysowuje się w tych językach, które dysponują bogatym aparatem słowotwórczym, modyfikującym podstawowy rejestr baz nazewniczych, np. w zakresie tworzenia deminutywów, augmentatywów, derywacji paradygmatycznych i wielopostaciowych alternacji. Spośród rozpatrywanych języków prym w tym wiodą bez wątpienia polski i włoski, ale też choćby jidysz. Co do tego ostatniego, hebrajska podstawa *Miriam/Mariam*³ w połączeniu z wpływami słowiańskimi dała takie oto historyczne warianty żydowskie, np. z regionu Podlasia: *Maria*, *Mariam*, *Meriam*, *Mirjam*, *Mirjem*, *Mania*, *Marjasza*, *Masza*, *Maska*, *Maja*, *Mariasza*, *Mera*, *Merka*, *Mirel*, *Mirka*, *Mirsa*, *Mircza*, *Mircze*, *Muszka*⁴.

Polskie *Maria* [‘m a r j a], włoskie *Maria* [m a ‘r i a] występują podobnie w dziesiątkach wariantów o nacechowaniu pierwotnie stylizacyjnym, emocjonalnym, familiarnym, niekiedy dającym formy autonomizujące się jako imiona, których związek genetyczny z imieniem *Maria* jest już zatarty, np. polskie i włoskie *Maja*, *Mariola*.

W obszarze polskim podstawowa wersja *Maria* ma swój *implicite* rozróżnialny wariant sakralny, tj. *Maryja*, dziś w zasadzie ściśle zarezerwowany dla Świętego Imienia Matki Bożej. Imię *Maryja* wykazuje konstrukcję ortograficzną oraz fonematyczną, która utrwaliła archaiczny model staropolski, używany pierwotnie w odniesieniu do postaci Matki Bożej, ale także jako imię żeńskie⁵. Z czasem jednak imię *Maryja* zostało zastrzeżone zaleceniem kościelnym wyłącznie dla jednej „nosicielki”. W społeczeństwie nałożono na nie „tabu sakralne” (Malec 2001, s. 29), które zresztą dotyczyło i wciąż dotyczy wielu tytułów adwokatywnych Maryi, tak samo jak imion typu teonimicznego, takich jak Jezus, Chrystus, Bóg.

Omawiana tu binomia, wciąż utrzymująca się wśród użytkowników języka i uczestników życia społecznego, w tym bezpośrednio religijnego, jest charakterystyczna dla polskiego obszaru językowego⁶. Język włoski

³ Możliwa także fonetyczna forma *Miriem*.

⁴ Jest to naturalnie stan historyczny (por. Abramowicz 2001).

⁵ Opcje ortograficzne: *Maryja*, *Marja*, *Maryia* (por. SNONT, s. 64-65; SSNO, s. 412).

⁶ To rozróżnienie zachowuje się także w obszarze tradycji prawosławnej i takich języków, jak rosyjski lub staroukraiński: *Марія*, *Маря*.

lub też francuski, pomimo podobnie rozwiniętego i wyraźnego kultu maryjnego, posiada teoretycznie jedną formę (wł. *Maria*, fr. *Marie*), stosowaną zarówno w uzusie sakralnym, jak i świeckim. Wyróżnieniem powszechnie stosowanym dla Maryi będą natomiast w każdym z obszarów jej charakterystyczne metonimiczne lub metaforyczne wezwania: formy figuratywne, chwalebne, pamiątkowe lub nobilitująco-tytułarne. Nie pozostają one bez wpływu na kształtowanie się bogatego zasobu antroponimicznego, który do niedawna cieszył się znacznym powodzeniem wśród użytkowników przede wszystkim języków romańskich.

Głos w dyskusji etymologicznej

Zanim o międzynarodowym aspekcie antroponimicznym, warto jeszcze zatrzymać się przy wielokrotnie omawianej lub zarzucanej etymologii bazy historycznej imienia *Maria/Maryja*. Umyślnie nie chcemy pomijać tego problemu z powodu wielości wywiedzionych koncepcji i pewnej ich niefrasobliwej manipulacji na użytek ideologiczny, przede wszystkim w kontekście religijnym lub też ogólnie duchowym oraz popularnonaukowym i medialnym.

Ustalenia etymologiczne⁷ podstawy hebrajskiego tetragramu מִרְיָם (m-r-j-m) [m i r j a m] / [m a r j a m], kierują do licznych hipotez, które poprzez rozpatrywanie możliwych części leksykalnych tworzących imię, skutkują różnorodnością w interpretacji pierwotnej formy *Maria/Maryja*. Faktem jest, że zarówno we współczesnym, jak i dawnym języku hebrajskim מִרְיָם może być uważane za „nazwę mówiącą”, w tym wypadku zbitkę nominalną przenoszącą prymarne znaczenie apelatywów składowych, np. *mar* (kropla) + *yam* (morze).

Sylaba inicjalna może być zresztą kojarzona z wieloznacznym hebr. *mar / mir* -רַם wchodzącym w skład znaczeń takich leksemów, jak „gorzki, pan, wygląd, zachwycający, urzekający, zwierciadło, smutny, być tłustym, ładnym, przekornym, nieposłusznym⁸”. Objaśnienia w tekstach religijnych Kościoła katolickiego przytaczają zazwyczaj tłumaczenia dające

⁷ Zestawienie i konfrontacja danych z takich źródeł, jak m.in.: SI, s. 230-232; Fros, Sowa, 1975, s. 336; DNPB, s. 244-246; Klawek 1947, 1948; SNONT, s. 64-65.

⁸ Zob. hebr. מִרְיָם [marā 1242] „zbuntowany, niestuchający”, מִרְיָם [meri 1242a] „nieposłuszeństwo, bunt”, מִרְיָם [mar 1248a] „gorzki”, מִרְיָם [mar 1248b] „mirra”, מִרְיָם [marar 1248] „mocny, wzmocnić, gorycz” (podstawa dwóch poprzednich), מִרְיָם [mar 1249a] „kropla” (w tym znaczeniu użyte tylko raz: Iz 40:15; מִרְיָם [yam 871a] „morze”. Za św. Hieronimem (331-420): sugerowany związek etymologiczny z מִרְיָם [ma'or 52f] „gwiazda”, od מִרְיָם [or 52] „być światłem, blaskiem” (por. nazwy Aron, Ur, Urim) + מִרְיָם [yam 871a] „gwiazda morza” (*Stella Maris*): <http://www.abarim-publications.com/Meaning/Miriam.html> (dostęp 30.06.2011).

obraz niejako odpowiadający postaci Maryi (np. „pani”, „nasza pani”, „umiłowana przez Boga”, „przyczyna naszej radości”), czasami są to nadinterpretacje (np. „ta, która daje pić”, „niewiasta, która poi obficie”, „gwiazda morska”, „księżniczka”, „oczekująca syna” itd.⁹). Dowód takich sterowanych zabiegów interpretacyjnych to np. podejrzewane *qui pro quo* związane z wezwaniem maryjnym Gwiazda Morza, które miałyby pochodzić od łac. *stellamaris*. Jak się tymczasem okazuje, zgodnie z prawidłem etymologicznym musiałaby tu widnieć forma paronimiczna do łac. *stella*, tj. łac. *stilla* „kropla”, odpowiednik hebr. *mar* מַר, co ze względów wizerunkowych niespecjalnie pasowało do obrazu rozwiniętego w *Stella Maris*¹⁰. Taka wersja i następująca jej popularyzacja mogła też wynikać zwyczajnie z błędu transkrypcyjnego łac. *stilla*¹¹.

W niektórych opracowaniach eklezjalnych przykłada się też wagę do śladu egipskiego. Pierwotnie imię *Miriam/Mariam* pochodzić może bowiem od staroegipskiego czasownika *mrj* oznaczającego „kochać”.

Ślad egipski jest bardzo prawdopodobny, potwierdzony w koptyjskim i arabskim. W kulturze starotestamentalnej imię *Miriam* przywodzi na pamięć starszą siostrę Mojżesza (córkę Amrama¹²), która jest wspomniana jako ta, która uratowała swojego brata i chroniła lud Izraela przed wrogami i przeciwnościami losu, przede wszystkim w trakcie wędrówki przez pustynię. Niewysychające źródło towarzyszące wędrującemu ludowi nosiło jej miano. Według podania zamieniło się w Jezioro Galilejskie.

Można tu zauważyć, iż nie wyklucza się, że np. francuskie wyrażenie idiomatyczne *bain-marie* i odpowiadające mu włoskie *bagnomaria* „kąpiel wodna” (termin kulinarny) ma związek właśnie z Marią, siostrą Mojżesza (ewentualnie z Marią, alchimistką żydowską żyjącą w IV w.).

Nawiązania do zdarzeń starotestamentalnych w objaśnianiu imienia *Miriam, Mariam, Maria* są bezsprzeczne, wątpliwości jednak budzi krzyżowanie historii dwóch, a czasem i więcej postaci biblijnych o tym imie-

⁹ Por. Klawek 1951, 1948, 1947.

¹⁰ Wyrażenie *Stella Maris* będąc inwokacją maryjną wielu sanktuariów w krajach Europy Płd. dało w wyniku częstego w podobnych sytuacjach skrótu eliptycznego żeńskie imię *Stella*, znane również w Polsce jako „zapożyczenie onimiczne” motywowane kulturą chrześcijańską.

¹¹ Są też zupełnie odmienne hipotezy, np. taka, że imię *Maria* ma pochodzenie łacińskie i wiąże się z rzymskim rodem Mariuszy łac. *gens Maria* (na taką historię antropionimu wskazuje się zazwyczaj w przypadku imion *Marian, Marianna*).

¹² Znamienne, że imiona *Amram* (אַמְרָם) i *Miriam / Miriam* (מִרְיָם) mają identyczną końcówkę i wyglądają co nieco jak anagramy. Mając jednak na uwadze najbardziej prawidłowy rozbiór tych nazw, można zauważyć, że bigram אַמ [am 1640a], przyporządkowywany przede wszystkim do części inicjalnej Amrama oznacza „lud, naród”, natomiast אַר [rum 2133a] to „wysoki, szczytowy”: zestawienie tych dwóch elementów w Amram odczytywane jest niekiedy jako „naród wywyższony” (por. „naród wybrany” o narodzie żydowskim, potomkach Amrama).

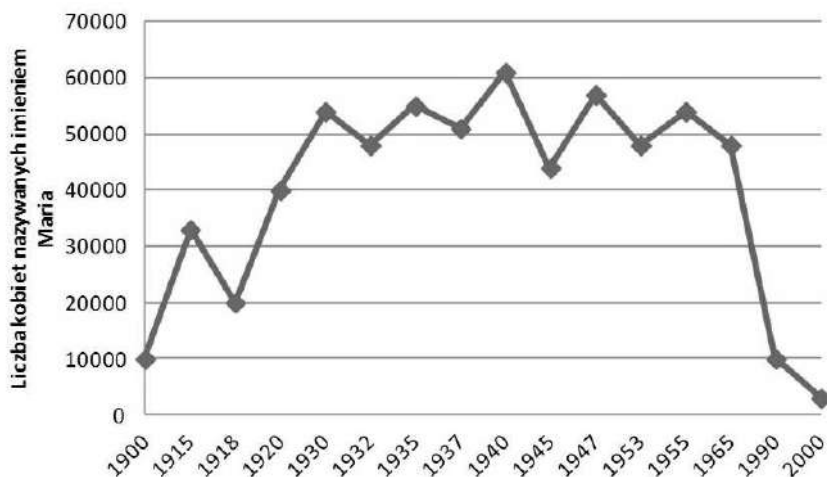
niu, co wyjaśnić może właściwie tylko konfrontacja danych interreligijnych, do nauk filologicznych należy natomiast akceptacja lub podważanie takich refleksji¹³.

Imię *Maria* we Włoszech

Zatrzymując w tym miejscu etymologiczne dywagacje należy stwierdzić, że nie pozostają one bez wpływu na utrwalanie silnego kultu maryjnego, który ogarnął wiele regionów Europy i świata, a dowodem tego jest m.in. częstotliwość występowania imienia *Maria* oraz historyczny związek tego fenomenu z hiperdulią, czyli czcią oddawaną Maryi. Dla przykładu, z dostępnych danych statystycznych dla Włoch wynika, że w latach siedemdziesiątych XX w. imię to było noszone przez ponad 2,5 mln Włosek jako singularna nazwa osobowa lub człon imion złożonych (dwóch różnych), takich jak *Mariateresa*, *Mariagrazia*, *Mariapia*, *Mariangela*, *Mariagiovanna*, *Mariarita*, *Marianna* (oraz kumulaty typu *Marena* = *Maria*+*Maddalena*, *Marisa* = *Maria*+*Teresa*, *Marena* = *Maria*+*Isabella*). Jeśli doliczymy do tego wszelkie możliwe warianty pochodne imienia *Maria* to otrzymamy liczbę większą o blisko milion dla ogólnej liczby nosicielek. Wśród imion pochodnych od *Marii* we Włoszech znajdujemy takie formy jak: *Mariella*, *Marietta*, *Mariettina*, *Mariola*, *Mariolina*, *Mariuccia*, *Mariuccina*, *Mariuzza* i inne ekwiwalenty antroponimiczne, których inspiracją mogą być także języki obce lub dialekty, jak *Marì* (skrót od *Maria*), *Mary*, *Marj*, *Mery*, *Meri*, *Meris*, *Marion*, *Mariù*, *Marica* (por. SeF, s. 237).

Koncentrując się wyłącznie przy formie *Maria*, można zauważyć, że przez pierwsze dziesięciolecia XX w. było to we Włoszech imię, które utrzymywało absolutne pierwsze miejsce w rankingu popularności, w latach powojennych równając się stopniowo z innymi, przede wszystkim *Anną*, *Angelą*, *Rosą* i *Teresą*. Dziś najpopularniejszym imieniem żeńskim we Włoszech jest *Giulia*.

¹³ Związki historyczne między religiami zaprowadzą nas tu również do Koranu, czym należałoby także podeprzeć wywodzone tu teorie.

Ryc. 1. Popularność w nadawaniu imienia *Maria* we Włoszech w XX wieku (na podst. danych ISTAT Istituto Nazionale di Statistica).

Rycina 1, sporządzona w związku z wyborem we Włoszech imienia *Maria* dla nowonarodzonych dziewczynek w kolejnych latach XX wieku pozwala ustalić ciekawe obserwacje społeczno-kulturowe.

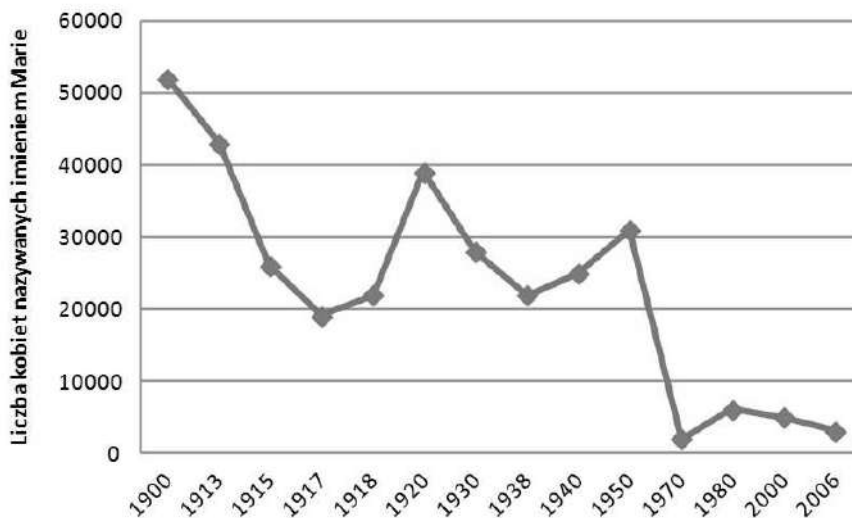
Na początku ubiegłego stulecia imię *Maria* utrzymywało dyskretną, ale znaczącą popularność, wyraźnie ją zwiększając około roku 1915. W okresie I. wojny światowej moda na imię *Maria* nieco osłabła, reaktywując się ponownie od roku 1920. Szczyt popularności imię to osiągnęło pod koniec lat trzydziestych, znowu podupadając na okres II. wojny światowej i odradzając się gwałtownie w roku 1946. Od tego czasu, utrzymuje się jeszcze na wysokim poziomie popularności przez lata pięćdziesiąte i odnotowuje ostatni znaczący skok w górę około roku 1955; począwszy od roku 1960 zaczyna sukcesywnie spadać do wartości z początku wieku.

Przyczyny takich zmian dają się objaśnić w tle historyczno-społeczno-religijnym. Początek wieku i postępujący wzrost krzywej popularności jest w dużym stopniu skutkiem rozwoju kultu maryjnego po ogłoszeniu dogmatu o niepokalanym poczęciu NMP w drugiej połowie XIX wieku (1854). Odruch większego zainteresowania imieniem *Maria* zostaje też zauważony po ogłoszeniu drugiego ważnego dogmatu maryjnego, tj. o wniebowzięciu (1950 r.). Zauważalne spadki mają miejsce w okresie wojen, w przypadku II. wojny światowej chodziłoby też o wpływ ideologii faszystowskiej i przewrotnej polityki Mussoliniego, również w zakresie języka i kultury wykorzenianych z tradycji religijnych. Powrót popularności imienia *Maria* następuje z końcem wojen, być może jako znak

radości z powodu urodzenia dziecka już w czasach pokoju. Spadek zainteresowania imieniem od 1965 r. jest dowodem, może niekoniecznie postępującej laicyzacji, ale zmniejszającym się zainteresowaniem dla „stygmatyzacji religijnej” poprzez nadanie dziewczynce *dolce nome* „słodkiego imienia” *Maria*. Dodatkowo imię w coraz większym stopniu zaczyna być postrzegane jako staroświeckie i niepasujące do nastającej epoki. Proces ten postępuje we Włoszech, w odróżnieniu od tego, co obserwujemy dziś w Polsce lub we Francji.

Imię *Maria* we Francji

Historyczna krzywa popularności imienia *Marie* we Francji (Ryc. 2) jest podobna do włoskiej, jeśli chodzi o uzasadnienia dla zwrotów wznoszących i opadających. Wykazuje jednak różnicę w globalnym przebiegu, ponieważ jest to proces konsekwentnie spadkowy. Wychodzi z bardzo wysokiego pułapu odnotowanego z początkiem wieku XIX. Prawdopodobnie zainteresowanie imieniem *Marie* przypadło tuż na pierwsze lata po ogłoszeniu dogmatu o niepokalanym poczęciu. Z pewnością wzmocniły tę wzrostową tendencję, począwszy od drugiej połowy XIX w., wydarzenia związane z cudownymi objawieniami maryjnymi w La Salette (1846), Lourdes (1858) oraz wcześniej przy rue du Bac w Paryżu (1830). Zarówno we Francji, jak i we Włoszech imię maryjne zyskało na popularności między rokiem 1915 a 1920 z powodu jeszcze innego znaczącego objawienia, tj. cudownych wydarzeń związanych z Fatimą (Portugalia, 1916–1917). Francuski wykres dla imienia *Marie* posiada też moment znacznego wyciszenia, który przypada na lata siedemdziesiąte XX w. Rodzice dzieci, które rodziły się w tamtym dziesięcioleciu XX w. jakoś wyraźnie unikali nadawania im imienia *Marie*. Czyżby wpływ liberalnej kultury hippisowskiej? W kolejnych dziesięcioleciach imię powróciło znacząco do łask. W ostatnich latach znowu zaznacza się lekki spadek, ale wartości nie są niskie (w 2006 r. odnotowano ponad 3 tys. nadań imienia *Marie*). Moda lub jej brak w związku z imieniem *Marie* we Francji może mieć dziś już prawdziwie niewiele wspólnego z wpływem zachęcającym lub zniechęcającym kultu maryjnego. Zresztą ta ścieżka rozumowania nie sprawdza się, jeśli na wykres imienia *Marie* nałożymy wykres wariantu *Maria* (wciąż w obszarze francuskim). Okazuje się bowiem, że okres lat siedemdziesiątych, w którym prawie zapomniano o imieniu *Marie* odznaczył się wzrostem popularności wariantu *Maria*. Same wartości liczbowe dla formy *Maria* nie są być może tak znaczące jak dla *Marie*; tendencja frekwencyjna odwrotnie proporcjonalna między tymi imionami jest jednak warta odnotowania.

Ryc. 2. Popularność w nadawaniu imienia *Marie* we Francji w XX wieku (na podst. danych INSEE Institut national de la statistique et des études économiques).

Imię *Maria* w Polsce

Trudno jest przedstawić analogiczne dane dla popularności imienia *Maria* w Polsce. Z ogólnych danych GUS wynika, że *Maria* jest tuż po *Annie* najliczniej występującym w ogólnej liczbie imieniem żeńskim, ale np. w dziesięcioleciu 1981–1990 przeszło z miejsca drugiego aż na 34. wśród imion najchętniej nadawanych dziewczynkom (Malec 2001, s. 94). SIWPU odnotowuje liczbę 893.841 wystąpień imienia *Maria* w Polsce, zdecydowanie najliczniej w województwach południowych (dane PESEL na koniec 1993 r.). W ostatnich 10 latach znowu zyskuje na popularności, nie zmieniając jednak znacząco swojej pozycji (około 25–27. miejsce; dla porównania we Francji imię *Marie* jest na 15. miejscu według tego kryterium; za to *Manon* jako skądinąd wariant deminutywny *Marie* na czwartym [sic!], we Włoszech – na 30.).

Należy jednak pamiętać, że odniesienie maryjne poprzez imię polskie *Maria* przy niezależnie istniejącym *Maryja* jest znacznie mniej relewantne w kontekście kulturowo-onomastycznym niż to ma miejsce w analogicznym przypadku Włoch lub Francji.

Romańskie pochodne odmaryjne w antroponimii

Cały obszar Romanii (Wschodniej lub Zachodniej) odznacza się bogatą warstwą antroponimiczną pochodzenia maryjnego. Jest to przede wszystkim związane z tradycją określania Maryi członami wyróżniającymi, zgodnie z faktami jej życia oraz przypisywanymi cechami i funkcjami. Najwięcej tego typu konceptualnych atrybutów przeniknęło do społecznej świadomości dzięki powtarzanym jako modlitwa tytułom anaforycznym litanii loretańskiej (głównie z języka łacińskiego) i określeniom wskazującym na powiązania czczonej postaci Maryi z miejscem lub jakimś elementem wyróżniającym święte imię.

Wszelkiego rodzaju adwokacje maryjne są dziś w różnym stopniu transparentne, w większości przypadków nie ma jednak złudzeń co do motywacji maryjnej imion żeńskich od nich wywodzonych. Przykłady takich imion w obszarze włoskim to: *Davidica* (łac. *Turris davidica*, „Wieża Dawidowa”), *Pace* (łac. *Regina pacis*, „Królowa pokoju”), *Assunta* (dosł. „wniebowzięta”), *Addolorata* („bolesna”), *Immacolata* („niepokalana”), *Incoronata* (dosł. „ukoronowana”), *Rosaria* (it. *rosario* „różaniec”), *Concetta* (it. [*immacolata*] *concezione* „niepokalane poczęcie”), *Annunciata* (dosł. „zwiastowana”), *Consolazione* (dosł. „pocieszenie”), *Letteria* (< it. *Maria della Lettera* „MB z Listem”, patronka Mesyny), *Catena* (dosł. „łańcuch” < *Madonna della catena*, „Madonna w Okowach”).

Od paru dziesięcioleci są to imiona rzadko nadawane, ale stosunkowo częste wśród nosicielek starszego pokolenia, przede wszystkim na Południu Włoch.

Niektóre z tych imion stały się dziś nadmiernie nacechowane lub wręcz kłopotliwe i mogące wprowadzić w zażenowanie, np. *Madonna* (kojarzone bardziej z piosenkarką niż MB), *Vergine*, *Verginella*, *Verginina* (dosł. „dziewica”) lub *Castissima* (< łac. *Mater castissima* „Matka nieskalana”). Inne występują również w zapożyczonej wersji hiszpańskiej, która zachowując pożądaną ekspresję pozbawia nieco imię niewygodnej czytelności, np. *Dolores*, *Mercedes*, *Consuelo*, *Remedios*, *Pilar*, *Carmen* itp.

Tendencja w zestawianiu imienia *Maria* z określonym dodatkiem adwokatywnym jest wręcz stereotypowo przypisywana antroponimii kastylijskiej lub katalońskiej na całym obszarze Hiszpanii, ale także na terenie Nowego Świata. Imię *María* stało się niemal pragmatycznym synonimem słów „kobieta”, „dziewczyna”, „niewiasta” w takich złożeniach jak np. *María de la Sierra*, *María del Valle*, *María del Prado*, które wyjściowo oznaczają lokalnie czczoną MB (np. *Santa María de la Sierra*, patronka Cabry w Kordobie). Złożenia maryjne adwokatywne redukują się w sposób spontaniczny do członów wyróżniających dając takie odape-

latywne nazwy osobowe jak właśnie *Prado* („łąka”), *Campo* („pole”), *Lluvia* („deszcz”), *Agua* („woda”), *Aire* („powietrze”).

Polska heortonomia i ideonimia maryjna

Nie da się zauważyć podobnego zjawiska w obszarze polskim. Żadna kobieta nie nosi imienia [*Wniebowzięta*], [*Bolesna*] lub [*Pocieszenie*]. Wynika to głównie ze wspomnianego tabu sakralnego dotyczącego imienia *Maryja*, ale też ograniczenia udziału form odapelatywnych we współczesnej antroponimii polskiej. Oczywiście w zupełnie innym kontekście należy rozpatrywać imiona typu *Wirginia*, *Beata* lub *Regina*.

Wyróżnić natomiast trzeba interesujący fakt onomastyczny – typowy nie tylko dla Polski – w postaci dobrze zespolonych z kulturą heortonimów maryjnych, tzn. nazw typu chrematonimiczno-ideacyjnego, które oznaczają święta ku czci MB w kalendarzu liturgicznym. Z jednej strony nazwy te mają postać oficjalną, prawie urzędową, rytualną, informując np. o miejscach związanych z kultem maryjnym typu *MB Częstochowskiej* lub duchowych rolach i atrybutach Maryi, np. *NMP Wspomożenia Wiernych*, *MB Różańcowej*). Z drugiej – mają postać zwyczajową, ześwieczoną, bliższą codziennemu życiu i obserwacji świata natury, np. *MB Śnieżnej*, *Strumiennej*, *Wiosennej*, *Zielnej*, *Żniwnej*, *Siewnej*, *Jagodowej* (por. Breza 1993, s. 374; Fros, Sowa 1975, s. 336–342), sytuując się gdzieś na granicy użycia onimicznego i pospolitego¹⁴.

Tak samo popularne i orientujące są licznie występujące nazwy maryjne będące wezwaniami świętyń, a jednocześnie nazwami wizerunków Maryi słynących łaskami – żeby użyć typowej dla zjawiska zbitki słownej. Jest to problem dobrze znany i wielokrotnie omawiany, nie tylko w onomastyce. Warto jedynie zauważyć, że nazwy te w zależności od odniesienia mogą mieć charakter oikonimiczny lub ideonimiczny, co reguluje zwykle termin utożsamiający w strukturze nazwy, tj. „sanktuarium” lub „obraz”, „figura”, np. *Sanktuarium/Obraz MB Kalwaryjskiej „Słuchającej”* (Kalwaria Pałacowska, kościół Podwyższenia Krzyża Świętego).

Nazewnictwo maryjne w różnych przestrzeniach społecznych

Większość tego typu nazw można by włączyć do pola – nazwijmy to – „emocjonalno-humanizującej” stylistyki sakralnej, również w innych obszarach, np. francuskim z takimi przykładami jak: *Notre-Dame de la So-*

¹⁴ Więcej na ten temat zob. Gałkowski 2011 (2008): 192–198, 202–208.

litude („NMP od samotności”, Bayonne, Pyrénées Atlantiques), *Notre-Dame du Bon Retour* („NMP dobrego powrotu”, Saint-Germain-en-Laye, Yvelines), *Notre-Dame du Pain* („NMP od chleba”, Blandy-les-Tours, Seine-et-Marne). Wezwania te przybliżają osobę Maryi do spraw ludzkich, ale to już wynika głównie z czystego antropocentryzmu.

Odnosząc się do nazw równych tytułom wezwań maryjnych wchodzimy w bardzo szeroki sakralno-świecki obszar nazewnictwa maryjnego lub odmaryjnego. Wystarczy wymienić same obiekty tego nazewnictwa, żeby uzmysłwić sobie potencjalny jego zakres regulacyjny. Mogą się w nim znaleźć antroponimy kolektywne w postaci nazw wspólnot zakonnych lub świeckich, stowarzyszeń, fundacji, grup artystycznych, nazwy wydarzeń inspirowanych kultem maryjnym, nazwy typu ideonimicznego dzieł artystycznych przedstawiających postać Maryi, nazwy typu medianimicznego itd. Ale także nazwy ojkonimiczne podobne do wezwań świętyń – nazwy pensjonatów, szpitali, szkół, hoteli itp.¹⁵

Zakończenie

Abstrahując od wymiaru religijnego, należy na koniec podkreślić udział imienia *Maria/Maryja* w wytwarzanym wokół niego dyskursie, który *volens volens* znacząco wpisuje się w kulturę ogólną, która jednocześnie potrafi się wobec tego dyskursu dystansować. Jest to *proprium*, które w swej podstawowej postaci zaistniało w różnych przestrzeniach religijnych i świeckich. Czasami bywało i bywa postrzegane jako zbyt nacechowane, choćby w antroponimii włoskiej i francuskiej. Spotyka się sytuacje, które polegają wręcz na zastępowaniu go przez parafoniczne eufemizmy, szczególnie tam, gdzie miałyby być wymówione „nadaremnie”, np. w obszarze włoskim *madosca!* zamiast *Madonna* albo *Maria vergola* zamiast *Maria Vergine*. Imię *Maria* występuje w licznych formach derywowanych, pochodnych, frazeologizowanych, apelatywizowanych, religijnie utożsamianych lub nie z postacią Maryi (np. fr. *marionnettes*, figurki Maryi, później marionetki). Imię *Maria* stworzyło bardzo szeroki wachlarz nazweniczny, w którym odnajdujemy przykłady ze wszystkich sfer onimicznych. Prześledzenie potencjału nazwotwórczego przedmiotowego antroponimu (również w szeroko pojętej toponimii i chrematonimii), szczególnie w kontekście

¹⁵ Nazwy z tych zakresów to np. pol. *Apostolski Ruch Maryjny*, wł. *Pellegrinaggio Mariano* („pielgrzymka maryjna”, cel: Madonna del Popolo, katedra w Weronie), fr. *Festival Marial International* (Międzynarodowy Festiwal Maryjny, Paray-le-Monial), pol. *IV Diecezjalny Konkurs Piosenki Maryjnej „Pieśnią sławimy Maryję”* (Czeladź), fr. *Centre Hospitalier Sainte-Marie de Nice* (Szpital NMP Nicejskiej), wł. *Libera Università Maria Santissima Assunta* (Wolny Uniwersytet im. Wniebowzięcia NMP, Rzym).

studiów onomastycznych różnych przestrzeni językowych, może stanowić przyczynek do opracowania modelu badań holistycznych na przykładzie wybranego, pojedynczego antroponimu. Tego rodzaju badań w obszarze onomastyki jest jeszcze stosunkowo niewiele.

Bibliografia

- Abramowicz Z. 2001. *Antroponimia Żydów białostockich jako zwierciadło kultury i historii narodu*, <http://hum.uwb.edu.pl/ifw/abramowicz1.htm> (dostęp 07.11.2010).
- DNPB – O. Odelain, R. Séguineau, *Dictionnaire des noms propres de la Bible*, Paris 1978.
- Fros H., Sowa F. 1975. *Twoje imię. Przewodnik onomastyczno-hagiograficzny*, Kraków.
- Gałkowski A. 2010. *Nazwy własne o podłożu religijnym w przestrzeni społeczno-kulturowej Polski i Włoch*. [w:] *Nazwy własne a społeczeństwo*, t. 2, red. R. Łobodzińska, Wrocław, s. 567-581.
- Gałkowski A. 2011 (2008). *Chrematonimy w funkcji kulturowo-użytkowej. Onomastyczne studium porównawcze na materiale polskim, włoskim, francuskim*, Łódź.
- Gałkowski A. 2011. *O niektórych nazwach „duchem podsztych” w onimii polskiej, włoskiej i francuskiej*, „Onomastica”, LV, s. 79-91.
- Klawek A. 1947. *Etymologia imienia Maria*. „Polonia Sacra”, I, s. 176-184.
- Klawek A. 1948. *Etymologia imienia Maria*. „Sprawozdania Akademii Umiejętności”, XLVIII, s. 402.
- Klawek A. 1951. *Imię Maria*. „Ruch Biblijny i Liturgiczny”, VII, s. 56-58.
- Malec M. 1994. *Imiona chrześcijańskie w średniowiecznej Polsce*, Kraków.
- Malec M. 2001. *Imię w polskiej antroponimii i kulturze*, Kraków.
- Pasek Z., Skowronek K. 2008/2009. *Co onomasta ma z religioznawcą? Ku onomastyce interdyscyplinarnej (na przykładzie nazw Kościołów i związków wyznaniowych w Polsce)*, „Onomastica”, LIII, 9-31.
- Rospond St. 1983. *Onomasticasacra w Nowym Testamencie: Ewangelia św. Marka w świetle nazewnictwa*, „Onomastica”, XXVIII, s. 5-32.
- Rutkiewicz M. 2006. *Sacrum w onomastyce*, [w:] *Onimizacja i apelatywizacja*, red. Z. Abramowicz, E. Bogdanowicz, Białystok, s. 563-579.
- Rzetelska-Feleszko E. 2006. *W świecie nazw własnych*, Warszawa-Kraków.
- SeF – E. T. La Stella, *Santi e fanti. Dizionario dei nomi di persona*, Bologna 1993.
- SI – J. Grzenia, *Słownik imion*, Warszawa 2002.
- SIWPU – K. Rymut, *Słownik imion współcześnie w Polsce używanych*, Kraków 1995.
- SNONT – R. Zarebski, *Słownik nazw osobowych w polskich przekładach Nowego Testamentu*, Łódź 2005.
- SSNO – *Słownik staropolskich nazw osobowych*, t. 3, red. W. Taszycki, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1971.

Taszycki W. 1958. *Pierwiastek chrześcijański w polskich nazwach miejscowych*, [w:] *Rozprawy i studia polonistyczne. Onomastyka*, t. 1, red. W. Taszycki, Wrocław, s. 269-287.

Dolce nome. L'antroponyme Maria et le procès onomastique de sacralisation et de laïcisation dans les espaces polonais, italien et français

Résumé

Le présent article se donne pour but la révision des conceptions sur l'étymologie et l'usage social du prénom *Marie* comme nom sacré et laïque. L'auteur considère la popularité de cet anthroponyme et les raisons de la mode « marianne » dans trois pays : la Pologne, l'Italie et la France. On procède aussi à une analyse des variantes du prénom *Marie* et des formes anthroponymiques qui dérivent des titres attributifs de la Sainte-Marie ainsi qu'à l'apport formel du prénom dans d'autres catégories onymiques. Le texte est l'introduction à une étude holistique de l'onyme *Marie* en trois espaces linguistiques et culturels choisis.

Dorota Samborska-Kukuć

IGNACY RZECKI – KREACJA BIEDERMEIEROWSKA?

O Ignacym Rzeckim, kluczowej postaci Prusowskiej *Lalki*, zwykle się myśleć jako o starym romantyku. On to bowiem z sentymentem wspomina swoją żołnierską przeszłość, gloryfikuje stary porządek, którego centrum stanowił sklep na Podwalu, jest żarliwym wyznawcą idei napoleońskich, których urzeczywistnienia bezskutecznie wypatruje, jest lojalnym i oddanym plenipotentem Stanisława Wokulskiego, którego rad by uważać za syna. Wskazane, dominujące cechy bohatera sprowadzają się do potocznych uogólnień: staroświecki dziwak, idealista, sentymentalny marzyciel, niekiedy także: altruista, filozof, sumienny *homo laborans*. Rzuca się w oczy anachroniczność tej postaci na tle wieku pary i elektryczności, inność przejawiająca się zarówno w jego *modus vivendi*, jak i *modus sapiendi*. Próba jednoznacznego zaklasyfikowania Rzeckiego nie jest zapewne możliwa – wszak jest to postać złożona i skomplikowana, na jej kształt złożyło się wiele wpływów¹, z których wskazać można choćby trop „schillerowskiego człowieka natury”² lub inspiracje dickensowskie³. Wydaje się jednak, że obszarem, w którym można by umieścić także kreację starego subiekta jest stylistyka biedermeyera, typu kultury mieszczańskiej wywodzącej się z obszaru niemieckojęzycznego, głównie Austrii okresu metternichowskiego (1815–1848)⁴.

---

¹ Za rzeczywisty prototyp Ignacego Rzeckiego uważa się Bolesława Morskiego, dysponenta w sklepie kolonialnym przy ul. Miodowej, należącym do Łowickiego.

² J. Bachórz, *Wstęp* [do:] B. Prus, *Lalka*, oprac. J. Bachórz, Wrocław 1991, t. I, s. LXV. Wszystkie cytaty pochodzą z tegoż wydania i oznaczone zostały następująco: cyfra rzymska – nr tomu, liczba arabska – nr stronicy.

³ Zob. Z Szwejkowski, *Twórczość Bolesława Prusa*, Warszawa 1972, s. 201, zob. też. H. Markiewicz, *Lalka Bolesława Prusa*, Warszawa 1967, s. 46-47.

⁴ Syntetyczny obraz zjawiska biedermeyera na gruncie rodzimym przeprowadziła Zofia Krzysztoforska-Weisswasser, *Austriacki biedermeyer i jego sztuka*, [w:] *Codziennosc*

Początki adaptacyjne terminu i jego konotacji były negatywne, deprecjonujące i trywializujące. Źródłosłów pojęcia utworzonego od tytułu satyrycznego tekstu Ludwiga Eichrodta i Adolfa Kussmaula o filistrze-mieszczuchu i kołtunie miało charakter drwinkujący, prześmiewczy. Sam termin *bieder* oznaczał jednak pierwotnie pozytywne cechy, wytwarzając pole semantyczne zogniskowane wokół wyrazu poczciwość (w deminutywnej wersji poczciwina). Prąd, początkowo związany był głównie z kulturą materialną, zwłaszcza sztuką użytkową, wygodnymi, solidnymi meblami (fotel, sekretarzyk, biurko, witryna, serwantka). W przypadku diagnozy polskiej *biedermeier* miał być przykładem literatury w zestawieniu z romantyzmem – zniżającej loty. „*Biedermeieryzm polski*” wchodzi w skład protorealizmu⁵ – szerszego pojęcia „określającego zjawiska wywodzące się z sentymentalizmu, respektującego zasadę fikcji werystycznej i łagodnych jakości estetycznych, opierającego się na założeniach zdrowego rozsądku i pojednania z rzeczywistością, mieszczącego się w kategoriach tradycjonalizmu lub umiarkowanego liberalizmu oraz przygotowującego grunt pod sztukę realistyczną”⁶. Z perspektywy romantyzmu ocenia się *biedermeier* jako ujemny nurt bez ambicji, pozostający w smudze romantycznego cienia i wykazujący aksjologiczny ruch w dół; z punktu widzenia realizmu jest on poskromieniem romantyczności, jej przytłumieniem, lekiem na niepokoje, a nawet, jak uważa Wiktor Weintraub, ucieczką w sielankę jako panaceum na rozpacz⁷. W tym sensie *biedermeier* uwzniośla potoczność, kiedy zawodzą romantyczne utopie. Jest okresem dojrzałości i rozsądku po eksplozji młodości i braku rozwagi w czasach romantycznych.

Stosunkowo słabo rozpoznana w polskiej literaturze konotacja tego prądu (nawet z nieprecyzyjną nazwą), postrzeganego jako konstrukcja *ex post*, stanowi dla badacza poważne wyzwanie: dokonanie syntezy światopoglądu kilkuset powieści okresu międzypowstaniowego⁸. Z tego też

---

w literaturze XIX (i XX) wieku. *Od Adalberta Stiftera do współczesności*, red. G. Borkowska, A. Mazur, Opole 2007.

⁵ Pojęcie stworzone przez Henryka Markiewicza, *Realizm*, [w:] *Słownik literatury polskiej XIX wieku*, red. J. Bachórz i A. Kowalczykova, Wrocław 1995. Por. J. Bachórz, *Od romantyzmu do powieści tendencyjnej*, [w:] *Studia o narracji*, red. J. Błoński, S. Jaworski, J. Sławiński, Wrocław 1982, s. 167.

⁶ H. Markiewicz, *Realizm*, s. 819.

⁷ W. Weintraub, *Poeta i prorok. Rzecz o profetyzmie Mickiewicza*, Warszawa 1998, s. 257.

⁸ Właściwie lat 1848–1863 z antecedencjami powieściowymi Ignacego Chodźki, Placyda Jankowskiego, wczesnej twórczości Józefa I. Kraszewskiego, a nawet, co wątpliwe, Elżbiety Jaraczewskiej. Bardzo trudno wyznaczyć początek tendencji *biedermeierowskich* w naszej literaturze, a mówiąc ściślej, w prozie krajowej okresu romantyzmu, ale można rzec, iż eksplozja dzieł pokazujących ucieczkę od wielkiej historii do zacisza domu, do rodziny, przyjaciół, aby odpocząć po i przed mającymi nadejść wypadkami, ogniskuje się jakby w dwu fazach – wstępnej: po powstaniu listopadowym oraz właściwym: po

powodu ogląd nurtu na naszym gruncie ograniczony jest do paru ogólnych opracowań⁹. Trudno spodziewać się, by wobec tych niedostatków i zanie-

Wiośnie Ludów i trwa mniej więcej po powstaniu styczniowe, „rozpuszczając się” stopniowo zgodnie ze swoją pneumatyczną naturą w wielkim realizmie (V. Nemoianu, *The Taming of Romanticism. European Literature and Age of Biedermeier*, Cambridge-London 1984). Tym łatwiej, iż biedermajerowie współistnieją z realizmem i jest prądem teoretycznym i bezprogramowym. Ma charakter eklektyczny, absorbuje wybrane elementy klasycyzmu i romantyzmu.

⁹ Zasadniczy kształt biedermajerologii wyznaczają powieści powstałe w okresie 1846-1860. Najlepszymi źródłami wiedzy o tytułach są dwie rozprawy z 1859 roku: *Kilka rysów z lit. i społeczeństwa* Lucjana Siemińskiego oraz *Obraz najnowszego ruchu literackiego w Polsce* Fryderyka Lewestama. Do tych powieści należą: po pierwsze powieści Józefa Korzeniowskiego, uznane dziś przez Bachórzę (*Realizm bez „chmurnej jazdy”*. *Studia o powieściach Józefa Korzeniowskiego*, Warszawa 1979, passim) za należące do odmianny prozy realizmu moralistycznego (pojęcie Lionela Trillinga) zalecającego się detalicznością opisu oraz iluzją obcowania z rzeczywistością, prawdopodobieństwem, typowością, reprezentatywnością werystyczną a także wiedzą na temat społeczeństw, narodu, psychiki człowieka i obyczajów. Powieści Korzeniowskiego samą już tytułaturą zdradzają przedmiot opisu i przestrzeń świata przedstawionego (*Wędrowniacy oryginalni, Nowa wędrowniacy oryginalni, Garbaty, Emeryt, Tadeusz Bezimienny*). Do biedermajerologii należą oczywiście liczne powieści Kraszewskiego (*Historia o bladej dziewczynce spod Ostrej Bramy, Pamiętniki nieznanego, Dziwadła, Komedjanci, Jaryna, Tomko Prawdzic, Złote jabłko, Stary sługa, Powieść bez tytułu*), Zygmunta Kaczkowskiego (*Dziwo-żona, Bajronista, Wnuczęta*), Józefa Dzierżkowskiego (*Rodzina w salonie, Próźniak, Serce kobiece*), Narcyzy Żmichowskiej (*Księga pamiątek*), Ludwika Sztjrmery (*Pantofel, Światło i cienie, Noce bezsenne*), Jana Zachariasiewicza (*Uczony, Renata*), Włodzimierza Wolskiego (*Domek przy ulicy Głębokiej*) oraz powieści Aleksandra Niewiarowskiego, Pauliny Wilkońskiej, Alberta Wilczyńskiego i wielu innych powieściopisarzy *minorum gentium*.

Istotnymi dla narodzin biedermajerologii w Polsce były słowa Kraszewskiego z 1851 (*Liść do Red. „Gaz. Warszawskiej”*), w której „uciszył burzę byronowską”, „chmury rozdarł i ukazał prostym chrześcijańskim sercom niebo, ziemię, prace i pieśń”. W odniesieniu do literatury polskiej terminu tego użyła po raz pierwszy Maria Żmigrodzka (*Wojaz romantyka smorgońskiego*. „*Twórczość* 1962, nr 9, s. 63-70), określając go jako zjawisko negatywne, łączące się z filisterstwem, reakcyjnością i zaprzaństwem. W rok później biedermajerologią posłużyła się Maria Janion (*Zmierzch romantyzmu*, [w:] „*Pamiętnik Literacki*” 1963, z. 4, s. 318 [przedruk – Eadem, *Romantyzm. Studia o ideach i stylu*. Warszawa 1969]), uznawszy to zjawisko w literaturze polskiej za rodzaj „czyścica literackiego”. Po trzech latach M. Żmigrodzka (*Polska powieść biedermajerowska*, „*Pamiętnik Literacki*” 1966, z. 2, s. 384 [przedruk: Eadem, *Przez wieki idąca powieść. Wybór pism o literaturze XIX i XX wieku*, Warszawa 2002]) , rozwijając i modyfikując zasugerowane przez siebie tezy, stworzyła krótki rys biedermajerologii w literaturze polskiej, mający, jak dotąd, kształt mini-syntezy tego prądu u nas. Dopiero przed paru laty w środowisku poznańskim powstała książka przedrukująca najważniejsze wypowiedzi o zjawisku biedermajerologii w literaturze niemieckojęzycznej z króciutkim nawiązaniem do obszaru polskiego, zob. *Spory o biedermajerologię*, wybór, wstęp i oprac. J. Kubiak, Poznań 2006.

Warte uwagi są w tym zakresie również prace Anety Mazur, m.in. *Dwie utopie realizmu: „Nad Niemnem” Elżbety Orzeszkowej i „Późne lato” Adalberta Stiftera*, „*Pamiętnik Literacki*” 2000, z. 2; *Między przekleństwem a błogostawieństwem – codzienność u Gustawa Flauberta, Adalberta Stiftera i Józefa Ignacego Kraszewskiego*, [w:] *Codzienność w literaturze XIX (i XX) wieku*, s. 289. Po dziś dzień nie ma pracy naukowej, która po-

dbań, rekonosans uobecniania się elementów biedermeierowskich w literaturze polskiej okresu popowstaniowego był zadawalający¹⁰. Brak ten dotyczy także największych powieści realistycznych, w tym *Lalki*. Pojawiały się wprawdzie pojedyncze wypowiedzi sugerujące tezę, iż w kreacji Rzeckiego opalizują cechy biedermeierowskie¹¹. Przed rokiem szerzej poruszył tę kwestię Tomasz Sobieraj, dokonując pobieżnego przeglądu pisarstwa Bolesława Prusa (m.in. w *Sierocej doli*, *Lalce* i *Emancypantkach*) właśnie pod kątem występowania w nim pierwiastków biedermeierowskich¹². Niestety, jest to artykuł obciążony dość stereotypowym, szablonowym, odwołującym się do przestarzałych opracowań, widzeniem polskiego biedermeieru oraz raczej odtwórczą nazbyt ostrożną postawą badacza. Stąd niespełna dwustronicowa próba powiązania postaci Rzeckiego ze stylistyką biedermeierowską wypada blado i prosi o dalszy ciąg.

Jaki jest zatem antropologiczny obraz urodzonego przed powstaniem listopadowym, wywodzącego się z drobnomieszczaństwa warszawskiego Rzeckiego, jak wygląda dookolny świat, który on sam organizuje i w którym uczestniczy?

Pamiętnikarz

Już sama koncepcja dwugłosu narracyjnego w *Lalce* i, co za tym idzie, powierzenie Rzeckiemu funkcji autonomicznego opowiadacza, wskazuje na świadome wykorzystanie przez Prusa jednej z zasadniczych cech obyczajowości biedermeieru: obsesyjny niemal żywioł pisania – listów, pamiętników, dzienników, pocztówek celem zachowania ciągłości tradycji, ale też jako forma terapii i pocieszenia. Solilokwialny *Pamiętnik starego subiekta*, ma charakter praktyczny i, jak w biedermeierze, utrwalający w miarę możliwości

---

rządkowałyby nagromadzone wokół pojęcia i jego istoty nieporozumienia płynące z uprzedzeń lub ignorowania tych zjawisk. Jak się zdaje jednak, następuje dziś pewna, jeśli nie rehabilitacja zjawiska, to przynajmniej uznanie go za uprawomocnione. Dowodem jest artykuł Dobrochny Ratajczakowej (*Arcydzieło biedermeieru?*, [w:] *Codziennosc w literaturze XIX (i XX) wieku*, przedruk – Eadem, *W kryształach i płomieniu. Studia i szkice o dramacie i teatrze*, Wrocław 2006, t. 2) wskazującej na cechy *Pana Tadeusza* jako dzieła okresu i estetyki biedermeieru.

¹⁰ Są to zaledwie rozpoznania pojedynczych utworów, często w relacji komparatystycznej, zob. A. Mazur, *Dwie utopie realizmu: „Nad Niemnem” Elizy Orzeszkowej i „Późne lato” Adalberta Stiftera*, „Pamiętnik Literacki” 2000, z. 2;

¹¹ T. Żabski, *Grossmutter i Napoleon. Ambivalentny obraz codzienności w „Lalce” Bolesława Prusa*, [w:] *Codziennosc w literaturze XIX (i XX) wieku*.

¹² T. Sobieraj, „*Sieroce dole*” „geniuszy uczucia”. *O biedermeierowskich cechach twórczości Bolesława Prusa*, „Przegląd Humanistyczny” 2010, nr 1, s. 89-91; por. H. Voisine-Jechova, *Polski i czeski umiarkowany romantyzm w kontekście literatury światowej*, [w:] *Codziennosc w literaturze XIX (i XX) wieku*, s. 289.

najwierniej, minione i teraźniejsze. To, co zobaczone, przeżyte, odczute – dawniej i teraz – zostaje unieruchomione w postaci zapisków odchodzącego już w przeszłość człowieka. Sam Rzecki, „dobrowolnie odcięty od natury i ludzi, utopiony w wartkim, ale ciasnym wirze sklepowych interesów”¹³ zapewnia, że pisze po to, „ażeby wiadano, jakim sposobem tworzyli się dobrzy subiekci i choć nie uczeni, ale rozsądni politycy. Do takiego interesu nie trzeba akademii, lecz przykładu – w domu i w sklepie”¹⁴. Wychodzi bowiem z przekonania, że „na świecie jest coraz mniej dobrych subiektów i rozumnych polityków, bo wszyscy stosują się do mody”¹⁵. Zatem *Pamiętnik* przeznaczony jest, jak w stylistyce biedermajerowskiej, dla swoich. Rzecki, nie mając rodziny, kieruje go głównie do sklepowych subiektów i ich pryncypałów. Zdaniem Rzeckiego bowiem, „kupiec powinien siedzieć w sklepie i wyrabiać sobie ludzi, jeżeli chce mieć porządknych”¹⁶.

Dzięki *Pamiętnikowi starego subiekta* czytelnik zostaje zaznajomiony z antecedenjami akcji, sięgającymi żywymi reminiscencjami Rzeckiego do lat trzydziestych, a zapożyczonymi od ojca i wuja do czasów Bonapartego. Ojcowski nakaz: „wszystko pamiętaj!” jest dlań imperatywem moralnym i żywiołem, w którym spełnia się jego „pamięć doskonała”. Zapiski Rzeckiego dotyczące przeszłości mają charakter rekonstrukcyjny, pamiętnikarz jako jej strażnik i depozytariusz dba o detale, rejestruje zmysłowe jakości, jakie zapisały się w jego pamięci: szczegóły fizjonomii, ubiorów, a nawet zapachy i dźwięki. Tą samą właściwością zalecają się także obrazki teraźniejszości: Rzecki stara się zachować przedstawiony świat w możliwie nienaruszonym oryginale, nie falsyfikuje kształtów rzeczywistości swoimi słowami, ale posiłkuje się przytoczeniami cudzych słów. Jego pamiętnik staje się skarbnicą wiedzy o codzienności warszawskiej z prawdziwie zachowanym *genius loci*, z wyrazistymi portretami oryginałów, z osobliwościami swojskiej rzeczywistości, z właściwościami umiłowanej przez subiekta przestrzeni: Krakowskiego Przedmieścia z jego centrum – sklepem.

Semioza nieruchomości

Od lat nosił Ignacy Rzecki ciemnozieloną algierkę, tabaczkowy surdut, popielate spodnie z czarnym lampasem i wypłowiały cylinder, w pokoju zaś, w którym mieszka od ćwierćwiecza „było (...) to samo smutne okno, wychodzące na to samo podwórze, z tą samą kratą, na której szczeblach

¹³ L, I, 33.

¹⁴ L, I, 35.

¹⁵ L, I, 34.

¹⁶ L, I, 59.

zwieszała się być może ćwierćwiekowa pajęczyna, a z pewnością ćwierćwiekowa firanka, niegdyś zielona, obecnie wypłowiwała z tęsknoty za słońcem. Pod oknem stał ten sam czarny stół obity suknem, także niegdyś zielonym, dziś tylko poplamionym. Na nim wielki czarny kałamarz wraz z wielką czarną piaseczniczką, przymocowaną do tej samej podstawki – para mosiężnych lichtarzy do świec łożowych, których już nikt nie palił, i stalowe szczypce, którymi już nikt nie obcinał knotów. Żelazne łóżko z bardzo cienkim materacem, nad nim nigdy nie używana dubeltówka, pod nim pudło z gitarą, przypominające dziecinną trumienkę, wąska kanapka obita skórą, dwa krzesła również skórą obite, duża blaszana miednica i mała szafa ciemnowisniewej barwy stanowiły umeblowanie pokoju, który ze względu na swoją długość i mrok w nim panujący zdawał się być podobniejszym do grobu aniżeli do mieszkania¹⁷. Kształt pokoju Rzeckiego przypomina sklep Minclów, którego wnętrze (...) wyglądało jak duża piwnica, której końca nigdy nie [można było] dojrzeć z powodu ciemności¹⁸. Z tym miejscem wiążą się najlepsze wspomnienia starego subiekta. Teraz swoje mieszkanie urządza w taki sposób, aby stanowiło dla niego azyl i ostoję spokoju. Jak przywiązany jest Rzecki do tego miejsca, wie sam Wokulski, który przenosząc przyjaciela do innego mieszkania, urządza mu pokój identycznie, jak w poprzednim lokum i wypełnia nową przestrzeń ulubionymi przez niego bibelotami. Miejsce prywatne jest dla Rzeckiego oazą, sadybą, ucieczką od świata w przytulne, swojskie zacisze przed ludzkim śmiechem, szyderstwem, kpina, plotką. Izolując się, emigrując do swego wnętrza, wspomina subiekt węgierską równinę i nieżyjących kamratów, z którymi walczył ongiś przeciw Austriakom o wolność narodów.

Rzecki oraz „wszystko, co go otacza, jest dawnością zatrzymaną w czasie. Pan Ignacy przywiązał się do miejsca, do ludzi, do sprzętów, do lektur, do pieśni... Niczego nie chciał zmienić¹⁹. Jego życie, od dnia wyboru sklepu Mincla jako miejsca dla siebie, zachowuje ten sam rytm, niezakłóconą niczym mantrą codzienności, w której „każdy dzień był podobny do wszystkich innych dni, jak kropla jesiennego deszczu do innych kropli jesiennego deszczu²⁰. Rozkład zajęć jest ściśle określony tarczą zegara: dzień roboczy zaczyna się o szóstej rano, a kończy o ósmej wieczorem, jest wypełniony rytualnymi zadaniami, jakie mają do wykonania wszyscy pracownicy sklepu: od pryncypała do posługacza. Nawet niedziela Rzeckiego podlega tym samym prawom sekwencji, jest to dzień przyjemności – układania wystawy na cały tydzień. Rytm pracy i czynno-

¹⁷ L, I, 19-20.

¹⁸ L, I, 49.

¹⁹ S. Fita, „Pozytywista ewangeliczny”. *Studia o Bolesławie Prusie*, Lublin 2008, s. 104.

²⁰ L, I, 52.

ści przy niej wykonywane, nazywane czasownikami iteratywnymi, mają charakter ze wszech miar regularny i niepodlegający modyfikacjom, tworząc „semiozę wiecznego trwania”²¹.

Niezmiennność, nieruchomości i porządek są dla Rzeckiego gwarantem ładu rzeczywistości, a oszczędność, praktyczność i akuratność wyuczone w patriarchalnym, protestanckim sklepie Mincla stają się cechami charakteru Rzeckiego, zrastają z nim samym, a akomodując wrodzone predyspozycje, formują jego osobowość. Subiekt szanuje, a nawet celebrytuje każdą czynność, jaką wyznacza mu jego zawód, mimo jej banalności i typowości. Nade wszystko jest wyznawcą kultu pracy, tak właściwego kulturze mieszczańskiej modelu biedermajerowskiego. W takim, idealnie zorganizowanym łańcuchu przyczyn i skutków Rzecki czuje się bezpiecznie, jest w jakimś sensie asekurowany przed niepokojami egzystencjalnymi, na które z powodu swej refleksyjnej natury jest narażony. Nie założył rodziny, co chroni go przed rozczarowaniami, ale też pozbawia pełni życia. Toteż najmniejsze nawet wytrącenie z orbity codziennych rytuałów powoduje u niego dyskomfort i zagubienie. Każdorazowe odstępstwo od ustalonej normy bowiem – np. wyjście ze sklepu w ciągu dnia na licytację kamienicy lub kilkunastominutowe spóźnienie się do pracy z powodu zarwanej przy piwie nocy – wywołują u Rzeckiego gniojące poczucie winy, wyrzuty sumienia i omal nie katastroficzne wieszczenie zagłady sklepu, Napoleonidów i całego bodaj świata.

„Pocziwy, stary Rzecki”

Ideałem biedermajerowskim jest skromny i przeciętny człowiek codzienności; w odróżnieniu od indywidualizmu romantycznego nie jest indywidualistą, ale należy do „małej wspólnoty”. W życiowych decyzjach i wyborach kieruje się zdrowym rozsądkiem, ale pozbawiony egoizmu, często poświęca się dla innych. Dominanty charakterologiczne postaci biedermajera składa pięć podstawowych cech: pracowitość, skromność, uczciwość, oszczędność i gospodarność. Ponadto bohater porusza się po przestrzeniach ograniczonych i czyni wysiłek etyczny w obrębie rzeczy małych z przekonaniem, iż ekonomiczność warunkuje duchowość. Ład codzienności, sumiennność, religijność i moralność oraz wewnętrzne przekonanie o własnej przeciętności zapewnią życie pośmiertne.

Wzorzec ten w wielu aspektach realizuje Prus, tworząc postać starego subiekta – człowieka pocziwego. Trudno nie zauważyć, że owe pięć cech biedermajerowskiego paradygmatu osobowościowego moduluje bohatera *Lalki*. Pracowity od dziecka, nawykły do oszczędności i poprzestawania

---

²¹ T. Żabski, op. cit., s. 343.

na małym jest wzorem uczciwości i sumienności. Po śmierci Minclowej to on *de facto* zarządza sklepem, swoją gospodarnością i rzetelnością utrzymując go na wysokich obrotach handlowych. Czyni to nie dla siebie, może także i nie dla Wokulskiego, ale dla samego sklepu, który jest dla niego rodzajem *axis mundi*, ową „małą wspólnotą”, którą po to rządzi niezmiennie od pokoleń reguły, aby stanowiła solidną, dobrze funkcjonującą komórkę społeczną wchodzącą w skład większego organizmu.

Tym, co różni Rzeckiego od kreacji biedermeierowskiej jest jego sceptycyzm religijny. Dla Rzeckiego, cytującego słowa z *Rękopisu znalezionego w Saragossie*, Bóg i dusza są warunkowe („Panie Boże, jeżeli jesteś, zbaw pomimo to duszę moją, jeżeli ją mam”²²). Niekiedy wierzy on, co prawda, w Opatrzność kierującą historią polityczną, zgodnie z życzeniem swego ojca, który mówił doń: „Pamiętaj, że Bonapartów Bóg zesłał, ażeby zrobili porządek na świecie; a dopóty nie będzie porządku ani sprawiedliwości, dopóki nie wypełni się testament cesarza”²³. Rzecki kieruje się przy tym swoją *idee fixe*, wiarą w sprawiedliwość świata, głosząc swoisty providencjalizm, wiarę w zwycięstwo Napoleonidów.

Józef Bachórz zauważa, że powieściowy głos Rzeckiego jest „głosem protestu przeciw chorobom moralnym nowych czasów: antysemityzmowi, geszeftowi, brutalności. I on z uporem przeciwstawia się nawet ukochanemu Stachowi, gdy ten w odruchu zdenerwowania drażni go stwierdzeniem, że zwycięzców się nie sądzi, że siła przed prawem. Rzecki sądzi zwycięzców. Jego refleksja o historii jest zbudowana na wymaganii moralności od polityki²⁴. Stary subiekt jest człowiekiem poczciwym, dobrodusznym, wyrażającym opinie wynikające z jego uczuciowego empatycznego jednoczenia się z ludźmi, „instynktu wspólnoty i ufności”. Rzecki kocha ludzi i ufa im niekiedy jak dziecko. Dlatego dotyka go ludzka podłość i niesprawiedliwość. Kiedy oczernia go Krzeszowska, kiedy Stawska ma proces o kradzież, kiedy Szprot źle mówi o jego Stachu, kiedy Szuman żyma się na jego matrymonialne koncepty itd. Wtedy milknie autoterapeutyczna wiara w powodzenie idealistycznych rozwiązań, Rzecki wpada w pesymizm i rezygnację. Ogarnia go wówczas melancholia i stary subiekt tęskni do swoich piechurów i do Katza. Ten smutny, melancholijny humor Rzeckiego jest bardzo właściwy także nastrojom biedermeierowskiej literatury.

Obecne w opracowaniach polskojęzycznych przekonanie, iż bohater biedermeieru jest dziwakiem i oryginałem²⁵ nie jest ściśle, stanowi raczej romantyczny punkt widzenia i to bardzo okrojony, falsyfikujący powie-

²² L, II, 274.

²³ L, I, 41.

²⁴ J. Bachórz, *O funkcjach starego subiekta w „Lalce”* s. 109.

²⁵ B. Mądra, *Biedermeier*, [w:] *Słownik literatury polskiej XIX wieku*, s. 102-103.

ściowe fabuły²⁶. Waloryzowanie prądu dyskwalifikujące jego wartości zahamowało rozwój wiedzy o nim. Traktowane jako zjawisko gorsze, niejako wstydlive, przede wszystkim, jak się wydaje z uwagi na brak dążeń narodowowyzwoleńczych i pogodzenie się z losem zniewolonych, zostało wyparte. Jak negatywnie postrzegane było zjawisko uprawiania „nie wnoszącej fermentu” literatury w okresie międzypowstaniowym, świadczy opatrzone wymownym tytułem esej wypowiedzi Kazimierza Wyki, *Wyznania uduszonego*, w którym czytamy: „(...) za wiele było owego praktycyzmu, urządzania się w obrębie [nowych warunków], praktycznego upodobania w malutkich zadaniach pisarskich, byle je chętnie kwitował ogół hodujący pszenicę i buraki”²⁷. Taki stan rzeczy nazywa Wyka „praktycyzmem niewoli”, pogodzeniem ze skutkami intelektualnymi niewoli”, „światopoglądowym minimalizmem” i wskazuje na niegodną autocenzurę pisarzy, którzy zaaprobowali stan zniewolenia politycznego i żyjąc w nim, zgadzali się na upokorzenie pokonanych. Teza Wyki skłania do zastanowienia się, na ile stanowi ona uogólnienie. Dziwi otwarta deprecjacja zwykłego, ludzkiego życia skwitowanego ironicznie jako „hodowanie pszenicy i buraków”, dziwi też dla wzgardy wobec modelu kultury będącej repliką paradygmatu staropolskiego z jego kształtem agrikulturalnym. Te same, uogólnione i głęboko wartościujące tezy podnosi Maria Janion, która, zachwycona opiniami Wyki porównuje *Wyznania uduszonego* do *Sztuki polskiej* Juliana Klaczki, jednostronnie postrzegającego zjawiska literackie i ceniącego wyłącznie to, co emigracyjne; Klaczko pogardzał realizmem powieści krajowej, przez co w opiniach specjalistów symbolizuje on najsilniej opozycję pomiędzy romantyką emigracyjną a zjawiskami literackimi w kraju.

Tymczasem, jak widać, wielcy pisarze epoki popowstaniowej sięgali po elementy biedermeieru jako swojskie i praktyczne, dalekie od romantycznych idealizacji. I choć Wokulski jest, jak się zdaje, bohaterem żyjącym „wzwyż”, ku ideałom i marzeniom, to właśnie w osobie Rzeckiego wywyższa autor zawód kupiecki, skromną, cichą, sumienną pracę, która skłania do przemyśleń i prowadzi do głębokich refleksji ubogających człowieka i jego wiedzę o świecie. Przychodzi na pamięć teoria Jumarta: „Świat podobny jest do amatorskiego teatru więc nieprzyzwoicie jest pchać się w nim do ról pierwszych, a odrzucać podrzędne. Wreszcie, każda rola jest dobra, byle grać ją z artyzmem i nie brać jej zbyt poważnie”²⁸.

²⁶ Najczęściej bohaterem powieści biedermeierowskiej jest konserwatywny szlachcic, niekiedy ma cechy oryginała, ale zazwyczaj jest porte parole autora; wypowiada kwestie kluczowe i umoralniające.

²⁷ K. Wyka, *Wyznania uduszonego* [w:] Idem. *Łowy na kryteria*, Warszawa 1965, s. 125-126.

²⁸ L, II, 106.

I choć światopogląd *Lalki*, powieści „wielkich pytań” i niepokojów współczesnych, wykracza *sensu largo* poza biedermeierowską aksjologię, są w niej wyraźnie obecne jego pierwiastki. Nie umniejsza to bynajmniej walorów tego arcydzieła, wręcz przeciwnie – pokazuje złożoność problematyki egzystencjalnej i wpisuje się w ciągłość tradycji narodowej, uwolnionej od jarzma romantycznego przymusu bohaterstwa i ofiarności „kamieni rzucanych na szaniec”. Uprawdopodobnieniem wyboru dla Rzekiego cech kreacji biedermeierowskiej jest także stosunek samego Prusa do romantyczności jako iluzji, zwodniczej ułud i wstrzemięźliwość pisarza w ocenie ostatniego powstania, którego zasadność i celowość skwituje Wokulski wyznaniem: „oszukano mnie”.

CZEŚĆ V
PRO MEMORIA

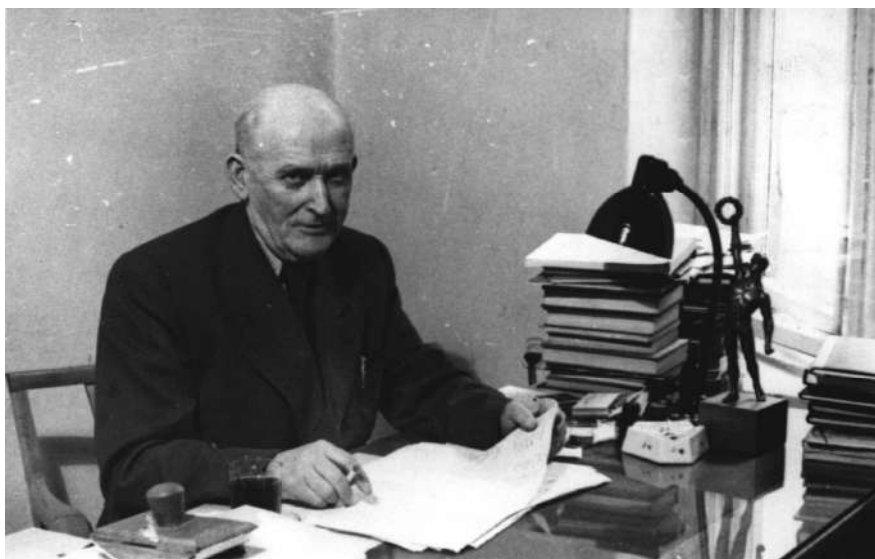
Zbigniew Jerzy Jakubowski

KILKA WSPOMNIENÍ

W 2003 roku jeden z moich magistrantów, Norbert Szczepańczyk, znalazł artykuł **Ignacego Rolińskiego** (1885–1957), pt. *Prosty dowód twierdzenia o średniej arytmetycznej i średniej geometrycznej* (Roliński 1949). Magistrant ucieszył się i artykuł wykorzystał w swojej pracy. Ja zacząłem szukać informacji o autorze (Baranowski 1993, s. 42, 207; Domoradzki i in. 2004, s. 202). Okazuje się, że studiował w kilku uczelniach w kraju i za granicą. W 1924 roku uzyskał dyplom nauczyciela szkół średnich. W latach 1915–1939 nauczał matematyki, logiki i dydaktyki ogólnej w łódzkich szkołach średnich i w Instytucie Nauczycielskim. Po wojnie wrócił do Łodzi, gdzie pracował na Politechnice Łódzkiej, przez wiele lat w Państwowej Wyższej Szkole Pedagogicznej, a także w Uniwersytecie Łódzkim. W PWSP był dziekanem Wydziału Matematyczno-Fizyczno-Chemicznego. We wspomnieniach wielu uczniów był cenionym wykładowcą i organizatorem. Od dr Danuty Wierzbickiej otrzymałem jego załączone niżej zdjęcie wraz z miłym przypomnieniem osoby.

Profesor Leon Mikołajczyk, wspominając ciepło kontakty z Nim z okresu pracy w Uniwersytecie (1956–1957), przypomniał mi o dość smutnej dla obu osób sytuacji dotyczącej przekazania książek przez Ignacego Rolińskiego Katedrze Matematyki UŁ.

W „Sprawozdaniach z Czynności i Posiedzeń” Łódzkiego Towarzystwa Naukowego (1987, s. 20, 44–48) podano, że Ignacy Roliński był jednym z 27 założycieli Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Łodzi (późniejszego ŁTN) i 15 stycznia 1937 r. został wybrany jego wiceprezesem. W roku 1946 był członkiem Komisji Zarządu dla Opracowania Zasad Przekształcenia TPNŁ na ŁTN (Wydziały ŁTN 2011, s. 87). W „Wydziałach ŁTN...” (s. 90, 102), wspomniano też o kilku wykładach Ignacego Rolińskiego w 1938 r. nt. *Stara i nowa logika, Zagadnienie pewności w naukach ścisłych*.

Fot. 1. Ignacy Roliński (1885–1957).

Tadeusz Iwiński (1975, s. 56) przypomina, że w 1946 roku założono Oddział Polskiego Towarzystwa Matematycznego w Łodzi z prezesem profesorem Stanisławem Mazurem. I znów Ignacy Roliński jest jednym z założycieli oraz członkiem Komisji Rewizyjnej (Jakubowski 2006). W roku 1953/1954 na posiedzeniu Oddziału wygłosił odczyt popularny pt. *Matematyka w okresie przedgreckim* (Wiad. Matematyczne 1956, s. 287).

Z tych fragmentarycznych danych wynika znaczna rola Ignacego Rolińskiego w działalności dydaktycznej i organizacyjnej w Łodzi w okresie przed i bezpośrednio po wojnie. Pragnę też podkreślić, że w TPŃ i ŁTN był wówczas jedynym matematykiem. Szkoda, że na wiele lat zapomnieliśmy o Jego pracy. Obawiam się, że nie jest jedyną osobą prawie zapomnianą.

* * *

Pod koniec sierpnia 1951 roku składałem egzamin wstępny na kierunek matematyka Uniwersytetu Łódzkiego. Egzamin był wspólny dla Wydziałów Biologii i Nauk o Ziemi oraz Matematyki, Fizyki i Chemii, bowiem podział Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego na dwa ww. wydziały nastąpił z dniem 1 września 1951 roku. Pisaliśmy wszyscy na temat *Pochodzenie i wiek Ziemi* oraz rozwiązywaliśmy zestaw zadań z matematyki. Egzamin ustny były chyba z matematyki, fizyki i wiedzy współczesnej(?). Miejsce egzaminu: gmach Uniwersytetu Łódzkiego przy ul. Kopernika nr 55. Najbardziej utkwił mi w pamięci (pomijając tremę) przewodniczący

Komisji: starszy siwy pan z piękną brodą, łaską i o dostojnym zachowaniu. Wspominałem o tym 4 października 2011 r. w czasie uroczystości odnowienia mego doktoratu w Uniwersytecie Łódzkim. Był dla mnie uniwersyteckim profesorem, którego w szkole tylko sobie wyobrażałem. Okazało się potem, że to jest **Feliks Joachim Wiśniewski** (1890–1963), profesor zwyczajny, kierownik Katedry Fizyki Teoretycznej.

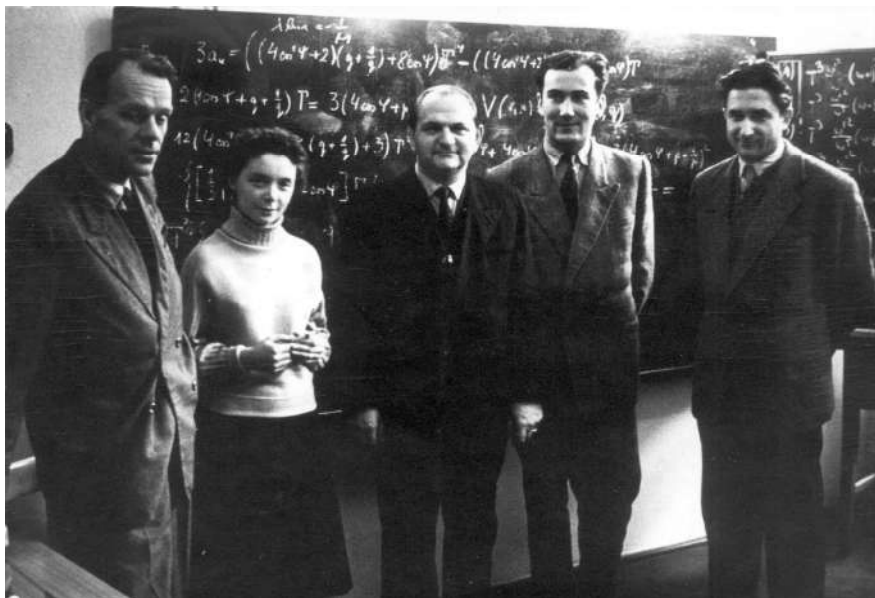
Fot. 2. Feliks Joachim Wiśniewski (1890–1963).

W latach 1946–1948 i 1950–1951 pełnił funkcję prodziekana Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego, a w 1951–1952 był dziekanem Wydziału MFCH (Uniw. Łódzki 1970, s. 86), stąd obecność na egzaminie. Bliżej znał Go profesor Julian Ławrynowicz (patrz „Moja Droga...” 2011, s. 47, a także „Wydziały ŁTN” 2011, s. 63 oraz Baranowski 1993, s. 128).

Drugie nasze, znaczące dla mnie spotkanie odbyło się w lokalu ŁTN, przy ulicy Sienkiewicza 29, I piętro (dane te przypomniał mi niedawno syn Państwa Dylików po jednym z moich odczytów). Pamiętam duży pokój, potężne stare biblioteki i fotele oraz profesora Wiśniewskiego – przewodniczącego Wydziału III. ŁTN (1950–1963), a także profesorów **Witolda Janowskiego** (1912–1972) i **Zygmunta Charzyńskiego** (1914–2001). W. Janowski, jako członek ŁTN, zgłosił moją pracę, a ja ją referowałem. Zapewne była to praca o oszacowaniu funkcjonału Fekete-Szegö (zgłoszenie 2.11.1960) (Jakubowski 1962). Po latach okazało się, że stanowiła ona „połowę” pracy doktorskiej oraz że należy do najczęściej cytowanych moich artykułów. Musiała zadziałać tzw. „lekka ręka” uczestników spotkania.

W serii „Bulletin de la Société des Sciences et des Lettres de Łódź”, Cl. 3 ukazało się wiele prac matematyków łódzkich, z których często korzystały następne pokolenia. W szczególności np. profesor Zygmunt Charzyński

opublikował osiem artykułów w latach 1957–1966, w tym współautorskie z W. Janowskim (2), Henryką Śmiałkówną (2), Janiną Śladkowską (1), Włodzimierzem Waliszewskim (1); profesor W. Janowski miał dwa inne artykuły samodzielne także z tego okresu. Podobnie kilku innych profesorów.

Fot. 3. „Poniedziałki naukowe” w gmachu Katedry przy Al. Kościuszki. Zdjęcie otrzymane od O. Tammiego. Od lewej stoją: Z. Charzyński, J. Śladkowska, W. Janowski, Z. J. Jakubowski i I. Dziubiński. Na tablicy pojawia się znana hipoteza Charzyńskiego-Tammiego.

W 1984 roku Wydawnictwo ww. uzupełniono o serię „Recherches sur les déformations” (Wydział ŁTN 2011, s. 86), którą zorganizował i z zaangażowaniem nadal prowadzi prof. dr hab. Julian Ławrynowicz. Byłem rad, że pracą z numerem 1, vol. I, 1984/1985 jest artykuł Z. J. Jakubowskiego, Alicji Zielińskiej i Krystyny Zyskowskiej (Jakubowski i in. 1984/1985). W serii tej ukazało się wiele artykułów z matematyki, a także prac przeglądowych i biograficznych. Wśród tych ostatnich z dużą przyjemnością czytałem m.in. piękne merytorycznie i napisane z sympatią artykuły: J. Śladkowskiej-Zahorskiej o osiągnięciach profesora Zygmunta Charzyńskiego (Śladkowska-Zahorska 1986), Olli Tammiego o początkach współpracy matematyków z Polski i Finlandii w dziedzinie analizy zespolonej (Tammi 2001), a także Jacka Chądzyńskiego i J. Ławrynowicza o profesorze Charzyńskim (1914–2001), (Chądzyński, Ławrynowicz 2001). Niestety, od wielu lat

„mój profesor” przestał zgłaszać do druku w ŁTN moje prace, lecz ja opiniuję artykuły innych autorów. Czas płynie!

Pisząc o współpracy ŁTN i środowiska matematycznego, nie można pominąć naszych opracowań wydanych w serii „Prace Wydziału III – Nauk Matematyczno-Przyrodniczych” (Soc. Sci. Lodziensis, Sec. III): nr 53, Witold Janowski (1958); nr 63, Paweł Wiatrowski (1960); nr 65, Izidor Dziubiński (1960); nr 68, Lucjan Siewierski (1960); nr 76, Z. J. Jakubowski (1962), nr 117, I. Dziubiński i L. Siewierski (1973). Ogólnie mówiąc prace te zawierały nowe wyniki z geometrycznej teorii funkcji analitycznych, często wnosiły także nowe metody badawcze i stanowiły inspirację do dalszych rozważań. Pozostawały we współczesnym nurcie zainteresowań rozważaną problematyką. Praca nr 53 (Janowskiego) uznana została dość powszechnie za klasyczną w swojej dziedzinie (np. „Rektorzy...” 2002, s. 38 i *Matematyka* 1973, s. 66–67, Uniwersytet Łódzki 1970, s. 88), zaś nr 68 – za trudne i interesujące rozstrzygnięcie znanej hipotezy Charzyńskiego-Tammiego. W omawianym cyklu pięć prac opublikował wspomniany wcześniej profesor F. J. Wiśniewski.

Sporo informacji o matematykach i prowadzonych badaniach zawierają zeszyty z serii „Sylwetki Łódzkich Uczonych”: zeszyt 9, Profesor Zygmunt Charzyński (1993); zeszyt 26, Profesor Włodzimierz Krysiński (1995); zeszyt 79, Profesor Zbigniew Jerzy Jakubowski (2005); zeszyt 94, Profesor Julian Ławrynowicz (2009). W szczególności do pierwszych dwóch wielokrotnie zaglądaliśmy i z nich korzystaliśmy. Podobnie jak ze wspomnień profesora Charzyńskiego opublikowanych w roku 1987 w „Sprawozdaniach...” (Charzyński 1987).

Z przyjemnością można też przeczytać wspomnienia Włodzimierza Krysińskiego pt. *Matematyka – mój zawód i moja miłość* opublikowane w trzecim tomie „Mojej Drogi do Nauki”, a także – Juliana Ławrynowicza w szóstym tomie (2011, s. 45–82). Miła jest też informacja w „Wydziałach ŁTN...” (2011, s. 82) o godności Członka Honorowego ŁTN przyznanej w 2000 r. profesorowi Zygmuntowi Charzyńskiemu. Szkoda, że na s. 94 pominięto prof. W. Janowskiego jako p.o. rektora UŁ w 1968 r., bowiem w książce „Rektorzy Państwowych Wyższych Uczelni Łodzi” (2002, s. 36–39) można znaleźć o nim informacje, w szczególności o działalności w okresie tworzenia się w Łodzi środowiska naukowego. Miałem przyjemność żyć oraz pracować w tym czasie i spotkałem na swojej drodze wiele osób, które już przed wojną lub po jej zakończeniu decydowały o uczelniach wyższych i towarzystwach naukowych w Łodzi (m.in. Stefania Skwarczyńska, Jan Szczepański, Jan Dylík, Anna Chrzęszczewska, Witold Pogorzelski, Józef Chałasiński, Feliks J. Wiśniewski), (patrz np. „Kronika UŁ” 2005, s. 24). Im się udało! A nam? A naszym uczniom?

* * *

Przypominałem wcześniej lokal Zarządu ŁTN przy ulicy Sienkiewicza, którego większość z nas nie pamięta. Przez lata pracowaliśmy na ul. Piotrkowskiej nr 179, ale pobyt tam „dziwnie” się zakończył. Może jednak dobrze się stało, bo dzięki staraniom prezesa Stanisława Liszewskiego „mieszkamy” w pięknym pałacyku przy ul. M. Skłodowskiej-Curie nr 11. Uroda jego ma dla mnie wyjątkowy wymiar. W 1954 roku kierownik grupy Funkcji Analitycznych profesor Franciszek Leja (UJ) zwrócił się do Państwowego Instytutu Matematycznego w Warszawie „z prośbą o wyrażenie zgody na urządzenie konferencji naukowej...”. Konferencję tę podjął się zorganizować Ośrodek Łódzki pod kierunkiem Prezesa Oddziału Łódzkiego Polskiego Towarzystwa Matematycznego prof. dr. Witolda Janowskiego oraz prof. dr. Zygmunta Charzyńskiego”. Zgoda zapadła. W. Janowski powołał grupę techniczną składającą się z magistrów lub studentów, m.in. Zbigniewa J. Jakubowskiego, Tadeusza Świątkowskiego, Izydora Dziubińskiego, Henryki Śmiałkówny, Henryka Taładaja. Miejsce konferencji – ul. M. Skłodowskiej-Curie 11 (oczywiście za zgodą profesora Jana Dylaka). Konferencja była udana. Zapoczątkowała cykl konferencji międzynarodowych organizowanych w Polsce z tej tematyki. Łódź zaczęła się liczyć jako jeden z trzech ośrodków funkcji analitycznych. Oczywiście rola moja i współkolegów była techniczna, ale byliśmy blisko „wielkiego świata” i w czasie następnej konferencji przedstawialiśmy już komunikaty. Tu słuchaliśmy referatów i komunikatów, m.in. F. Lei, Witolda Wolibnera, Mieczysława Biernackiego, Jana Krzyża, Z. Charzyńskiego, W. Janowskiego, Zygmunta Zahorskiego, Witolda Pogorzelskiego, Kazimierza Kuratowskiego, Romana Sikorskiego. Gośćmi byli rektor UŁ Jan Szczepański, Jan Dylak i Feliks J. Wiśniewski. Moja „sympatia” do pałacyku ŁTN jest więc oczywista.

* * *

Wspominałem wcześniej o podziale Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego w 1951 roku. Po rozpoczęciu studiów okazało się, że wiele zajęć ogólnych mamy nadal wspólnych w ramach „starego” Wydziału. Stąd poznaliśmy się z biologami, geografami, chemikami, fizykami, stąd też zrodziły się nasze znajomości, które dotrwały do prac administracyjnych i organizacyjnych w Uniwersytecie i ŁTN (np. Tadeusz Krzemiński, Jan S. Goździk, Zygmunt Maksymiuk, Romuald Olaczek, Andrzej Romaniuk). Oczywiście rozmawialiśmy o swoich nauczycielach. Utrwaliło mi

się kilkanaście znanych nazwisk, w tym Jan Dylik, Anna Dylikowa, Halina Klatkowa, Maria J. Olszewska. Traf chciał, że w 1998 roku zostałem przewodniczącym Wydziału III. ŁTN po Annie Dylikowej, a T. Krzemieński – sekretarzem. Pamiętam, że nasze kandydatury „polecały” właśnie A. Dylikowa i H. Klatkowa. Pragnę dodać, że z profesorem Anną Dylikową spotkaliśmy się w latach pięćdziesiątych w ramach odradzającego się Związku Harcerstwa Polskiego i już tam darzyłem ją dużym uznaniem.

Z integracyjną rolą ŁTN spotykamy się bardzo często. Tutaj odnawiamy wielokrotnie nasze wcześniejsze znajomości z innych miejsc działalności. W latach 1954–1962 pracowałem w Politechnice Łódzkiej. Wielu z poznanych tam pracowników i studentów spotkałem po latach w naszym Towarzystwie. Niestety, część pozostaje tylko w opracowaniach i pamięci. W szczególności pamiętam też jak z prezesem Witoldem Śmiechem martwiliśmy się o finanse ŁTN, z Władysławem Cyranem graliśmy w szachy w drużynach reprezentacyjnych Uniwersytetu Łódzkiego, zaś z Włodzimierzem Ceranem (zupełnie niedawno) w brydża. Od lat w czasie posiedzeń Komisji Matematyczno-Fizycznej (przewodniczący Julian Ławrynowicz) oraz Wydziału III. ŁTN z przyjemnością spotykam współpracowników z Wydziału Matematyki, Fizyki i Chemii. Co więc wynika z przeżyć lat młodzieńczych, pracy w okresie dojrzałym i obecnego doświadczenia? Jak trudno dać prostą odpowiedź na to pytanie.

Źródła:

- Baranowski K. 1993. *Początki Łodzi akademickiej*. ŁTN, Łódź.
- Charzyński Z. 1987. *Wspomnienia i refleksje*. Soc. Sci. Lodz., Sprawozdania z Czynności i Posiedzeń Naukowych, 41(9): 1-10.
- Chądzyński J., Ławrynowicz J. 2001. *Obituary: Zygmunt Charzyński (1914–2001)*. Bull. Soc. Sci. Lettres Łódź, Recherches sur les déformations, 34: 5-14.
- Domoradzki S, Pawlikowska-Brożek Z, Węglowska D. 2004. *Słownik biograficzny matematyków polskich*. Wydawnictwo Jedność, Kielce.
- Dziubiński I. 1960. *L'équation des fonctions extrémales dans la famille des fonctions univalentes symétriques et bornées*. Soc. Sci. Lodz. Sec. III, 65.
- Dziubiński I, Siewierski L. 1973. *Precyzyjna dyskusja zadania maksimum modułu czwartego współczynnika w klasach funkcji quasi-wypukłych*. Soc. Sci. Lodz. Sec. III, 117.
- Iwiński T. 1975. *Ponad pół wieku działalności matematyków polskich*. PTM, PWN, Warszawa.
- Jakubowski Z. J. 1962. *Sur le maximum de la fonctionnelle $|A_3 - \alpha A_2^2|$ ($0 \leq \alpha < 1$) dans la famille des fonctions F_M* , Bull. Soc. Sci. Lettres Łódź, 13(1): 1-19.
- Jakubowski Z. J, Zielińska A, Zyskowska K. 1984/85. *On some extremal problems in the classes of univalent functions bounded by sufficiently large*

- constans*. Bull. Soc. Sci. Lettres Łódź, Recherches sur les déformations, 1: 1-14.
- Jakubowski Z. J. 1962. *Théorèmes sur la déformation dans la famille de fonctions univalentes à un pôle simple à l'infini et bornées inférieurement dans le cercle $K(00,1)$* . Soc. Sci. Lodz. Sec. III, 76, Łódź.
- Jakubowski Z. J. 2006. *O sześćdziesięcioleciu łódzkiego ośrodka matematycznego*, XIX Ogólnopolska Szkoła Historii Matematyki, Zamość 6–10.06.2005, Wydawnictwo Politechniki Lubelskiej, Lublin, 155-177.
- Janowski W. 1958. *Sur les valeurs extrémales du module de la dérivée des fonctions univalentes bornées*. Soc. Sci. Lodz. Sec. III, 53, Łódź.
- Kronika Uniwersytetu Łódzkiego. Pismo UŁ, Łódź, 2005.
- Matematyka. Czasopismo dla Nauczycieli, PZWSz, 26(2), 1973.
- Moja Droga do Nauki, t. 6, red. M. Pawlik. Wyd., ŁTN, Łódź, 2011.
- Rektorzy Państwowych Wyższych Uczelni w Łodzi 1945–2002. ŁTN, Łódź, 2002.
- Roliński I. 1949. *Prosty dowód twierdzenia o średniej arytmetycznej i średniej geometrycznej*. Matematyka 1(3): 7-9.
- Siewierski L. 1960. *The local solution of coefficient problem for bounded schlicht functions*. Soc. Sci. Lodz. Sec. III, 68, Łódź.
- Sprawozdania z Czynności i Posiedzeń. ŁTN, Łódź, 1987.
- Śladkowska-Zahorska J. 1986. *Professor Z. Charzynski's contribution to the theory of mappings*. Bull. Soc. Sci. Lettres Łódź, Recherches sur les déformations, 31:1-15.
- Tammi O. 2001. *On the first postwar contacts between Polish and Finnish mathematicians*. Bull. Soc. Sci. Lettres Łódź, Recherches sur les déformations, 34: 15-20.
- Uniwersytet Łódzki 1945–1970. Łódź, 1970.
- Wiadomości Matematyczne, t. I.2. PTM, PWN, Warszawa, 1956.
- Wiatrowski P. 1960. *Limitation exacte du module de la dérivée logarithmique dans la famille des fonctions univalentes bornées*. Soc. Sci. Lodz. Sec. III, 63, Łódź.
- Wydziały Łódzkiego Towarzystwa Naukowego 1936–2011, red. W. M. Krajewska. Wyd. ŁTN, Łódź, 2011.

*Sprawozdania z Czynności
i Posiedzeń Naukowych
t. 65, 2011*

Krystyna Czyżewska

DOCENT HALINA RUTOWICZ

Fot. 1. Lata sześćdziesiąte – przed badaniami terenowymi (Foto D. Krzywański).

Halina Wiesława, córka Jana, urzędnika państwowego i Stefanii Sobczaków, I^o voto Witkowska, II° voto Urbanek, urodziła się 2 sierpnia 1929 roku w Łodzi i w tym mieście, po 49 latach i 6 miesiącach życia przeszła

do wieczności 9 lutego 1979 roku. Spoczywa na cmentarzu komunalnym (w części wojskowej) na Dołach.

Jej życie związane było bardzo silnie z Łodzią. Z wyjątkiem lat 1936–1939 spędzonych wraz z Rodzicami w Poznaniu, przebywała w rodzinnym mieście, z uporem poszukując osobistego szczęścia i pracowała. Po powrocie do Łodzi uczęszczała na tajne komplety nauczania, a później do Gimnazjum Z. Pętkowskiej, które ukończyła w roku 1949.

Droga do pracy naukowej Docent dr hab. Haliny Urbanek-Rutowicz nie była prosta. Zanim w 1952 roku rozpoczęła studia biologiczne na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego, przez dwa lata prowadziła sekretariat w Szkole Pracy Społecznej.

Zainteresowanie botaniką odkryła w sobie podczas studiów, by z inspiracji Profesora Jakuba Mowszowicza przekształcić je w potrzebę głębszego poznania niektórych jej kierunków. Praca magisterska pt. *Rezerwat leśny Lubiaszów* [opublikowana: Zesz. Nauk. UŁ, Ser. II, (5): 91–111, 1959], którą przedstawiła w roku 1957 była zapowiedzią trwałego zainteresowania fitosocjologią, wówczas rozwijającą się nauką, z jej metodami badania roślinności.

Jednak po ukończeniu studiów podjęła pracę w Laboratorium Inspekcji Zbożowej w Łodzi i dopiero po dwóch latach powróciła do Katedry Systematyki i Geografii Roślin Uniwersytetu Łódzkiego, kierowanej przez Profesora Jakuba Mowszowicza i jako asystent inżynierijno-techniczny (1959–1961), a później starszy asystent naukowo-dydaktyczny (1961–1964) rozpoczęła wymarzoną pracę naukową.

Bardzo wczesnie doceniła znaczenie mszaków, zwłaszcza mchów w szacie roślinnej. Polska Środkowa pod tym względem była wówczas prawdziwą „białą plamą”. Była założycielem kolekcji mszaków (1959) w obrębie *Herbarium Universitatis Lodziensis* (LOD) i jej długoletnim kuratorem.

Zainteresowanie briologią zaowocowało w roku 1964 przedstawieniem pracy doktorskiej pt. *Mszaki w zespołach leśnych województwa łódzkiego* [opublikowanej w 1966 r. w czterech częściach w czasopismach krajowych „Acta Societatis Botanicorum Poloniae” i „Fragmenta Floristica et Geobotanica”] oraz uzyskaniem stopnia doktora nauk przyrodniczych w zakresie botaniki i stanowiskiem adiunkta.

Pięć lat później, w roku 1969 – jako 40-letnia kobieta, matka dwojga dzieci, córki i syna, i po raz pierwszy babcia, co – pamiętam – bardzo głęboko przeżywała i trochę buntowała się – uzyskała stopień doktora habilitowanego i stanowisko docenta na podstawie rozprawy habilitacyjnej pt. *Udział i rola diagnostyczna mszaków w przewodnich zespołach roślinnych regionu łódzkiego i jego pobrzeży* [1969, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, ss. 253].

Fot. 2. Międzynarodowa wycieczka fitosocjologiczna po Polsce Północno-Wschodniej – Białowieża 1963. Od prawej stoją: Halina Urbanek-Rutowicz, Jan Kornaś (UJ) i Ryszard Sowa (Foto J. Hereźniak).

Obiektem badań Docent Haliny Rutowicz były obszary Polski Środkowej, natomiast przedmiotem dociekań naukowych takie kierunki botaniki, jak fitosocjologia leśna, briologia i dendrologia oraz ochrona przyrody. Pozostawiła 35 opublikowanych prac z tego zakresu oraz liczne rękopisy prac przygotowywanych do druku. Napisanym w ostatnich miesiącach kończącego się życia i złożonym do druku był artykuł pt. *Brioflora kompleksów leśnych Bełchatowskiego Okręgu Przemysłowego. Część I*.

Trwałym wkładem Docent Rutowiczowej w rozwój geobotaniki były badania nad rolą diagnostyczną mszaków w różnych typach zbiorowisk roślinnych. Oprócz badań cenologicznych wieloletnim nurtem badawczym była flora mszaków. Wyniki badań briologicznych pozwoliły wyjaśnić wiele kwestii chorologicznych tej części Polski, a opublikowane przez nią liczne artykuły o rezerwach leśnych są istotnym wkładem w dzieło ochrony przyrody regionu łódzkiego.

Warto zatrzymać się nad wynikami przedstawionymi w rozprawie habilitacyjnej, a wcześniej – w serii artykułów dotyczących roli diagnostycznej mszaków w zespołach roślinnych, mają one bowiem charakter prawdziwości wykraczających poza zasięg przestrzenny Polski Środkowej. Prace te wskazały na mchy i wątrobowce jako stałe składniki biocenozy leśnych i torfowiskowych o właściwościach fitocentrowych,

w bardzo określony sposób i ściśle powiązane funkcjonalnie z różnymi typami biocenoz.

Opublikowane wyniki tych badań były także inspiracją do powstania prac uwzględniających inne grupy organizmów zarodnikowych dotychczas słabo rozpoznanych fitocenotycznie, np. na temat roli diagnostycznej porostów w zbiorowiskach leśnych i nieleśnych Wyżyny Kielecko-Sandomierskiej.

Dzisiaj widzę tę pracę jako pionierską, mając na uwadze obecne międzynarodowe badania zmierzające do ustalenia najważniejszych siedlisk dla różnorodności biologicznej „Woodland Key Habitats” przez ustalenie gatunków wskaźnikowych dla tych siedlisk, co pozwoli poznać zjawisko ciągłości ekologicznej różnych grup organizmów w odniesieniu do siedlisk lasów liściastych, borów mieszanych i borów.

Docent Halina Urbanek-Rutowicz była kierownikiem Zespołu Naukowo-Badawczego Fitosocjologii Leśnej Stosowanej. Realizowała temat *Grądy Polski Środkowej* podjęty w ramach współpracy z Okręgowym Zarządem Lasów Państwowych w Łodzi. Przez kilka lat uczestniczyła w problemie węzłowym; wraz z zespołem zajmowała się badaniami wpływu kopalnictwa odkrywkowego na lasy Bełchatowskiego Okręgu Przemysłowego.

* * *

W latach 1970–1975 sprawowała funkcję zastępcy dyrektora Instytutu Botaniki i Zoologii, obecnie Instytutu Ekologii i Ochrony Środowiska Uniwersytetu Łódzkiego.

Piękną kartę pracy Docent Rutowicz stanowiła działalność dydaktyczna. Była cenionym i lubianym przez studentów nauczycielem akademickim, szukającym nowych dróg przekazu wiedzy. Prowadziła w interesujący sposób wykłady kursowe z systematyki roślin, ekologii, biogeografii, wykłady monograficzne z fitosocjologii leśnej, proseminaria i seminaaria magisterskie. Wszystkie wykłady po raz ostatni wygłosiła w roku akademickim 1977/1978. Coraz wyraźniej kończyły się możliwości życiowe Jej płuc. Ale o tym wiedziało bardzo niewiele osób, właściwie tylko najbliższa Rodzina. Nigdy nie ujawniła, jak bardzo i ostatecznie jest chora; była Damą!

Była promotorem trzech prac doktorskich [również byłam doktorantką Pani Docent Rutowicz], opiekunem ponad 40 prac magisterskich na studiach stacjonarnych i zaocznych, recenzentem rozpraw doktorskich i habilitacyjnych.

Wzorem godnym naśladowania była dla nas wszystkich Jej aktywna działalność społeczno-organizacyjna. Docent Halina Urbanek-Rutowicz

była członkiem Wydziału III. Nauk Matematyczno-Przyrodniczych Łódzkiego Towarzystwa Naukowego. Przynależność do tego szacownego grona uczonych była przez nią bardzo ceniona, umożliwiała także druk Jej prac autorskich i współautorskich w Wydawnictwie ŁTN.

Wiele osobistej satysfakcji, a także uznanie społeczności łódzkich i krajowych botaników dawała Jej bardzo żywa działalność w Polskim Towarzystwie Botanicznym. W latach 1961–1971 pełniła funkcję sekretarza i następnie, aż do śmierci – wiceprzewodniczącej (1972–1978) Zarządu Oddziału Łódzkiego PTB. Była członkiem Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Botanicznego. W 1977 roku powierzono Jej wielce zaszczytną funkcję wiceprezesa Zarządu Głównego. Jednak funkcji tej już nie podjęła z powodu – jak się okazało później – opuszczających Ją sił. Od 1971 roku przewodniczyła Zarządowi Sekcji Dendrologicznej PTB, była także zastępcą przewodniczącego Rady Redakcyjnej „Rocznika Dendrologicznego”, jednego z siedmiu ogólnopolskich czasopism Polskiego Towarzystwa Botanicznego. Jako przewodnicząca Sekcji Dendrologicznej Docent Rutowiczowa rozwinęła szeroką działalność międzynarodową.

***

20 kwietnia 2004 roku uczestniczyliśmy w uroczystej sesji naukowej upamiętniającej 25. rocznicę śmierci doc. dr hab. Haliny Rutowicz. W bieżącym roku mijają 32 lata, gdy nie ma Jej wśród nas.

Zastugi doc. dr hab. Haliny Rutowicz na polu naukowym, popularnonaukowym, dydaktyczno-wychowawczym, organizacyjnym i społecznym wyznaczają Jej trwałe miejsce w rozwoju Uniwersytetu Łódzkiego i geobotaniki polskiej. Przedwczesna, zaskakująca wszystkich kolegów, przyjaciół i uczniów śmierć wywołała żal i jednocześnie refleksję, że nasz czas poświęcony nauce jest tylko niby frazą w utworze muzycznym, krótkobrzmiącą, ale stale w nim obecną (Czyżewska 1981).

Źródła:

- Ławrynowicz M., Sowa R. 1979. *Doc. dr hab. Halina Rutowicz (1929–1979)*. Wiad. Bot. 23(4): 241–243.
- Sowa R. 1979. *Doc. dr hab. Halina Rutowicz (1929–1979)*. Uniwersytet Łódzki, Materiały i Sprawozdania 3(9): 34–35.
- Czyżewska K. 1981. *Docent dr habil. Halina Rutowicz. 2.08.1929–9.02.1979*. Acta Univ. Lodz., Folia bot. 1: 3–8.
- Czyżewska K. 1987. *Rutowicz Halina Wiesława ... Słownik biologów polskich*, red. S. Feliksiak. PWN, Warszawa, s. 462–463.
- Akta Osobowe w Archiwum Uniwersytetu Łódzkiego i wspomnienia własne.